

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గారిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

ప్రథమ ముద్రణ : 1981

ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

© తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

ప్రతులు : 2,000

ప్రచురణ :

శ్రీ M K.R వినాయక్, I.A S

కార్యనిర్వాహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

ముద్రణ :

త్రివేణి ఆఫ్సెట్ ప్రింటర్స్

14/264, ఈడేపల్లి

మచిలీపట్నం - 1

ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికీ అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి //

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు శ్రీ||శ|| 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాక గ్రామం.

శ్రీ||శ|| 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం శ్రీ||శ|| 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి శ్రీ||శ|| 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు శ్రీ||శ|| 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. శ్రీ||శ|| 1922 సంవత్సరం నుండి శ్రీ||శ|| 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రించబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాధరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణివీణా నివాదాలైనాయి ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమతః తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. విషయక్

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

సవేదక

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి ప్రపత్తి దేహాత్మక విచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు, జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అనులీన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చింతిరుమలాచార్యులు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు శరణాగతి తత్వాన్ని ప్రబోధించారు

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై పదకవితాపితామహుడని కీర్తి గడించాడు అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణి సంగమంలా మేళవించాయి

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన సునత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు అన్నమయ్య గ్రాంధిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలిలలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చింతిరుమలాచార్యులు

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం-పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసిట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పించబడ్డాయి

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికే పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రించబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన అవశ్యకత ఏర్పడింది

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీరికలు యథాతథంగా ముద్రించబడుచున్నాయి పరిష్కర్తచే పీరికలో సూచించబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వృద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది

భక్తిభావ విలసిల్తానైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్షిక కృతజ్ఞతాంజలి

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు ఆధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం.కె.ఆర్.ఎనాయక్ I A S గారికి కృతజ్ఞతాంజలి

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక బాజ్మయపరిష్కర్త), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M A , Ph D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్షిక కృతజ్ఞతాంజలులు

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి తి దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి సుబాష్ గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు

డా॥ మేడసాని మోహన్ M A , Ph D

డైరెక్టర్

తేది 10-2-98

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి

తాల్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
శ్యాత్య సంకీర్తనలు	1	1	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శ్యాత్య సంకీర్తనలు	2	2	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శ్యాత్య సంకీర్తనలు	3	3	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శ్యాత్య సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	12	5	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	4	6	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	13	7	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	14	8	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	15	9	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శ్యాత్య శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాల్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	17	11	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	18	12	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	19	13	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	20	14	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శ్యాత్య సంకీర్తనలు	21	15	తాల్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	22	16	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	23	17	తాల్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	24	18	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	25	19	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	26	20	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	27	21	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	28	22	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	29	23	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయ బడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచించబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికీ ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినవి. వివిధ దశలలో 5, 6, 7, 8, 9 సంపుటాలు ప్రస్తుతం 1, 2, 3 సంపుటాలుగా గ్రహింప వినతి. వివరములకు ఆయా సంపుటాల పీఠికలు చదువగలరు. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

పీఠిక

రామానుజీయసిద్ధాంతరథ్యావిహరణప్రథమం ।

ఆత్మసాత్కృతశేషాద్రినాయకం తం భజేఽన్నమమ్ ॥

పాతకాలమున 50 రేకుల కొక సంపుటముగ ముద్రణమంది చెల్లిపోయిన అధ్యాత్మకీర్తనలసంపుటములలో, ఇప్పుడు వందరేకుల కొకసంపుటముగ వెలువరించువానిలో రెండవసంపుట మిది. ఇందులో అధ్యాత్మకీర్తనముల 101 రేకునుండి 150 రేకుల వరకుగల 50 రేకుల లోని 284 సంకీర్తనములను, 6-వ సంపుటముగా శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులవారు 1951 లో ప్రచురించిరి. ఈ 50 రేకులలో 121 నుండి 130 వరకుగల 10 రేకులు నాడూ నేడూ కూడ దొరకలేదు.

ఆదేశనవత్పరమున 151 నుండి 200 రేకుల వరకుగల 50 రేకులలోని 285 పాటలను, పూజ్యపాదులు కీర్తిశేషులు రాళ్లవల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారూ, శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులను కలిసి 7-వ సంపుటముగా వెలయించిరి. ఆరెండుసంపుటములకు చెందిన 100 రేకులలోని 519 అధ్యాత్మకీర్తనలు ఇప్పుడీ రెండవసంపుటమున సుపరిష్కృతపద్ధతిలో వెలువరింపబడుచున్నవి.

పూర్వపరిష్కరణమునకు ఇప్పటి పరిష్కరణమునకు ఏవైన శేదములున్నచో అవియన్నియు, పాదదీపికలో (Foot notes) ౧, ౨, ౩ వగైరా గుర్తులతో సూచించియున్నాను.

నేను పరిష్కరించిన ప్రతిసంపుటమునందు పీఠికలో ఏదోవాకవ్యాకరణ విశేషణమును చేర్చించుదూ వచ్చితిని. అధ్యాత్మసంకీర్తనలసంపుటములందుమాత్రము వేదాంతవిషయములకే పీఠికలో ప్రాధాన్యమివ్వదలచితిని. అధ్యాత్మకీర్తనల తొలివందరేకులకు సంబంధించిన-

మొదటిసంపుటములో, 'అన్నమయ్య వేదాంశము' అను విషయముపై సంగ్రహముగ చర్చ సాగించితిని. ప్రకృత సంపుటమునందు ప్రవృత్తి - శరణాగతి - పంచసంస్కారముల * ను గూర్చి లఘువుగ చర్చింపదలచితిని. తొలుత శరణాగతినిగూర్చి విచారితము

శరణాగతి

శరణం యథాతథా ఆగతిః ' అని విగ్రహవాక్యము కావచ్చు. ఆగతిః అను పదము విరువనిచో శరణాగతి యను దీర్ఘము కుదురుదు. శరణశబ్దము అకారాంతము గదా! "శరణం గృహరక్షితోః" అని అమరము గృహమును, రక్షకుడైన వానిని ఈ శబ్దము చెప్పుచున్నది. కాని పాంచరాత్రమునకు సంబంధించిన సంహితలలో

“ఉపాయే గృహరక్షితోశ్శబ్దః శరణమిత్యయం
వర్తతే, సాంప్రతం చైష ఉపాయార్థైకవాచకః”

(అపార్శ్వభ్యుపసంహిత. 3—7—23)

ఉపాయమునకుగూడ ఈశబ్దము వాచకమనీ, శరణాగతి శబ్దము నందు ఉపాయమే ప్రధానముగ గ్రహింపబడినదనీ తెలియుచున్నది. భక్తుని పరమపదమునకు తీసికొనిపోవుటకు, భగవంతు డొకడే సాధనము అని దాని అర్థము. ఈ శరణాగతి ఆరువిధములుగ పేర్కొనబడినది.

* శరణాగతి పంచసంస్కారములనుగూర్చి నాకు సతీర్థ్యులు, సహోపాధ్యాయులుగ నుండినవారు, సహృదయులు నగు శ్రీమాన్ టి. ఏ. కృష్ణమాచార్యుల నుండి, ప్రవృత్తిని గూర్చి శ్రీమాన్ కందాకై - శేషాచార్యుల ఆంధ్రీకృతియగు 'రహస్యత్రయసారము' నుండి, శ్రీమాన్ కుంటిమర్తి శేషశర్మగారి 'శ్రీమద్రామాయణ మర్యాదలోకనము' నుండియు విషయములు గ్రహింపబడినవి.

అనుకూల్యస్య సంకల్పః ప్రాతికూల్యస్య వర్జనం ।
 రక్షిష్యతీతి విశ్వాసః గోప్యత్వవరణం తథా ।
 ఆత్మసిద్ధేపకార్యణ్యే షడ్విధ శరణాగతిః ॥

అని వచనము. ఈ ఆరింటియందును ఆత్మనిక్షేపము అంగిగా, తక్కినవి ఐదును దానికి అంగములుగా చెప్పబడుచున్నవి. యోగ మనకుకూడ యమ - నియమ - ఆసన - ప్రాణాయామ - ప్రత్యాహార ధ్యాన - ధారణ - సమాధులు అష్టాంగములుగా పేర్కొనబడినను, వానిలో సమాధి అంగిగా, తక్కినవి దానికి అంగములుగా పేర్కొనబడినట్లే, షడ్విధశరణాగతిలోకూడ మనము గ్రహింపవలసియున్నది.

1. అనుకూల్య సంకల్పము :

“శ్రుతిః స్మృతిః మమైవాజ్ఞా” అను భగవద్వచనానుసారము, శ్రుతిస్మృతులలో చెప్పబడిన నిత్యవైమిత్తికములందు, భగవద్విషయమునందు మాత్రమే శ్రద్ధ గలిగియుండునటుల సంకల్పించుకొనుట.

2. ప్రాతికూల్య వర్జనము :

భగవద్వ్యతిరిక్తములు, భగవద్విరుద్ధములు అగు విషయములను పరిత్యజించుట.

3. రక్షిష్యతీతి విశ్వాసము :

భగవంతుడు తప్పక నన్ను రక్షించును, అను గాఢశ్రద్ధ.

4 గోప్యత్వ వరణము :

నీవుతప్ప వాకు వేరు రక్షకుడు లేడు అని, భగవంతునినే తనకు రక్షకుడుగా నిర్ణయించుకొనుట.

5. ఆత్మ నిక్షేపము :

తనకు సంబంధించిన సర్వభారమును (పోషణము, రక్షణము, అవదలనుండి కాపాడుట, పరమగతికి తీసికొనిపోవుట వగైరాను) స్వామికే సమర్పించుట.

6. కార్పణ్యము :

నేను అకించనుడను, అన్యథా గతిలేనివాడను. నాకు నీవే దిక్కు. నన్ను తప్పక కాపాడవలెను అని, తన దీనత్వమును చాటుకొనుట.

ఈ ఆరింటిలోను వైన చెప్పిట్లు ఆత్మనిక్షేపము అంగిగా, తక్కినవి అంగములుగా పరిగ్రహించవలెను.

విక్షేపాపరపర్యాయః న్యూనః పంచాంగసంయుతః ।

సన్న్యాస స్త్యాగ ఇత్యుక్తః శరణాగతిరిత్యపి ॥

అను వచనముతో స్పష్టమగుచున్నది. దీనిని భరన్న్యాసమని కూడ వ్యవహరించుచున్నారు. అందు కనియే సన్న్యాసము = ఇహోముత్ర ఫలిభోగనిరాసము అని వ్యవహరించుచుందురు. ఇతరమతములలో సన్న్యాసాశ్రమమునకు పెద్దవిలువ కలదు. శ్రీవైష్ణవసంప్రదాయమునందు సన్న్యాసులకు అంతపెద్దవిలువ కానరాదు శ్రీవైష్ణవుడుగ పుట్టినప్రతిపాణియు శరణాగతి పొందినవాడుగనే చెప్పబడుచున్నాడు. గృహస్థాశ్రమమును వదలియుండుటమాత్రమే శ్రీవైష్ణవసన్న్యాసులలో విశిష్టత. “ఋణానితీర్ణాపాకృత్య మనోమోక్షే నివేశయేత్” అను మనువచనము ప్రకారము దేవర్షి విత్త్యాణములు మూడును చెల్లినవెనుక సన్న్యాసము పీఠిలో పద్ధతి. ఇతరమతములందు నైష్ఠికబ్రహ్మచారిగనే ఉండి “యదహరేవ విరజేత్ తదహరేవ ప్రవశేత్” అను వచనము ప్రకారము బ్రహ్మచర్యాశ్ర

మమునుండియే సన్నన్యసించి పీతాధిపతులగుట కలదు. ఇతరులలో కూడ గృహస్థాశ్రమమునుండి సన్నన్యసించిన వారికి అంత పెద్దవిలువ లేదనియే చెప్పవచ్చును.

శరణాగతి పద్ధతి

“అహమస్మ్యపరాధానా మాలయోఽకించనోఽగతిః
 ఓమేవోపాయభూతో మే భవేతి ప్రార్థనామతిః
 శరణాగతి రిత్యుక్తా సా దేవేఽస్మిన్ ప్రయుజ్యతామ్”
 (అహిర్బుద్ధ్య సంహిత 38-39)

అను వచనము ప్రకారము అకించనః = ఉపాయరహితః (ఏ ఉపాయము లేనివాడను), అగతిః = రక్షణంతరరహితః (నన్ను రక్షించు వేరు దిక్కెవ్వడు లేనివాడను) అను భావముతో నీవే నన్ను దరి జేర్చుటకు ఉపాయభూతుడవు అని ప్రార్థించి శరణు పొందుటయే శరణాగతి. ఇట్లు శరణాగతుడైనప్పుడే, వీడు ఏదిక్కులేనివాడు నన్నే నమ్ముకొన్నవాడు నేనే వీనిని తప్పక ఉద్ధరించవలెను అను భావముతో, స్వామి ఆ భక్తుని తప్పక ఉద్ధరించును అని శ్రీ వైష్ణవ సిద్ధాంతము. ఇందు కుడాహరణముగ గజేంద్రమోక్ష కథా వగైరాలును ఉదాహరించుచుందురు. గజేంద్రుడు కొన్నియెండ్లు మకరితో పోరాడి, తన బలముచేతనే మకరిని జయించి, తన్ను రక్షించుకొవగలనను ఉద్దేశముతో తాను పోరాడినంతకాలము, స్వామి తనకు వట్టనట్లే వుండివాడు. రానురాను అగజేంద్రుడు ఊణబుడై, తన-శక్తికి మించిన వ్రభుశక్తియే ఈ మకరిని చంపి నన్ను రక్షించగలదు

అను ఉద్దేశముతో భగవంతుని స్వరూపమును, శ్రుతిస్మృతులలో
వేర్కొన్నదానిని గానము చేసినాడు ఫలములేదు. తుదకు

నాయం వేద సమంతానం యచ్చ క్త్వాహంధియా హతః

తం దురత్యయమాహోత్యం భగవంతమితోఽన్యహమ్ ॥

(భాగవతము 8-3-29)

అను వచనముతో స్వామిని శరణాగతి పొందినాడు. అప్పుడే
స్వామి కరుణించి, గజేంద్రుని తనవానినిగా స్వీకరించి పరుగెత్తి
వచ్చినాడు. మకరిని చంపి కాపాడినాడు. ఈఘట్టమునందు పోతన
ప్పవైముగ

ఓ కమలాస్త్ర! యోవరద! యో ప్రతిపక్షవిపక్షదూర! కు -

య్యో! కవియోగివంద్య! సుగుణోత్తమ! యోశరణాగతామరా -

నోకహ! యో మనీశ్వరమనోహర! యోవిమలప్రభావ! రా

వే, పరుణింపవే, తిలవవే, శరణార్థివి నన్నుఁ గావవే ॥

(ఆంధ్రమహాభాగవతము 8-92)

అను పద్యములో 'శరణార్థిని' అను పదమును ప్రయోగించి శరణా
గతికి ఉన్న మహిమను చాటినాడు సంస్కృత భాగవతములోని
అహం=నేన; ఇతః=శరణంగతః, అస్మి=ఉన్నాను అను అర్థమునకు
ప్పవైత్తికమిది

ప్రపత్తి

ప్రకృష్టం యథాతథా పద్యతే తతి ప్రపత్తిః అని విగ్రహము.

సాధనం భగవత్ప్రాప్తౌ నవవేతి స్థిరావతిః

సాధ్యభక్తిః స్మృతా, నైవ ప్రపత్తిరితి గీయతే ॥

అని భగవచ్ఛ్రుము.

ప్రపత్తిః = మానసికాధ్యవసాయాత్మకజ్ఞానము. భగవంతు
దొక్కడే నాకురక్షకుడు అనుగట్టివిశ్వాసము.

“అభీష్టే దస్సాద్యే స్వత ఇతి తోవా క్వచన తత్

భరన్యానం యాచ్ఛాన్విత మభివదంతి ప్రపదనం ।

ఇతః పశ్యా దన్మద్యతననిరపేక్షేణ భవతా

సమర్థ్యోఽసావర్థ స్త్వీతి మతివిశేషం తదవిదుః ॥

— రహస్యత్రయసారము, సాంగప్రపదనాధికారం-1.

దీనితో జీవుడు స్వామికి తనసర్వస్వమును సమర్పించుకొనుటయే
ప్రపత్తి అని తెలియుచున్నది.

అహం మద్రక్షణభరో మద్రక్షణఫలం తథా ।

నమమ శ్రీపతేరేవేత్యాత్మానం విక్షిపేద్దురః ॥

— న్యాస దశాశము.

ఇత్యాదులతో అహం = [భగవంతుని అపరప్రకృతియగు పంచభూత
మూతో సృష్టింపబడి, సుఖదుఃఖములకు లోనవుతూ మోహబద్ధుడగు
సంసారిజీవుడు, అనంతసంసారములో తెలిసి తెలియక చేసినపనుల
వలన కల్గినఅచార్యకృపావిశేషమువలన, ముక్తికి ఉపాయముగా
ప్రపత్తినే గ్రహించదలచిన జీవుడు, నారాయణేశ్వర దైవములను

అశ్రయింపనివాడు, ఇతర దైవతములకు బంటుకానివాడు, ప్రపత్తి
 అప్పు ఇతరోపాయములను అశ్రయింపని జీవుడు.] అగు నేను;
 న మమ=నాకుగా కాను, శ్రీపతేరేవ=ఁజ్ఞీపతికే నేను దాసుడను.
 అని ఆత్మానం=తనను నిషిషేత్=సమర్పించుకోవలెను. అట్లుచే
 మద్రక్షణభరః=నన్ను ఁజ్ఞించుకొనే భారముకూడ, న మమ=
 నాకు కాదు; మద్రక్షణఫలం=నన్ను ఁజ్ఞించినదానివల్ల లోకమునకు
 గాని, స్వామికిగాని, ఏదై నాకలిగే ఫలితముంచే అదికూడ, న మమ=
 నాకు కాదు; శ్రీపతేరేవ=ఇవన్నియు ఁజ్ఞీపతికే సమర్పితములగు
 చున్నవి. అని భరన్యాసమును చేయుటయే ప్రపత్తి అని వడగల
 సంప్రదాయమువారు చెప్పుచుందురు. పైవిధముగ శరణాగతి పొంది
 ఇట్లు భరన్యాసము చేసినవానిని, స్వామి తప్పక కటాక్షించి కడతేర్చు
 నని వీరిభావము. జీవునికి స్వరక్షణశక్తిగాని పరరక్షణశక్తిగాని
 బొత్తిగా లేదనియే

“స్వయం మృత్స్యిందభూతస్య పరతంతస్య దేహినః ।

స్వరక్షణే వ్యశక్తస్య కోహేతుః పరరక్షణే ॥

— రహస్యత్రయసారము 168 పుట.

ఇత్యాది శ్లోకములలో స్పష్టముగ అర్థమగుచున్నది శరణాగతిలో
 చెప్పిన ఆత్మనిష్ఠేవమే “ఆత్మాత్మీయ భరన్యాసోహ్యోజ్ఞనిష్ఠేవ
 ఉచ్యతే” ఇత్యాదివాక్యములతో పశేషమగు భరన్యాసమునే
 ప్రపత్తిగా ఈతెగవారు భావించుచుందురు

వపురాదిషు యోపికోపివా గుణతోసాని యథాతథావిధః ।

తదయం తవపాదపద్మయో రహ మద్యైష మయా మర్పితః॥

— రహస్యత్రయసారము 171 పుట.

అను ఆశవందార్ స్తోత్ర సద్యముకూడ ఈ ప్రపత్తికే ఎక్కువగ
 సహాయపడుచున్నది. ఒక్కమాటలో చెప్పవలెనంటే తననూ, తన

సర్వస్వమునూ స్వామికే సమర్పించి నేటినుండి, నేను నీ వాడ నను-
టయే భరన్యాసపరమార్థముగ కనబడుచున్నది శరణాగతికి
ప్రపత్తికి పెద్దభేదము లేదని తెంగలవైష్ణవులు శరణాగతి యున్నను
ప్రపత్తి విశిష్టమైనదని వడగలవాండ్లును వ్యవహరించుకొనుచుందురు.
మాతన్నమయ్య శరణాగతిని ప్రపత్తిని రెండింటినీ పలుతావుల వాడి
యున్నందున ఈయన తెంగలవాడో వడగలవాడో నిర్ధరించుట
కష్టమనిపించుచున్నది.

నాదాచక్రీయ

ప్రపన్నులకు వీధి పరమాచారము

ఏపరీతాచారము విడువఁగవలయు

॥ పల్లవి ॥

భగవదపచారము భాగవతాపచారముఁ

దగులక దేశతాంతరము మాని

నగధరు శరణము నమ్మి చూచార్యుని

బగివాయువిదే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

దురహంకారము దుఃఖము సుఖమునుఁ

బొరయక ప్రాకృతుల పొంతఁ బోవక

దరిశనాభిమానాన ధర్మము వదలక

పరిశుద్ధి నుండుటే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

ఉపాయాంతరము లొల్లక భక్తి చేపట్టి

యెపుడూ దీర్ఘప్రసాదేచ్ఛతోడ

నిపుణత శ్రీవేంకటనిలయుఁడే గతియని

ప్రపత్తి గలుగుటే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

(ఈ సంవత్సరము పాట—317)

ఇంతకూ ఈ వ్యవహారములో దూరముగ నుండుటయే మంచిదని
నాభావము.

నేటితాళ్ళపాకవంశీయులుమాత్రము వడగలనామమునే
ధరించుచున్నారనుట నిర్వివాదము.

పంచ సంస్కారములు

శ్రీ వైష్ణవమతదీక్ష పుచ్చుకొనువారికి పంచ సంస్కారములు
అతిప్రధానములు

తాపః పుండ్రః తథా నామ మంత్రో యాగశ్చ పంచమః
ఆమీ పరమసంస్కారా పారమైశ్చాత్యహేతవః ॥

1. తాపము :

తాపము = ముద్రాధారణము. రెండు భుజములందును శంఖ
చక్రములు కాల్చి ముద్రించుకొనుట. దీనినే సమాశ్రయణమనియు-
నందురు.

2. పుండ్రము :

ముఖమున ఊర్ధ్వపుండ్రము ధరించురు. శ్రీ వైష్ణవమతదీక్ష
ఇచ్చునపుడు ఆదీక్ష ఇచ్చుగురువే, ముఖముననున్న ఊర్ధ్వపుండ్ర-
ములు కాక భుజములు, వక్షస్థలము, ఉదరము, కంఠము మొదలగు-
స్థలములయందు మరి పదకొండు ఊర్ధ్వపుండ్రములు, దీక్షపొందు
వానికి ధరింపజేతురు. ముఖమునందున్న దానితోకూడ ఈపదకొండు
కలిసి ద్వాదశోర్ధ్వపుండ్రములుగా వసిద్ధి కెక్కినవి.

3. నామము :

నామకరణసమయమున తల్లిదండ్రులు పెట్టినవేరుకాక, దీక్షా
సమయమున దీక్షానామముగ 'రామానుజదాసః' 'శ్రీనివాసదాసః'
ఇత్యాదిపేర్లుంచి వ్యవహరించురు. 'దీక్షాజన్మ తృతీయం స్నాత్'
అని మంత్రకావ్యముగూడ.

4 మంత్రము :

వీరికి ప్రధానమంత్రము “ఓం నమోనారాయణాయ” అను అష్టాక్షరియే. ఇది కాక ద్వయమని రెండు మంత్రములను కూడ ఉపదేశింతురు.

1. శ్రీమన్నారాయణచరణౌ శరణం ప్రసద్యే

2. ఓం నమో భగవతే నారాయణాయ

అనునవి. ఈమంత్రములను నిత్యమూ యథాశక్తి జపించుచుండుట శ్రీవైష్ణవదీక్షలో ఒక భాగము.

5. యాగము :

ఈ శబ్దము యజ దేవపూజాయాం’ అను ధాతువునుండి పుట్టి నది. శ్రీ వైష్ణవమతసిద్ధాంతముప్రకారము భగవదారాధన వద్ధతి-
నుపదేశింతురు. ఈ ఐదుసంస్కారములు పరమైకాంతులుగ (భగ-
వంతునికి చాలసన్నిహితులుగ) నగుటకు కారణములని శ్రీ వైష్ణవ
సిద్ధాంతము.

మన అన్నమయ్య ఈ పంచసంస్కారములను విష్ణునామక
యతీచే పొందినట్లు చిన్నన్న తెలిపినాడు. వీరికి శరణాగతి, ఆశర-
ణాగతి పొందినదానికి ఫలితముగా కూడా శ్రీమదామాయణ,
భారత, వరాహపురాణములనుండి మూడు చరమశ్లోకములను ఉదా-
హరించుచుండుడు.

“సకృదేవ ప్రవన్నాయ తవాప్రీతి చ యాచతే ।

అథయం సర్వభూతేభ్యః దదామ్యేత ద్వృతం మమ ॥”

— శ్రీమద్రామాయణము.

“సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ ।

అహం త్వా సర్వ పాపేభ్యః మోక్షయిష్యామి మాకుచః ॥”

— మహాభారతము.

స్థితే మనసి, సుస్వస్థే శరీరే నతి, యోనరః
 దాతుసామ్నే స్థితే స్మైరా విశ్వరూపం చ మామజం ।
 తతస్తం మ్రియమాణంతు కాష్టపాషాణనన్నిభమ్
 అహం స్మరామి మద్భక్తం నయామి పరమాం గతిమ్ ॥

— వరాహపురాణమ్.

ఇది వరాహపురాణ చరమశ్లోకముగా ప్రసిద్ధము.

శరణాగతి పొంది, నిరంతరము అష్టాక్షరిమంత్ర-ద్వయోపాసకునకు అపానకాలమందు భగవన్నామస్మరణము అత్యవసరము. తప్పక కలుగవలెనుకూడ కాని అపానకాలమున, వాతకఫాదులతో అడ్డగింపబడిన కంఠముకలిగి, స్మృతిదప్పి పడియున్నవానికి భగవన్నామస్మరణము కలుగకపోవచ్చును. అట్టి యవసానస్థితిలోకూడ వానిని నేనుద్ధరించుచున్నాను. తాగున్న కాలమున నన్ను స్మరించినాభతుని, కొయ్యవలెనో - రాతివలెనో అవస్థారస్థితిలోనున్న వానిని నేనే స్మరింతును. నేనే వానిని పరమగతికి తీసికొనిపోవుదును. అను భగవద్దశనముగలవరాహచరమశ్లోకము స్వామి కరుణను ఎంత గొప్పగ చాటుచున్నదట.

మన అన్నమయ్య పై చెప్పిన పంచసంస్కారములను తాను పొందినట్లు, గురుముఖముగ విశిష్టమైన యాగమును తాను చేయించుకొనినట్లు ఈ క్రిందిపాటలవలన అర్థమగుచున్నది

ధన్నాసి

జ్ఞానయజ్ఞ మీగతి మోక్షసాధనము

నానార్థములు నిన్నే నడపె మాగురుడు

॥ పల్లవి ॥

అరిరి దేహమనేటియాగళాలలోన

బలువై యజ్ఞానపుపకుపు బందించి

కలసివై రాగ్యపుకత్తుల గోవి కోసి

వెలయ జ్ఞానాగ్నిలో వేలిచె మాగురుడు

॥ జ్ఞాన ॥

మొక్కుచు వైష్ణవులనేమునిసభ గూడపెట్టి
 చొక్కుచు శ్రీపాదతీర్థస్థోమపానము¹ నించి
 చక్కగాఁ సంకీర్తనసామగానము చేసి
 యిక్కువతో యజ్ఞము నేయించెఁబో మాగురుఁడు || జ్ఞాన ||

తదియ్యగురుప్రసాదపుపురోదాశ మిచ్చి
 కొదదీర ద్వయమనుకుండలంబులు వెట్టి
 యెదలో శ్రీవేంకటేశు విటు ప్రత్యక్షముచేసె
 యిదివో స్వరూపదీక్ష యిచ్చెను మా గురుఁడు || జ్ఞాన ||
 (ఈ సంపుటము పాట - 148)

దేశాళం

గతులన్ని ఖలమైన కలియుగమందును
 గతి యీతఁడే చూపె పునగురుదైవము || పల్లవి ||

యీతవికరుణనేకా యిల వైష్ణవులమైతి -
 మీకవిపల్లనే కంటి మీతిరుమణి
 యీతఁడేకా వుపదేశమిచ్చె నష్టాక్షరిమంత్ర -
 మీతఁడే రామానుజులు యిహపరదైవము || గతు ||

వెలయించె నీతఁడేకా వేదపురహస్యములు
 చలిమి నీతఁడే చూపె శరణాగతి
 నిలిపినాఁ డీతఁడేకా విజముద్రాదారణము
 మలసి రామానుజులే మాటలాడేదైవము || గతు ||

నియమము లీతఁడేకా విలిపెఁ బ్రపన్నుఁకు
 దయతోమోక్షము చూపెఁ దగ నీతఁడే
 నయమై శ్రీవేంకటేశునగమెత్కే వాకిటను
 దయఁజూచి మమ్ము విట్టే తల్లిదండ్రుదైవము || గతు ||
 (ఈ సంపుటము పాట - 372)

. ఈ శ్రీ పాదతీర్థవర్ధతి వడగల వారికి రేదందురు.

ఈపంచసంస్థార-శరణాగతి-ప్రపత్తులను నమ్మినవాడు నిత్య-
వైమిత్తిక కర్మలను తప్ప, కామ్యకర్మలను ఆచరింపరాదు. ఇతర-
దేవతలను కొలువరాదు అను వైష్ణవసిద్ధాంతమును అన్నమయ్య
ఈసంపుటము 22వ పాటలో చాటుకొన్నాడు.

గుజ్జరి

కలదిదివో ముఖము గలిగినను గర్భము విలువక మానునా
మరిసి కామ్యకర్మములకుఁ జొచ్చిన మగుడఁ బుట్టువులు
మానునా || పల్లవి ||

పరగ వింద్రజిత్తుఁడు హనుమంతుని బ్రహ్మాత్మంబునఁ గట్టి
అరయ నందుపై మోక్షలుగట్టిన నలబ్రహ్మాత్మము వదలె
నరిపరివిధముల విటువలెనే హరిఁ బ్రపత్తి నమ్మినవరుఁడు
తిరుగఁ గర్మమార్గమునకుఁ జొచ్చిన దేవుఁడు దనవాత్సల్యము
వదలు || కల ||

అరిసనంసారభ్రమ విడిచి యడవిలోన జడభరతుఁడు
తలఁపుచు నొక యిట్టిఁ బెంచినంతనే తనకును నాకూపు దగిలె
ములుగుచు లంపటములు దెగవిడిచి మోక్షము వెదకెడివరుఁడు
వరిసవిడున్పంగతులు పెంచినను వాసన లంటక మానునా
|| కల ||

అటుగన తాఁబట్టినవ్రత ముండఁగ నన్యమతము చేపట్టినను
నటనల నెందునుఁ బొందక జీవుఁడు నడుమనె మోక్షుడై నట్లు
తటుకన శ్రీవేంకటపతి నొక్కవిదాన్యము భజియించినవరుఁడు
పుటనల నాతవితైంకర్మములకు కడుఁబాత్రుఁడుగాక మానునా
|| కల ||

(ఈ సంపుటము పాట-22)

ఈ దీక్షపొందిన వారలలో నారద సనక సనందనాదులు ముఖ్యులని, వారితోపాటు వైకుంఠముననున్న అన్నమయ్యను కలిపి, పెదతిరుమలయ్యయో లేదా చినతిరుమలయ్యయో పాడినపాటగ ఈ సంపుటములో 24-వ పాటగా ప్రకటింపబడుచున్నది.

లలిత

శరణంటి మాతవిసమ్మంధమునఁ

మరిగించి మమునేలి మన్నించవే

॥ పల్లవి ॥

నకలవేదములు సంకీర్తనలు చేసి

ప్రకటించి వినుఁ బాడి పావనుఁడైన—

అకలంకుఁడు తాళ్ళపాకన్నమాచార్యుల

వెకలియై యేలిన శ్రీవేంకటనిలయ

॥ శర ॥

నారదాది సనకసనందనాదులవలె

పేరుపడి విన్నుఁబాడి పెద్దలైనట్టి—

అరీతిఁ దాళ్ళపాకన్నమాచార్యుల

చేరి యేలినయట్టి శ్రీవేంకటనిలయ

॥ శర ॥

సామవేదసామగానసప్తస్వరములను

బాముతో నీసతి విన్నుఁ బాడినయట్టి—

అముకొన్నతాళ్ళపాకన్నమాచార్యుల

వేచురు మెచ్చిన శ్రీవేంకటనిలయా

॥ శర ॥

(ఈసంపుటము పాట—24)

వారందరూ నిత్యసూరులని వ్యవహరింపబడుచుందురు. వారిని గూర్చి ఈ క్రింది పాటలో ఘనముగ కొనియాడినాడు.

వరాళి

అదివో విశ్వసూరులు అచ్యుత నీదాసులు

యెదురులేనివారు యేకాంగవీరులు

॥ పల్లవి ॥

రచ్చల సంసారమనేరణరంగములోన
 తచ్చి కామక్రోధాలతలలు గొట్టి
 అచ్చపుతిరుమంత్రపుటారుపుబొబ్బలతోడ
 యిచ్చలనే తిరిగేరు యేకాంగవీరులు || అది ||

మొరసి పుట్టుగులనేముచ్చఁబొఁజుల కురికి
 తెరలి నడుములకుఁ దెగవేసి
 పొరిఁ గర్మముఁ బొడిచి పోటుగంటులఁ దూరి
 యెరగొని తిరిగేరు యేకాంగవీరులు || అది ||

వాడ్డినదేహములనేపూళ్ళలోపల చొచ్చి
 చెడ్డయహంకారమను(మును?)చెఱలు వట్టి
 అడ్డమై శ్రీవేంకటేశు నండనుండి లోకులనే -
 యెడ్డలఁ జూచి నవ్వేరు యేకాంగవీరులు || అది ||

(ఈ సంపుటము. పాట—25)

ఇది అన్నమయ్యదే.

తప్త చక్రాంకమును పరిహసించేఇతరమతస్థులకు తెలిపిడిగా.
 ఆ చక్రాంకనము వేద ప్రసిద్ధమని అన్నమయ్య 485-వ పాటలో
 స్పష్టము చేసినాడు.

రామక్రియ

అదె శిరశ్చక్రములేనట్టిదేవర లేదు
 యిదె హరిముద్రాంకిత మిందే తెలియరో || పల్లవి ||

“అనాయుధాసో అసురా అదేవా” యని

గ ఋగ్వేదము దెలిపెడి

నిమిషచక్రదారణకును

నుందే తెలియరో

|| అదె ||

“యచ్చ యింద్రే” యసి “యచ్చ సూర్యే” యవి
 అచ్చగ తుదకెక్కె (క్క?) నదె పొగడీ శ్రుతి
 ముచ్చట గోవిందువిముద్రాధారణకు
 అచ్చమయినప్రమాణ మందే తెలియరో   “అదె”

మును “నేమినా తత్తముద్రాం ధారయే” త్తవి
 వెనువెంటశ్రుతి యదె వెల్లివిరిసేసీని
 మొనసి శ్రీవేంకటేశు ముద్రాధారణకు
 అనువుగఁ బ్రమాణ మందే తెలియరో   “అదె”

(ఈసంపుటము పాట 485)

‘అనాయుధాసో’ అను ఋక్కును గూర్చి మాదేవస్థానములో వేద-
 పారాయణమును చేయు బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులు సుశ్వావధానుల-
 వారి నడుగగా, ఈక్రింది ఋక్కును వారు వ్రాసి ఇచ్చినారు. దానినే
 ఇందు చూపుచున్నాను.

“తిగ్మ మాయుధీం మరుతా మనీకం కస్త ఇంద్రపతి వజ్రం దధర్ష ।
 అనాయుధాసో అసురా ఆదేవా శ్చక్రేణ తాం అపవపముఃషిన్ ॥
 మహాక్షిగ్రాయ తవసే సువృక్తిం ప్రేరయ శివతమాయ పశ్యః ।
 గిర్వాహసే గిర ఇంద్రాయ పూర్వీదేహి తన్వే కువిదంగ వేదత్ ॥
 ఉత్థవాహసే విభ్యే మనీషాం”

(ఋగ్వేదము-3వ అష్టకము, 3వ అధ్యాయము—33-వర్గము)

దీనియర్థము ఋగ్వేద భాష్యముతో తెలియదగినది. వీనివలన
 మన అన్నమయ్య వేదప్రమాణసిద్ధమైనవిగా తెలిసికొనియే, పంచ-
 సంస్కారములతో శ్రీ వైష్ణవమతదీక్షను పుచ్చుకొన్నాడని తెలియు
 చున్నది. అందువలననే అమతదీక్షయందు గాఢశ్రద్ధ గలిగి, ఆ సంప్ర-
 దాయానుసారముగనే స్వామినా రాధించి, సిద్ధి పొందివాడని తెలియు
 చున్నది.

ఆహార

విడువరా దెంతైనా వెట్టివాడనైన నీకు
కడవారు నవ్వకుండా గాచుకో నన్నును   " పల్లవి "

జ్ఞానము నే నెఱుగ నజ్ఞానము నే నెఱుగను
 మానసు విషయములు మరిగెంతైనా
 నీనామము నొడిగి నీదాసుడ ననుకొందు
 దీనికే వహించుకొని తిద్దుకో నన్నును   " విడు "

అకర్మము నెఱుగను సుకర్మము నెఱుగను
 ప్రకటనంసారముపై పాటు మానసు
వాకపనివాడనై పూని ముద్రధారి నైతి
మొకమోడి యిందుకే గోమున నేరు నన్నును   " విడు "

వెనకఁ గానను ముందు విచారించి కానను
 నినుపై దేహధారి నై నీకు మొక్కేను
 పునుడ శ్రీవేంకటేశ కన్నులెదుటఁ బడితి
 కని పోవిడువరాదు కరుణించు నన్నును   " విడు "

(ఈసంపుటము పాట 2)

అందుకనియే ఈ రెండవపాటలో 'కడవారు' నవ్వకుండా అను పద -
 ముతో, నేనొకమతమువారిలో పుట్టి నీమతము స్వీకరించితిని. నాజన్మ-
 మతమువారు నన్ను నవ్వకుండునట్లు నన్ను కాపాడుము అని స్వామికి
 నివేదించుకొన్నాడు. ఈపాట రెండవచరణములోని " ఒకపనివాడనై
 పూని ముద్రధారి నైతి " అనుదానితో, అనితరలభ్యసులభోపాయ -
 ముతో దివ్యమోక్షసిద్ధిని గోగి నేను ముద్రాధారి నైతిని అని-స్పష్టము
 చేసికొనినాడు.

సాశంగనాట

దొరకె మాపాలికిఁ గందువయర్థము

దరిద్రపై యుండినతత్వార్థము

॥ వల్లవి ॥

తిరముగ నల్లదీవిఁ దెచ్చినయర్థ మిదివో

విరజవోడరేవున వెళ్లినర్థము

పరమభాగవతులు పాఠినర్థ మిదివో

పురుషోత్తముఁడనేటిపురుషార్థము

॥ దొర ॥

చందపువేదముఁ(లు?) శాసనము వేసినర్థము

ముందు సుముద్రలకెల్లా మొదలర్థము

అందరియాత్మలనేటిఅంగళ్ల లోవియర్థము

యెందు నహస్రనామపుటెన్నికర్థము

॥ దొర ॥

కొలచి బ్రహ్మాండముల కొప్పెరలోనర్థము

యిల విహపరముల కెక్కినర్థము

యెలమి హీనువినై న యెక్కుడు సేనేయర్థము

అలరి శ్రీవేంకటేశుఁడైనయర్థము

॥ దొర ॥

(ఈ పంపుటను పాఠి-)

ఈ మూడవపాటలో, “ముందు సుముద్రలకెల్లా మొదలర్థము” అనుచానితో ఈ ముద్రాధారణమునకు ప్రధానార్థము పురుషోత్తమ-సాన్నిధ్యమే అని చాటివాడు. ఈ పంచసంస్కారముల నంది, శ్రీ-వైష్ణవమతసంప్రతాపానుసారము నడచుకొను తనయందు చిల్లర - మల్లర దోషములు ఏవై నా కనపడితే, అవి ఆయారణ స్తమోగుణ - ములప్రభావమేకాని, నాఆత్మ పరివర్తనము చెందినదనికాదు. అని గట్టిగా గద్దించి తెలిపినాడు. నేను నీమతదీక్ష బొంది నీవు నన్ను దరితేర్తువని, గురుముఖముగ శరణాగతుడనై నడచుకొనుచున్న

నాయందు, దోషములేవైన ఉన్నచో అవి నాగురుని జూచియైన
మన్నించవయ్యా అని, పరమపథేయుడై వేడుకొనుచున్నాడు.
తుదకు 'నీభక్తుడనైన నాకు ఏదైన అపద సంభవించినట్లైతే అది నీకే
చెడ్డపేరు స్వామీ. కావున 'నిన్నుఁ జూచుకొని నన్ను నీవే పలవయ్యా'
అని సూటిగా అడిగినాడు. చూడుడు:—

సాళంగనాట

నాకు నందు కేమి వోదు నన్ను నీ వేమిచూచేవు

నీ కరుణ గలిగితే నించి చూపవయ్య

॥ పల్లవి ॥

ఘోరమైనదేహపు దుర్గుణ మేమి గలిగిన

అరసిఁ బ్రకృతిఁ బోయి అడుగవయ్య

నేరనివాజన్మముతో (లో?) నేరుపేమిగల్గా నన్ను

ధారుణిఁ బుట్టించినవిధాతి నడుగవయ్య

॥ నాకు ॥

పంచేంద్రియములలోని పాపమేమి గలిగినా

అంచెలఁగామునిఁబోయి అడుగవయ్య

మంచిననాకర్మములో మోసమేమి గలిగినా

మంచితనానఁ జేయించేమాయ నడుగవయ్య

॥ నాకు ॥

అన్నిటా నా వెనకటి అపరాధ మేమిగల్గా

మన్నించి నాగురుఁ జూచి మానవయ్య

మిన్నక శ్రీ వేంకటేశ మీఁదిపనులేమిగల్గా

నిన్నుఁ జూచుకొని నన్ను నీవే యేలవయ్య

॥ నాకు ॥

(ఈ సంపుటము పాట-28)

ఈపాటలో “కామోక్కార్వీత్ మన్యూర - కార్వీత్” అను శ్రుత్యర్థము
నిగూఢమైయున్నదని భావింపవలసియున్నది.

భూపాశం

ఇవి సేయఁగ నే నలఁసుడ యెటువలె మోక్షం బడిగెదను
వివరముతోడుత నీవు సులభుఁడవు విష్ణుఁడ నిన్నే కొలిచెదఁగాక ॥ పల్లవి

జపయజ్ఞ దానకర్మంబులు యెంచఁగ జీరకాతిఫలంబులు
యెప్పుడుఁ బుణ్యతీర్థస్నానములు యిల పాపవిమోచనములు
అపరిమితదేవతాంతరభజనలు ఆయాలోకప్రాప్తులు
వుపవాసాదినియమవ్రతములు తపోఽష్టకుఁ గారణంబులు ॥ ఇవి ॥

రవిచంద్రగ్రహతారాబలములు భువిలోఁ గామ్యఫలములు
తవిలినపంచేంద్రియవిగ్రహంబులు తనుధరులకు దుర్లభములు
ఆవిరళధర్మార్థకామంబులు మఱియైశ్వర్యములకు మూలములు
అవలగ్రహణకాలానుష్ఠానము లధికఫలంబులు ఆశామయము ॥ ఇవి ॥

పరగ సప్తసంతానప్రాప్త్యాకర్షణములు భ్యాతిసుకృతములు
అరయుఁ బుత్రదారక్షేత్రసంగ్రహ మందరికిని సంసారభోగము
హరి నరహరి శ్రీవేంకటేశ్వరా ఆఖిలము నొసఁగెడిదాతవు
నరుగవ నీవే దయతో రక్షించఁజాలుదు వేకాలమును మమ్మును ॥ ఇవి ॥

(ఈ సంపుటము పాఠ-328)

కాని ఈపాటతో అన్నమయ్య సోమరివాడై, ఉపవాస
వ్రతములు, తపోనిష్ఠలు మొదలైనవి సాగింపలేక, శరణాగతి
సులభమని, అపద్ధతి నవలంబించినాడేమో అని అనుకొనవచ్చు.
స్వామియే దిక్కని ఆతనిపై ననే సర్వభారము నిడి, మనసా-వాచా-
కర్మణా ఆతనినే సేవించుచు, ఇతరభోగములకు అట్టులు సాచక,
తక్కువకాలములో ఫలములిచ్చు ఇతరదేవతల నారాధింపక, జీవి
తాంతము శ్రీహరినే నమ్మి, తనను ఆతనిబంటుగనే భావించి, ఆతని-
సంకీర్తనములందే మునిగి కాలముతోయుట్ల ఇతరులకు సాధ్యమా?
ఏదో చెప్పితిన్నవాడు, బలవంతునిచే పీడింపబడినవాడు, తన ప్రాణ-

రక్షణకు ఒక టోడ్డోవానిని తాత్కాలికముగ శరణని అనవచ్చు గాని, సర్వకాలమూ స్వామియందే మనసు నిలిపి, మోక్షార్థియై ఆతనిపరిచర్యయందే కాలముగడుపుచుండుట అనేది శరణాగతికి, ప్రాణరక్షణకోస-రము శరణను శరణాగతికిని భేదములేదా ఈపై రెండు శరణాగతులకు, పూటగడచుటకు పడుపువృత్తి చేకొను పడతికిని, పతినే దైవముగా భావించి కాలముదోయుమహాపతివ్రతకును గల అంతరువుగలదు

ఎంత శరణాగతిపొందినా, ఎంత ప్రపత్తిచేసినా, ఎంత యోగియైనా పరిపూర్ణజ్ఞానముగలిగి, పరమాత్మ సాన్నిధ్యము సిద్ధించునంత వరకు లోకధర్మమును పాటించవలసినదే అను భావమునూ, తన గురుభక్తిని ఈక్రింది పాటలలో చాటుకొన్నాడు చూడుడు.

ధన్వాపి

హరిదాసులతోడ నల్పులు నరెనాదు

గురుఁడు శిష్యుఁడువనేగుటి దప్పుఁగానా

॥ పల్లవి ॥

కోరి ముక్త్యుజ్జ్వలఁ గురిసినవానయు

సారెఁబెంకులలోవాన నరియొన

శ్రీరమణుఁ డిప్పిటామఁ జేరియుంటే నుండెఁగాక

సారెకుఁ జాత్రాపాత్ర సంగతింకా లేదా

॥ హరి ॥

మరియాద్రీ మాఁకులును మహామీఁదిమాఁకులును

చలమున నెంచిచూడ నరియొన

అరి రేవుఁడు అంతర్యామియైతే నాయఁగాక

తెలియఁగ క్షేత్రవాసి దిక్కులఁడు లేరా

॥ హరి ॥

అమరులజన్మములు నమరలజన్మములు

జమశిఁ బుట్టినంతలో నరియొన

అమరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాకుమైతేనాయఁగాక

తమితో నధికారిభేదములు లేవా

॥ హరి ॥

(ఈనామము పాట-44)

మలహరి

అన్నిటాను హరిదాసు లదికులు

కన్నులవంటివారు కమలజాదులకు

“ పల్లవి ”

అందరును సమమైతే నరుహానరుహము లేదా

అందరిలో హరియైతే నాఁగాక

బొందితో విప్రునిఁదెచ్చి పూజించినట్లు వేరే -

పొందుగావిశునకముఁ బూజించఁదగునా

“ అన్ని ”

అన్ని మతములు సరియైతేను వాసిలేదా

చెన్నగుఁబురాణాలు చెప్పుఁగాక

యెన్నఁగ సౌర్జాటంక మింతటానుఁ జెల్లినట్లు

సన్నపుఁదోలుబిళ్లలు సరిగాఁ జెల్లినా

“ అన్ని ”

గక్కునఁ బైరు విత్తఁగా గాదము మొరచినట్లు

చిక్కినకర్మములెల్లాఁ జెలఁగఁగాక

తక్కుక శ్రీవేంకటేశుదాస్య మెక్కుడై నట్లు

యొక్కదా మోక్షోపాయ మిఁకఁ జెప్పనున్నదా

“ అన్ని ”

(ఈనంపుటము పాట-170)

భక్తిబలముకలిగినప్రాణి, జంతువైనను, మనుజుడైనను భేదములేదు. భక్తిబలము లేనివాడు దొడ్డరాజైనను ప్రయోజనము లేదనువిషయమును ఈ 181 వ కీర్తనలో గొప్పగ చెప్పినాడు.

లలిత

ఇహమేకాని యిఁకఁ బరమేకాని

ఐహళమై హరి నీపైబత్తే చాలు

“ పల్లవి ”

యెందు జనించిన నేమి యెచ్చోటనున్ననేమి

కందువనీదాస్యము గలిగితేఁ జాలు

అంది స్వర్గమేకాని అంబరకమేకాని

అందపునీనామము నా కబ్బుపే చాలు

“ ఇహ ”

దొరయైనఁ జాలుఁ గడఁ దుచ్చపుటఁదైనఁ జాలు
కరఁగి విన్నుఁదలఁచఁగలితేఁ జాలు
పరులుమెచ్చినమేలు పమ్మిదూపించినమేలు
హరిసీనేవాపరుఁడౌతే చాలు

॥ ఇహ ॥

యలఁ బులులురాసీ యిటు రాకమానసీ
తలఁపు నీపాదములతిగులే చాలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
చలపట్టి నాకు నీశరణమేచాలు

॥ ఇహ ॥

(ఈ సంపుటము పాట-181)

దీనికి

“దివివా భువివా మమాస్తువాసః
నరకేవా నరకాంతక ప్రకామమ్ ।
అవధీరిత శారదారవిందౌ
చరణౌ తే మరణేఽపి సంశ్రయామి ॥”

అని కులశేఖరాచార్యార్ ప్రతిపాదించిన ముకుందమాలాస్తవమును
జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నది ఈ పాట.

శరదాగతి పొందినవారికి సర్వోపాయములు శ్రీలక్ష్మీనాథుడే
అన్నవిషయమును, తననిశ్చానుష్ఠానములో నున్నదానిని, ఎంత
చక్కగ ఈ 182 వ పాటలో చెప్పకొన్నాడో గమనింపుడు.

మలహరి

సర్వోపాయముల (య?) జగతి నా కితఁడే
పురీధరుఁడు పురుషోత్తముం దీతఁడే

॥ పల్లవి ॥

సకలగంగాదితీర్థస్నానపలము లివి స్వామిపుష్కరణీజలమే నాకు
 సకలపుణ్యక్షేత్రావాసయాత్ర లివి సరి వేంకటాచలవిహార మిదియే
 సకలచేదాధ్యయనశాస్త్రపాఠము లివి శౌరిసంకీర్తనం బిదియే నాకు
 సకలకర్మానుష్ఠానముల యితని కిచ్చటఁ జాతువడితైంకర్య
 మిదియే ॥ సర్వో ॥

ఉపవాసతపము లివి యితనిప్రసాదము లొగి భుజింపుటే నాకు
 దినదినంబు
 జపరహస్యోపదేశంబు లితనిపాదజలంబులు శరణనేటిసేవయొకటే
 ఉపమింపఁ బుణ్యపురుషులదర్శనము నాకు నొగిచిచటిబహువృక్ష
 దర్శనంబు
 యేపుడుఁ బుణ్యకథాశ్రవణంబు లిచ్చోటియెన్నఁగలబహుపక్షి
 కలకలంబు ॥ సర్వో ॥

తలఁపుగలయోగంబులందు శ్రీవైష్ణవులఁ దగులునంవాసనహయోగంబు
 వెలయ విందుమహోత్సవంబు లిన్నియు వితనివిభవంబులెనఁగు
 తిరునాళ్లు నాకు
 చెలఁగి యిటు దేవతాప్రార్థవంతయు నాకు శ్రీవేంకటేశ్వరుని
 శరణాగతి

అలరునానందలు యితని పట్టపురాణీఅలమేలుమంగకడకంటి
 చూపు ॥ సర్వో ॥

(ఈ సంపుటము పాట-132)

ఇంతగాధభక్తిగలశరణాగతునికి మోక్షమివ్వక శ్రీవేంకటేశ్వరుడు
 తప్పించుకొనగలఁడా?

బొమ్మగానున్న స్వామికి జరిగెడి ప్రత్యుత్సవమునూ, ఆయన
 యేవిధములుగ సాక్షాత్పరమపురుషునికి జరిగినట్లుగ భావించినాడో
 ఈ 143 పాట గొంతెత్తి చాటుచున్నది. చూడుడు :-

అలిత

ఎందు నీకుఁ బ్రియమో యీతెప్పతిరుణాళ్ళు

దిందువడె నిరులతో తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ వల్లవి ॥

పాలజలవిధిలోఁ బవ్వళించి పాముతెప్పఁ

దేలుచున్న దది దెప్పతిరుణాళ్ళు

వోలి నేకోదకమై వొక్కమట్టియాకుమీఁద

తేలుచున్న దది తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

అమృతము దచ్చునాఁడు అంబుధిలో మందరము

తెమలఁ దేలించుతెప్పతిరుణాళ్ళు

యమునలో కాళింగునంగపుపడిగెమీఁద

తిమిరి తొక్కిన తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

అప్పుడు పదారువేలుఅంగనలచెమటల

తెప్పలఁ దేలిన తెప్పతిరుణాళ్ళు

వాప్పుగ శ్రీవేంకటాద్రి నున్నతిఁ గోనేటిలోన

తెప్పిరిల్లె నేఁటనేఁట తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

(ఈ సంవత్సరము పాట-143)

ప్రతిప్రకాధర్మముతో వేంకటేశ్వరునితప్ప ఇతరులను సేవింపని—
అన్నమయ్య లోకులను రాజులను మనసులో వుంచుకొని, ఎవ్వరిని
లెక్కనేయని విధముగ ఎట్లు ఎత్తిపోయుచున్నాడో ఈ 144వ పాట
చెప్పుచున్నది. చూడుడు:—

అలిత

తలఁగరో లోకులు తడవకురో మమ్ము

కలిగినదిది మాకాపురము

॥ వల్లవి ॥

నరహరికీర్తన నావినజిహ్వా

వొరుల నుతింపఁగనోపదు జిహ్వా

మొరహారు పదముల మొక్కినశిరము

పరులవందనకుఁ బరగదు శిరము

॥ తలఁ ॥

శ్రీపతి నే పూజించినకరములు

చోఁపి యాచనకుఁ జొరవు కరములు

యేవున హరికడ కేఁగినకాళ్ళు

పాపులయిండ్లకుఁ బారవు కాళ్ళు

॥ తలఁ ॥

శ్రీవేంకటపతిఁ జింతించుమనసు

దావతి వితరముఁ దలఁచదు మనసు

దేవుఁ డతనియాదీనపుత్రమువు

తెవల వితర్కాదీనము గాదు

॥ తలఁ ॥

(ఈ సంపుటము పాట-144)

ఈయన పాటలలో శ్రుత్యర్థము సాహిత్యరూపము ధరించి,
సంతచక్కగ రూపకాలంకారముగ ఇముడుచున్నచో గురుతింపవచ్చు.

ఆత్మానం రథివం విద్ధి శరీరం రథమేవతు

బుద్ధింతు సారథిం విద్ధి మనః ప్రగ్రహ ఏవచ ।

ఇంద్రియాణి హయానాహః విషయాన్స్తేషు గోచరాన్

అత్మేంద్రియమనోయుక్తం భోక్తేత్యాహుర్మనీషిణః ॥

(భోవవిషత్తు

ఈ శ్రుతికి వన్నెలు దిద్ది, పూర్ణరూపము చేసినాడు అన్న
సయ్య. ఇందులో శ్రుత్యర్థము ఛాయగా మాత్రమే తీసికొని, దానికి
సంచి అలంకార సంస్కారము చేసినాడు.

మాళవి

గుఱ్ఱాలఁ గట్టనితేరు కొంక కెందైనఁ బారీ
విఱ్ఱపిఁగుచుఁ దీసిని వేడుకతో జీవుఁడు   " పల్లవి "

సరి పిఱుదే రెండు జంటబండికండ్లు
సరవితోఁ బాదాలు చాపునొగలు
గరిమఁ జూపులు రెండు గట్టినపగ్గములు
దొరయై దేహరథము దోలీఁబో జీవుఁడు   " గుఱ్ఱా "

పంచమహాభూతములు పంచవన్నెకోకలు
పంచల చేతులు రెండు బలుపెక్కెలు
మించై నశిరసే మీదనున్న శిఖరము
పంచేంద్రియరథము పఱిపీఁబో జీవుఁడు   " గుఱ్ఱా "

పాపపుణ్యములు రెండు పక్కనున్న చీలలు
తోపులయన్నపానాలు దొబ్బుఁదెడ్లు
యేపున శ్రీ వేంకటేశుఁ డెక్కి వీధుల నేఁగఁగ
కాపాడి నరరథము గడపీఁబో జీవుఁడు   " గుఱ్ఱా "

(ఈ పంపులము పాట-152.)

అద్వైతదూషణము - భావనము

అన్నమయ్య నందవరీకస్మార్తబ్రాహ్మణకు టుంబము లో
జన్మించుటచే ఆయన పుట్టుకతో అద్వైతి. ఇతనికాలము నుండి ఆ-
ఇంటిపేరుగల పీరి కుటుంబమునందు మాత్రము, విశిష్టాద్వైతము కావు
చేసికొన్నది. వరతత్వవిషయములో అద్వైతవిశిష్టాద్వైతములకు
ఏమంత పెద్దభేదము కానరాదు. కాని ఈయనది మధ్యవైష్ణవము
గదా. కావున కొన్ని పాటలయందు సాక్షాత్తుగ అద్వైతమునే
ఖండనచేసినపట్టులు కానవచ్చుచున్నవి.

బౌళి

పురుషుండని శ్రుతి వాగదీనట ఆపురుషుడు నిరాకారమట
విరసవాక్యము లొందొంటికి నివి వింటే నసంబద్ధములు ॥వల్లవి॥

మొగమున బ్రాహ్మలు మొలచిరట ఆమూరితి అవయవరహితుడట
తగుబాహువులను రాజులట ఆతత్వమే యెంచగ శూన్యమట
పగటున తొడలను నైశ్యులట ఆబ్రహ్మము దేహము బయలట
ఆగపడి పాదాల శూద్రులట ఆతనిరూపము లేదట ॥ పురు ॥

తనవందనమునుఁ గలదట దైవము తనుఁ జూడఁ గన్నులు లేవట
తనవిన్నవమునుఁ జేయువట ఆతనికివి వీనులు లేవట
తనయిచ్చివదే నైవేద్యంబట దైవమునోరే లేదట
తనయిచ్చేటిధూపంబును గలదట దైవము ముక్కును
లేదట ॥ పురు ॥

అంతః దానే దైవమటా; యజ్ఞము లొరులకుఁ జేయుటట
సంతతమునుఁదా స్వతంత్రుడటా జపముల వరముల చేకొంటట
చింతింపఁ దానే యోగియటా చేరువ మోక్షము లేదట
సంతపుశ్రీవేంకటఁజి మాయలు వదారించిన వివియట ॥ పురు ॥
(ఈ సంపుటము పాట-252.)

శంకరాభరణం

ఏకాత్మవాదులాల యిందు కేది వుత్తరము
మీకు లోకవిరోధ మేమిటఁ బాసీ నయ్యలాల ॥ వల్లవి ॥

పాప మొక్కఁడు సేసితే పాపులే యిందరుఁ గావలదా
యేపున వొకరిపుణ్య మిందరికి రావలదా
కోపించి యొక్కఁ డనురై తే కోరి యిందరుఁ గావలదా
చూప దేవుఁ డొక్కఁడైతే సుర లిందరుఁ గావలదా ॥ ఏకా ॥

వొకఁ డపవ్విత్తుడై తే నొగి విందరుఁ గావలదా
 వొకఁడు కుచ్చై వుండితే వోడ కిందరుఁ గావలదా
 వొకనిరతిసుఖ మంటి యిందరును వొనరఁ బొందవలదా
 వొకవిదుఃఖ మందరు పూరఁ బంచుకోవలదా || ఏకా ||

అకడ నొకఁడు ముక్తుఁడయితే సందరుఁగావలదా
 దీకొని యొకఁడు బంధుఁ(బద్ధు)డయితే యిందరుఁ గావలదా
 చేకొని శ్రీవేంకటేశుఁ జేరి దాసులయి యుండేటి -
 లోకపుముసులనుఁ దెలుసుకోవలదా || ఏకా ||
 (ఈ సంపుటము పాట 253)

లలిత

దోమటి వింతెరఁగరా తొల్లిటివారు
 వామదేవవసిష్టవ్యాసాదులు || పల్లవి ||

తానే దైవమైతే తపమేల జపమేల
 పూని సారెఁ బూజించేపూజలేల
 కూను వంగి యింటింటఁ గోరనేల వేడనేల
 యీనెపాన లోకమెల్లా నేలరాదా తాను || దోమ ||

తగఁ దా స్వతంత్రుడై తే దరిదదుఃఖములేల
 నొగిలి వ్యాధులచేత నొవ్వనేల
 నగుబాటులై నజననమరణములేల
 ముగురువేల్పులదండ మొనచూపరాదా || దోమ ||

శ్రీ వేంకటేశుడే శేఖరపుద్గవమని
 సావధానుఁ దీతనికి శరణుచొచ్చి
 భావములోపలఁ దనసాపబంధములఁ బాసి
 తావుల నాతనికృప దండ చేరరాదా || దోమ ||

(ఈ సంపుటము పాట-416)

వైఖండనలోని విషయములుకూడ అంత పెద్దకాస్త్రియములూ
గావు, దుస్సచూఢేయములూ కావు. అన్నమయ్యకు వైష్ణవమతము,
మతదీక్ష. దానికి సంబంధించిన సంక్షదాయసిద్ధములగు అర్చనా-
ములు ఉన్నట్లు స్పష్టముగ తెలియుచున్నవి. కాని ఎన్నోజన్మల-
ండి వెంబడించిన అద్వైతవాసన ఈతనిలో పూర్తిగ మాసినట్లు
కానరాదు. ఆమాపు పెదతిరుమలాచార్యాదులందు స్పష్టముగ
కానవచ్చుచున్నది. ఒక్కొక్క పట్టుందు తనకు తెలియకనే అద్వైత
వాసన ఇతని పాటలలో దొరలుచున్నట్లు కానవచ్చుచున్నది.

శ్రీరాగం

ఇంతయు నీమాయామయ మేగతిఁ దెలియఁగవచ్చును

దొంతిఁబెట్టినకుండలు తొడరినజన్మములు

॥ పల్లవి ॥

కలలోపలిసంఖోగము ఘనమగుసంపద లిన్నియు

వలలోపలినిడిపరువులు వన్నెలవిధవములు

తలఁపున గలిగియు విందునే తగులకపోదెవ్వరికిని

తెలిసినఁ దెలియదు యిదివో దేవరహస్యంబు

॥ ఇంత ॥

అద్దములోపలిసిడలు అందరిదేహపురూపులు

చద్దికివండినవంటలు జంటఁగర్మములు

పొద్దొకవిధమయి తోచును భువి నజ్ఞానాంబుధిలో—

నద్దిన దిది దెలియఁగరా దంబుదములమెఱుఁగు

॥ ఇంత ॥

మనమనఁ దాగినపాలివి మడిఁగలకోరిక లిన్నియు

యినుమున విగిరిననీళ్లు యిల నాహారములు

పనివడి శ్రీ వేంకటగిరివతి నీదాసు లివిన్నియు

కవి మని విడిచిన మనుజులకాయపుమర్మములు

॥ ఇంత ॥

(ఈ సంపుటము పాఠ-133)

పాడి

చూచే చూపొకటి సూటి గుటి యొకటి

తాచి రెండు నొకపైతే దైవమే సుందీ

॥ పల్లవి ॥

యేనుగఁ దలఁచితే యేనుగై పొడచూపు

మాను దలఁచిన నట్టే మానై పొడచూపు

పూని పెద్దకొండ దలపోయఁ గొండై పొడచూపు

తానే మనోగోచరుఁడు దైవమే సుందీ

॥ చూచే ॥

బట్టబయలు దలఁచ బయలై పొడచూపు

అట్టై యంబుది దలఁచ సంబుదియై పొడచూపు

పట్టణము దలఁచిన పట్టణమై పొడచూపు

తట్టి మనోగోచరుఁడు దైవమే సుందీ

॥ చూచే ॥

శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁది శ్రీపతిఁ దలఁచితేను

శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁది శ్రీపతై పొడచూపు

భావమే జీవాత్మ ప్రత్యక్షము పరమాత్మ

తావు మనోగోచరుఁడు దైవమే సుందీ

॥ చూచే ॥

(ఈ సంపుటము పాట-141)

గుఱ్ఱరి

అందఁకొఁ దాఁ దానే అంతకెక్కుడు గాఁడు

ముందువెనకెంచేనా ముఖ్యుఁడే యతఁడు

॥ పల్లవి ॥

చిత్తమంతర్ముఖము సేసుకొననేర్చెనా

అత్తల నతఁడు యోగియనఁబడును

సత్తనత్తనెడిసువిచారంబు గలిగెనా

పుత్తమవివేకియని పూహింపఁబడునా

॥ అందఁ ॥

భావము నభావమును పరికించి తెలిసెనా

తైవల్యనిలయుడని కానఁబడును

దైవంబుఁ దిన్న మతిఁ దలపోయనేర్చెనా

జీవన్ముక్తుఁడని చెప్పఁబడు నతఁడు

॥ అందఁ ॥

అడలి వైరాగ్యధన మార్జించనోపెనా

దిడువై జితేంద్రియస్థిరుఁ డాతఁడు

ఁడియు శ్రీవేంకటేశ్వరు దాసుఁ డాయనా

బడిబడిఁ దుదఁ బరబ్రహ్మమే యతఁడు

॥ అందఁ ॥

(ఈ వింశతి ము సాఁ-452)

ఈ భావములు పరికించినపుడు ఈతడు మహాయోగియై విష్ణు భక్తుడై పరమార్థమున ఏమతమునకు చెందనియోగివలె కన్పించుచున్నాడు.

బౌళి

ఎంత మాత్రమున నెవ్వరు దలఁచిన అంతమాత్రమే నీవు

అంతరాంతరము లెంచిచూడఁ బిందంతే నిప్పటి యన్నట్లు ॥ పల్లవి ॥

కొలుతురు మిము వైష్ణవులు కూరిమితో విష్ణుఁడని

పలుకుదురు మిము వేదాంతులు పరబ్రహ్మం బనుచు

తలఁతురు మిము శైవులు తగినభక్తులను శివుఁడనుచు

అలరి పొగడుదురు కాపాలికులు ఆదిభైరవుఁ డనుచు ॥ ఎంత ॥

సరి నెన్నుదురు శాక్తేయులు శక్తిరూపు నీవనుచు

దరిశనముఁ (లఁ) మిము నానావిధులను తలఁపుల కొలఁదులభజింతురు

సిరుల మిమ్మునే యల్పబుద్ధిఁ దలఁచినవారికి నల్పంబువుదువు

గరిమల మిమునే ఘనఘనితలఁచినఘనబుద్ధులకు ఘనఁడవు ॥ ఎంత ॥

నీవలనఁ గొరతే లేదు మరి సెరుకొలఁదితామెరపు
 ఆవల భాగీరధిదిబావుల ఆజలమే వూరినయట్లు
 శ్రీవేంకటపతి నీవైతే మముఁ జేకొనివున్నదైవమని
 యీవలనే నీ శరణనియెదఁ యిదియే పరతత్వము నాకు॥ఎంత॥
 (ఈ సంపుటము పాట-393)

అద్వైతులభక్తిలో శివకేశవ భేదము లేదనుట సుస్పష్టమే కదా.
 అందులకనియే అప్పయ్య దీక్షితులవారి పద్యములుగా ఈ క్రింది
 రెండు పద్యముల నుదాహరించుచుందురు.

“మారమణ ముమారనుణం
 ఫణధరతల్పం ఫణాధరాకల్పం ।
 పురమథనం మురమథనం
 వందే బాణారి మనిమబాణారిమ్ ॥

వాసుదేవ ఇతి వాసుదేవ ఇ -
 త్యన్తికల్పక మహీరుహద్వయం ।
 యద్యపీహ 'సుచ' భేదసంభవః
 నాన్యథాపి ఫలభేద సంభవః ॥

ఒక చర్చాసందర్భమున వీనిలో మొదటిపద్యమును నేనుదాహరింపగా,
 పూజ్యులు కీర్తిశేషులు మధ్గురువర్యులు పండితరాజు డి. టి. తాతా-
 చార్యస్వాములవారు రెండవపద్యము నుదాహరించిరి. రెండును మనో
 హరములే. ఉత్తరహరివంశాదులందలిపద్యములు అందరకు తెలిసినవే.

దేవునిలో లోపము

అన్నమయ్య శ్రీ వేంకటేశ్వరుణ్ణి తననెచ్చెలికానిగా తన-
 ప్రాణవిభునిగా భావించి తరించినాడు. ఆ స్నేహగుణము స్వామిని
 ఎత్తిపొడుచుటకు గూడ వెనుకాడదు. భక్తునికి ప్రత్యక్షదైవ్యము,

పరోక్షదైన్యము అనురెండుగుణములు సహజములే. ప్రత్యక్షదైన్యముతో నేను అకించనుడను, జడప్రాయుడను, దిక్కులేనివాడను ఇత్యాదిగా వాపోవుచుండును. పరోక్షదైన్యముతో స్వామిదోషములనే యెత్తిచూపి దెప్పుచుండుటయు అది ఒకవిధమైన సరదాభక్తి. భక్తునికి స్వామియందుగల చనవునకు గురిగా సాగుచుండును.

నాదరామక్రియ

పరులకై తే నిదే పాపముగాదా

పురిగొని నీవంకఁ బుణ్యమాయఁగాక

॥ పల్లవి ॥

పరమపురుష నీవు ఎట్లైనదే ధర్మము

అరసి నీవు చెల్లించినదే సత్సము

ధరలోన నీరెంటికి తండ్రితో విరోధింపఁగ

దొరసి ప్రహ్లాదునకు దోడైనదే గురుతు

॥ పరు ॥

నారాయణుడ నీవు నడపినదే తగవు

ఆరూఢి నీవొనన్నదే ఆచారము

సారెక్షఁ దమయన్నతో చండిపడి పెనగఁగ

కోరి సుగ్రీవు వహించుకొన్నదే గురుతు

॥ పరు ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవుచేసినదే నీతి

చేవతో నీవాడఁబరచినదే మాట

కావించి తాతతోఁ బోరఁగా నీవు చక్రమెత్తి

అవేశ నడ్డమైనందుకు ఆర్జునుడే గురుతు

॥ పరు ॥

ఇందు తండ్రికొడులకు విరోధము పెట్టుట, అన్నదమ్ములను విడదీయుట, మనుమనిచే తాతను చంపించుట మొదలగునవి సాధారణలోకధర్మముతో పాపకార్యములు కాని స్వామి ప్రహ్లాదహిరణ్యకశిపులకు విరోధము కల్పించుట, వారి సుగ్రీవులను విడదీయుట, అరు

నునిచే భీష్ముని చంపించినాడనుట పురాణప్రసిద్ధము. దీని అంతరార్థమును పరిశీలించక పైకి తాకికార్థములు మాత్రమే పరిగ్రహించి తిట్టదలచినవారు నోరార తిట్టవచ్చు. అదే ఈ పాటలో జరిగినపని. స్వామితో చనపుబలియనిసామాన్యభక్తుడు ఈమాట లనలేడు. అందుకనియే కూగత్తాళ్వాన్ అను వైష్ణవభక్తుడు అతిమానుషస్తవమునందు

యత్వత్ప్రియం తథిహపుణ్య మపుణ్యమన్యత్
నన్యత్తయో ర్భవతి లక్షణ మత్ర జాతుః ।
ధూర్తాయితం తప తు యత్కిల రాసగోష్ఠ్యాం
తత్కిర్తనం పరమపావన మామనంతి ॥

అని స్వామిని కీర్తించినాడు. 'స్వామీ నీకీర్తనమైనపని పుణ్యకార్యము. నీవు సమృద్ధిపనిది పాపము. ఈ పుణ్యపాపములు రెంటికీని ఇక చేరు లక్షణము లేదు. రాసగోష్ఠియందు నీవు చేసినధూర్తకృత్యము పరమపావనముగ కీర్తింపదగినదని వ్యాసాదులగు పెద్దలందరు వాపోవుచున్నారు' అని దీనిభావము.

తప్పుచేసి తప్పించుకొనే పద్ధతి.

ఈ పద్ధతినికూడ మన అన్నమయ్య ధారాశముగనే చాటి నాడు. కామాదులను యథేచ్ఛముగ ననుభవించి అవి నాకు సంబంధించినవికావు అని అంటే పోతాయట, పాముకాటు చీరతో తుడిస్తే పోతుందా? అని మన మడుగవచ్చు. మనము ఈ ప్రశ్న ఎవ్వరి నడుగుచున్నాము. మన మెంతటివారము అని ముందు పరామర్శించుకోవలెను. మనలో ఉన్న అంతర్యామిని పరమాత్మగ భావించి తన్మయముగ మారినమహానుభావులు, ఇంచుమించు అత్యాశమి ధర్మముగలవారు ఏవని చేసినా చెల్లుతుంది. శ్రీకృష్ణుడు గోపికలను సత్కరించినాడని మనమూ అట్టివనికి అట్లులు సాచ -

వచ్చుగాని, ఆతడుచేసిన గోవర్ధనోద్ధరణము, హవానలకబళనము, విశ్వరూపప్రదర్శనము మనకు సాధ్యములా? ఆ కార్యములతో ఆతనిఅంతస్తును గుర్తెరిగి, అట్టవాడు ఎన్నిపనులు చేసినా చెల్లును కాని, మనము అట్టికార్యములు ఏన తప్పునుండి బయట పడలేము అనినోరుమూసికొని పడియుండుట మనబోటి వారికి తగినపని.

“ద్వాసుపర్ణా సయజ్ఞా సఖాయా
సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే
తయోరన్యః పిప్పలం స్వాద్వత్తి
అనశ్చన్నన్యో ఆభివాకశీతి ||

అను శ్రుత్యర్థమునే అన్నమయ్య ఈ రెండు కీర్తనములందును విపులముగ వివరించినాడని తలపోయవలసియున్నది. చూడుడు.

మాళవిగౌళ

ఇన్నిటికిఁ బ్రేరకుఁడు యీశ్వరుఁ డింతే
ఎన్ని యీతనిఁ దెలిసి బ్రదుకుటే జ్ఞానము || పల్లవి ||

మనసునఁ బుట్టిన ముంకఁ గమక్రోధాలు
వహిలేవు తనకంటేఁ బాపముంటదు
పనివి తొడిమ నూడి పండు తీగె నంటదు
జనులకెల్లాఁ బ్రకృతిసహజ మింతే || ఇన్ని ||

చేతులారఁజేసేటిచేకొన్నకర్మానకు
ఘాతలఁ గర్తఁ గానంటే కట్టువదలు
ఆతల నణక ముంచినట్టివేడి చెయ్యుంటదు
జాతి దేహము మోచినసహజ మింతే || ఇన్ని ||

వాకుననాడినయట్టివట్టిపల్లదాలనెల్లా
దాకొని పొరయనంటే తప్పలే లేవు
పైకొని శ్రీవేంకటేశుబంటుకు వశకులేదు
నైకమైన హరిభక్తిసహజ మింతే || ఇన్ని ||

(ఈ సంపుటము పాఠ-288)

రేవగుప్తి

నీ వెరగనిది లేదు నీ యజ్ఞ మోచితి నింతే

నీవాడ నింతే హరి నే ననఁ జో

॥ పల్లవి ॥

కన్నుల కెందైనఁ జూపుకలది స్వభావము

యెన్నఁగ నాయందఁ బాప మెంచఁజోచేది

విన్ననై చెవుల కింపు వినుట స్వభావము

పన్నినకర్మాలు నన్నఁ బైకొనఁ జోచేది

॥ నీవే ॥

నాళికకుఁ జియ్యెనే నమలుచే సహజము

నాళి అభోజ్యపునింద నాకుఁబనేమి

మూల వాసనగొనేది ముక్కుకు సహజము

జోలిబంధములు నన్నఁ జుట్టఁగఁజోచేది

॥ నీవే ॥

కాయము కాయముపొంత గరఁగుచే ఆ గుణము

నేయవిచేతలు నాపైఁ జెప్పఁ జోచేది

యాయెడ శ్రీ వేంకటేశ యిన్నిటిలో నన్నఁ బెట్టి

పాయక నాలో నుండువు పట్టఁగఁజోచేది

॥ నీవే ॥

(సంపుటము—పాట 398)

పెదతిరుమలాచార్యుల వచనములు — వానికి మూలము

తాళ్ళపాకకవులందరిసారస్వతమునకు అన్నమయ్యసారస్వ-
తమే బీజముగా, భిక్షగా మనము తలపోయ వలసియున్నది. అన్న-
మయ్యపెట్టిన భిక్షనే ఆతనితనయులు మనుమలు శాఖోపశాఖలుగ
నానానందస్సులలో పండించి నారనుట సత్యము.

మాళవిగౌళ

నిత్యపూజ లివివో నేరిచిన నోహో

ప్రత్యక్షమైనట్టిపరమాత్మునికి

॥ పల్లవి ॥

తనువే గుడియట తలయే శిఖరమట
 పెనుహృదయమే హరిపీఠమట
 కనుఁగొనచూపులే ఘనదీపములట
 తనలోపలియంతర్యామికిని

॥ నిత్య ॥

పలుకే మంత్రమట పాదైననాలికే
 కలకల మనుపిడిఘంటయట
 నలువై నరుచులే నై వేద్యములట
 తలఁపులోపలమన్నదై వమునకు

॥ నిత్య ॥

గమనచేష్టలే యంగరంగగతియట
 తమిగలజీవుఁడే దాసుఁడట
 అమరినవూర్పులే యాలవట్టములట
 క్రమముతో శ్రీవేంకటరాయనికిని

॥ నిత్య ॥

(ఈ సంపుటము పాట-82)

గుఱ్ఱి (ఏకశాళి)

శ్రీ వేంకటగిరిదేవా నాదేహంబు నీవుండెడి నిత్యనివాసంబు
 నాజ్ఞానవిజ్ఞానంబులు నీయుభయ పార్శ్వంబుల దీపంబులు
 నాముకుఁ జెఱమలయూర్పులు నీయిరుదెసలం బట్టెడియాలవట్టంబులు
 నామనోరాగంబు నీకుం జంద్రకావలవ
 నీకుమొక్క నైత్తినచేతులు రెండును మకరతోరణంబులు
 నాభక్తియే నీకు నింహాసనంబు
 నామేనం బొడమిన పులకలు నీకు గుడులుగ్రుచ్చి యర్పించినపూదండలు
 నే మిమ్ము నుతించిననుతులయక్షరరవంబుల

భేరీభాంకారఘంటినినాదంబులు

నాపుణ్యపరిపాకఫలంబులు నీకు నైవేద్య తాంబూలాదులు

మదీయవిత్త్య నేవా సమయనిరీక్షణఁబులు నీసర్వాంగఁబుల
 నలించిన తట్టువునుంగు
 నాసాత్వికగుణంబు నీకు ధూపపరిమళంబు నీవు దేవదేవుఁడు
 నే వర్చకుండను
 ఈరీతి విత్కోత్సవంబు నాయందు నవధరింప శ్రీవేంకటేశ్వర
 రా మణీయును
 (-పెదతిరుమలయ్య-వేంకటేశ్వరవచనములు-౧)

విరలునిచరిత్ర

బౌళిరామక్రియ

వసుధఁ జూడఁ బిన్నవానివలె నున్నవాఁడు
 వెన నన్ని విద్యలాను వెలనె విట్టలుఁడు || పల్లవి ||

పరగ నేడునూటదెబ్బదియేడుగురిచేత—

విరివై పాడించుకొన్నాఁ డీవిట్టలుఁడు

సరస నై దులతలిండ్లజవ్వనపుగొల్లెతల

మరిగించుకొన్నవాఁడు మఱి యీ విట్టలుఁడు || వసు ||

(ఈ సంపుటము పాఠ-217)

ఈ విట్టలుని చరిత్రము అన్నమయ్య పలుతావుల పలుకీర్తన-
 లలో గానముచేసినాడు. కాని ఈపాటలోని కొన్ని విశేషములు
 నేటి కింకను బయల్పడవలసియున్నవి. అన్నమయ్య నాటికే 770
 మందిచేత పాడించుకొన్నాడట విరలుడు. ఐదులక్షలజవ్వనపు-
 గొల్లెతలను మరిగించుకొన్నాడట. ఈ రెండుచిట్టాలు చరిత్ర
 కారులు, శ్రీమధ్భాగవతపరిశీలకులు తేల్చివలసియున్నది.

పరమార్థ గ్రంథములు

అన్నమయ్యకు భారత భాగవత రామాయణములు పరమ
 ప్రామాణిక గ్రంథములు. శృంగార సకీర్తనలలో భాగవతమునందలి

గోపికలచరిత్రమే అడుగడుగున పట్టిచూపుచుండును. అధ్యాత్మ
కీర్తనలందన్నచో భారత, భాగవత, రామాయణాలు మూడును
సమప్రధానముగ వాడుకొనుచుండును. ఇందుకు దృష్టాంతముగ
ఈ క్రిందిపాట నుదాహరింపవచ్చు.

లలిత

వాదులేల చదువులు వారు చెప్పినవేకావా

వాదులేల మీమాట వారకంటే నెక్కుఁదా

॥ పల్లవి ॥

నాలుగువేదాలబ్రహ్మ పలి నెవ్వనినుతుఁడు

వాలినపురాణాలవ్యాసుఁ డెవ్వని దాసుఁడు

లీల రామాయణపువాల్మీకికవిస్థులు

ఆలకిం చెవ్వనిఁ గొల్చి రాతఁడే పో దేవుఁడు

॥ వాడు ॥

భారత మెవ్వనికథ భాగవతము చెప్పిన-

ధీరుఁడైన కుకుఁడు యేదేవుని కింకరుఁడు

సారపుశాస్త్రాలు చూచి నన్యసింది నుడిగేటి -

నారాయణనామపునాధుఁడేపో దేవుఁడు

॥ వాడు ॥

పిష్టువాఙ్మయని చెప్పేవిది సంకల్ప మేడది

విష్టుమాయయని చెప్పే విశ్వమంతా నెవ్వనిది

“పిష్టుమయం సర్వ” మనేవేదవాక్య మెవ్వనిది

విష్టువు శ్రీవేంకటాద్రి విభుఁడే ఆదేవుఁడు

॥ వాడు ॥

(ఈ సంపుటము పాట-404)

లోకపరిశీలనము - ఆత్మపరిశీలనము

అన్నమయ్య లోకములోనిప్రాణులందరిని ఎంత చక్కగ
పరిశీలించి చూచినాడో మనమీపాటలో గురుతరింపవచ్చు.

రామక్రియ

పాచెల్లా నొక్కచో నుండు; భాగ్య మొక్కచోనుండు
యీటువెట్టి పెద్దతనా లెంచఁబనిలేదు || పల్లవి ||

సరవిఁ గలకాలముఁ జదువుచుండు నొక్కఁడు
గరిమ నీకృప విన్నుఁ గను నొక్కఁడు
ధరఁ బ్రయాసముతోడఁ దపమునేయు నొక్కఁడు
సరణుచొచ్చి నీకుఁ జనవరౌ నొక్కఁడు || పాటె ||

వొక్కఁడు మోపుమోచు నొక్కఁడు గొలుపునేయు
వొక్కఁడు పొగడి త్యాగ మూరకే యందు
వొక్కఁ డాచారము నేయు నొక్కఁడు మోక్షముగను
యొక్కఁడా నీ కల్పన కేమి నేయవచ్చును || పాటె ||

భావించ నటుగాన ఫలమెల్లా నీ మూలము
యేవలనైన నీవు యిచ్చితేఁగద్దు
జీవులు విన్నెఱఁగక చీకటి దవ్వఁగనేల
శ్రీవేంకటేశ్వర నిన్ను నేవించేదే నేతువు || పాటె ||
(ఈ సంపుటము పాట - 182)

అట్టులే శ్రీ వేంకటేశపాదార్పితమైనచిత్తముగలిగిన —
అన్నమయ్య, తనను — తనవారిని — తనభోగములను అన్నింటినీ
స్వామికే సమర్పించి గాఢప్రవృత్తిని చూపి, తుదకు నీ ఇష్టమువచ్చి —
నప్పుడు నీ యిష్టము వచ్చిన వరము నాకీయవయ్యా అని నిర్దాక్షిణ్య
ముగ శరణాగతి చేసినాడు.

నాశంగం

చేకొంటి నిహమే చేరినపరమవి
తైకొవి నీవిందు కలవేకాన

|| పల్లవి ||

జగమునఁ గలిగిన సకలభోగములు
తగిన నీప్రసాదములే యివి
అగపడునేఁబదియక్షరపంజ్తులు
విగమగోచరపునీమంత్రములే

॥ చేకొం ॥

పొదిగొవి సంసారపుత్రదార లిల
వదలవి నీదాసవర్గములే
చెదరక యేపొద్దుఁ జేయునాపనులు
కదిసిన వియ్యాజ్ఞాకైంకర్యములే

॥ చేకొంటా ॥

నలుగడ మించిననాజన్మాదులు
పలుమరు లిటు నీపంపు లివి
యెలమిని శ్రీవేంకచేక్వర నీవిఁక
వలసినప్పు డీ వరములు నాకు

॥ చేకొం ॥

(ఈశంపుటము పాట - 517)

ఈపాట విన్నప్పుడు పదహేనుపర్వముల మహాభారతమును ఏకదీక్షతో రచించిన తిక్కన చెప్పినమాట జ్ఞాపకమునకు వచ్చుచున్నది.

చ॥ పరమపదాప్తిహేతువగుభారతసంహిత శౌనకాది భూ —

సురవరు లింపునం గరఁగుచొప్పునఁ జెప్పిన, వారు మోదనం-
భరితతఁ బొంది యక్కఱకు బ్రాఁతిగ నర్చితుఁ జేసి రర్మిలిన్;
హరిహరనాథ సర్వభువనార్చిత వన్దయఁజూడు మెప్పుడున్

(-భారతము - స్వర్గ - 94)

ఈ మాటను పలికిన తిక్కనభావము అన్నమయ్య భావము ఒకటిగ నే తోచుచున్నది. ఆ దయకు ఫలితమేదోకూడా ఆయన పేర్కొన లేదు. ఇంత నిరీహముగ రచన సాగించిన తిక్కనయే అన్నమయ్యకు భాషావిషయములందును, భావసంపదయందును మార్గదర్శకుడై నాడని మనమూహింపవచ్చు.

స్వామి పుష్కరిణి

దైవమును, ఔషధమును, తీర్థమును దర్శించినపుడు సాధారు—
ణులకు ఏదోచెప్పరాని ఆనందము మనసులో మెదలాడునేకాని,
దాని స్వరూపమును — గొప్పదనమును నలుగురి మనసులకు పట్టు
నట్లు చెప్పలేరు. అదే ఒక మహాకవియో, అంతకంటె మించిన —
మహాభక్తుడో వైవస్తువుల మూడింటిని చూచినప్పుడు, ఆతని మన
సులో దివ్యభావములు పరువెత్తి, ఆవస్తువును అతిలోకముగ అందరి—
కండ్లకు కట్టునట్లు వర్ణింపగలడు. దానికి మనము నిత్యము చూచుచూ
తీర్థమాడుచున్న స్వామిపుష్కరణిని గూర్చి, అన్నమయ్యకుగలిగిన
భావనము, వర్ణనమే సాక్షి.

గుండక్రియ

దేవునికి దేవికిని తెప్పలకోనేటమ్మ

వేవేలు మొక్కులు లోకపావని నీకమ్మా

॥ పల్లవి ॥

ధర్మార్థకామమోక్షతతులు నీసోపానాలు

ఆర్మిలి నాలుగువేదా లదె నీదరులు

నిర్మలపునీజలము నిండున ప్రసాగరాలు

కూర్మము నీలోతు వోకోనేరమ్మా

॥ దేవు ॥

తగినగంగాదితీర్థములు నీకడల్లు

జగతి దేవతులు నీలజంతులు

గగనపుణ్యులలోకాలు నీదరిమేడలు

మొగి నీచుట్టుమాఁకులు మును లోయమ్మా

॥ దేవు ॥

వైకుంఠనగరము వాకిలే నీయాకారము

చేకొను పుణ్యములే నీజీవభావము

యేకడను శ్రీవేంకటేశుడే నీవునికి

దీకొని నీ తీర్థ మాడితిమి కావవమ్మా

॥ దేవు ॥

(ఈనంపుటము-పాట-428)

అన్నమయ్య - పోతన

కడపమండలమునకు భూషలుగా ఇంచుమించు ఒకే కాలమున ఇద్దరు తీవ్రభక్తులు ఉద్భవమందినారు. ఒకరు అన్నమయ్య. మరొకరు పోతనామాత్యులు. వీరిద్దరూ ఎంతభక్తులో అంత శృంగారపియులుకూడ. ఆ శృంగారముకూడ శ్రీమన్నారాయణమూర్తికే పరిమితము. అన్నమయ్యది తాళ్లపాక. పోతన్నది ఒంటమిట్ట. ఆ ఇద్దరిభావములు ఎట్ల ఏకముగా సాగుచున్నవో ఈ క్రింది పాటలో పద్యములో గుర్తింపగలరు.

దేసాక్షి

ఎంచి చూడరో ఘనులార యిందీవరాక్షుడు రక్షకుడు

సంచితముగ నితనిశరణంబే సర్వఫలప్రద మిందరికి || పల్లవి ||

హరిఁ గొలువని కొలువులు మఱి యడవిఁగాసినవెన్నెలలు

గరిమల నచ్చుతు విననికథలు భువి గజస్నానములు

పరమాత్మునికిఁ గావితపంబులు పాతాళములనిధానములు

మరుగురునికిఁగానిపూవులపూజలు మగఁడులేనిసింగారములు

వైకుంఠుని సుతయించనివినుతులు వననిధిఁ గురిసినవానలు

ఆకమతోదరుఁ గోరనికోరికె లందనిమానిఫలంబులు

శ్రీకాంతునిపైఁ జేయనిభక్తులు చెంబుమీఁదికనకపుఁబూత

దాకొని విష్ణుని తెలియనితెలుపులు తగ నేటినడిమిపైరులు

వావిరిఁ గేశవునొల్లనిబదుకులు వరతఁగలపునింతపండు

గోవిందుని కటు మొక్కునిమొక్కులు గోడలేనిపెనుచిత్రములు

బావించి మాధవుపైలేనితలఁపులు పలుమేఘములవికారములు

శ్రీవేంకటపతికరుణ గలిగిశే జీవుల కివియే వినోదములు || ఎంచి ||

సీ॥ కంజాక్షసక్షః గానికాయంబు కాయమే

పవనగుఁభితచర్మభక్తిగాక

వైకుంఠఁబొగడినవత్తంబునక్రమే

ధమధమధ్వనితోడిధక్కగాక

హరిపూజనములేహస్తంబు హస్తమే

తరుశాఖనిర్మితదర్శిగాక

అమలేశుఁ జూడనికన్నులు కన్నులే

తనుకడ్యజాలరంధ్రములుగాక

చక్రిచింతలేనిజన్మంబు అన్నమే

చిరశసలిలబుద్బుదంబుగాక

పిష్టుభక్తిలేనివిబుధుండు విబుధుడే

పాదయుగముతోడి పశువుగాక.

(భాగ-7-170)

యథావాక్కులఅన్నమయ్య

ఈ యథావాక్కుల అన్నమయ్య మనఅన్నమయ్యకు దాదాపు 200 ల సంవత్సరముల ముందువాడు. ఈతని కృతి సర్వేశ్వర శతకము. ఈతను ఆరాధ్యశైవుడు. ఈ యిద్దరన్నమయ్యల-మధ్యగల భేదమంతా శైవవైష్ణవమతములకు సంబంధించినది మాత్రమే. యథావాక్కుల అన్నమయ్య మంచిప్రౌఢకవి, సర్వేశ్వరునియందు గాఢభక్తిగలవాడు. వీరిద్దరికి పోలికగల భావములు వెక్కుతావుల గలవు. మచ్చునకొకటి:—

మ॥ అమరంగా స్ఫుటభక్తినాటకము భాషాంగక్రియాంగాభిర-

మృముగాఁ జూపిన మెచ్చి మీరలు పురే యన్నంతకున్, యోవిగే

హములన్ రూపులు వన్నుకొంచును నటుండై వచ్చి సంసారరం-

గములోనం బహిరూపమాడు వెలియంగా జీవి సర్వేశ్వరా॥

(సర్వేశ్వరశతకము-ప-20)

రామక్రియ

మెచ్చు; మెచ్చడంచే మాను; మించి నే నాడకమాన

అచ్చపునీసూత్రధారి నవధారు దేవ

॥ పల్లవి ॥

వాక్కడ నే జీవుడను వోహో హరీ

పెక్కుబహురూపాలే పెంచియాడితి

అక్కినయింద్రియములే తగుమేళము

అక్కజపువిద్యవాడ నవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥

సూటి నించుకంతవాడఁ జూడవే హరీ

వీటిసంసారపుబారి విద్య లాడితి

పాటి నాకర్మమే క్రియాభాషాంగము

అటవాడ నితె నేను అవధారుదేవ

॥ మెచ్చు ॥

చేరి చిత్తగించుమీ శ్రీవేంకటేశ నేడు

మేరతో భక్తనేమోకుమీడ నాడేను

యీరావిపదపులు యిచ్చితి నాకు

ఆరితేరి గెలిచితి నవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥

(ఈ సంపుటము—పాట 150)

యథావాక్కులపారి పద్యరచనలోని సంగ్రహ భావము, మన అన్నమయ్య విస్తారరచనయగు గేయములో విశేషాకారమును సంతరించుకొన్నది. క్రియాభాషాంగము, భాషాంగక్రియాభిరమ్యముగా, మెచ్చు ధాతుప్రయోగము, బహురూపమాడుట ఇత్యాదులు ఉభయత్ర సమానములు. ఈ భావములు సమానాభిప్రాయములు గలభక్తులకు ఒకరివాఙ్మయము మరొకరు చూడకయేకూడ కలుగవచ్చు. అయినను మన అన్నమయ్యకు సనామధేయుడ ఇతనికంటే ప్రాచీనుడు, ఈతనివలెనే గట్టిగా పరమేశ్వరుని వాడు ఒకడు కలడు అని తెలుపుటకుమాత్రము ఈ ఇద్దరి

తమ్యము లుదాహరించితిని. మనఅన్నమయ్యలో విష్ణువు ప్రధాన-
మైతే, ఆ అన్నమయ్యలో శివుడు ప్రధానము. ఇంతే విరికిగలభేదము
దానివలన నానావర్ణనలయందు, ఇరువురియందును ఆ యామతాను
సారముగ ఉచ్చనీచభావములు సాగుట సహజమే

అన్నమయ్య కీర్తనలసంఖ్య

అన్నమయ్య ముప్పదిరెండువేల కీర్తనములను రచించినట్లు
“పరమతంత్రములు ముప్పదిరెండువేలు” అను చిన్నన్న మాటవలన
తెలియుచున్నది. ఈ ముప్పదిరెండువేలే ఏలవాసినారు? అని పరా-
మర్శింపవలసియున్నది. ఆయన జీవితము, 92 వేల కీర్తనలు రచించు-
నాటికి ముగిసిపోయినది కావున, ముప్పదిరెండువేలు రచించినారు;
అని చెప్పట సహజము. కాని అన్నమయ్య సాక్షాత్తుగ అహోబల-
మున నుండియే విశిష్టాద్వైతవేదాంతాధ్యయనము చేసి, అక్కడనే
ఆదివన్ శతగోపయతిచే మంత్రోపదేశము పొంది, ఆ మంత్రమునే
జీవితాంతము వేంకటేశ్వరమూర్తిపై గురిచేసి ఉపాసించుచుండినా-
రనుట నిర్వివాదమైన విషయము. ఆదివన్ శతగోపయతి అహోబల
మఠముజీయరు. ఆయన నృసింహోపాసకుడు. వారున్నది అహో
బలక్షేత్రము కావున తప్పక నృసింహోపాసకులే. అన్నమయ్యను
జాగా పరీక్షించిన ఆదివన్ శతగోపయతి, ఆ మంత్రమునే అన్న
మయ్య కుపదేశించి యుందురనుట త్రిసత్యమైవమాట. ఆ మంత్రము
ద్వాత్రింశదక్షరము. దానికి మంత్రరాజమనికూడ ప్రసిద్ధి. ముప్పై
రెండు అక్షరములుగల ఆ మంత్రమునే జపించుచూ, నిత్యమూ
వేంకటేశ్వరునిపై ఒక కీర్తనకు తక్కువకాకుండ కీర్తనలు రచించిన
అన్నమయ్య, అక్షరమునకు వేయివంతున ఆ మంత్రాక్షరసంఖ్యతో
ముప్పైరెండువేల కీర్తనలను రచించినాతని స్పష్టముగ చెప్పవచ్చు.
అన్నమయ్య రచించిన అహోబలపతిపైనికీర్తనల సంఖ్యకూడ దీనికి

ఉదాహరణము కావచ్చు. శ్రీవేంకటేశ్వరునిపై రచించిన కీర్తనలను పక్కకు పెడితే, అహోబలపత్నిపై రచించినన్ని కీర్తనలు మరి ఏదైనముపైనను రచింప లేదనుట సుప్రసిద్ధము. ఏదైనమును పేర్కొన్నను అందరినీ తుదిచరణములో వేంకటేశ్వరునితో ముడి వెట్టుట ఆయనజీవితసిద్ధాంత లక్ష్యము.

ఇట్లు పలు విషయములకు పలుపాటలను ఉదాహరణముగ ఎత్తి చూపవచ్చును. కాని విస్తరభీతిచే ఆ భారము సహృదయులగు పాఠకులకే వదలితిని.

కబ్జివర్చ

1) గోసమాణే: (పాట: 374)

దోలాయాం చల దోలాయాం హరే దోలాయాం || పల్లవి ||

మీనకూర్మవరాహ మృగపతిఅవతారా

దానవారే గుణకౌరే ధరణిధర మరుజనక || దోలా ||

వామన రామ రామ వరకృష్ణ అవతారా

శ్యామలాంగా రంగ రంగా సామజవరద మురహరణ || దోలా

దారుణ బుద్ధ కలికి దశవిధ అవతారా

శీరపాణే గోసమాణే శ్రీవేంకటగిరి నిలయ || దోలా ||

(ఈసంపుటము పాట 374)

ఈ పాటలోని 'గోసమాణే' అనుపదము 'ఘోషమాణే' అనుటకుబదులుగ వడినదా అనిపించుచున్నది. ఇదిఇంకను విచార్యము.

2) హాసమీచీన ..... (పాట: 368)

హాసమీచీనకుపహాసంతే

దానై ప్రకాశితం దరిదంతులోకే

॥ వల్లవి ॥

ద్వారకా వట్టణే త్వం పురాచ స్వయదీక్షితస్తు త్రియః కేశముష్టికథం

సారస కురువంతి సరసవేళాయాం

॥ హాస ॥

వర శిశోరక్షణే త్వం పురాచ అహం బ్రహ్మచారి అథోచే స్తదేతిగోప

తగుణయః కిమితి వా తద్వినతి త్వం

॥ హాస ॥

తత్త్వ బృందావనే త్వం పురాచ శ్రీయా వేంకటాద్వై ఇదం వివి

భాసి ఇదం

చిత్త మిత్యమరాశ్చ దిశేవంతి సర్వే

॥ హాస ॥

(ఈ సంపుటము పాట 368)

ఇది సవరించుటకు వలనుపడనిపాట. రేకులపాఠ మొక్కటే
అథామైనందున పాఠాంతరముకూడ లేదు.

3) జంటింగ (పాట: 28)

భూమెల్ల మేసినా నాటోతుకు బందెలేదు

నేమపుల బ్రపన్నునికి నిందలేదు

యీమేర శ్రీవేంకటేశ్వరుని శరణని

సోమరి కర్మమంటితే జంటింగకతవును

॥ మఱి ॥

(ఈ సంపుటము పాట 28)

జున్ను + ఈగ. తాపవిభక్తికకార్యములు జంటింగ తేనెలో బడిన
ఈగ అన్న అర్థము ప్రకరణమును బట్టి వచ్చుచున్నది. కాని ఆ యర్థ
మున జంటింగ రూపము సిద్ధించునా? జున్ను చేసెడి ఈగయే కదా
'జంటింగ'. 'సోమరి కర్మమంటితే జంటింగ కతవును' = శరణా-

గతుడు (కర్మలను వదలినవాడు) మఱలా కర్మలతోలికిపోతే; అనే అర్థములో 'తేనెలో బడినఈగ' అనే అర్థమే సబబని తోచుచున్నది. తేనెటీగల చరిత్రలో తల్లిఈగ, రాడిఈగ ఇత్యాదుల విషయ మేమైన సంబంధించియున్నదా అని విచారింపవలసియున్నది.

4) బ్రహ్మ మనుకోనేరము: (పాట: 30)

నేమే బ్రహ్మ మనుకోనేరము: నేము

కామించిన స్వతంత్రము గడు లేదుగాన

॥ పల్లవి ॥

(పాట-30)

పూర్వముద్రితములో 'బ్రహ్మ మనుకోనేరము=బ్రహ్మము అను కొందుము' అను నర్థమున ఆ పాఠము గ్రహించినట్లున్నది. ప్రకరణ ముచు ఒట్టి అనుకోనేరము = అనుకొనుటకు చాలము అని తోచు చున్నది. ఈ రేకులపాఠములో హ్రస్వదీర్ఘములకు ఒకేలిపి కావున ఇటువంటి పాఠభేదములు అక్కడక్కడ దొర్లుచుండవచ్చు.

5) కాకి జున్ను (పాట: 167)

అనరాదు వినరాదు ఆతవిమాయలు నేడు

దినదినకొత్తలాయ ద్రిష్ట మిదే మాకు

॥ పల్లవి ॥

ఆదెడిబాలుల హరి అంగిలి మాపుమని

తోడనే వాండ్లనోర దుమ్ములు చల్లి

యీడ మాతోఁ జెప్పఁగాను యిందరముఁ గూడిపోయి

చూడఁబోతే పంచదారై చోద్యమాయనమ్మా

॥ అన ॥

తీఁటతీగెలు సొమ్ముంటా దేహమునిండాఁ గట్టి

తీఁటకుఁ గాక బాలులు తెగి వాపోఁగా

పాటించి యీసుద్ది వివి పారితెంచి చూచితేను

కోటికోటిసొమ్ములాయ కొత్తలోయమ్మా

॥ అన ॥

కాకిజున్ను జున్నులంటా గంపెఁదేసి తిసిపించి

వాకొలిపి బాలులెల్ల వాపోవఁగా

ఆకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డాబాలులకంటినీరు

జోకగ ముత్యాలు నేనెఁ బూడఁగానే నేము

॥ అన ॥

(ఈ సంపుటము పాట 187)

ఈ పదము నీఘంటులలో కానరాదు. 'కాకివెండి, కాకి బంగారము, కాకియెంగిలి' 'కాకి వెదురు' 'కాకి చిప్ప' ఇత్యాదులు ప్రసిద్ధములుగా నున్నవి. వెండికానిదానిని వెండిగా వ్యవహరించేటప్పుడు కాకివెండి. అట్లులే వైవికూడ. కాని జున్ను కానిదానిని జున్నుగా వ్యవహరించినట్లు ఇక్కడ కావలెను. 'కాకిజున్ను' యేదో అర్థము కాలేదు. పలువురు విద్వాంసుల నడిగియు ప్రయోజనము లేకపోయినది.

1. ఈ పీఠిక సిద్ధమైనవెనుక శ్రీ వి. వి. శేషాచార్యులు (70 సంవత్సరములు) అనంతపురము వారు మాయింటికి వచ్చియుండిరి. వారిని విచారించగా, వర్షాకాలమున చెట్లవెంబడి బుడగలుబుడగలుగా నురుగుమాదిరిగ జారేవస్తువును. నీళ్ల పారుదలతో పాచిపట్టినబండల వెంబడి ఆ పాచికి వక్కగా తెల్లగా, ఎఱ్ఱగా, రంగు రంగులలో బుడగలుగా తయారయ్యే వస్తువును కాకిజున్ను అని వ్యవహరిస్తుండగా నా చిన్నతనములో విన్నాను. అది పట్టుకొంటే చేతికి రాదుకూడా. మూతికి రాస్తే జిత్ అని అవుతుంది. దానికి పిల్లలుపడుస్తారు : అని నేలవిచ్చిరి.

2. తాళ్ళపాకలోనే నివసిస్తున్న జంగా సుబ్బయ్యగారిని (దాదాపు 70 ఏండ్ల వయస్సువారు) ఉత్తరముతో విచారించగా, వారు "కాకి జున్ను అను పదమును గూర్చి మా గ్రామ పరిసరప్రాంతములలో విచారించగా తేలిన సారాంశము:—పాలు ఆముదము రంగలించి అందులో ముసాంబరము మాత్రను సాదిన ఉగ్గును పిల్లలకు పెట్టుట

అనాదిగా ఆచారము. పిల్లలు పాఠు త్రాగుట మాన్పించుటకు ఈ ఉగ్గును పెట్టెదరు. ఈ ఉగ్గును త్రాగునపుడు పిల్లలకు జాధాకరంగా ఉంటుంది. కారణం ఆ ఉగ్గు చేదు విధార్థము. కాకిజున్ను = ముసాంబరము. కలబంద పాలతో ముసాంబరమును తయారు చేయుదురు. కాకిజున్ను-జున్ను (తేనె) కానిది కాకి జున్ను. ఈ పదము ఆయుర్వేద వైద్యశాస్త్రంలో సాంకేతిక పదముగా వాడబడుచున్నది" అని సమాధానమిచ్చిరి. ఈ రెండును కూడ ప్రకరణమునకు అంతగా అతుకునట్లు తోచదు.

అదీకాక వై రెండు చరణములలో దుమ్మే చక్కెరగా, తీట-దీగెలు సొమ్ములుగా మారినట్లు వర్ణింపబడినవి. ఇక్కడ కాకిజున్నే ముత్యములుగా మారలేదు. కాకిజున్ను తిన్న వారి కన్నీళ్లు ముత్యములుగా మారినవి. చక్కెర అని దుమ్మువేస్తే చక్కెరగా మారింది. సొమ్ములు అని తీటతీగెలు వేస్తే సొమ్ములుగా మారినవి. జున్ను కాని కాకిజున్ను తినిపిస్తే, వాండ్లు ఏడిస్తే, వాండ్ల కన్నీళ్లు ముత్యములుగా అయినాయి. ఇక్కడ ప్రక్రమభంగముకూడ నున్నది. ఈ శబ్దము యొక్క అర్థము ఇంకనూ తెలిసినవారివలన తెలుసుకోదగియున్నది.

6) ఎంచీనా ; తలఁగీనా ; మాసీనా

(పాట : 168)

దేసాక్షి

నిజము దెలియనిమానేరమేకాక

భజన సీపు చేపట్టినందుఁ గడమా

॥ పల్లవి ॥

అంచలఁ బరుసము లోహపుఁగాళికల నెల్ల

యెంచీనా పసిఁడి గావించుఁగాక

నించిన నిన్నాతుమఁ జింతించువారిపాతకాలు

మించనిచ్చేవా మేలే మెరయింతుగాక

॥ నిజ ॥

నలువంక రవికిరణాలు మేల గీడని

తలఁగినా యిన్నిటిలోఁ దానేకాక

యిల నీదాసుఁడు జాతి నెవ్వఁడైన నీకృపఁ

జెలఁగి పావనుఁజేసి చేకొనుఁగాక

॥ విజ ॥

పూసిన దిక్కులగాలి పొందుగ నీదాదని

మాసీనా లోకమెల్లా మరయుఁగాక

మావక శ్రీవేంకటేశ మహిలో నీదాసులుండే—

దేనెలవై నా నీకిరవేకాదా

॥ విజ ॥

(పాట-168)

ఈపాట ప్రతిచరణము రెండవపాదమునందు “యెంచినా, తలఁగినా, మాసీనా” ఇత్యాదిగ సవరింపబడినవి. పూర్వముద్రణము నందు “యెంచినా, తలఁగినా, మాసీనా,” ఇత్యాదిగా కలదు. ప్రకరణమును బట్టి చూస్తే నీవు చేపట్టినందుఁ గడమా అనే పల్లపలోని దీర్ఘము ప్రశ్నార్థకముగా స్పష్టము. యెంచినా, ఇత్యాదిగావుంటే ‘ఎంచినను’ ఇత్యాదిగా అర్థము వచ్చునేకాని ప్రశ్నార్థకము రాదు. “పరుసము లోహపుఁ గాళికలనెల్ల యెంచినా” అన్న స్థలములో లోహపుముక్కలను ఇది పలానా ఇది పతానా జాతికి చెందినది; అని లెక్కపెడుతుందా? అంటే లెక్కపెట్టదు అని అర్థము. తాను సోకిన ముక్కలనన్నిటిని బంగారుగా చేయుటయే దానివని. ఇట్లనే తక్కిన స్థలములయందుకూడ. ఇక్కడగూడ హ్రస్వదీర్ఘములకు ఒకేలిపి యుండుటే కారణము.

7) సహజి

పాట : 212

మహి నుద్యోగి గావలె మనుజుఁడైనవాఁడు

సహజివలెనుండేమీ సాధింపలేఁడు

॥ పల్లవి ॥

‘సహజః’ ఈ శబ్దము వీశేష్యనిష్ఠము. సహజము కల సహజి. పుట్టినవాడు పుట్టినట్లే (ప్రసయత్నము చేయక) పుడుట. అను నర్థమున ప్రయోగించినట్లున్నది. ‘సహజః స్వభావః అస్మిన్ స్థితి-సహజీ’ పుట్టినవాటి స్వభావమే కలవాడు. ఏమీయెరుగజేవాడు శబ్దము వ్యాకరణ విరుద్ధము కాదుగాని, బహుళప్రయోగ ప్రహతము కాదనిమాత్రమే మనవి.

8) యతిస్థానంలో చర్చ: (పాట 419)

యీతఁడు సరకువడఁ దీతఁ డగ్నిఁ గాలఁడు

యీతఁడు నీట మునుఁగఁ దీతఁడు గాలిఁ బోఁడు

చేతనుఁడై సర్వగతుండౌ చెలియిందఁ దేమిటను

యీతల ననాది యీతఁ డిరవు గదలఁడు

॥ దేహి ॥

ఇక్కడ ‘చలియించు’ అను తత్సమపదము యతిస్థానములో ‘చెలియించు’ అని ప్రయోగింపబడియుండుట, వీరి వ్యావహారిక భాషాదృష్టికి తార్కాణము కాగలదు. ఇట్టి వింకను అక్కడక్కడ గలవు.

9) యద్భావం తద్భవతి: (పాట 435)

ధరిలో “నెద్భావం తద్భవ” తనెఁగాన

హరిమయమే జగమంతాను

॥ పల్లవి ॥

ఈ ‘యద్భావం’ అనుదానికి Foot note లో అప్పటికి తోచిన దాసీని ఇచ్చినాను. ‘యద్భావం తద్భవతి’ అనుటసముచితమేమో అనిపించుచున్నది.

10) సందడించేరు : (పాట 486)

హరి నీకు నజుఁడు పంచాంగంబు వినిపించ

నిరతముగ వాకిటను నిలిచినాఁడు

సురలు నీయవసరము చూచుకొవి కొలువునకు

సరవి నా ఇత్తపడి సందడించేరు

॥ ఎండొం ॥

సందడించేరు = సందడిచేయుచున్నారు. “సందడివిడుపుము సాసముఖా”లో క్రిగీత కలిగిన పదమును వ్యాఖ్యానించునపుడు అధ్యాత్మకీర్తనల సంపుటము I (1981) నందు 12వ పాటలో సందడి శబ్దమును వ్యాఖ్యానించలేదు. ఈ అన్నమయ్య వాఙ్మయములో సందడి, సందడించు శబ్దములు ‘తొందరపెట్టు’ ‘అంటుకొనియుండు’ ఇత్యాద్యర్థములలో వాడినట్లు ఇక్కడ ప్రయోగమునుబట్టి ఊహించుచున్నాను.

11) రాచాజ్ఞ : (పాట 447)

రాచాజ్ఞ మరలించ రాజే కర్తగాన

యేచి నీకు శరణంటి నిది మానుపవే

॥ పల్లవి ॥

రాచాజ్ఞ = రాజాజ్ఞ. రాజ్ఞః ఆజ్ఞా అని విగ్రహము. ఇది సమానైకదేశము తదభివీకరించిదై నా కావచ్చు. ‘రాచవారియొక్క ఆజ్ఞ’ అని తదభివ శబ్దముతోనే స్వతంత్రముగ సమసించిన సమాసమైనా కావచ్చు.

27 వ సంపుటములో ‘సమాసములు’ అను విషయముపై సాగించిన నా చర్చను చూచిన డా॥ సరస్వతీపుత్ర శ్రీమాన్ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులవారు, “వ్యావహారికభాషను యధేచ్ఛగ వాడిన అన్నమాచార్యుల కృతులలో ‘వ్యాకరణచర్చ పీఠికా’ అన్నారు. కాని “ఆకృతులలోనే అరసున్నలు శకటదేవులు స్థానపతి

తములు, అస్థానపతితములు దండిగ నుండుటచే, ఆ భాషను శిష్టవ్యావహారికముగనో, అశిష్టవ్యావహారికముగనో గ్రాంథిక సన్నిహితమైనదానిని విమర్శించక ఎట్లుండేదిస్వామీ” అన్నాను. ‘సరే నీయిష్టము’ అన్నారు

12) సాసముఖ (పాట : 471)

సామంతం

సింగారమూరితివి చిత్తజగురుడవు

నంగతిఁ జూచేరు మిమ్ము సాసముఖ

॥ పల్లవి ॥

పూవులతెప్పలమీఁద పొలఁతులు నీవు నెక్కి

పూవు లాకసము మోవఁ బూచి చల్లుదు

దేవదుండుభులు మ్రోయ దేవతలు గొలువఁగా

సావధానమగు నీకు సాసముఖ

॥ సింగ ॥

అంగరంగవై భవాల వమరకామిను లాడ

నింగినుండి దేవతలు విన్నుఁ జూడఁగా

సంగీతతాళవాద్యచతురతలు మెరయ

నంగడిఁదేవేటిమీకు సాసముఖ

॥ సింగ ॥

పరగఁ గోనేటిలోన పసిడిమేడనుండి

అరిది నిందిరయు నీవారగించి

గరిమ శ్రీ వేంకటేశ కన్నుల పండువగాఁగ

సరవి నోలాడుమీకు సాసముఖ

॥ సింగ ॥

అధ్యాత్మ కీర్తనల సంపుటము - 1 యందు 12 వ పాటలో ‘సాసముఖ’ శబ్దమును ‘సముఖ సముఖ’ అను రెండు పదముల ఆప్రమేదిత సంధిగా వ్యాఖ్యానించియుంటిని. దానికి మరొకపాట కూడ 9 సంపుటము 97 వ దానిని ఉదాహరణమని చూపియుంటిని.

ప్రకృతము ఈపాటలో 'సాసముఖా' శబ్దము 'జోహారు' అను అర్థములో ప్రయోగించినట్లు ప్రకరణమునుబట్టి తెలియుచున్నది.

పూర్వోత్తర ముద్రణములు

రి ప 7 వ సంపుటములందు పూర్వముద్రణపరిష్కర్తలు చూపిన పాఠములకు కొన్నిటికి భిన్నముగ నేను పాఠములను చూపి, వారి పాఠములను పూర్వముద్రణపాఠము అని పాదదీపిక (Foot note) లో చూపియున్నాను. అందులో పూజ్యులు కీ॥ శే॥ శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారును, శ్రీఅర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులును కలిసి పరిష్కరించిన 7 వ సంపుటములో, 'సంస్కరణములు' అను శీర్షికతో తప్పొప్పుల పట్టిక నొకదానిని చూపి, కొన్ని పాఠములకు మాత్రము సవరణలు చూపినారు. రి వ సంపుటములో మాకు ముద్రణమునకు ఇచ్చిన పుస్తకములో ఆ తప్పొప్పులపట్టిక కానరాలేదు. 7 వ సంపుటములో మాత్రము పేజీ వరుసనంబరుకూడ ఇచ్చిన తప్పొప్పులపట్టిక ఉన్నది. కాని ఆ తప్పొప్పుల పట్టికలోకూడా మేముచూపిన పారాంతరములన్నీ లేవు, కావున నేను ఆ తప్పొప్పుల పట్టికను లెక్కకు తీసికొనకయే 'పూర్వముద్రితపాఠము' అని ఇత్యాదిగా చూపియున్నాను. దీనివలన పూర్వముద్రణపరిష్కర్తలను లక్ష్యము చేయలేదని భావింపరాదు. ఇట్టి పరిష్కరణములలో ఎప్పుడు సర్వసహజములని అందరకు తెలిసిన విషయమే. వానిలో ఎక్కువ తక్కువలు మాత్రమే సూక్ష్మజ్ఞతకు గురుతు. మేముమాత్ర మేమి తక్కువతీన్నామా? అన్నట్లు ఈ పరిష్కరణములోకూడ రేకు పాఠములు కొన్ని తొలగిన ఘట్టములు కలవు. వానిలో మేము గమనించినవాని సవరణలిందు చూపుచున్నాను.

పాట	ఉన్నపాఠము	ఉండవలసినపాఠము
21 (3-2)	మూటగ రాట్టదు	మూట గట్టరాదు.
74 (2-8)	బెడిదవు	బేడిదవు

81 (2-4)	వికిరణా	వికిరణా
88 పల్లవి	కేశవాత్మరమహా	కేశవాత్మరమహా
212 పల్లవి	సాధింపలేడు	సాధింపలేడు
248 (2-4)	పాలించేప్రళాప	పాలించేభక్తులప్రళాప
244 (1-1)	మాయాదేవిపట్టిన	మాయాదేవి పుట్టిన
245 (1-2)	కాఁగినపోట్లు	కాఁగినపోట్లు
246 (3-2)	సోదించేరటాఁ	సోదించేరటాఁ
328 (1-1)	నాతరతమ్య	నాతారతమ్య
387 (2-2)	నెప్పుగా	నొప్పుగా
408 (3-1)	తనివోని ఘోరతప	తనివోనిఘనహోరతప
409 (3-1)	నెవ్వరై నానేమి	నెవ్వరై నానేమి
పాటల అకారాది	}	
సూచికలో పుట 363 లో		159
ఎంత మాత్రము		398

నా యీ పీఠికవెనువెంటనే పూర్వముద్రణ పరిష్కరణ పీఠికలనుకూడ జతచేసి ప్రకటించుచున్నాను.

ఈ తాళ్లపాకకపుల వాఙ్మయమును త్వరత్వరగ గడ్డకు తేవలెనను సంకల్పముతో, ఆయవ్యయములతో జమకట్టక మాకు వలసిన వసతులను ఏర్పాటుచేయుచున్న తి. తి. దే. కమిటీచైర్మన్ శ్రీ వి. యన్. రెడ్డిగారికి, వారి సంకల్పమును మూడుపూవు లాదుకాయలుగ పండింపగల సంకల్పసిద్ధులు. ఎంతపనినైన అవలీలగ నెరవేర్చగల కార్యదక్షత పండి నిండిన తి. తి. దే. కార్యనిర్వహణాధికారులు శ్రీ పి. వి. ఆర్. కె. ప్రసాద్ ఐ. ఏ. ఎస్., గారికిని నా కృతజ్ఞతాభివాదములు. సుద్రణకార్యమునందు మాకు చేదోడు వాదోడుగా తోడ్పడుచున్న తి. తి. దే. వ్రెస్ మేనేజరు శ్రీ యమ్. విజయకుమార్ రెడ్డిగారికిని, ఈ పనులలో చాల మెలుకువగల తి. తి. దే. పౌరసంబంధకాళాధికారి శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి ఎం. ఏ.

గారికి, ప్రతిక్షణమును మాపనులకు వలసినట్లు సాయపడుచున్న
తి.తి.దే. సప్తగిరి సంపాదకులు శ్రీ కె. సుబ్బారావు ఎం.ఏ.,
గారికిని నాధన్యవాదములు. ఈ పరిష్కరణకార్యములో నాకు కుడి-
చేయిగ పనిచేయుచున్న చి॥ జె. బాలసుబ్రహ్మణ్యం ఎం. ఏ , కు
నా మంగళాశాసనములు. వేగముగా సాగుచున్న అచ్చుపనిలోకూడ
మెలకువపీడని అచ్చుకూర్చులకు మనస్ఫూర్తిగ నామంగళాశాస-
నము లిందించుటతప్ప నేను వారికిచేయు నుపకారమేమున్నది? పెద్దల
పరిష్కరణములను మరలా పరిష్కరించుటలో నావలన ఏర్పడిన
గుణదోషములను మరల పుస్తకములు చదివిన సహృదయులు ఎత్తి
చూపిన, విధేయతతో స్వీకరించి, పైపై పరిష్కరణములలో జాగ్రత్త
వహింపగలను.

శ్లో॥ మైసూరురాజధానీనగరకళాశాలికాబుధం మాన్యం ।

సంగీతసాహితీవీధీసంచారం నమామి తం కృష్ణమ్ ॥

తిరువతి, }

2-7-81 }

జిట్ల బుధవిధేయుడు,

గౌరి పెద్ది రామసుబ్బశర్మ,

పెషల్ ఆఫీసరు,

తాళ్లపాకవాఙ్మయపరిష్కరణశాల,

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు.

తిరుమల తిరువతి దేవస్థానములు, తిరువతి.

వీ రి క

తామ్రఫలకములలోఁ దలుపుచుటన దాగియుండిన తాళ్ళపాక వారికవిత ప్రభాకరులకరస్పర్శమున వెలుగుమొగము చూచినది. ప్రథమమున తాళ్ళపాకవారిసంకీర్తనలయోగ్యతనుగుర్తించి, పైయధికారులకు తెలియజేసి, సంకీర్తనములు లోకమున ప్రచారముఁజెందుటకై యన్నమాచార్యోత్సవమును వెలయింపించినవారు గురుచేపులు శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు తిరుపతిలో నన్నమాచార్యోత్సవము ప్రతి సంవత్సరము ఒరిగుచుండుటతో వారిరచనలలోని కఃతాసౌందర్యము, సాహితీగౌరవము, సంగీతసారస్యము, భక్తిపారమ్యము, గుణులంపఁబడుచున్నవి. తెలుఁగున ముదులు విడవిపదములకుఁ, బ్రయోగములకు, నెన్నిటికో యర్థము, నెన్వయము కుదురుటతో భాషాసంశోధకుల దృష్టి వీరిరచనములపైఁ బడుచున్నది. ప్రాంతపాటలతో పనుగుజెందుచున్న భావుకుల వినోదమునకై క్రొత్తదనముఁగోరుచున్న సంగీత విద్వాంసుల యాదరమును వీనికి లభించుచున్నది. తాళ్ళపాకవారి రచనమునల సత్వర ముద్రణమునకై శ్రీతిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన ప్రధానాధికారులుచూపుచున్న ఆదరాభిమానములకు, భాషాభిరుచికి, భక్తితత్పరతకు జోహారులు.

శ్రీ తాళ్ళపాకవారి రచనముల సంపుటము లైదు ఇంతదనుక ప్రకటితము లయినవి. ఇది యారవసంపుటము. తాళ్ళపాకఅన్నమాచార్యుల (100-వ తేకునుండి 150-వ తేకు వరకుగల) అధ్యాత్మ సంకీర్తనము లిందు ముద్రితములయినవి. ఇకపై నేఁబడితేకుల కొకసంపుటముగా వీరిరచనములు ప్రకటింపఁబడగలవు.

మధురుదేవులు కీర్తిశేషులు శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి
పర్యవేక్షణమున నేతత్సంకీర్తనముల ముద్రణకార్యమున సుద్యోగించు
చుండి నేనీసంపుటమును వారి యాదేశముల మేరకుఁ బరిష్కరించితిని.
తప్పొప్పులకు సహృదయులు ప్రమాణము.

తాళ్ళపాకవారిరచనము లెల్లఁ ద్వరలోఁ బ్రకటింపఁబడవలయు
ననెడి వారిసంకల్పము నెఱవేర్చుభారము పై యధికారులది, శ్రీ వేంక-
టేశ్వరులవారిది.

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యా }
పరిశోధనాలయము,
19-2-51.

విద్యద్విదేయుఁడు
ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు

శ్రీ వీరి క

ఇది శ్రీ అన్నమాచార్యకీర్తనల యేడవసంపుటము. శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు ఐదవసంపుటము శోధించి ప్రకటించి అకాలమున పరమపదమలంకరించిరి. ఆరవసంపుటమును దీనిని రేకులనుండి సవరించి యెత్తి వ్రాసినవారు శ్రీ శాస్త్రిగారి శిష్యులై వారికి చేదోడు వాదోడుగా నుండిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులే. ఈ కీర్తనల శోధనకార్యమునకై శ్రీవేంకటేశ్వర దేవాలయాల అధ్యక్షులచే నియమింపఁబడి నేను వచ్చి చేయివేయునరికి ఈ సంపుటము బహుభాగము ముద్రితమైనది. కడపటి రెండు మూడు పాఠములు మాత్రమునేను సరిచూడఁగల్గితిని. ఈ సంపుటమున ౧౫౧-వ తేకుమొదలు ౨౦౦-వ తేకు వఱకునుగల అధ్యాత్మకీర్తనలు కలవు.

శ్రీప్రభాకరశాస్త్రిగారు వేసిన పథమున, శ్రీ శ్రీనివాసాచార్యుల విష్ణులూక భక్తిశక్తులు తోడుగా, ఇతముందు తాళ్ళపాకకృతుల శోధన ప్రకటనములు త్వరగా జరుగఁగలవని యాశంపించుచున్నాను. శాని యా మహాకార్యము పూర్తియగుటకు ఆ శ్రీనివాసుని మహా సంకల్పమే సాధనమై మమ్ము నడపవలసియున్నది

ఈ కైంకర్యమునకు నాకవకాశముగల్పించిన శ్రీవేంకటేశ్వర దేవాలయాధికారులందఱు నా కృతజ్ఞతాశక్తిని మించిన బరువు.

శ్రీవేంకటేశ్వరప్రాచ్యవిద్యా
సరిశోధనాలయము,
తిరువతి
30-11-51.

రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ.

శుభమస్తు

శ్రీ తాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

~~~~~0~~~~~

స్వస్తిశ్రీ జమాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు-
 నేటి క్రోధినంవత్సరమందు, తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించిన-
 వదారుయేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను, అదిమొదలుగాను
 శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగు, నేటిదుందుభినంవత్సర ఫాల్గుణ-
 బహుళ ౧౨ నిరుధానకు¹ (నిరోధానకు? తిరోధానానకు?) తిరువేంగళనాథుని-
 మీదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపముచేసిన-
 అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు.

రేకు 101

కాంబోది

విచారించు హరి నావిన్నప మవధరించు

పచారమే నాదిగాని పనులెల్లా నీవే

॥ పల్లవి ॥

తనువు ౧ నాదెందుఁగాని ౨ తనువులోనింఁద్రయములు

అనిశము నాచెప్పినట్టు నేయవు

మనసు నాదెందుఁగాని మర్మము నాయెచ్చ రాదు

పనివడి దూరు నాది పరులదే భోగము

॥ విచా ॥

1. ఈశబ్దము 'నిరోధ' 'నిరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గానవచ్చు
 చున్నది. అడ్డగింపు, అవధి అని యర్థము. ఆనాడు కడవటిదినమని తాత్పర్యము.
 కీ॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన "సరియగు" అనునర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును.
 'అవధి' అనునర్థములో "ఈ నిరుద్ధమునకుఁ గుళంబు మాకు" అను తరిగొండ
 వెంగమాంబగారిప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది. సాహిత్య అకాడమీవారి-
 విష్ణుసారిజాతము ౧8 పుట, నేటిప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణ-
 శర్మగారు. "నిఱుత్తం" అనుఅరవసదముకూడ 'నిలుపు' అనునర్థముతో దీనికి
 సహాయపడుననిరి. ౧. నాది+అందుఁగాని. ౨. తనువులోని+ఇంద్రియములు.
 ఇట్టిసంధు లీవాఙ్మయమున గలవు.

అలరి నానిద్దుర నాదెందుఁగాని, యిసుకమెల్ల
కలలోని శకాపిరాలకతలపాలె
తెలివి నాదెందుఁగాని దినాలు కాలముసొమ్ము
యెలమిఁ బేరు నాది యెవ్వరిచో బలువు

॥ విచా ॥

కర్మము నాదెందుఁ గాని కర్మములోపలమెల్ల
ఁగిరిలి నాజన్మముల శ్రీఅధీనమె
ధర్మపుశ్రీవేంకటేశ దయానిధివి నీవు
నిర్మితము నీ దింతే నేరువు నీమా మది

॥ విచా ॥ 1

అహిరి

విడువరా దెంతైనా వెట్టివాఁడనైన నీకు
కడవారు నవ్వకుండాఁ గాఁచుకో నన్నును

॥ పల్లవి ॥

జ్ఞానము నే నెఱుంగ నజ్ఞానము నే నెఱుంగను
మానను విషయములు ముగియెంతైనా
నీనామము నొడిగి నీదాసుఁడ ననుకొందు
దీనికే వహించుకొని తిద్దుకో నన్నును

॥ విడు ॥

అకర్మము నెఱుంగను సుకర్మము నెఱుంగను
ప్రకటనంసారముపై పాటు మానఁ
వాకపవివాఁడనై పూని ముద్రధారి నైతి
మొకమోడి యిందుకే గోమున నేల నన్నును

॥ విడు ॥

వెనకఁ గానఁ ముందు విచారించి కానను
నినుపై దేహధారి నై నీకు మొక్కేను
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కన్నులెదుటఁ బడితి
కని పోవిడువరాదు కరుణించు నన్నును

॥ విడు ॥ 2

౧. 'యాసుకమెల్ల' పూ.ము.పా. రేకులోలేదు. ౨. 'శకాపిరాల' పూ.ము.పా.

౩. 'అధీనమె' పూ.ము.పా.

సాకంగనాట

దొరకె మాపాలికిఁ గండువయర్థము

దరిద్రాపైయుండినతత్వార్థము

॥ పల్లవి ॥

శిరముగ నల్లదీవిఁ దెచ్చినయర్థ మిదివో

విరజవోడరేవున వెళ్ళినర్థము

పరమభాగవతుని పాఠినర్థ మిదివో

పురుషోత్తముఁడనేటిపురుషార్థము

॥ దొత ॥

చందపువేదముల(లు ?) శాసనము వేసినర్థము

ముందు సుముద్రలకెల్లా మొదలర్థము

అందరియాత్మలనేటిఅంగళ్లలోనియర్థము

యెందు సహస్రనామపుటెన్నికర్థము

॥ దొర ॥

కొలచి బ్రహ్మాండముల కొప్పెరలోనర్థము

యిల నిహపరముల కెక్కినర్థము

యెలమి హీనువినై న యెక్కుడుసేనేయర్థము

అలరి శ్రీవేంకటేశుఁడైనయర్థము

॥ దొర ॥ 3

భైరవి

దైవమా నీమాయ తలమొ రెఱుగనీదు

కావరపువిషయాలకట్లు వదలవు

॥ పల్లవి ॥

గక్కునఁ బెరిగివచ్చి కాలము మీఁదమీఁద

వాక్కునఁటి కొక్కునఁటి కొత్తు కొత్తుక

విక్కి తుమ్మిదలవంటినెరులెల్లాఁ దెల్లనాయ

కక్కరమాయ మేను కాంక్షలూ నుడుగవు

॥ భైరవ ॥

౧. 'పల్లదివి' పూ.ము.పా. నల్లదీవి = 'అంబూద్వీపము' కావచ్చు.

౨. కొప్పెరలోని + అర్థము. ౩. 'నీమాయతలమొ రెఱుగనీదు' పూ.ము.పా.

చిన్ననాడుమోహించినచేలు నే జూడఁగానే
 పన్నినవయసుమీరి ప్రౌఢ తైరి
 వన్నెకుఁబెట్టినసొమ్ము వడి రాసి యెత్తుదీసె
 మున్నిటివే వెనకాయ ముచ్చటఁ దొలఁగదు

॥ దైవ ॥

సిగ్గులెల్లాఁ బెడఁబాసె చేరి యవ్వరు నవ్వినా
 యెగ్గుపట్టుదు పునసు యెఱుకతోనే
 నిగ్గులశ్రీవేంకటేశ నీవు నన్ను నేలుకొని
 దగ్గరి నాలోనుండఁగా తలపూఁ గైవాలదు

॥ దైవ ॥ 4

ముఖారి

౨ పులుగు చెప్పెడి నదె పొంచి మాగురుఁడు నీకు
 తలఁచుకో నేఁడు నీవు దాచినర్థము

॥ పల్లవి ॥

యిలమీఁద తమసొమ్ము లెవ్వరివద్ద నుండినా
 తలపిడి కొలుపిడి తగిలినట్లు
 తొలుత పంచేంద్రియపుదొంగలవద్ద నున్నాఁడ
 వెలయ నీసొమ్మునుచు విడిపించుకొనవే.

॥ పులు ॥

చేరి తమపూరివారి చెఱవట్టుకొని పోతే
 ౩కోరి కుయివోయి తెచ్చుకొన్నట్లు
 పూరక నీకుక్షిలోనవున్న నన్ను సీమాయ
 వీరానఁ శ్రేణవట్టెను విడిపించుకొనవే

॥ పులు ॥

బడిదప్పి తిరిగేటిపడుచుల తమవారు
 తడయక తెచ్చుక ఆదరించినట్లు
 వెడబుద్ధిఁ దిరిగేను వెట్టిని శ్రీవేంకటేశ
 విడువక ఆజ్ఞానినన్ను విడిపించుకొనవే

॥ పులు ॥ 5

౧. రాసి=రాచకొని. ౨. 'పులుగు' పూ.ము.పా. పులుగు=అబద్ధము, 'పుకుహా' తమిళము. ౩. ఈ పాదమున యతిభంగమా: 'తెచ్చుకొన్నట్లు' లోని 'కొ' తోనా:

ఆహిరి

ఇందులో మొదలికర్త యెవ్వఁడు లేఁడుగాఁబోలు

ముందు కరివరదుఁడే ముఖ్యుఁడుగాఁబోలు

॥ పల్లవి ॥

అడితిఁబో బహురూపా లన్నియోనులఁ బుట్టి

తోడనె బ్రహ్మాదులనేదొరలెడుటా

జాడలు మెచ్చాలేరు చాలునన్నవారు లేరు

వేడుక నడవిఁగాసేవెన్నెలాయ బ్రదుకు

॥ ఇందు ॥

అన్నికర్మములుఁ జేసి ఆటలో బ్రాహ్మణుఁడనైతి—

నన్నివేదములనేటియంగడివీధి

నన్నుఁ జూచేవారు లేరు నవ్వేటివారు లేరు

వన్నెలసముద్రములో వానలాయ బ్రదుకు

॥ ఇందు ॥

సంసారపునాటకసాలలో ప్రతిమనైతి

కంసారి శ్రీవేంకటపతిమాయలోన

ఁ యింస లిన్నియుఁ దేరె విందరుఁ జుట్టిములైరి

హంసచేతిపాలునీరునట్లాయ బ్రదుకు

॥ ఇందు ॥ 6

రేఖ 102

లలిత

ఒల్లఁడుగాక దేహి పుద్యోగించఁడుగాక

కొల్లలైనమేలు తనగుణములో నున్నది

॥ పల్లవి ॥

తలఁచుకొంటేజాలు దైవమేమి దవ్వా

నిలుచుక తనలోనే విందుకున్నాఁడు

చలిపట్టితేజాలు సర్గ మేమి బాతా

చలివేడినాలికపై సత్యములో నున్నాఁడు

॥ ఒల్ల ॥

సాళంగనాట

అన్నిటి కెక్కుడుయావి హరియిచ్చేది
మన్నించునాతవికలచే మఱి లేరు దొరలు || పల్లవి ||

తిగుబ్రహ్మలోకముదాకా నెక్కిచూచిన
మగుడఁ బుట్టేలోకాలే మనుజులకు
తెగి యిచ్చే యింద్రాదిదేవతలవరములు
యెగువదిగువలను యీసందివే || అన్ని ||

మాయలోనఁ బుట్టేది మాయలోనఁ బెరిగేది
అకాయదారులకు నెల్లాఁ గలిగినదే
సేయరానిపుణ్యమెల్లాఁ జేసి గడించుకొనేది
చాయల బహురూపపుసంసారమే || అన్ని ||

చెడనివైకుంఠ మిచ్చుఁ జేటులేనిపర మిచ్చు
వేడమాయఁ బెడఁబాపు విష్ణుఁ డీతఁడే
యెడయక శ్రీవేంకటేశుడై వున్నాఁడు వీఁడె
జడియ కితఁడే కాచు శరణంచేఁ జాలును || అన్ని || 9

మలహరి

అతిసులభం విది యందరిపాలికి
గతియిది శ్రీపతికైంకర్యంబు || పల్లవి ||

పాలనముద్రము బలిమిఁ దచ్చికొని —
రాలరిదేవత లమృతమును
నాలుక నిదె హరినామపుటమృతము
యేల కానరో యిహపరసుఖము || అతి ||

౧. 'యింద్రాదిదేవతలు యిచ్చేవరములు' అనుట సహజము.

౨. 'కాయధారులు' కావచ్చు.

అడరి బాఠిపడి యవని దేవలిలు

బడివాయరు యజ్ఞ భాగాలకు

విడువక చేతిలో విష్ణుప్రసాదము

కడిగడియైనది కానరుగాని

॥ ఆతి ॥

యెక్కుదురు దిగుదు రేడులోకములు

పక్కనఁ దపముల బడలుచును

చిక్కినాఁడు మతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ-

డిక్కడితుదిపద మెఱుగరగాని

॥ ఆతి ॥ 10

సామంతం

ఏమి నేయుదు నింక విందిరాధీశ్వరుఁడా

నీమఱుగు చొచ్చితిని నెరవేర్తుగాక

॥ పల్లవి ॥

కడి వోనిజవ్వనము కలిమిలేమెఱుగునా

బడినుండి మిగుల రుణపరచుఁగాక

అడియాసలెల్లాఁ బుణ్యముఁబాప మెఱుగునా

వెడగుఁదనలో దయ విడిపించుఁగాక

॥ ఏమి ॥

వలపువెఱు పెఱుగునా వాఁడిమొనలకు నైన

బలిమిఁ దూరించఁ జలపట్టుఁగాక

చలనమందినమనసు జాతి నీ తెఱుగునా

కలిసి హేయమున కొడిగట్టించుఁగాక

॥ ఏమి ॥

యెలమి రతిపరవశము యెగ్గుసిగ్గెఱుగునా

బలిమిఁ దిట్లకు నొడఁబఱచుఁగాక

యిలలోన శ్రీవేంకటేశ నీమాయ లివి

తలఁగించి యేలితివి దయసేతుగాక

॥ ఏమి ॥ 11

భైరిని

అయ్యో మాయలఁ బొంది అందు విఁడు నున్నవారు
యియ్యగొనఁ గర్తలుగా రెఱుగరు జడులు || పల్లవి ||

చుక్కలై యుండినవారు సురలై యుండినవాఁడు
యిక్కడనుండిపోయినయాజీవులే
దిక్కుల వారి నిందరు దేవతలఁటా మొక్కెంద
యెక్కుడై నవారి నాత్మ నెఱుగరు జడులు || అయ్యో ||

పాతాళవాసులును పలుకోకవాసులును
యాతరవాతనుండినయి జీవులే
కాతరాన వారిపుణ్యకథల వినేరుగాని
యాతల శ్రీహరికత రెఱుగరు జడులు || అయ్యో ||

యిరవెఱిగినముక్తు రెఱుగని బద్ధులు
యిరవై మనలోనున్నయాజీవులే
సిరుల మించినవాఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే
శరణాగతులు దక్క చక్కఁగారు జడులు || అయ్యో || 12

రేకు 103

శుద్ధవసంతం

చీ చీ వివేకమా చిత్తపువికారమా
యేచి హరిఁ గొలువక హీనుఁడాయ జీవుఁడు || పల్లవి ||

బలికేనఁటాఁ బోయి పయిఁడి వుచ్చక తన-
పతియవసరములఁ బ్రాణమిచ్చిని
బతు కందులోన నేది పసిఁడి యెక్కడ నుండు
గతిహరిఁ గొలువక కట్టువడె జీవుఁడు || చీచీ ||

దొడ్డవాడనయ్యేనని దొరలఁ గొలిచి వారి-

కడ్డము నిడుపు మొక్కు నతిదీసుఁదై

దొడ్డతన మేది యందు దొర యాడనున్నవాఁడు

వాడ్డి హరిఁ గొలువక వోడుపడె జీవుఁడు

॥ చీచీ ॥

చావనేల నోవనేల సారెఁ గిందుపడనేల

యీవల శ్రీవేంకటేశుఁ డింట నున్నాఁడు

దేవుఁ డాఁడే నేఁడు తెలిసి కొలిచేఁగాని

భావించ కిన్నాళ్ళదాఁకా భ్రమఁ బడె జీవుఁడు

॥ చీచీ ॥ 13

రామక్రియ

అనుచు నిద్దరునాడే రమడలవలెనే

మొనసి యివెల్లాఁ జూచి మ్రొక్కిరి బ్రహ్మాదులు ॥ పల్లవి ॥

రాముఁడ పండ్లు నాకు ¹రండు వెట్టరా

యేమిరా యిట్లానె నాకు యిత్తువా నీవు

ప్రేమపుతముఁడఁగాన పిన్ననే నీకు

యీమాట మఱవకు యిందరా కృష్ణుఁడా

॥ అను ॥

యెక్కిన²పుట్టిపై నన్ను నెక్కించరా వోరి

పుక్కునఁ బడేవు రాకు వడ్డరా నీవు

పక్కున మొక్కేరా నీపయిఁడికాళ్ళకు వోరి

అక్కతోఁ జెప్పేఁగాని అందుకొనే రారా

॥ అను ॥

³యెవ్వరు వాడవో నరి నిటు నిలుతమురా వోరి

నివ్వట్లె నీ వింత నిక్కవొద్దురా

రవ్వల శ్రీవేంకటాద్రిరాయఁడనేరా, అయితే —

యివ్వల నీకంటే ⁴బెద్ద యిది నీ వెఱఁగవా

॥ అను ॥ 14

1. 'రెండు' కు రూపాంతరము 2. 'పుట్టి' రేఖ.

3. ఎవ్వరు+పొడవో. 4. పెద్ద=పెద్దవాడను; యిది=ఈ విషయము.

ధర్మాని

పెట్టిననీ వెలుగుదు పెరుదిక్కు

జట్టిగా శ్రీహరి నీకు శరణు చొప్పుతిమి

॥ పల్లవి ॥

కర్మమూలమైనట్టికాయము మోచి నేను

కర్మము విడువఁబోతే కడుసంగతా

మర్మమెఱిగిననీవే మాయలఁ ¹ గట్టుండఁగాను

పేర్మి నే విడువఁబోతే బిగియదా కట్లు

॥ పెట్టి ॥

బంధమూలమైనట్టిప్రపంచమందు నుండి

బంధముఁ బాసేనంటేఁ బాసునా అది

అంధకారమైనట్టిఅజ్ఞానానఁ దోసితివి

అంధకారమున వెలుఁ గరసితేఁ గలదా

॥ పెట్టి ॥

నిచ్చలు నీసంసారపునీరధిలోన మునిఁగి

చొచ్చి వెళ్లి చేరేనంటేఁ జోటు గలదా

యిచ్చట శ్రీవేంకటేశ యహమందే పరమిచ్చి

అచ్చు మోపి యేలఁగా నే నన్నియుఁ దెలిసితి

॥ పెట్టి ॥ 15

ముఖారి

వెనకేదో ముందరేదో వెట్టి నేను నా—

మనసుమరులు దేర మందేదొకో

॥ పల్లవి ॥

చేరి మీఁదటిజన్మమునిరులకు నోమేఁగావి

యేర్పాపై పుట్టుదునో యెఱుగ నేను

కోరి నిద్రించఁ బరచుకొన నుద్యోగింతుఁగావి

సారె లేతునో లేవనో జాడ దెలియ నేను

॥ వెన ॥

తెల్లవారినప్పుడెల్లా తెలిసితివనేఁగాని

కల్లయేదో విజమేదో కాన నేను

వల్ల చూచి కామినుల వలపించేఁగాని

మొల్లమై నామేను ముదిసిన దెరఁగ

॥ వెన ॥

పాపాలు చేసి మఱచి బ్రదుకుచున్నాఁడఁగాని

వైపుగఁ జిత్రగుప్తుఁడు వ్రాయు బెఱఁగ

యేపున శ్రీవేంకటేశు నెక్కడో వెతకేఁగాని

నాపాలిదై వమని నన్నుఁ గాచు బెఱఁగ

॥ వెన ॥ 16

మరిహరి

అంతదుమాలినయట్టి అధములాల

౧ పొంత సంతకూటమి పొరిచూపు గాదా

॥ పల్లవి ॥

కనక మిత్తడితోడ కలయ సరిదూచితే

౨ అనువవునా అది దోష మవుఁగాక

ఘనుడైనహరితోఁ గడుహీనదేవతల

ననిచి సరివెట్టితే నయ మవునా భువిని

॥ అంత ॥

పట్టభద్రుఁడు గూర్చుండేబలుసింహాసనముపై

వెట్టిబంటుఁ బెట్టేవారు వెఱులేకారా

గట్టిగా శ్రీహరితోడ కలగంపదేవతలఁ

బెట్టి కొలుచుట విందువెట్టి పగగదా

॥ అంత ॥

కొంచక సింహముండేటిగుహ నుండవచ్చునా

పొంచి నక్కలతెల్ల బొక్కలేకాక

అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మలోనే వుండఁగాను

కొంచపుదైవాల పలువంచలనేకాక

॥ అంత ॥ 17

౧. 'పొంతసంత కూటమిపో రీచూపు గాదా' పూ.ము.పా. ఆర్థము విచార్యము.

౨. 'అను' పూ.ము.పా. యతిభంగము.

దేవగాంధారి

కల్లమాడ దొడ్డముద్ర కటకటా

చెల్లుబడికల్లులు చెప్పేరు లోకులు

॥ పల్లవి ॥

యిప్పుడేలేబ్రహ్మదేవుఁ డిట్టే వుండఁగ మీఁదటి-

వొప్పగుబ్రహ్మపట్టము వొకరికి వెచ్చపెట్టి

అప్పటి మూఁడుమూర్తులయందులో నీతని సరి-

చెప్పఁబొయ్యే రీమాట చెల్లునా లోకులకు

॥ కల్ల ॥

తైలాసము రుద్రుఁడుగలబ్రహ్మాండకోట్లు

పోలించి విష్ణుఁడు కడుపున నించుకుండఁగాను

చాలి మూఁడుమూర్తులలో సరి యీతఁ డంటాను

కూశలై యాదేరుగాక కూడునా లోకులకు

॥ కల్ల ॥

ఘనుఁడీతనిపాదము గడిగె బ్రహ్మదేవుఁడు

మునుముట్టి శిరసున మోఁచె శివుఁడు

వానర మూఁడుమూర్తులం దొకఁడు శ్రీవేంకటేశ-

దనుమాట యిది తగవవునా లోకులకు

॥ కల్ల ॥ 18

రేఖ 104

పాడి

తెలిసికేమోక్షము తెలియకున్న బంధము

కలవంటిది బదుకు ఘనునికిని

॥ పల్లవి ॥

అనయము సుఖమేడ దవల దుఃఖమేడది

తనువుపై నానలేనితత్వమతికి

పొనిఁగితేఁ బాపమేది పుణ్యమేది కర్మమందు

వానర ఫలమెల్లనియోగికిని

॥ తెలి ॥

తగినయమృతమేది తలఁపఁగ విషమేది

తెగి నిరాహారియైనధీరునికిని

పగవారనఁగ వేరి బంధులనఁగ వేరి

వెగటుప్రపంచమెల్ల విడిచేచివేకికి

॥ తెలి ॥

వేవేలువిధులందు వెఱపేది మఱపేది

దైవమునమ్మినయట్టిధన్యునికిని

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చిత్తములో నున్నవాఁడు

యీవలేది యీవలేది యితనిదాసునికి

॥ తెలి ॥ 19

భైరవి

నీదాన్యమొక్కటే నిలిచి నమ్మఁగలది

శ్రీదేవుఁడవు నీచిత్తము నాభాగ్యము

॥ పల్లవి ॥

అనుష్ఠానములు గతియని నమ్మి చేసినా

తనువిది మలమూత్రములప్రోగు

జనులలో నుత్తమపుజన్మమే నమ్మితినా

వానరఁ గర్మమనేవోదానఁ బడినది

॥ నీదా ॥

చదువులకాస్త్రములజాడలు నమ్మితినా

పొదలినమతములపోరాట మది

మదిమదినుండిననామనసే నమ్మితినా

అదియును నింద్రియాల కమ్ముడువోయినది

॥ నీదా ॥

పత్రదారధనదాన్యభూములు నమ్మితినా

పాత్రమగురుజానుబంధము లవి

చిత్రముగ ననుఁ గావు శ్రీవేంకటేశ నీవే

పత్రపుష్పమాత్రమే నాభక్తియెల్లా నీకు

॥ నీదా ॥ 20

౧. "గతి యని చేసి నమ్మితినా" పూ.ము.పా.

మలహరి

కంచూఁగాదు శివెంచూఁగాదు కడుఁబెలుచు మనసు
యెంచరాదు పంచరాదు యెట్టిదో యీమనసు || పల్లవి ||

పట్టఁ బసలేదు చూడ బయలుగా దీమనసు
నెట్టనఁ బారుచునుండు నీరూఁగా దీమనసు
చుట్టి చుట్టి పాయకుండుఁ జుట్టమూఁగా దీమనసు
యెట్టనెదుటనే వుండు నేటిదో యీమనసు || కంచూ ||

రుచు లెల్లాఁ గానుపించు రూపు లేదు మనసు
పచరించు నానలెల్లాఁ జిసిఁడిగా దీమనసు
యెచటాఁ గరఁగదు రాయీఁగాదు మనసు
యెచటా నెచటాఁ దానే యేటిదో యీమనసు || కంచూ ||

తప్పక నాలో నుండు దైవముఁ గాదు మనసు
కప్పి మూఁటగరాట్టదు గాలీఁ గాదు మనసు
చెప్పరానిమహిమలశ్రీమేకభేరుఁ దలఁచి
యిప్పు డిప్పిటా గెలిచె నేటిదో యీమనసు   . కంచూ || 21

సృజన

కలదిదివో సుఖము గలిగినను గర్భము నిలువక మానునా
మలసి కామ్యకర్మములకుఁజొచ్చినమగ్గుడఁ బుట్టువులు మానునా || పల్లవి ||
పరగ వింద్రజిత్తుఁడు హనుమంతుని బ్రహ్మాత్మంబునఁ గట్టి
అరయ నందుపై మోకులు గట్టిన నలబ్రహ్మాత్మము వదలె
పరిపరివిధముల నిలువలెనే హరిఁ బ్రవర్తి నమ్మిననరుఁడు
తిరుగఁ గర్మమార్గమునఁ జొచ్చిన దేవుఁడు దనవాత్సల్యము
వదలు || కల ||

౧. ౨. "కంచూఁగాదు పెంచూఁగాదు" పూ.ము.పా.

ఈ పాటలో మూడవచరణము 'దైవము' తప్ప తక్కిన సముచ్చయార్థకస్థలములందంతటా దీర్ఘములే కలవు. పూ.ము.పా.లలో అదీర్ఘములు ప్రాసములైనవి. మూడవచరణము రెండవపాదము తప్పిపోయినది. మూడవ చరణము మూడవపాదము ఏమీవ్రాయకయే ప్రశ్నచిహ్నముతో నిలిచినది.

అలరినసంసారత్రమ విడిచి యడవిలోన జడభరతుడు

తలఁపుచు నొకయిట్టి బెంచినంతనే తనకును నారూపు దగిలె
ములుగుచు లంపటములు దెగ విడిచి మోక్షము వెదకెడినరుడు
వలవనిదుస్సంగతులు పెంచినను వాసన లంటక మానునా || కల ||

అటుగన తాఁ బట్టినవ్రత ముండఁగ నన్యమతము చేపట్టినను

నటనల నెండునుఁ బొందక జీవుడు నడుమనె మోరుఁదైనట్లు
తటుకన శ్రీవేంకటసతీ నొక్కని దాస్యము భజించిననరుడు
ఘటనల నాతనికైంకర్యములకు కడుఁబాత్రుఁడుగాక మానునా
|| కల || 2

శ్రీరాగం

చెల్లఁబో యీజీవు లిలఁ జేసినపాప మెంతో

పుల్లమున నున్నహరి పూరకే దవ్వాయ || పల్లవి

కన్నచోటనే హరి కలఁడన్నవారికి

విన్నచోటనే విష్ణుడు వివేకులకు

పున్నతిఁ గొలువలేక వాద్దనుండఁగాఁ గొందరు

మిన్ను మీఁద వెదకేరు మితిమీఱఁ జదివి || చెల్ల

పట్టినదే బ్రహ్మము పరమార్థవేత్తలకు

తిట్టులోనా దైవము దివ్యులకును

ముట్టి చేతి మొక్కలేరు ముందటనే వుండఁగాను

బట్టబయలు పాకేరు బహుకర్మవిదుల || చెల్ల

ఊపిరిలో దేవుఁడున్నాడు యోగీంద్రులకు

దాపున నున్నాడు హరిదాసులకును

యేపున శ్రీవేంకటేశు నేచి శరణనలేక

చాపలాన వెదకేరు నకలదేవతల || చెల్ల ||

౧. 'పతియొక్కని' కాబోయి. ఇది సమాసము. ద్రుతము విచార్యము. లేదా దాస్యము అనునది 'సుఖముంది' ఇత్యాదులవలె తృతీయార్థకము కాబోయి.

లలిత

౧ శరణంటి మాతని ౨ సమ్మంధమునఁజేసి
మరిగించి మము నేలి మన్నించవే

॥ పల్లవి ॥

సకలవేదములు సంకీర్తనలు చేసి
ప్రకటించి నినుఁ బాడి పావనుడైన-
అకలంకుఁడు తాళ్లపాకన్నమాచార్యుల
వెకలియై యేలిన శ్రీవేంకటనిలయ

॥ శర ॥

నారదాదిసనకసనందనాదులవలె
పేరుపడి నిన్నుఁ బాడి పెద్దలై ౩ నట్టి-
ఆరీతిఁ దాళ్లపాకన్నమాచార్యుల
చేరి యేలినయట్టిశ్రీవేంకటనిలయ

॥ శర ॥

సామవేదసామగానసప్తస్వరములను
బాముతో నీసతి నిన్నుఁ బాడినయట్టి-
ఆముకొన్న తాళ్లపాకన్నమాచార్యుల
వేమరు మెచ్చినశ్రీవేంకటనిలయా

॥ శర ॥ 24

రేకు 105

వరాళి

అదివో నిత్యకూ(నూ?)రులు అచ్యుత నీదాసులు
యెదురులేనివారు యేకాంగవీరులు

॥ పల్లవి ॥

రచ్చలసంసారమనేరణరంగములోన
తచ్చి కామక్రోధాలతలలు గొట్టి
అచ్చపుతిరుమంత్రపుటారుపుబొబ్బలతోడ
యిచ్చలనే తిరిగేరు యేకాంగవీరులు

॥ అధి ॥

౧. ఈ పాట పెదతిరుమలయ్యదో, చినతిరుమలయ్యదో కావలసియున్నది.
అన్నమాచార్యుల సంబంధముతో మేము గొప్పవారమైతిమని చెప్పకొనుచున్నాడు.

౨. సంబంధ: పూ.ము.పా ౩ 'అట్టి' అను విశేషణము పై పాదములోని-
తాళ్లపాకఅన్నమాచార్యులతో సమసింపవలసియున్నది సమాస మధ్యమున "ఆరీతిఁ"
అనుపదము చొచ్చుకొన్నది. ఇట్టి వికటసమాసములు ఈవాఙ్మయమున కోకొల్లలు.

మొరసి పుట్టుగులనేముచ్చుఁబొఁజుల కురికి
 తెరలి నడుములకుఁ దెగవేసి
 పొరిఁ గర్మముఁ బొడిచి పోటుగంటుఁ దూరి
 యెరగాని తిరిగేరు యేకాంగవీరులు   " అది "

వాడినదేహములనేపూల్లలోపల చొచ్చి
 చెడఁ యహంకారమును చెఱలుపట్టి
 అడ్డమై శ్రీవేంకటేశు నండ నుండి లోకులనే-
 యెడ్డల జూచి నవ్వేరు యేకాంగవీరులు   " అది " 25

సాశంగం

జ్ఞానులాల యోగులాల సకలవిరక్తులాల
 నానావిధాల నివి నమ్మేరు సుండి   " పల్లవి "

అరిరియింతులయధరామృతము లివియెల్ల
 కాలకూటవిషములకరణి సుండి
 శీలముతో వీరలచెట్టుపవట్టుటలెల్లా
 బాలనాగాలఁ దొడికి పట్టుట సుండి   " జ్ఞాను "

కాంతలు నవ్వుచునైనాఁ గన్నులఁ జూచినమాపు
 పంతమున నలుగులపాఁతర సుండి
 బంతుల నెడుటనున్నపడఁతులచన్ను లివి
 కంతల నొడ్డినబడిగండ్లు సుండి   " జ్ఞాను "

జవ్వనపుఁగామిను లసరసపుమాటలెల్లా
 మవ్వమైనయట్టిచొక్కుమంత్రాలు సుండి
 యివ్వలను శ్రీవేంకటేశ్వరుదాసుల కివి
 చివ్వనఁ జెప్పినట్టు చేనేవి సుండి   " జ్ఞాను " 26

౧. 'అహంకారమును' కావచ్చు. 'జ్ఞానులార' ఇత్యాదికి బదులుగ 'జ్ఞానులాల' ఇత్యాదిగనే ఈరేఖలలో పెక్కుకావుల సంబోధనము కావచ్చుచున్నది.

కాంబోది

సంతలే చొచ్చితిఁగాని సరకుఁ గాననైతి
యింతట శ్రీహరి నీవే యిటు దయఁజూడవే || పల్లవి ||

కాంతచనుఁగొండలు కడకు నెక్కితిఁ గాని
యెంతైనా మోక్షపుమెట్లు యెక్కులే నైతి
అంతట జవ్వనమనేఅడవి చొచ్చితిఁగాని
సంతతహరి యత్తైనేసంజీవి గాననైతి || సంత ||

తెగి సంసారజలధిఁ దిరుగులాడితిఁగాని
అగడై వైరాగ్యరత్న మది దే నైతి
పొగరుజన్మాలరణభూములు చొచ్చితిఁగాని
పగటుఁగామాదులపగ సాధించ నైతి || సంత ||

తనువనియెడికల్పతరువు యెక్కితిఁగాని
కొనవిజ్ఞానఫలము గోయలేనైతి
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కమ్మర నీకృపచేతఁ
దనిసి యేవిధులనుఁ దట్టువడనైతి || సంత || 27

సాళంగనాట

నాకు నందు కేమివోదు నన్ను నీ వేమిచూచేవు
నీకరుణ గలిగితే నించి చూపవయ్యా || పల్లవి ||

ఘోరమైనదేహపుదుర్గుణ మేమిగలిగిన
ఆరసిఁ బ్రకృతిఁబోయి అడుగవయ్యా
నేరనాజన్మముతో నేరుపేమిగల్గా నన్ను
ధారుణిఁ బుట్టించినవిధాత నడుగవయ్యా || నాకు ||

౧. 'భక్తనే' పూముఃసా భక్తి+అనే=భక్తనే. ఇట్టిపండులు ఈనాట్యమున
కోకాలయ. ౨. 'విదుల' రేకు.

పంచేంద్రియములలోవిపాప మేమిగలిగినా
అంచెలఁ గామునిఁబోయి అడుగవయ్యా
మంచిననాకర్మములో మోసమేమి గలిగినా
మంచితనానఁ జేయించేమాయ నడుగవయ్యా   " నాకు "

అన్నిటా నావెనకటిఅపరాధ మేమిగల్గా
మన్నించి నాగురుఁ జూచి మానవయ్యా
మిన్నక శ్రీవేంకటేశ మీఁదిపను లేమిగల్గా
నిన్నుఁ జూచుకొని నన్ను నీవే యేలవయ్యా   " నాకు " 28

దేసాక్షి

మఱి హరిదాసుఁడై మాయలఁ జిక్కువడితే
వెఱపించఁబోయి తానే వెఱచినట్లవును   " పల్లవి "

కూరుఁడైనవాఁ దేడఁజొచ్చిన నడ్డము లేదు
ఆరీతిజ్ఞానికి విధు లడ్డము లేవు
కారణాన నప్పటినిఁ గలిగెనా నది మరి
తేరిననీళ్ల వండు దేరిన ట్లవును   " మఱి "

నిరులరాజై తే నేమి నేసిన నేరమి లేదు
పరమాధికారియైతేఁ బాపము లేదు
అరసి తనకుఁదానే అనుమానించుకొనెనా
తెరువే పో నుంకిరిఁ దెలిపిన ట్లవును   " మఱి "

భూమెల్ల మేసినా నాఁబోతుకు బందె లేదు
నేమపుఁబ్రపన్నునికి నింద లేదు
యీమేర శ్రీవేంకటేశ్వరుని శరణని
సోమరి కర్మమంటితే జుంటేఁగ కతవును   " మఱి " 29

ముఖారి

నేమే బ్రహ్మమనుంకోనేరము; నేము—

కామించిన^౧ స్వతంత్రము గడు లేదుగాన

॥ పల్లవి ॥

క్షణములోపలనె సర్వజీవావస్థలూను

గణుతించేవాఁ దొకఁడు గలఁడు వేరే

అణుమహత్త్వములందు సత్యామైనవాని

ప్రణుతించి దాసులమై బ్రదికేముగాని

॥ నేమే ॥

పనిగొవి యేలుటకు బ్రహ్మాదిదేవతలఁ

గనిపించేవాఁ దొకఁడు గలఁడు వేరే

ననిచి సిరుల లక్ష్మీనాథుడైనవాని—

పనులవారము నేము బ్రదికేముగాని

॥ నేమే ॥

సతతరక్షకుఁడయి శంఖచక్రధరుఁడయి

గతి శ్రీవేంకటపతి గలఁడు వేరే

అతనిమఱుగు చొచ్చి యానందపరపశానఁ

బ్రతిలేక యిందరిలో బ్రదికేము గావి

॥ నేమే ॥ ౧౦

రేకు 106

శంకరాభరణం

ఇందుకేపో వెరగయ్యా నేమందును

కుందులేనినీమహిమ కొనియాడఁగలనా

॥ పల్లవి ॥

అటు దేవతలకెల్ల సమృతమిచ్చిననీవు

యిటు వెన్న దొంగిలుట కేమందును

పటుగతి బలీరుని బంధించినట్టినివు

సట రోలఁగట్టువడ్డదందాన కేమందును

॥ ఇందు ॥

౧. 'కొనేరము' పూ.ము.పా, ౨. 'స్వతంత్రముడుగ లేదు గాన' పూ.ము.పా.
ఇక్కడ 'స్వతంత్ర'శబ్దము భావప్రధాననిర్దేశము.

కలిగి యాకరిరాజుఁ గరుణఁ గాచిననీవు

యిల నావులఁ గాచుట కేమందును

తలఁప బ్రహ్మాదిదేవతలకుఁ జిక్కినినీవు

చెలులకాఁగిల్లకుఁ జిక్కితి వేమందును

॥ ఇఁ

భావించ నన్నటికంటేఁ బరమమూర్తివి నీవు

యీవల బాలుఁడవైతి వేమందును

కావించి బ్రహ్మాండాలు కడుపున విడుకొని

శ్రీవేంకటాద్రి విలిచితి వేమందును

॥ ఇందు ॥

పాడి

వెన్నలుదొంగిలునాటివెట్టివా నీవు

విన్నకన్నజాడ గాదు వెట్టివా నీవు

॥ పల్ల

చేరి విన్నునొల్లనట్టిజీవుల నీవుదరాన

పీరుఁడవై మోఁచేవు వెట్టివా నీవు

నారపేరు నుడిగితే నాపేరంటాఁ దగిలేవు

వీరానఁ జుట్టమవై వెట్టివా నీవు

॥ వెన్నె

బంటులై నవారికిఁ బరతంత్రుఁడవై యీ—

వెంటవెంట దిరిగేవు వెట్టివా నీవు

అంటే ననరాదు రెండుఅడుగులకే చొచ్చేవు

వింటే మాకు నవ్వువచ్చి వెట్టివా నీవు

॥ వెన్నె

పావనులయి లోకమెల్లా బదుకుమంటాఁ బేళ్లు

వేవేలు వెట్టుకొంటివి వెట్టివా నీవు

శ్రీవేంకటేశుఁడవై చెంది వరము లిచ్చేవు

వేవేగ నెవ్వరికైనా వెట్టివా నీవు

॥ వెన్నె ॥

రాసుక్రియ

అయ్యో వారిభాగ్య మంతేకాక

నెయ్యపువెన్న వట్టుక నెయ్యి పెదకేరు

॥ పల్లవి ॥

దేవుడు వెల్లవిరై దిక్కురెల్లా సిండుండఁగా

సోవల నా స్తికునకు శూన్యమై తోఁచు

యీవల వాన గురిసి యేరెంతబంటి వారినా

కావరపుజీవునకు గతుగతుకే

॥ అయ్యో ॥

హరి శరణంబేఁ గాచేఅట్టియుపాయమే వుండఁగ

విరసానకుఁ గర్మమే వెగ్గళమాయ

పరగ నరులకెల్లాఁ బట్టపగలై యుండఁగా

అరయఁ గొన్ని జంతుల కంధకారమాయసు

॥ అయ్యో ॥

యిక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుటనే వుండఁగాను

అక్కటా మూఢున కెందు ననుమానమే

మక్కువ నింతా నమృతమయమైనఁ గోడికి

తెక్కుఁ దవ్వఁబొయ్యేది తిప్పపెంటలే

॥ అయ్యో ॥ 33

లలిత

కరుణించు మిఁకనైన కాపురమా

కరికరిఁ బెట్టకుమీ కాపురమా

॥ పల్లవి ॥

కలలోనినుఖమైనకాపురమా

కలుషమేచవియైనకాపురమా

కలను బేహారపుకాపురమా

కలఁడు మా కిదే హరి కాపురమా

॥ కరు ॥

గంటవేటలో తగులుకాపురమా

కంటవత్తివెట్టికాచేకాపురమా

గంటుగిందుగాఁ జొరవేకాపురమా

కంటిమి శ్రీపతికృప కాపురమా

॥ కరు ॥

కావిరి వెట్టిచేరాయి కాపురమా

కావలసినట్లయ్యేకాపురమా

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి నిన్ను నన్ను నొక్క -

తై వళము ౨ సేనెఁగదోకాపురమా

॥ కరు ॥ 34

పాడి

వేసరకు వీఁ దేల యనకుము విడువ నిన్నిఁక శరణు చొచ్చితి

నీసరెవ్వరు లేరు వెదకిన నిండుబండికిఁ జేట వేఁగా ॥ పల్లవి ॥

మీరు నాకుఁ గలరు నేనేమి సేసినఁ గాతురనియెడి -

ధీరతను జము సరకు గొనకే తివిరిఁ సేసితిఁ బాపము;

వోరసేయుచు నెంతిలేదని పూరకే మీరుంటిరేనియు

వారికినిఁ గొరగాను; నే నెవ్వరిని నెఱఁగను మిమ్మేకాని ॥ వేస ॥

మిమ్ముఁగొలిచినగర్వమున నేమీఁ జేయక కాలమందే,

నమ్మి కర్మములెల్ల మాలితి నాకునాకే వేసరి;

దొమ్మి కోపక మీకు నాకును దూరమనుచుఁ బరాకుచేసిన,

యిమ్ములను నన్నవియు రోసును యేల నా కవి నీవేకాక ॥ వేస ॥

నీకు మొక్కినమందెమేళము నే నొక కొండ సేసుక

లోకములదేవతలకెల్లను లోను వెలిగా నైతి;

యీకడను శ్రీవేంకటేశుఁడ యిప్పు డీటు ననుఁగరుణఁజూచితి

చేకొనుచు వారె మెత్తురు చెలఁగి నీకింకరుఁడననుచు ॥ వేస ॥ 35

వరాళి

ఏమందురు యీమాటకు నిందరూ నిన్ను
సీమాయ యెంతైనా నిన్ను మించవచ్చునా || పల్లవి ||

నేను నిన్నుఁ గొలిచితి నీవు నన్ను నేలితివి
ఁ పావి పంచేంద్రియాలేల పనిగొనీవి
కావితేవిబంట్లఁ దేరకాండ్లు వెట్టిగొనఁగ
దానికి నీ కూరకుండ ధర్మమా సర్వేశ్వరా || ఏమం ||

పుట్టించినాఁడవు నీవు పుట్టినవాఁడను నేను
పట్టి కర్మమేల నన్ను బాధపెట్టీని
వాట్టినసొమ్ముకు వేరొకరు చేయిచాచితే
తట్టి నీవు వహించుకోఁదగదా సర్వేశ్వరా || ఏమం ||

యెడట నీవు గలవు యిహములో నేఁ గలను
చెదరినచిత్తమేల చిమ్మిరేచీని
అదన శ్రీవేంకటేశ ఆరితేరినట్టినన్ను
వదలక రక్షించుకో వన్నెగా సర్వేశ్వరా || ఏమం || 36

రేకు 107

సాళంగనాట

ఆమీఁదినిజసుఖ మరయలేము
పామరపుచాయలకే భ్రమసితిమయ్యా || పల్లవి ||

మనసునఁ బాలు దాగి మదియించివున్నట్టు
ననిచి గిలిగింతకు నవ్వినయట్టు
యెనసి సంసారసుఖ మిది నిజమునేనుక
తవివొంది యిందులోనే తడఁబడేమయ్యా || ఆమీఁ ||

౧. 'పాని' క్త్వంత'పూను' దాకువు వ్యావహారికమా?

బొమ్మలాట నిజమటాఁ బూచి చూచి మెచ్చినట్టు
 తెమ్మగా శివమాడి తా దేవరై నట్టు
 కిమ్మల యీజన్మమందు కిందుమీందు నేఱక
 పమ్మి బోగములనేతెప్పలఁ దేలేమయ్యా   ॥ ఆమీఁ ॥

బాలులు యిసుకగుళ్లు పరఁ గట్టు కొడినట్టు
 వీలి వెట్టివాఁడు గఁతువేసినయట్టు
 మేలిమి శ్రీవేంకటేశ మిమ్ముఁ గొలువక నేము
 కాల మూగకే యిన్నాళ్లు గడపితిమయ్యా   ॥ ఆమీఁ ॥ 37

దేసాక్షి

దేవ నీదయ యెంతునో దివ్యసులభ మెంతునో
 కావించి గఁటగట్టుకా చుకుందే విదివో   ॥ పల్లవి ॥

వెదక నావసమా వేగుదాఁకా నిన్గు నేను
 కదిసి నీమూరితి కానవసమా
 యెదుట శంఖుచక్రంబు యెట్టిదైవమ నేనని
 పొదుగుచు నీకునీవే పొడచూపేవుగాక   ॥ దేవ ॥

పొగడ నావసమా పురుణించి నీగుణాలు
 తగుల నావసమా నీతలఁపెఱిగి
 నిగిడి వేదకాస్త్రాల నిన్ను నీవే చెప్పుకొని
 పగటుమాయజ్ఞానము పాపే వింతేకాక   ॥ దేవ ॥

కొలువ నావసమా గుఱుతెఱిగి నీవెంట
 చెఱిగి నాచేతులఁ బూజించవసమా
 నిలిచి శ్రీవేంకటేశ నీవే నాయదలో నుండి
 మలసి పెరరేపుచు మన్నించేవుగాక   ॥ దేవ ॥ 38

౧. 'నెఱ(గ)క' పూ.ము పా. ౨. 'యెట్టిదైవ మనేనని' పూ.ము పా. 'యెట్టి దైవమ' కావచ్చు.

కన్నడ గౌళ

నన్ను నింతగా గడించి నాయమా దిగవిడువ

అన్నిటా రక్షించకపో దంతర్యామి

॥ పల్లవి ॥

సౌమ్మ వోవేసినవాడు చుట్టచుట్ట వీధులెల్లా

కమ్మక వెదకీనట కన్నదాకాను

నమ్మినట్టానములో నన్నుఁ బడవేసుకొని

అమ్మరో పూరకుందురా అంతర్యామి

॥ నన్ను ॥

వోడబేరమాడేవాడు వొకదరి చేరిచి

కూడినయర్థము గాచుకొనీనట

యీడనే ప్రపంచములో నిట్టై నన్ను దరిచేర్చి

వోడక కాచుకోరాదా వోయంతర్యామి

॥ నన్ను ॥

చేరి పుప్పమేవాడు చిట్లు వేఁ గన్నడట

పూరకే శ్రీవేంకటేశ వోపికతోడ

ఆరయ నన్నుఁ బుట్టించినట్టివాడవు నాభార-

మేరీతి నై న మోపు మిఁక నంతర్యామి

॥ నన్ను ॥ 39

భూపాళం

హరివారమైతిమి మ మృవుఁగాదనఁగరాదు

తరముగా దిఁకను మాతప్పులు లోఁగొనరో

॥ పల్లవి ॥

వెన్నడించిసూడువట్టేవిష్ణుమాయ నీకు నేము

యిన్నిటాఁ బంతమిచ్చేము యింకఁ గావరో

నన్నల వెట్టిగానేటిసంసారబంధము నీకు

మున్నె కిందుపడితిమి ముంచి దయఁజూడవో

॥ హరి ॥

'సౌమ్మ + పో వేసిన' కావచ్చు.

అడించేటికామక్రోధాదిజూజరులాల

వోడితిమి మీకుఁ దొల్లె వారయకురో

వీడవికర్మమ నీకు వెఱచి పూరి గఱచే-

మీడనే ధర్మదార మా కిఁకనైనాఁ బట్టవో

॥ హరి ॥

దక్కఁగొన్నమాలోనితనుభోగములాల

మొక్కితిమి మాకుఁ గొంతమొగమోడరో

యొక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె మాజన్మములాల

గక్కన వేఁడుకొంటిమి కపటాలు మానరో

॥ హరి ॥ 40

బొళి

అతిసులభం బిదె శ్రీపతి శరణము అందుకు నారదాదులు సాక్షి

ప్రతిలే దిదియే నిత్యానందము బహువేదంబులె యివే సాక్షి ॥ పల్లవి ॥

వేనరకుమీ జీవుఁడా వెదకివెదకి దైవమును

ఆసపాటుగా వారి యున్నాఁ డిదె అందుకుఁ బ్రహ్లాదుఁడు సాక్షి

మోసపోకుమీ జన్మమా ముంచినయనుమానములను

సేసినభక్తికిఁ జేటు లేదు యీసేత కెల్ల ద్రువుఁడే సాక్షి ॥ అతి ॥

తమకించకుమీ దేహమా తగుసుఖదుఃఖంబుల నలసి

అమితము నరహరికరుణ నమ్మితే నందుకు నర్జునుఁడే సాక్షి

భ్రమయకుమీ వివేకమా బహుకాలంబులు యీఁదీది

తమితో దాస్యము తను రక్షించును దానికి బలీంద్రుఁడే సాక్షి ॥ అతి ॥

మరిగివుండుమీ వోజిహ్వా మరి శ్రీవేంకటపతినుతులు

అరయఁగ నిదియే యీదేరించును అందుకు వ్యాసాదులె సాక్షి

తిరుగకుమీ విజ్ఞానమా ద్రిష్టపుమాయలకును లోఁగి

సరిలే దితనిపాదసేవకును సనకాదులబ్రదుకే సాక్షి

॥ అతి ॥ 41

లలిత

తుద సమస్తమును దుర్లభమే

అదె సులభుఁడు మాహరి యొకఁడే

॥ పల్లవి ॥

సురలును నరులును సొంపగుసిరులును

వారసిన నిన్నియు నుపాధులే

నిరుపాధికుఁడును నిజకరుణావిధి

ఆరయఁగ నిదె మాహరి యొకఁడే

॥ తుద ॥

అందరియీవులు నఖిలకర్మములు

అందఁగరానిప్రయాసములే

యిందిరారమణి నేచిననే విది

చెందిరు సులనులు చెప్పంగలదే

॥ తుద ॥

యితరోపాయము లేవి చూచినా

శ్రుతివిరహితములు శూన్యములే

రతి శ్రీవైకటరమణునిమతి యిది

హితపరిపూర్ణం విది యొకటే

॥ తుద ॥ 42

రేకు 108

లలిత

ఎవ్వరిభాగ్యం బెట్టున్నదో

దవ్వు చేరువకు తానే గురుతు

॥ పల్లవి ॥

పరమమంగళము భగవన్నామము

సురలకు నరులకు శుభకరము

యిరవుగ నెఱిగిన యెదుటనె వున్నది

వరుసల మఱచినవారికి మాయ

॥ ఎవ్వ ॥

వేదాంతసారము విష్ణుభక్తి యిది
ఆదిమునులమత మయినది
సాదించువారికి సర్వసాధనము
కాదని తొలఁగినఁ గడుశూన్యంబు

॥ ఎవ్వ ॥

చేతినిదానము శ్రీవేంకటపతి
యేతలఁ జూచిన నిందరికి
నీతియు నిదియే నిజసేవకులకు
పాతకులకు నది భవసాగరము

॥ ఎవ్వ ॥ 43

ధన్నాసి

హరిదాసులతోడ నల్పులుం సరెనరాదు
గురుఁడు శిష్యుఁడననే గుఱి దప్పుఁగాన

॥ పల్లవి ॥

కోరి ముత్యపుఁజిప్పలఁ గురిసినవానయు
సారెఁ బెంకులలోవాన సరియౌనా
శ్రీరమణుఁ డిన్నిటానుఁ జేరియుంటే నుండెఁగాక
సారెకుఁ బాత్రపాత్రసంగ తింత లేద

॥ హరి ॥

మలయాద్రికి మాఁకులును మహిమీఁదిమాఁకులును
చలమున నెంచిచూడ సరియౌనా
అరిరి దేవుఁడు అంతర్యామియైతే నాయఁగాక
తెలియఁగ జేత్రవాసి దిక్కులందు లేద

॥ హరి ॥

అమరులజన్మములు నసురలజన్మములు
జమళిఁ బుట్టినంతలో సరియౌనా
అమరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాతుమైతే నాయఁగాక
తమితో నధికాతిభేదములు లేవా

॥ హరి ॥ 44

౧. 'సరనరాదు' పూ.ము.పా. సరి+అనరాదు = సరెనరాదు.

ఈ వ్యావహారికసంఘటనను పనిపూని ప్రయోగించినట్లున్నది ఈ వాఙ్మయమున.

౨. 'మాకు' రేకు.

దేసాశం

నే ననఁగా నెంతవాఁడ నెఱుఱుపుజీవులలోన
యీనెపాన రక్షించి నీళ్ళరుఁదేకాక

॥ పల్లవి ॥

యెవ్వరు బుద్ధిచెప్పిరి యిలపైఁ జీమలకెల్లా
నెవ్వగఁ బుట్టలఁ గొల్చు నిండుకొమ్మని
అవ్వల సంసారభ్రాంతి అచదినుండియు లోలోఁ
దవ్వించి తలకెత్తేయంతర్యామేకాః

॥ నేన ॥

చెట్టుల కెవ్వరు బుద్ధిచెప్పేరు తతికాలానఁ
బుట్టి కాచి పూచి సిండాఁ బొదలుమని
గుట్టుతో జై తన్యమై గుణములన్నిటికిని
తిట్టపెట్టి రచించినదేవుఁ డింతెకాక

॥ నేన ॥

బుద్ధులెవ్వరు చెప్పిరి పుట్టినట్టిమెకాలకు
తిద్ది చన్నుదాగి పూరి దినుమసి
పొద్దువాద్దు లోన నుండి భోగములు మఱపిన-
నిద్దపుశ్రీవేంకటాద్రినిలయుఁదేకాక

॥ నేన ॥ 45

రామక్రియ

తెలిసినవాఁడాఁ గాను తెలియనివాఁడాఁ గాను
యిల నొకమాట నీ కెత్తిచ్చితిఁగాని

॥ పల్లవి ॥

పుట్టించేవాఁడవు నీవే బుద్ధిచ్చేవాఁడవు నీవే
యెట్లున్నా నపరాధ లేవి మాకు
అట్టా నన్నవారముగా మనఁగా నీచిత్తమెట్టో
కిట్టి వొకమాట యడిగితి నింతేకాని

॥ తెలి ॥

మనసులోపల నీవే మరి వెలుపల నీవే

యెనసి అపరాధాలు యేవి మాకు

నిను నౌఁగాదనలేము నీసరివారముఁ గాము

అనవలసినమాట అంటి మింతేకాని

॥ తెలి ॥

అంతరాత్మవును నీవే అన్నిటాఁ గావఁగ నీవే

యెంతైనా నపరాధా లేవి మాకు

వింత లేక శ్రీవేంకటవిభుఁడ నీబంటు వింతే

వంతుకు నే నొకమాట వాకుచ్చితిఁగాని

॥ తెలి ॥ 46

సాశంగనాట

నీయఁతటివా రెవ్వరు నీకు నెదురేది యెందు

చాయల నీసుద్ది విని శరణంటి నేను

॥ పల్లవి ॥

కావలెనంచేఁ దొల్లి కంభము చిండుకవెళ్లి

తైవళమై ప్రహ్లాదుఁ గావవా నీవు

తేవలనంచే బ్రహ్మదేవునికి వేదములు

సోవల సముద్రమయిన చొచ్చి తేవా నీవు

॥ నీయం ॥

పట్టియెత్తవలెనంచేఁ బాతాళానఁ బడ్డకొండ

తట్టియెత్తి పాలవెల్లి దచ్చవా నీవు

మట్టుపెట్టవలె నంచే మరి భూమి చాపగాఁగ

చుట్టుకపోతేఁ దెచ్చి సొంపుగ నిలుపవా

॥ నీయం ॥

పక్షపాతమయ్యేనంచేఁ బాండవుల గెలుపించి

యాక్షితి యేలించి చనవియ్యవా నీవు

రక్షించేనంచేఁ గాతరాన శ్రీవేంకటాద్రిఁ బ్ర-

త్యక్షమై మావంటివారిఁ దగఁ గరుణించవా

॥ నీయం ॥ 47

సామంతం

అందరివలెనే వున్నాఁ దాతఁడా వీఁడు

యిందుముఖులఁ గూడినాఁ డీతఁ డానాఁడు

॥ పల్లవి ॥

యిందరూ నేఁజేఁటఁ జేసేయింద్రయాగపుముద్దలు

అందుకొని యారగించినాతఁడా వీఁడు

చెంది మునులనతులనతఁ దెప్పించుక మంచి-

విందు లారగించినాఁడు వీఁ డానాఁడు

॥ అంద ॥

తొలుత బ్రహ్మదాఁచినదూడలకు బాలులకు

ఆలరి మారుగడించినాతఁడా వీఁడు

నిలుచుం దేడుదినాలు నెమ్మది వేలఁ గొందెత్తి

యిల నావులఁ గాచినాఁ డీతఁ డానాఁడు

॥ అంద ॥

బాలుఁడై భూతనాగుల బలురక్కసులఁ జంపి

ఆలరియాటలాడినయాతఁడా వీఁడు

~~యారల శ్రీవేంకటాద్రియిక్కినాఁడు తొలుత~~

యేలెను బ్రహ్మాదుల నీతఁ డానాఁడు

॥ అంద ॥ 48

రేకు 109

దేసాక్షి

ఏవీ నుపాయాలుగావు యెక్కువ భక్తకేకాని

దావతిఁ బడక యిది దక్కితే సులభము

॥ పల్లవి ॥

ముంటిపై సుఖమందుట ముక్కున నూరుపువట్టి

దంటవాయువు గెలువఁదలఁచేదెల్లా

వెంటికవట్టుక పోయి వెనఁ గొండ వాఁకుట

వెంటఁ గర్మమార్గమున విష్ణుని సాధించుట

॥ ఏవీ ॥

యేనుగుతోఁ బెనఁగుట యిల నిరాహారియై
కానవిపంచేంద్రియాలఁ గట్టఁబోవుట
నానిం చినుపగుగిట్ల నమలుట బలిమిని
ధ్యానించి మనసుఁబట్టి దైవమా సాధించుట

॥ ఏవీ ॥

దప్పికి నెండమావులు దాగ దగ్గరఁబోవుట
తప్పుఁజదువులలోఁ దత్త్వము నెంచుట
పిప్పిచవి యడుగుట పెక్కుదైవాలఁ గొలిచి
కప్పిన శ్రీవేంకటేశుకరుణ సాధించుట

॥ ఏవీ ॥ 49

7

శంకరాభరణం

అప్పుడు దైవాలరాయఁ డాదిమూల మీతఁడు
యిప్పు డిట్టిమహిమల నెక్కుడాయ నీతఁడు

॥ పల్లవి ॥

చేకాని వాఁకాలుతె చేసినపన్నీరుకాపు
జోకఁ గాలువలై సొరిచి జార
నై కవునీలాద్రినుండి జలజలబారేటి-
రేకలనెలయేయలరీతి నున్న దిదివో

॥ అప్పు ॥

తెప్పలుగా గుప్పినట్టితెల్లనికప్పురకాపు
చిప్పిలుచు వెన్నెలలై చిందఁగాను
పుప్పొడిఁదోఁగినకల్పభూజము నిలుచున్న
చొప్పున నున్నాఁడిదివో సొంపులు మీరుచును

॥ అప్పు ॥

పొందుగ నంతటిమీఁదఁ బూసినపునుగుకాపు
కందువ మాణిక్యముల గనియైనట్టు
అంది శ్రీవేంకటేశ్వరు కదె యలమేలుచుంగ
చెంది యరళఁ గట్టఁగా శ్రీవిభుఁడై నిలిచె

॥ అప్పు ॥ 50

మలహరి

ఏమి నేనే మిఁక నేము యెంతని దాఁచుకొందుము
నీమహిమ యింతంతననేరము నేమయ్యా

॥ పల్లవి ॥

అంది నిన్ను నొకమాటు హరి యని నుడిగితే
పొందినపాతకమెల్లాఁ బొలిసిపోయ
మందలించి మఱి యొకమాటు నుడిగినఫల -
మందె నీ కప్పగించితి మదిగోవయ్యా -

॥ ఏమి ॥

యిట్టై మీకు రెండుచేతులె తొకమాటు మొక్కితే
గట్టిగా విహవరాలు గలిగె మాకు
దట్టముగ సాష్టాంగదండము వెట్టినఫల -
మట్టై నీమీఁద నున్నది అదిగోవయ్యా

॥ ఏమి ॥

సరుగ నీకొకమాటు శరణన్నమాత్రమున
సిరులఁ బుణ్యుఁడ నైతి శ్రీవేంకటేశ
ధరలోన నే నీకు దాసుఁడనై నఫల -
మరయ నీమీఁద నున్న దదిగోవయ్యా

॥ ఏమి ॥ 51

సాళంగం

ఎక్కడిమతము లింక నేమి సోదించేము నేము
తక్కక శ్రీవతి నీవే దయఁజూతుగాక

॥ పల్లవి ॥

కాదనఁగ నెట్టువచ్చు కన్నులెడిటిలోకము
లేదనఁగ నెట్టువచ్చు లీలకర్మము
నీదాసుఁడ ననుచు నీమరఁగు చొచ్చుకొండే
యేదెసనై నాఁ బెట్టి యీదేరింతుగాక

॥ ఎక్క ॥

తోయ నెట్టువచ్చు మించి తొలకేటిసీమాయ
 పాయ నెట్టువచ్చు యీభవబంధాలు
 చేయార విన్నుఁ బూజించి చేరి సీముద్రలు మోచి
 యాయెడ నుండఁగా నీవే యాదేరింతుగాక || ఎక్క ||

తెలియఁగ నెట్టువచ్చు ద్రిష్టమైనసీమహిమ
 తలఁచఁగ నెట్టువచ్చు తగుసీరూపు
 నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీవు గలవనుండఁగా
 యిలమీఁద మమ్ము నీవే యాదేరింతు గాక || ఎక్క || 52

శుద్ధవసంతం

పురుషోత్తముఁడ నీవు, పురుషాధముఁడ నేను
 ధరలో నాయందు మంచితన మేది || పల్లవి ||

అనంతాపరాధములు అటు నేము సేసేవి
 అవంతమయినదయ అది నీది
 విను నెఱఁగకుండేటిసీచుగుణము నాది
 నను నెడయకుండేగుణము నీది || పురు ||

సకలయాచకమే సరుస నాకుఁ బని
 సకలరక్షకత్వము సరి నీపని
 ప్రకటించి విన్ను దూరేపలుకే నా కెప్పుడూను
 వెకలివై వనుఁగాచేవిధము నీది || పురు ||

నేర మింతయును నాది నేరు పింతయును నీది
 సారెకు నజ్ఞాని నేను జ్ఞానివి నీవు
 యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిట్టే నన్ను నేలితివి
 ధారుణిలో నిండెను వ్రతాపము నీది || పురు || 53

గుండక్రియ

నారాయణాచ్యుతానంత గోవిందా

నేరరాదు విజ్ఞానము నీ వియ్యక లేదు

॥ పల్లవి ॥

నిగమాంతవిదులై తే నిన్నెఱుగుదురుగాక

మృగసమానులకేల మీమీదిభక్తి

వెగటుగాఁ గృపతోడ విశ్వరూపు చూపినాను

పగటుదుర్యోధఁనుడు బహురూప మనఁదా

॥ నారా ॥

చిరపుణ్యులై తే మీసేవలు సేతురుగాక

దురితచిత్తులకు మీత్రోప యేటికి

గరిమఁ బ్రత్యక్షమై కంఠములోఁ గలిగినా

హిరణ్యకశిపుఁడు మీ మ్రొంచి శరణనెనా

॥ నారా ॥

దేవతలయితే మిమ్ముఁ దెలియనేర్తురుగాక

యేవల నసురలు మీమ్మెఱిగేరా

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిరితో నీ వుండఁగాను

కేవలనంసారు లెఱిగియును మఱవరా

॥ నారు ॥ 54

రేకు 110

శంకరాభరణం

లేదు భయము మఱి కాదు భవము

ఆదియు నంత్యముఁ దెలిసిన హరియాజ్ఞేకాన

॥ పల్లవి ॥

తలఁపులుగడుగక వొడఁ బటు తాఁ గడిగిన నేమి

వెలుపలికాంక్షలు వుడుగక విధులుడిగిన నేమి

అలరుచు శ్రీహరిదాస్యము అతుమఁ గలిగినయాతఁడు

చెలఁగుచు పమలై నా సేసిన మరి యేమి

॥ లేదు ॥

పొంచినకోపము విడువక భోగము విడిచిననేమి
పంచేంద్రియములు ముదియక పైముదిసిన నేమి
పించినదై వము నమ్మిన నిర్భరుడయినయాతఁడు
యెంచుక యేమార్గంబుల నెట్టుండిన నేమి   ॥ లేదు ॥

వేగమె లోపల గడుగక వెలి గడిగిన నేమి
యోగము దెలియక పలుచదువులు దెలిసిన నేమి
యీగతి శ్రీ వేంకటపతి నెఱిగి సుఖించేటియాతఁడు
జాగుల ప్రపంచమందును సతమైన నేమి   ॥ లేదు ॥ 55

గుండక్రియ

హరిభక్తివోడ యెక్కినట్టివారలే కాని
తరఁగుమొరఁగులను దాటలే రెవ్వరును   ॥ పల్లవి ॥

నిందుఁజింతాజలధికి నీళ్లు దనచిత్తమే
దండిపుణ్యస్థాపాలే దరులు
కొండలవంటికరళ్లు కోరికె లెందు చూచినా
తండుముండుపడేవారే దాటలే రెవ్వరును   ॥ హరి ॥

అపదలు సంపదలు అందులోనిమకరాలు
కాపురపులంపటాలే కై యొత్తులు
చాపలపుగుణములే సరిఁజొచ్చేయేరులు
దాపుదండ చేకొని దాటలే రెవ్వరును   ॥ హరి ॥

నెలవై పుష్పసగ్గులే నిచ్చులుఁ బోటునుఁ బాటు
బలువై నయాశే బడబాగ్ని
యెలమి శ్రీ వేంకటేశుహితలకే కార్కుడ
తలఁచి యితరులెల్ల దాటలే రెవ్వరును   ॥ హరి ॥ 56

గౌళ

ఈతవిఁ గొలిచితేనే యిన్ని గొలలునుఁ దీరు

చేతనఁబెట్టువుక్యాలు చేరువనే కలుగు

॥ పల్లవి ॥

పట్టి కాళింగునిఁ దోలి పాముకొల దీర్చినాఁడు

బట్టబాయటనే రేపల్లెవారికి

అట్టై పూతనఁ జంపి ఆడుఁగొల దీర్చినాఁడు

గట్టిగాఁ గృష్ణుఁడు లోకమువారికెల్లను

॥ ఈత ॥

బలురావణుఁ జంపి బాఁపనకొల దీర్చినాఁడు

యిలమీఁదఁ గలిగినఋషులకెల్లా

కొలఁదిమీరినయట్టికోతికొల దీర్చినాఁడు

సొలసి రామవుఁ డదె సుగ్రీవునికివి

॥ ఈత ॥

వొలిసి పురాలు చొచ్చి వూరఁ గొల దీర్చినాఁడు

అల తనదాసులై నఅమరులకు

సిలుగుఁగొలలు దీర్చి సేన వరా లిచ్చినాఁడు

చెలఁగి పరుషలకు శ్రీవేంగటేకుఁడు

॥ ఈత ॥ 57

శ్రీరాగం

వివేకించ వేళ లేదు విజ్ఞానమార్గమందు

భవసంపదలపెద్దపాఁజు చూచి జీవఁడు

॥ పల్లవి ॥

చిత్తమనియెడిమహాసింహాసనం బెక్కి

హత్తిబహుపరాకాయ నదె జీవుఁడు

గుత్తపుదేహమనేటికొలుపుకూటములోన

తొత్తుఁ బ్రకృతినట్లము చూచివి జీవుఁడు

॥ వివే ॥

౧. 'గోలలు' పూ.ము.పా ౨, 'చేతనంబెట్టు' పూ.ము.పా "చేతనం = బుద్ధి యందు; పెట్టు = వుంచుకొన్న" కావచ్చు "ప్రతిపద్ధన్తి చేతనా;" అని అమరము.

పంచేంద్రియములనేబలుతేజీలపై నెక్కి
 అంచల వయ్యాళిదోలీ నదె జీవుడు
 ముంచినకర్మములనేముద్రలపెట్టెలు దెచ్చి
 సంచముగా లెక్కవెట్టి సరి దాచి జీవుడు   "వివే" ॥

యిచ్చు గామక్రోధాలనే హితమంతులును దారు
 తచ్చి తలపోసుకొనీ దగ జీవుడు
 అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్మయై యుండఁగా
 పచ్చిగా నాతనిఁ జూచి భ్రమసీని జీవుడు   "వివే" 58

సామంతం

చెల్లెఁబో తియ్యనినోరఁ జేఁ దేటికి యీ-
 పల్లదపుఁగోరికలపాలు నేయవలెనా   "పల్లవి" ॥

అసలకు నాదేహ మమ్ముకొంటి వింటంట
 దాసునిఁగా నాపాలిదై వమా నీవు
 పోసరించి భూమిలోనఁ బుట్టించి రక్షించి
 యీసులేక భంగపెట్టు టిది గొంత వలెనా   "చెల్లె" ॥

పామరపుటింద్రియాలబారిఁ దోసితివి నన్ను
 దామెనకట్టుగాఁ గట్టి తత్వమా నీవు
 దోమటి నామతిలోనఁ దోడునీడవై యుండి
 పామేటిసుఖములనే భ్రమయించవలెనా   "చెల్లె" ॥

గక్కన నింతట నన్నుఁ గరుణించితివి నేఁడు
 మొక్కితి శ్రీవేంకటాద్రిమూలమా నీకు
 దిక్కుదెసవై నాకు దేవుఁడవై యేలికపు
 చొక్కి నామన నింత సోదించవలెనా   "చెల్లె" 59

భూపాశం

చూపఁజెప్పఁగలభక్తసుజనుఁడవు మాకు
దాపైనహరి యిట్టై తప్పెఁ దారెననక   ॥ పల్లవి ॥

కోరి పొండవులయింటఁ గూర లారగించినట్టు
సారపుశబరివిందు చవిగొన్నట్టు
వూరకే మాయంట నీవు వొదవినపాటి నీ-
వారగించవయ్య చవు లొఁగాములెంచక   ॥ చూపఁ ॥

తొల్లియు రేపల్లె గొల్ల దోమటి దొడికినట్టు
తల్లిఅనసూయపాలఁ దనిసినట్టు
చిల్లరై నమాయంటఁ జేసినపాటారగించు
చల్లతోడిబోనమైన చాలుఁజాలదనక   ॥ చూపఁ ॥

అంతెల శ్రీవేంకటాద్రి నారగించినయట్టు
కొంకులేక సిరితోడఁ గోనేటిరాయ
లెంకనయిననాయంటిలేకమైన నారగించు
॥ అంకించి నీనాలోనిఅంతరము లెంచకా   ॥ చూపఁ ॥ 60

రేకు 111

లలిత

ఏగతి నుద్ధరించేవో యంతటిమీఁదట మమ్ము
భోగపుఁగోరికలచేఁ బొలి నెఁబో పనులు   ॥ పల్లవి ॥

పరగి నాలుకసొంపు భరసిపోయ
పరులనే నుతియించి పలుమారును
విరసపుఁజాపములవినికిచే వీనులెల్లాఁ
గౌరమాలె మాకు నేటికులాచారములు   ॥ ఏగ ॥

మొక్కలానఁ జరధనమునకుఁ జాఁచి చాఁచి
 యెక్కువఁ జేతులనుహి మెందో పోయ
 తక్కక పరశ్రీలఁ దలఁచి మనసు బుద్ధి
 ముక్కపోయ మాకు నేటిముందరిపుణ్యములు ॥ ఏగ ॥

యెప్పుడు నీచులఇండ్ల కెడ తాకి పాదములు
 తప్పనితపములెల్లాఁ దలఁగిపోయ
 యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యిటు నిన్నుఁ గొలువఁగా
 నెప్పున నేఁ జేసినట్టి నేరమెల్లా నడఁగె ॥ ఏగ ॥ 61

ముఖారి

పాప మెఱుగను పుణ్యఫల మెఱుగను
 యేవనులు నీకు ॥ నెల విన్ని యునుఁ గావ ॥ వల్లవి ॥

మునుప నీవిషయముల ముద్రా మానుసులఁగా-
 నునిచితివి నామీద నొకటొకటినే
 అనిశంబు నవి చెప్పినట్లఁ జేయకయున్న
 ఘనుడ నీయాజ్ఞ నేఁ గడచుటేకాదా ॥ పాప ॥

కలిమిగలయింద్రియపుఁగాఁపులుండినవూరు
 యెలమి నా కొనఁగితివి యేలు మనుచు
 అలసి వీరల నేను నాదరించక కినిసి
 తొలఁగఁద్రోచిన నదియు ద్రోహమే కాదా ॥ పాప ॥

కుటిలములఁ బెడఁబాపి కోరినచనపురెల్ల
 ఘటనఁ జెల్లించితివి; ఘనుడ నేనుఁ
 ఆటగనక శ్రీవేంకటాద్రిశ నీదాసి-
 నెటుచేసినా నీకు నితవేకాదా ॥ పాప ॥ 62

శుద్ధవసంతం

చిక్కువడ్డపనికిఁ జేసినదే చేత

లెక్కలేనియప్పునకు లేమే కలిమి

॥ పల్లవి ॥

తగవులేమి తెదిరిధనమే తనసొమ్ము

జగదగానికి విరసమే కూడు

తెగుదెంపులేమికి దీనగతే దిక్కు

విగువుఁగూటికి వట్టిబీరమే తగవు

॥ చిక్కు ॥

పతిలేవిభూమికి బలవంతుడే రాజు

గతిలేవికూటికిఁ గన్నదే కూడు

సతిలేవివానికి జరగినదే యాలు

కుతదీరుటకు రచ్చకొట్టమే యిల్లు

॥ చిక్కు ॥

యెదురులేమికిఁ దమకేదైనఁ దలఁ పిది

మదమత్తునకుఁ దనమఱపే మాట

తుదిపదమునకుఁ జేదొడై నవిభవము

పదిలపుశ్రీవేంకటపతియే యెఱుక

॥ చిక్కు ॥ ౪౩

శ్రీరాగం

అన్నిటికి నొడయఁడవై వశ్రీపతివి నీవు

యెన్నరాదు మాబలఁగఁ మెంచుకో మాపౌఁజు

॥ పల్లవి ॥

జ్ఞానేంద్రియము లైదు శరీరిలోపల

ఆనక కర్మేంద్రియము లైదు

తానకపుకామక్రోధాలవర్గము లారు

యీనెలపు పంచభూతా లెంచు మాపౌఁజు

॥ అన్ని ॥

తప్పనిగుణాలు మూడు తనువికారము లారు
 అప్పటి మనోబుద్ధ్యహంకారాలు
 వుప్పతిల్లువిషయము లుడివోని వొకఅయిదు
 యిప్పటి మించేకోపము యెంచుకో మాపొజు ॥ అన్ని ॥

ఆకలి దప్పియును మానావమానములును
 సోకివశీతోష్ణాలు సుఖదుఃఖాలు
 మూకగమికాడ నేను మొక్కెద శ్రీవేంకటేశ
 యేకటారః గడపేవా నెంచుకో మాపొజు ॥ అన్ని ॥ 64

లలిత

ఈడ నుండె నిందాకా నింటిముంగిట
 ఆడ నెందుఁ బోడుగద అప్పడే యీకృష్ణుడు ॥ పల్లవి ॥

యేడ పూతకిఁ జంపె నింతపిన్నవాడంటా
 ఆడుకొనే రదే వీధి నందరుఁ గూడి
 వేడుకతో మనగోవిందుడు గాడుగదా
 చూడరమ్మ వీడు గడుచుల్లరీడు పాపడు ॥ ఈడ ॥

మరలి యప్పటివాడె మద్దులు విఱిచెనంటా
 పరువులు వెట్టేరు పడఁతులెల్లా
 కరికరించఁగ రోలఁ గట్టితే నప్పుడు మా-
 హరి గాడుగదా ఆడనున్న బిడ్డడు ॥ ఈడ ॥

వింతగాఁగ నొకబండి విఱిచె నప్పటినంటా
 రంతు సేసే రదివో రచ్చలు నిండి
 అంత యీశ్రీవేంకటేశుఁ డై నమనకృష్ణుడట
 యింతేకాక యెవ్వరున్నా రిటువంటిపాపడు ॥ ఈడ ॥ 65

గ. బుద్ధిహంకారాలు'రేకు ౨. 'ఏకట + ఆరవ' ౩. గడపేవా + అని + ఎంచుకో
 'అని' కి ముందు మధ్యమపురుష వింత.

పాడి

విభుఁడ వింతటికి వెరవుతో ననుఁగావు

అభయహస్తముతోడి ఆదిమూలమా

॥ పల్లవి ॥

పలులంపటాలచేతఁ బాటువడి పాటువడి

అలసితిఁ గావవే వో ఆదిమూలమా

చలమరి యితరసంసారభ్రాంతిఁ జిక్కితి న -

న్నలరించి కావవే వో ఆదిమూలమా

॥ విభుఁ ॥

యెంతకైనా నాసలచే యేఁగేఁగి వేసరితి -

నంత కోపఁ గావవే వో ఆదిమూలమా

సంతలచుట్టరికాల జడిసితి నిఁకఁ గావు

అంతరాత్మ నాపాలి ఆదిమూలమా

॥ విభుఁ ॥

రంటదెప్పుటింద్రియాల రవైవైతిఁ గావవే వో -

అంటినశ్రీవేంకటాద్రి ఆదిమూలమా

గెంటక ముమ్మాటికిపి నీకే శర -

ణంటిఁ గావవే వో ఆదిమూలమా

॥ విభుఁ ॥ 66

రేకు 112

శ్రీరాగం

ఏటిమాట లివి విన నింపయ్యానా మది -

నేఁటవెట్టి దాసుఁడౌ టిదిసరియా

॥ పల్లవి ॥

జీవుఁడే దేవుఁడని చెప్పుదురు గొందరు

దైవముచేతలెల్లాఁ దమ కున్నవా

అవలఁ గొందరు కర్మ మది బ్రహ్మ మందురు

రావణాదు లివి సేసి రతికెక్కిరా

॥ ఏటి ॥

౧. 'రంటదెప్పు టింద్రియాల' పూ.ము.పా. రంటఁ దిప్పు నింద్రియాల కావచ్చు. రంటన్ = పుణ్యసానములు రెండింటియందు. లేక సుఖదుఃఖములందు కావచ్చు.

౨. 'నేఁటి' పూ.ము.పా. 'ఏఁటవెట్టి'. అర్థము విచార్యము.

మిగులఁ గొందరు దైవమే లేదనెందురు
తగ నీప్రపంచమెల్లాఁ దనచేతలా
గగన మతఁడు నిరాకార మందురు గొంద-
రెగువఁ బురుషసూక్త మెఱుగరా తాము

॥ ఏటి ॥

యెవిమిదిగుఱములే యితని వందురు గొంద-
రనయము మిగిలిన వవి దమవా
యెనయఁగ శ్రీవేంకటేశ్వరుడాసురై
మనుట విత్యముగాక మరి యేమినేలా

॥ ఏటి ॥ 67

రామక్రియ

అన్నిటా శ్రీహరిదాసుఁడగువానికి
కొన్నిదైవములఁ గొలువఁగఁ దగునా

॥ పల్లవి ॥

విహితకర్మము నేసి పెదకేటిహరి నిట్టై
నహజమై కొలచేటిసరసునికి
గహనపుఁగర్మాలు కడమలైన నేమి
మహిఁ గనకాద్రికి మరి పైఁడి వలెనా

॥ అన్ని ॥

పలుదానములకెల్ల బలమైనహరి నిట్టై
బలువుగఁ జేకొన్న భక్తునికివి
నెలకొని యాతఁ డన్నియునుఁ జేసినవాఁడె
తెలిసి సూర్యునిఁ జూడ దీపాలు వలెనా

॥ అన్ని ॥

౧ వేదవేద్యుఁడు శ్రీవేంకటపతి నామ-
మాదిగాఁ బఠియించే యధికునికి
అదై నచదువులు అఱచేతి వతనికి
మేదినిఁ దిరుగాడ మెట్లు వలెనా

॥ అన్ని ॥ 68

౧. 'లేదనెందురు' పూ.ము.పా. 'లేదని + అందురు' ఈ వ్యావహారిక సందురీ
వాఙ్మయమున కొల్లలు. ౨. 'వేదవేద్యుఁడు' పూ.ము.పా.

మలహరి

౧ ఈహీ శ్రీహరిఁగంటే యింత లేదుగా చట్టి-

దాహపుటాసరి వెట్టి దవ్వు టింతేకా

॥ పల్లవి ॥

పలుమారు నిందరిసి భంగపడి వేదేది

యిలపై దేహమువెంచేయిందు కింతేకా

కలికికాంతలచూపుఘాతలకు భ్రమనేది

చెలఁగి మైమఱచేటిచేత కింతేకా

॥ ఈహీ ॥

పక్కన జన్మాలనెల్లాఁ బాటువదేదెల్లాను

యెక్కడో సంసారాన కిందు కింతేకా

వాక్కరిఁ గొలిచి తిట్టు కొడిగట్టే దెల్లాను

చక్కుముక్కునాలికెపైచవి కింతేకా

॥ ఈహీ ॥

గారవాన ధనములు గడియించేదెల్లాను

ఆరయ నాదని వీఁగేయిందు కింతేకా

చేరి శ్రీవేంకటపతి సేవకుఁ జొరనిదెల్లా

బారవుఁగర్మపుబాధఁ బట్టువడికా

॥ ఈహీ ॥ 69

బొళి

ఎంత బాఁపనా³ సోద మింత గలదా

అంతయు నీమహిమే హరిభట్లా

॥ పల్లవి ॥

సూరిభట్లాకవంక చొరనిచోట్లు చొచ్చి

వారదియ్య మెత్తి యెత్తి వడదాకి

నీరువట్టుగొని భూమి నీళ్లెల్లా వారవట్టి

కేరికేరి నగవయ్య క్రిష్ణభట్లా

॥ ఎంత ॥

౧. 'ఈహీ' పూ. ము. పా. ఈ 'ఈహీ' ఎగలాళి చేసి వత్సవకు అనుకరణ శబ్దము. ౨. 'మైమఱచేడి చేత' పూ.ము.పా. రేకు. ౩. 'సోద(ద్య?)' పూ.ము.పా. 'అసోద' శబ్దము 'అస్వాద్య' శబ్ద భవము కావచ్చు. పూ.ము.పా. లో '(ద్య?)' సూచన మక్కరలేదేమో.

దేవరొడ్డు లొకవంక దిక్కులలోఁ బొలగూడు
 దీవెనతో నారగించి తీపుమరిగి
 యీవలఁ బెట్టినవారి కేమైనా నొసఁగిని
 వేవేలుమాయలవిష్టుభట్ల

॥ ఎంత ॥

౧ సోమయాదు లొకవంక సొరిది సురలకెల్లా -
 నామనితో విందువెట్టి ననుదినము
 హోమపువిపులసొమ్ము లొడిసి తాఁ జుచ్చుకొని
 వేమరు శ్రీవేంకటాద్రివెన్నుభట్ల

॥ ఎంత ॥ 70

గుండక్రియ

అటుగన నే రోయఁగఁ దగవా
 నటనల శ్రీహరిని నటమింతే

॥ పల్లవి ॥

చిరుముడి మూఁగినజీవులలోపల
 కడఁగి నే నొక్కఁడనింతే
 విడువక పక్షులు వృక్షము లిలపై
 వెడఁగుభోగములు వెదకినా

॥ అటు ॥

తనువులుమోచినతగుప్రాణులలోఁ
 గనుఁగొన నొకమశకమ నింతే
 మునుకొని కీటకములుఁ జీమలు నిల
 చెనకి దొరతనము నేసినా

॥ అటు ॥

శ్రీవేంకటపతిసేవవారిలో
 సోవల నొకదాసుఁడ నేను
 భావించి సురలు బ్రహ్మాదు లతని -
 దైవశైలమాయలు దాఁచేరా

॥ అటు ॥ 71

రామక్రియ

నేయనివాఁ ఁ దెవ్వఁడు చేరి చిల్లరదోపాలు
యేయెడ జీవులజాడ లీశ్వరకల్పితమే

॥ పల్లవి ॥

దేవునినమ్మినయట్టిదేహియట యాతనికి
యీవల నెంతటిపాప మేమిసేసును
భావించి యన్ని నేరాలు పరిహరించు నతఁడే
ఆవటించుసూర్యునికి నందకార మెదురా

॥ సేయ ॥

పూజింపించుకొనేవాఁడు భువనరక్షకుఁడట
తేజముతో దురితాలు తెంచఁగలేఁడా
రాజు నేసినయా ॥ జాజ్జి రాజుకంటే నెక్కుడా
వోఁడతో వజ్రాయుధాన కోపునా పర్వతాలు

॥ సేయ ॥

చేతనాత్మకుఁడట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
జాతిలేనిజీవునికి స్వతంత్ర మేది
కాతరపుష్పానమానకుఁ గార్యకారణ మేది
యేతున గరుడనికి నెదురా పాములు

॥ సేయ ॥ 72

రేకు 113

మాశవి

ద్రువవరదా సంస్తుతవరదా
నవమైనయార్తుని నన్నఁ గావవే

॥ పల్లవి ॥

కరిరాజవరదా కాకాసురవరదా
శరణాగతవిభీషణవరదా

సిరుల వేదాలు నిన్నుఁ జెప్పఁగా 3 వినిని
మరిగి మఱఁగుచొచ్చే మమ్ముఁ గావవే

॥ ద్రువ ॥

౧. 'దెవ్వఁడు చేరి' ఈ 'చేరి' పూ.ము.పా. లో శన్నిపొయినది.

౨. 'యా(యా?)జ్జి' పూ.ము.పా. 'అన+అజ్జి' కలిసి వ్యావహారికముగానో, వ్రాతశాస్త్రముగానో 'అజ్జి' అని యుండవచ్చు. అన=అజ్జి ఏకార్థములైనను కలిసి వాడుట నేటికి వ్యవహారములో నుప్రసిద్ధమే. ౩. 'వినిని=వినియును' కావచ్చు 'వినిన్ని' అని లోక వ్యవహారము ఈనాటికిని కలదు.

ఆక్రూరవరదా అంబరీషవరదా

శక్రాదిదివిజనచయవరదా

విక్రమించి యిన్నిటా నీవే ఘనమని నీకు

చక్రధర శరణంటి సరిఁ గావవే

॥ ద్రువ ॥

ద్రౌపదీవరదా తగ నర్జునవరదా

శ్రీపతీ ప్రహ్లాదశిశువరదా

యేపున శ్రీవేంకటాద్రి యటు నేను నాగురుఁడు

చూపఁగాఁ గొలిచే నచ్చుగఁ గావవే

॥ ద్రువ ॥ 73

గుండక్రియ

సమ్మిన దొకచే నాకు నీశరణము

యెమ్మెలసఁసార మింతే యిం దేమి గలదు

॥ పల్లవి ॥

యేటికర్మము నా కేటిధర్మము

యేటిదో నేఁ జేయఁగా నీ కేమి గూడెను

నాఁజుకపుతఁబివారు నడిచినెమార్గమపి

యీఁటకుఁ జేసేఁగాక యిందేమి గలదు

॥ సమ్మి ॥

యేడతపము నా కేడజపము నే

వాడికఁ జేయఁగ నీకు వచ్చినదేమి

బెడిదపుఁబెద్దలెల్లాఁ బెట్టినతిట్టములంటా

యీడుకుఁ జేసేఁగాక యిం దేమి గలదు

॥ సమ్మి ॥

యెక్కడిపుణ్యము నా కెక్కడిభోగములు

యిక్కువ న న్నిట్లుఁ జేసి యేమిగంటివి

నిక్కెపుశ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గనుటగాక

యెక్కడి కెక్కడిమాయ లిం దేమి గలదు

॥ సమ్మి ॥ 74

గ. 'యాటు' పూ.ము.పా. ఇక్కడ 'యాఁటు'లో ఆరసున్న విచార్యము.

బౌళి

అన్నియును హరిసేనేయటమటాలే యిచి

పన్నినసుజ్ఞాసికి బయలై తోచు

॥ పల్లవి ॥

తిరుపై యవ్వలవ్వలఁ దిరుగుచుండేటివేళఁ

దిరిగినట్ల నుండు దిక్కులెల్లాను

సిరులసంసారభ్రమఁ జిక్కినజీవునికివి

పరగ నై హికమె పరమై తోచు

॥ అన్ని ॥

సొగిసి యద్దమునీడ చూచినవేళఁ ఓనకు

మగుడ వేతొకరూపు మతిఁ దోచును

తగిలి యిట్లానేపో తనుఁదా నెఱుఁగకున్న

నిగిడినపుట్టువులు నిజమై తోచు

॥ అన్ని ॥

కదిసిసకలాంధకార మంతటాఁ గప్పి

వుదయమైతే నన్నీ నొదిగినట్టు

హృదయపుశ్రీవేంకటేశుఁడు వెల్లవిరైతే

మదిలో ౧ నజ్ఞానము మాయమై తోచు

॥ అన్ని ॥ 75

లలిత

అవి యటు భావించినట్లాను

కవగొని యిందుకుఁ గలఁగరు ఘనులు

॥ పల్లవి ॥

అరయఁగ నేఁబదియక్షరములె పో

ధరలోపల నిందాస్తుతులు

సరిఁ బురాణములు శాస్త్రవేదములు

యిరవుగ విన్నియు నిందే పొడమె

॥ అవి ॥

చొక్కదేహమున నున్నయంగములు

పెక్కువిధములై బెరసినవి

చిక్కులఁ గొన్నిటి సిగ్గుల దాతురు

యెక్కువయతులకు విప్పి యు సమము

॥ అవి ॥

అంతరాత్మలో నంతర్యామై

బంతులఁ దిరిగేటిబంధువులు

చింతింప నతఁడే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ -

డింతకుఁ గర్తవి యెంతురు బుధులు

॥ అవి ॥ 76

మాళవి

బలువుఁడు హరిఁ జేపట్టితివి

తలఁచినదెల్లా దక్కెను నాకు

॥ పల్లవి ॥

దురిత యధ్వంసుఁడు దుఃఖవిదారుఁడు

అరిభయంకరుఁ డచ్యుతుఁడు

సిరివరుఁ డితనినిఁ జేకొని కొలిచిన

పరమసుఖమెఱివో భయ మెక్కడిది

॥ బలు ॥

దానవాంతకుఁడు దైవశిఖామణి

మానరక్షకుఁడు మాధవుఁడు

నానాముఖముల నాపాలఁ గలఁడు

యేనెపముల నా కెదురే లేదు

॥ బలు ॥

అనయము విర్మలుఁ డఖిలానందుఁడు

ఘనుఁ డీశ్రీవేంకటవిభుఁడు

కనుకొని మము విటు గాచుక తిరిగి

యెనయఁగ నేలికె యితఁడేమాకు

॥ బలు ॥ 77

దేవగాంధారి

మేలు లేదు తీలు లేదు మించి నిదే హరిమాయ

కాలమందే హరిఁ గంటి కైవల్య మొకటే

॥ పల్లవి ॥

సురలును జీవులే నసురలును జీవులే

ధర నిందుఁ బ్రకృతిభేదమేకాని

సురలకు స్వర్గ మసురలకు నరకము

పరగ నీరెంటిగతి పాపపుణ్యములే

॥ మేలు ॥

పొలఁతులు జీవులే పురుషులు జీవులే

తలఁప భావభేదములేకాని

బలిమి స్వతంత్రముఁ బరతంత్ర మొకరికి

యెలమి నిందులోఁ జెల్లె హీనాధికములే

॥ మేలు ॥

రాజులును జీవులే రాసిబంట్లు జీవులే

వోజతో సంపద చెల్లె దొకటే వేరు

సాజపుశ్రీ వేంకటేశు శరణ మొక్కటే గతి

బాజుఁ గర్మ మొందొకటి బంధమోక్షములు

॥ మేలు ॥ 78

రేఖ 114

సాళంగనాట

అదె వచ్చె విదె వచ్చె నచ్యుతుసేనాపతి

పదిదిక్కులకు విచ్చె పారరో యసురలు

॥ పల్లవి ॥

గరుడధ్వజం బదె ఘనశంఖరవ మదె

నరుసనే విష్ణుదేవుచక్ర మదె

మురవై రిపంపు లవె ముందరిసేన లవె

వరచి గగ్గుల శికాదై పారరో దానవులు

॥ అదె ॥

తెల్లని గొడుగు లవె దేవదుండీభులు నవె
యెల్లదేవతలరథా లింతటా నవె
తెల్లరేగీ విక్కి హరికీర్తి భుజము లవె
పల్లపుపాతాళానఁ బడరో దనుజులు

॥ అదె ॥

వెండిపైడిగుడె లవె వెంజామరము లవె
మెండగుత్తె వారాలు మించిన వవె
దండి శ్రీ వేంకటపతి దాడిముఠై నదె యిదె
బిందుబండై శి జజ్జరించి పారరోదై తేయులు

॥ అదె ॥ 79

అలిక

అయ్యో నేనేకా అన్నిటికంటె దీలు
గయ్యాళినై విధా గర్వింతుఁగాని

॥ పల్లవి ॥

తడిపివుదికినట్టిధౌతవస్త్రములు నా-

యొడలు మోచినమీఁద యోగ్యము గావు
పుడివోక వనములో వొప్పెనవిరులు నే-
ముడిచివేసినంతనే ముట్టరాదాయను

॥ అయ్యో ॥

వెక్కనపురచనలవేవేలురుచులు నా-

వొక్కనాలు కంటితేనే యోగ్యముగావు
పక్కనదేవార్హపుఁబరిమళ గంధములు నా-
ముక్కుసోకినంతలోనే ముట్టరాదాయను

॥ అయ్యో ॥

గగనాననుండి వచ్చేగంగాజలములై న

వొగి నాగోరంటితేనే యోగ్యము గావు
నగుశ్రీవేంకటపతి నన్నే రక్షించినదాఁక
మొగడై యెరుకకుది ముట్టరాదాయను

॥ అయ్యో ॥ 80

౧. 'గొడగు' రేఖ. ౨. 'జజ్జరించి' కి వ్యావహారికము గావచ్చు.

నాట

మర్ద మర్ద మమబంధాని

దుర్దాంతమహాదురితాని

॥ పల్లవి ॥

చక్రాదుధరవిశత^౧ తేజో^౨ంచిత

సక్రోధసహస్ర^౩ ప్రముఖా

విక్రమక్రమా విస్ఫులింగకణ

నక్రహరణ హరినవ్యకరాంకా

॥ మర్ద ॥

కలితసుదర్శన^౩ కలిసవిదారణ

కులిశకోటిభవమోషణా

ప్రళయానలసంభ్రమవిభ్రమకర

రళితదైత్యగళరక్త^౪కీరణా

॥ మర్ద ॥

హితకరశ్రీవేంకటేశప్రయుక్త

సతతపదాక్రమజయంకర

చతురోఽహంతే శరణం గతోఽస్మి

యితరాన్ విభజ్య యిహ మాం రక్షర

॥ మర్ద ॥ 81

మాళవిగోళ

౫ విత్యహా^౫ లివివో నేరిచిన నోహో

ప్రత్యక్షమైనట్టిపరమాత్మునికి

॥ పల్లవి ॥

తనువే గుడియట తలయే శిఖరమట

పెనుహృదయమే హరిపీఠమటా

కనుగొన చూపులే ఘనదీపము లట

తనలోపలియంతర్యామికిని

॥ విత్య ॥

౧. 'తేజోచిత' రేకు ౨. 'ప్రముఖ' శబ్దమునకు 'ముఖమే' అర్థముకాబోదు.

౩. 'కలిస' రేకు. ౪. ఈ సంస్కృత కీర్తనములో సంబోధనములు దీర్ఘాంతముగా నుండుట సంగీతప్రభావముతోనేమో. అన్నమయ్య సంస్కృత రచన ఒక స్వతంత్రమైన తీరుగా నుండును. ౫. ఈ పాటలోని భావమే పె. తి. వచనరచనలో కన్పట్టునది.

పలుకే మంత్రిమట ౧ పాదై ననాలికే
 కలకలమనుపిడిఘంటయట
 నలునై నరుచులే నై వేద్యములట
 తలపులోపల నున్నదై పమునకు

॥ నిత్య ॥

గమనచేష్టలే యంగరంగగతియట
 తమిగలజీవుడే దానుడట
 అమరినపూర్పులే యాలవట్టములట
 క్రమముతో శ్రీవేంకటరాయనికిని

॥ నిత్య ॥ 82

ముఖారి

కిన్నజానేహం కేశవాత్పర మహా
 సన్నతాకర మమాచరణాయ తన్నై

॥ పల్లవి ॥

వేదాంతవేద్యాయ విశ్వరూపాయ నమో
 ఆదిమద్యాంతరహితాధికాయ
 భేదాయ పునరవ్యభేదాయ నమో నమో
 నాదప్రియాయ మమ నాథాయ తన్నై

॥ కిన్న ॥

పరమపురుషాయ భవబంధహరణాయ నమో

సరుపమానందాయ విత్యాయ

దురితదూరాయ కలిదోషవిధ్వస్తాయ

౨ హరియచ్యుతాయ మమ ౩ ఆత్మాయ తన్నై

॥ కిన్న ॥

కాలాత్మకాయ విజకరుణాకరాయ నమో

శ్రీలలామాకుచాశ్రితగుణాయ

హేలాంక శ్రీవేంకటేశాయ నమోనమో

పాలితాఖిల మమాభరణాయ తన్నై

॥ కిన్న ॥ 83

౧. 'పాదైవ' పూము.పా., ౨. 'హరయేఽచ్యుతాయ' కావచ్చు. ౩. 'ఆత్మనే' కావచ్చు. అన్నమయ్య సంస్కృతరచన ఒక స్వతంత్రమైనదని ముందే వ్రాసియుంటిని.

కాంబోడి

చెల్ల నెక్కికొంటివిగా జీవుడ యాబలుకోటా
బల్లిదుడ నీకు నేడు పట్టమాయఁ గోటా   " పల్లవి "

తొమ్మిదిగవనులై నదొడ్డతోలుఁగోటా
కొమ్మలచవులమూలకొత్తళాలకోటా
వమ్మలేనిమెడవంపువంకదారకోటా
పమ్మి పగవారి నెల్లా పట్టుకొన్నకోటా   " చెల్ల "

తలవాకిలిదంతపుతలుపులకోటా
తిలిరుజేతులపెద్దదంతెనాలకోటా
వెలియాసలనేదండువిడిసినకోటా
గుల్లగై యింద్రియములు కొల్లగొన్నకోటా   " చెల్ల "

నడచప్పరములనేనలువై నకోటా
జడిసినచెవుల మించుసవరణకోటా
పడవిపాల్లఁ బడి ఫలియించెఁ గోటా
యెడమిచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁ డేలెఁ గోటా   " చెల్ల " 84

రేకు 115

శంకరాభరణం

నాటికి నాడు గొత్త నేటికి నేడు గొత్త
నాటకపుడై వమవు నమోనమో   " పల్లవి "

సిరుల రుక్మాంగదుచేతికత్తివారఁ దొల్లి
వరుస ధర్మాంగదుపై వనమాలాయ
హరి నీకృపకలిమి నల్లనే అరులచే
కరిఖడ్గధార నాకుఁ గలువదండాయ   " నాటి "

౧ ఇందు దీర్ఘాంతమైన 'కోట' శబ్దము సంకీర్తనానుబంధి కావచ్చు.

౨. అన్నమయ్య జీవితచరిత్ర మిందులో కానవచ్చుచున్నది.

మునుప వారిశ్చంద్రుమొసకత్తిధారఁ దొల్లి
 పొనిఁగి చంద్రవతికిఁ బూవుదందాయ
 వనజాక్ష నీకృపను వరశత్రురెత్తినట్టి -
 ఘనఖడ్గధార నాకుఁ గస్తూరివాటాయ

॥ నాటి ॥

చలపట్టి కరిరాజు శరణంటే విచ్చేసి
 కలుషముఁ బెడఁబాపి కాచినట్టు
 అలర శ్రీవేంకటేశ ఆపద లిన్నియుఁ బాపి
 యిల నన్నుఁ గాచినది యెన్నఁ గతలాయ

॥ నాటి ॥ 85

సాళంగినాట

కంటిమి రెంటికి భూమిఁ గలుగుదృష్టాంతము
 గొంటరిరావణనంద గుహనియందు

॥ పల్లవి ॥

నీదాస్యముగలనీచలస్మమైన మేలు
 యేదియునెఱఁగనట్టియెక్కవజన్మానకంటే
 వాదపుగర్వము లేదు వట్టియాచారము లేదు
 సాదిచి నై చ్యానుసంధానమేకావి

॥ కంటి ॥

మిమ్ముఁ దలపుచుఁ జేయుమృగయానమైఁ మేలు
 సొమ్ముపోక మీఁకఁగాఁగిసుకృతము సేయుకంటే
 డమ్మరిశన్మము లేదు తెగనికోరిక లేదు
 పమ్మి సీపైఁ బెట్టినట్టిభారమేకావి

॥ కంటి ॥

దిక్కుల సాధించుకంటే తెలిసి శ్రీవేంకటేశు-
 ఁదిక్కు నీనామమే కా సాధించుటే మేలు
 యెక్కవ తక్కువ లేదు యెఱు తెఱఁగమి లేదు
 చక్కజాడతో నీకు శరణంటేఁగావి

॥ కంటి ॥ 86

లలిత

కామధేనువై కలిగె నీరణి

వాములు వలసినవారికి విధులు

॥ పల్లవి ॥

అందరు జీవులే ఆయాకర్మముఁ

బొంది బుద్ధు లెప్పుడు వేరు

కొందరు స్వర్గము గోరి నుఖింతురు

కొందరు నరకానఁ గూలుదురు

॥ కామ ॥

దేవుఁ డిందరికి దిక్కై యుండును

భావాభావమే బహువిధము

దేవత లమృతాదీనమై మనిరి

ఁ తోవనె దనుజులు దురిత మందిరి

॥ కామ ॥

పుట్టు గందరికి పొంచి కలిగినదె

దట్టపుమనసులే తమకొలఁది

యిట్టే శ్రీవేంకటేశుఁడు నేసిన-

యట్టో నాతఁడు అదివో యెడట

॥ కామ ॥ 87

గుండక్రియ

ఏపురాణముల నెఱి విడకినా

శ్రీపతిదాసులు చెడ రెన్నఁడును

॥ పల్లవి ॥

వారివిరహితములు అవి గొన్నాళ్లకు

విరసంబులు మరి విఫలములు

నరహఁగి గొలి చిటు నమ్మినవరములు

నిరతము రెన్నఁడు నెలపులు చెడవు

॥ ఏపు ॥

ఁ. తోవనై, పా.ము.పా.

కమలాక్షుని మఠిఁగాననిచదువులు

కుమతంబులు బహుకుపథములు

జమఁ నచ్యుతునిసమారాధనలు

విమలములే కాని వితథముగావు

॥ ఏను ॥

శ్రీవల్లభుగతిఁ జేరనిపదవులు

దావతులు కపటధర్మములు

శ్రీవేంకటాక్షతి నేనించునేవలు

పావనము లధికభాగ్యపుసిరులు

॥ ఏను ॥ 88

ముఖారి

ఏలోకమందున్నా నేమీ లేదు

తాలిమి నందుకుఁదగ్గదావలేకాని

॥ పల్లవి ॥

సురల కసురలకు సూడునుఁబాడునే కాని

పొరసి సుఖించఁగఁ బొద్దు లేదు

ధరలో ఋషులకును తపము నేయనేకాని

మరిగి భోగించఁగ మరి పొద్దు లేదు

॥ ఏలో ॥

గక్కన సిద్ధులకైనా గంభయు బొంతయేకాని

చిక్కిపరునము గలిగి నెలపులేదు

రెక్కలు గలపక్షికి రేసుతిమ్మటలేకాని

చక్క వైకుంఠాన కెగయ సత్తువ లేదు

॥ ఏలో ॥

సకలంజంతువులకు జన్మాదులేకాని

అకటా నిత్యానంద ముదలేదు

వెకలి శ్రీవేంకటేశువిష్ణుదాసులకే మంచి-

మురెల్లాఁ గలవు సుడివడలేదు

॥ ఏలో ॥ 89

దేవగాంధారి

అన్నియునుఁ దనఆచార్యాధీనము

చెన్ను మీఱ హరిపాదసేవసేయు మనసా

॥ పల్లవి ॥

దైవమూఁ గొంచము గాఁడు తానూ గొంచము గాఁడు

భావించికొలచేవారిపరిపాటి

చేవలఁ బత్తిముదుగు చేవిముదుగూ లేదు

వాపరిఁ బోఁగెత్తేటివారివారినేరుపు

॥ అన్ని ॥

కాలము కడమలేదు కర్మము కడమలేదు

కేలి విశ్వాసముగలిగినపాటి

వ్రాలకు ముదిమీ లేదు వక్కణ ముదిమీ లేదు

పోలించేటివిద్వాంసులబుద్ధిలోనినేరుపు

॥ అన్ని ॥

జ్ఞాననకుఁ దప్పు లేదు జన్మానకుఁ దప్పు లేదు

నానాటికి వివేకించి నడచేపాటి

పావిపట్టి శ్రీవేంకటపతి యంతకు మూలము

అనుక యీతని శరణసేవారినేరుపు

॥ అన్ని ॥ 90

రేకు 116

సాళంగనాట

విఠిగిరి దానవవీరు లదె

అఱిముఱి దేవత లాడే రదె

॥ పల్లవి ॥

పరగుకంఠ మదె పగిలె పగిలె నదె

హరినరసింహంబాయ నదె

గరుడధ్వజ మదె ఘనచక్రం బదె

మొరసేటిశంకపుమోత లవె

॥ విఠి ॥

వెడలె వెడలె నదె వెనుకొని హిరణ్యఁ

దొడికిపట్టె నదె తొడమీద

విడవక చించిన వేయిచేతులవె

కడపమీదనే కదలఁ దదె

॥ విఱి ॥

అదె వామాంకంబందు లక్ష్మీయదె

కడిసి శాంతమదే కరుణ యదె

పుదుటున స్త్రోమోదు నూరదించె నదె

యదె శ్రీవేంకట మెక్కె నదె

॥ విఱి ॥ 91

సామంతం

ఇద్దరు దేహసమ్మంధ మిదివో మాయ

గద్దించి యాడవుడునో కడసారీ తాను

॥ పల్లవి ॥

తోడఁబుట్టినమమత తొడఁగి కొన్నాళ్లకు

వాడితె పుత్రులమీదవలె నుండదు

వేడుక వారెవ్వరో వీరెవ్వరో కాని

అకూడపెట్టి వీరకే కొట్లాడీ వారికే

॥ ఇద్ద ॥

తల్లిమీదఁ గలభక్తి తనకే కొన్నాళ్లకు

యిల్లాలమీదవలె నిత పుండదు

వెల్లెవిరి నది యెంత విచారించ విది యంత

యిల్లుముంగి లొక్కరిది యెరవు వొక్కరిది

॥ ఇద్ద ॥

నీతితో శ్రీవేంకటేశునిత్యనేవ కొన్నాళ్ల -

కీతల సంసారమంత యితపు గాదు

ఆతఁడెట్లు యివియెట్లు అందరూ నెఱిఁగినదే

నేతు లొకటిమీదట చిత్త మొకయందు

॥ ఇద్ద ॥ 92

౧. 'యాడవుండు నొకడు నారీతాను', పూ. ము. పా. ఆర్థము చింత్యము

౨. 'కూడపెట్టి వీరకే కొట్లాడేవారికే', పూ. ము. పా. ఆర్థము చింత్యము.

నాట

దేవశిఖామణి దివిజులు వొగడఁగ

వేవేలుగతుల వెలసీ వాడే

॥ పల్లవి ॥

వీదుల వీదుల వెసఁ దురగముపై

భేరిల బల్లెము బిరబిరఁ దిప్పుచు

మోదముతోడుత మోహనమూరితి

యేదెసచూచిన నేఁగీ వాడే

॥ దేవ ॥

కన్నులు దిప్పుచు కర్ణములు గదల

సన్నల రాగెటు చొకళింపుచును

అన్నిటఁ దేజి యాడఁగ దేవుఁడు

తన్నఁగ వాగేలు దిప్పీ వాడే

॥ దేవ ॥

వలగొనఁ దిరుగుచు వాలము వినరుచు

నిలిచి గుఱ్ఱ మటు నేర్పులు చూపఁగ

బలుశ్రీవేంకటపతి యహోబలపుఁ-

బొలమున సారెకుఁ బొదటి వాడే

॥ దేవ ॥ 93

రామక్రియ

ఇందరి బుదులు యీశ్వరేచ్ఛకు సరిరావు

గొందినున్నమానుషము కొలుప దెంతై నా

॥ పల్లవి ॥

తనంతఁ దా నూరకన్న దైవమే తోడొను

కినిసి తాఁ బదరితే కిందుమీదొను

తనుఁడానే చేరె హరి దధివిభాండకునకు

కొనక్కఱి బోయి నీవి కొంచపడెఁ దొల్లి

॥ ఇంద ॥

౧. 'రాగకు' పూ.ము.పా.

౨. 'బోయి నివి' పూ.ము.పా. నీవి=పందెమొడ్డిన ధనము.

౧ వొక్కటివాడు దానైతే పున్నచోనే మేలు చేరు
 పెక్కుబుద్ధులఁ బోతేను పిరిపీకాను
 పక్కన నంబరీషుఁడు పట్టినవ్రతాన గెల్పె
 దిక్కులెల్లా దూర్వాసు తిరిగి బడలెను

॥ ఇంద ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుచేతిలోపీఠగములు

భావించి యాతఁడు నడపక మానఁడు
 వావిరి నిదెఱుగక పట్టియలమటఁబడి
 జీవులేత బడలేరు చింత లిట్టె పాయరో

॥ ఇంద ॥ 94

శ్రీరాగం

ఎంత ౩ వాటువదె నీశ్వరుఁడు
 జంతువుల కేది సతమోకాని

॥ పల్లవి ॥

వోముచు లోలో ౪ నొకదేహమునకె
 యేమి రచించెను యీశ్వరుఁడు
 కామించి మోక్షసుఖమునకునైతే
 వోమినస్తిప్తులు ౫ వొకటిఁ గావు

॥ ఎంత ॥

భోగించబుట్టినభూతకోల్లను

యేగతి మోచి నీశ్వరుఁడు
 చేగదేర తనసేవకుఁ జొచ్చిన-
 యోగము సులభంబొకటొకటికిని

॥ ఎంత ॥

పన్నినజగముల ప్రాణాధారము

యెన్నిట నున్నాఁ దీశ్వరుఁడు
 కన్నులశ్రీవేంకటపతి యని కని
 పున్నవేళ తమవునికే సుఖము

॥ ఎంత ॥ 95

౧. ఒక్కటివాడు = ఒక్కనిశ్చేతానిప్రాయమునకు వచ్చినవాడు. ౨. 'లోని జగములు' పూ.ము.పా. ౩. 'పాటువదె' పూ.ము.పా. ఎంత + పాటు + వదె. ౪. 'నొక దేహము నకే' పూ.ము.పా. ౫. స్పష్ట' లకు వ్యావహారికరూపము.

దేసాక్షి

నమ్మలేము కానలేము నరులాల మనమింతే
సమ్మతించి యేలేవాడు సర్వేశుడేనుండి || పల్లవి ||

కంటికిఁ గంటిరెప్ప కాచుకవుండినయట్టు
వాంటి దేహమెల్లాజేవాడ్తుకొన్నట్టు
అంటుక దేహి నేపొద్దు అంతరాత్మయై వుండి
జంటయై కాచుకున్నాడు సర్వేశుడేనుండి || నమ్మ ||

చీకటి నోటికిఁ గడి చేయే కొంటవచ్చినట్టు
అకటికి గుక్కిళ్లు అసయినట్టు
వీకల జంతువులకు వెలుపల లోననుండి
సాకుచున్నాఁ డిదివో సర్వేశుడేనుండి || నమ్మ ||

తమదేహ మెంతైనా తానే యింపయి మోచినట్టు
తెమలి ప్రాణ మిన్నిటాఁ దీపయినట్టు
అమరినభోగమోక్ష లడిగినవారి కిచ్చి
సముడు శ్రీవేంకటాద్రి సర్వేశుడేనుండి || నమ్మ || 96

రేకు 117

౨ రామక్రియ

బట్టిజీవుల కింక ౩ నేది వాటి
దట్టమై దేవుడ నీవే దయఁజూతుగాకా || పల్లవి ||

తనజన్మవిద్య(దు?)లనుఁ దలఁచు నొక్కొకవేళ
వానర ముఱచు నట్టై నొక్కొకవేళ
వినుఁ బురాణకథలు వివరించి యొకవేళ
పెనచి సందేహముల పెంచు నొకవేళ || ఇట్టి ||

౧. 'గడిచే యేకాంట' పూ.ము.పా.   ౨ 'శ్రీరాగం' పూ. ము. పా.

౩. నేటిపాటి పూ.ము.పా.

విసిగి సంసారమందు విరతుడౌ నొకవేళ
 వాసగి యందె మత్తుడౌ నొకవేళ
 పసిగొని యింద్రియాలబంధై వుండు నొకవేళ
 ంముసిపితో దైవానకు మొక్కు నొక్కవేళ

॥ ఇట్టి ॥

కోరి తపములు చేసి గుణియౌ తా నొకవేళ
 వూరకే అలసివుండు నొక్కవేళ
 యారీతి శ్రీవేంకటేశ యెదలో నీ వుండఁగాను
 బీరాన నీకే మొఱవెట్టు నొకవేళ

॥ ఇట్టి ॥ 97

సామంతం

ఎంత చదివి చూచిన నీతఁడే ఘనముగాక
 యింతయు నేలేటిదైవ మింక వేరే కలరా

॥ పల్లవి ॥

మొదల జగములకు మూలమైనవాఁడు
 తుదఁ బ్రళయమునాఁడు తోఁచేవాఁడు
 కదిసి నడుమ నిండి కలిగివుండెడివాఁడు
 మదనగురుఁడేకాక మఱి వేరే కలరా

॥ ఎంత ॥

పరమాణువై నవాఁడు బ్రహ్మాండమైనవాఁడు
 సురలకు నరులకుఁ జోటయినవాఁడు
 పరమైనవాఁడు ప్రపంచమైనవాఁడు
 హరి యొక్కఁడేకాక అవ్వలనుఁ గలరా

॥ ఎంత ॥

పుట్టుగులయినవాఁడు భోగమోక్షరై నవాఁడు
 యెట్టనెదుర లోనను యిన్నిటివాఁడు
 గట్టిగా శ్రీవేంకటాద్రి కమలాదేవితోడి-
 పట్టపుదేవుఁడేకాక పరు లింకఁ గలరా

॥ ఎంత ॥ 98

పాడి

భోగనహాయురె పొరుగెల్లా

ఆగమవిదు(ధు?)లును ననంతములు

॥ పల్లవి ॥

కులమునఁ జుట్టాలు కోటానఁగోట్లు

కలిమిలేమి కొక్కఁడనే గుఱి

పలులంపఁజములప్రజలే యిందరు

నిలిచినచోటికి నే నొక్కఁడనే

॥ భోగ ॥

చెట్టడిచిన నిదె చేటఁడుపండ్లు

గుట్టు దెలుసుకొన గురి నేను

వొటుక సంసార మూరల్లా నిదె

పుట్టినప్పటికి భువి నొక్కఁడనే

॥ భోగ ॥

చనపుమనపులకు జగమెల్లా నిదె

కొనకు మొదలికిని గురి నేను

యెనయుచు శ్రీవేంకటేశుఁ డేరెగన

నినుపుగమికాఁడ నే నొక్కఁడనే

॥ భోగ ॥ ౧౧

శ్రీరాగం

౧ హరియవతార మీతఁడు అన్నమయ్య

అరయ మాగురుఁ డీతఁ డన్నమయ్య

॥ పల్లవి ॥

నైకుంతనాధునివద్ద వడిఁ బాడుచున్నవాఁడు

ఆకరమై తాళ్లపాక అన్నమయ్య

౩ ఆకళపువిష్ణుపాదమందు నిత్యమై వున్నవాఁడు

ఆకడికడఁ దాళ్లపాక అన్నమయ్య

॥ హరి ॥

౧. 'నినుపుగ మీవాడ' పూ.ము.పా. ౨. ఈపాటగూడ పె.తి.లయ్యదో
చి.తి.లయ్యదో అయ్యుండవచ్చు. ౩. 'ఆకళపు' పూ.ము.పా.

క్షీరాబ్ధిశాయి నిట్టే నేవింపుచునున్నవాఁడు
 ఆరితేరి తాళ్లపాక అన్నమయ్య
 ధీరుడై సూర్యమండలతేజమువద్ద నున్నవాఁడు
 ఆరీతులఁ దాళ్లపాక అన్నమయ్య

॥ హరి ॥

యీవల సంసారలీల యిందిరేకుతో నున్నవాఁడు
 ఆవటించి తాళ్లపాక అన్నమయ్య
 భావింప శ్రీవేంకటేశుపాదములందె పున్నవాఁడు
 ఆ(హా ?)వభావమై తాళ్లపాక అన్నమయ్య

॥ హరి ॥ 100

మలహరి

కోరి మాభుజముల దాగులు మోచుకున్నారము
 ధారుణిలోపల మమ్ము దయఁజూచుఁగాక

॥ పల్లవి ॥

సతతము హరిచేతిశంఖచక్రములే
 గతియై మాపాలసుధి కౌచుఁగాక
 అతిరయమైనట్టిఅచ్యుతునిఅయుధాలే
 హితవుగ మమ్ము నిట్టె యేలుఁగాక

॥ కోరి ॥

కమలాసలిచేతులగదాపద్మములు
 మహాభారముతో మము వడ్కించుఁగాక
 సమరవిజయమైనరాక్షాదికరణములు
 తమితోడ మాట దాపుడందై వండుఁగాక

॥ కోరి ॥

ముంచి శ్రీవేంకటేశుఁడు మొలఁగట్టినకరారు
 అంచెల మాకెల్ల రక్షై అమరుఁగాక
 అంచ నీతనికై దువులిమరిసహస్రములు
 పంచల మాకిట్టే వజ్రపఱజరా లవుఁగాక

॥ కోరి ॥ 101

లలిత

ఎన్నఁదొకో బుద్ధెరిఁగి యీదేరేది జంతువులు
యిన్నిటా నీమహిమలు యెదిరించి వున్నవి || పల్లవి ||

కావించి నీపాదతీర్థగంగ ప్రవాహమైనది
పావనులై యిందరిని బ్రదుకుమని
లావుగా నీప్రసాదతులసి నారువోకున్నది
వేవేలుపాతకాలెల్ల విదళించుమనుచు || ఎన్నఁ ||

చింతల నీమూర్తులు శిలాశాసనాలై నవి
పంతముతోఁ గొలిచిట్టై బ్రదుకుమని
బంతినే నీనామములు ప్రతిధ్వనులై వున్నవి
దొంతులై నభవముల తుదగనుమనుచు || ఎన్నఁ ||

అందరికి నీసేవలు హస్తగతాలై వున్నవి
బందె దీర నీకు మ్రొక్కి బ్రదుకుమని
అందపుశ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవై వున్నాఁడ-
వెందు చూచిన విజ్ఞాన మింద కొండో యనుచు || ఎన్నఁ || 102

రేకు 118

దేసాళం

జీవునికి నిటు బుద్ధి చెప్పవయ్యా హరి నీవు
కావక పోరాదు మాకుఁగలయంతర్యామివి || పల్లవి ||

పైపై నెదురుకట్లఁ బంచదార వుండఁగాను
చేపట్టి యడిగి తెచ్చి చేఁదు దిన్నట్లు
పూప లై నచేతిలోనే పుణ్యములు వుండఁగాను
పాపములు చవియంటఁ బట్టఁబోయ్యా జీవుఁడు || జీవు ||

యింటిలోనే నవరత్నా లెన్నియైనా నుండఁగాను
కంటగించి గాజుఁబూస గట్టుకొన్నట్లు
వెంటనే హరినామాలు వేయివేలై వుండఁగా
జంట వితరమంత్రాలు జపియించి జీవుఁడు

॥ జీవు ॥

చేసుకొన్న యిల్లాలు చేరువనే వుండఁగాను
వేసరక వెలయాలి వెతకినట్లు
మేనుల శ్రీవేంకటేశ మీదాస్యమే వుండఁగా
వానిఁ బరులఁ గొలువనే వడిఁ గోరి జీవుఁడు

॥ జీవు ॥ 193

గొళ

ఊరకే దొరకునా వున్న తోన్నతసుఖము
సారంబు దెలిసికొ జయము చేకొనుట

॥ పల్లవి ॥

తలఁపులోపలిచింత దాఁటినప్పుడుగదా
అరిరి దైవంబు ప్రత్యక్షమౌట
తలుషంపుదుర్మదము గడచినప్పుడుగదా
తలకొన్న మోక్షంబు తనకుఁ జేపడుట

॥ ఊర ॥

కర్మంబుకనటు వోఁ గడిగినప్పుడుగదా
విర్మలజ్ఞానంబు నెరవేరుట
మర్మంబు శ్రీహరి నీమఱఁగుచొచ్చినఁగదా
కూర్మిఁ దనజన్మ మెక్కుడు కెక్కుదౌట

॥ ఊర ॥

తనకాంత మాత్మలోఁ దగిలినప్పుడుగదా
పవిగొనఁ తనవదువు ఫలియింుట
నేంకటేశ్వరునిదాస్యంబు

భైరవి

ఏమిసేతు దైవమా యెన్నఁడు గరుణించేవో

దామెనసంసారములోఁ దట్టువడీ మనసు

॥ పల్లవి ॥

యెక్కడిపగయొకో ఇంద్రియాలు నన్నుఁబట్టి

చక్కుముక్కు ౨ నేసి యెంచి సాదించీచి

గుక్కక యేమిసేసినకొలయొకో వెంటవెంట

వెక్కనపు³ పుట్టువులై వెనుతగిలీని

॥ ఏమి ॥

యెన్నాళ్లపాపమొకో యెడతెగక నాలోన

పున్నతపుఁగోపమై ఛమ్మగిలీని

తిన్ననై యెవ్వరిచేతితిట్టరాఁకినవిధమో

విన్ననై విజ్ఞానమెల్లా వీటిఁబోయఁ దుదిని

॥ ఏమి ॥

యేవేళగుణమో యెడతెగనికర్మాలు

రావిమానిజిగురై వూరక యంటిని

శ్రీవేంకటేశుఁడ సీవు చిత్తములోపల నుండి

కావఁగఁగదా నీవే గతి యసవలనె

॥ ఏమి ॥ 105

ముఖారి

నిరుహేతుకదయానిధివి నీవు

కరుణించు నీకు నొక్కటి విన్నపము

॥ పల్లవి ॥

దేవా నీమహిమ తెలియనెవ్వరివళ -

మీవల నీవే^౧ గతెను టింతేకాక

భావించలేరు విన్ను బ్రహ్మాదులునహితము

నీవేడ నేనేడ నే నొక జంతువను

॥ నిరు ॥

౧. 'ఏచి' కావచ్చు ౨. 'నేసిన కొలయొకో' పూ.ము.పా. రేఖ. ౩. 'పుట్టువులే' పూ.ము.పా. ౪. 'దాకిన విధమో' పూ.ము.పా. రేఖ. ౫. గతి - అను 'గతను' పూ.ము.పా.

౧ చిత్తాహరి నాదిక్కు చేకొని యపలోకించవే
యిత్తల సంసారవార్ది యీడుచున్నాడ
హత్తి చూచేవారేకాని అడ్డగించేవారు లేరు
పొత్తుల నాధర్మము పుణ్యము నీచేతిది

॥ నిరు ॥

అవధారు శ్రీవేంకటాధీశ నాజన్మము
కవిసి యింద్రియములఁ గట్టువడ్డాడ
జవళి నీపాదములే శరణము చొచ్చినాడ
తవిలి నీచిత్తమింతే తరవాత నిఁకను

॥ నిరు ॥ 106

బౌళి

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి విజయముఁ బొంది
దేవతలు చూడ దళదిక్కులకు నేనెను

॥ పల్లవి ॥

ఆరికమ్ము వేనెనట్టె అల్లనరకాసురుపై
మేరమీరి రావణునిమీఁద నేనెను
సారపుజలధిమీఁద జలములింకఁగ నేనె
దారి దప్పకుండ నేడుదాళ్లు దెగనేనె

॥ శ్రీవేం ॥

పగదీర మింటిమీఁదిబాణునిమీఁద నేనె
మిగుల మెరసి మాయామృగము నేనె
జగములో రాక్షసుల సంహారముగ నేనె
నిగిడి ౧ రక్తగుండాలు విండ నేనెను

॥ శ్రీవేం ॥

ఖరదూషణాదుల కడిఖండలుగ నేనె
సరుసఁ గుంభకర్ణునిఁ జావనేనెను
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ గూడి
గరుడనిమీఁద నెక్కి కంటువాయ నేనెను

॥ శ్రీవేం ॥ 107

౧. 'చిత్తముతోనున్నహరి' కాబోలు. ౨. ఇటువంటిచిల్లరసమాసదోషములకు ఈ వాఙ్మయమున వట్టింపు లేదు.

బొళి

ఆర్పులు బొబ్బలు నవె వినుఁడు
యేర్పడ నసురల పటువలె గలిచే   ॥ పల్లవి ॥

కూలినతలలును గుఱ్ఱపుడొక్కలు
నేలపైఁ బారిననెత్తురులు
వోలిఁ జూడఁ డీదె ॥ వృద్ధగళలీరణ(?)
కేలిని విష్వక్సేనుఁడు గలిచె   ॥ ఆర్పు ॥

పడినరథంబులు బాహుదండములు
కెడసినగజములు గొడగులును
అడియాలము లివె అక్కడ విక్కడ
చిడుముడి విష్వక్సేనుఁడు గలిచె   ॥ ఆర్పు ॥

పగుల పగుల వృషభాసురునిఁ జంపె
పగ నీఁగె ఆతనిబలములతో
అగపడి శ్రీవేంకటాధిపుపంపున
జిగి గలవిష్వక్సేనుఁడు గలిచె   ॥ ఆర్పు ॥ 108

కేకు 119

లలిత

సకలబలంబులు సీవే సర్వేశ్వర నాకు
అకలంకంబగునుఖమే అన్నిట నిదే నాకు   ॥ పల్లవి ॥

పొందుగఁ జక్రాంకితమే బుడబల మిదె నాకు
అందినహరి నీచితే ఆత్మబలము నాకు
సందడిఁ బేరుబలము కేశవనామము నాకు
యిందును నందును భవభయ మిఁక లే దిదే నాకు   ॥ సక ॥

౧. చూడుఁడిదె, వృద్ధగళలు=పైకెగసినకళలు కావచ్చు. 'శూరణకేలిని' అని విరువవచ్చునా? ప్రశ్నచిహ్నము పూ. ము. పా.

అంగపుఁదిరుమణు లివి సంచాంగబలము నాకు
 సంగతి నీపై పాటలె స్వరబలి మిదే నాకు
 రంగుగ నీగుణరాసులే రాసిబలము నాకు
 యింతముగ నిహపరముల కెదురే దిదే నాకు ॥ సక ॥

కనుఁగొనునీవిగ్రహమే గ్రహబలి మిదే నాకు
 విను నీదాసులనేనే వెనుబలి మిదే నాకు
 తనరినశ్రీవేంకటపతి దైవబలము నాకు
 ఘనమే చెప్పఁగ వింతటఁ గలిగెబో యిదే నాకు ॥ సక ॥ 109

సాశంగనాట

ఇదివో వీడివీడుల సీతనితేరు
 యెదుట శ్రీవేంకటాద్రినితేరు ॥ వల్లవి ॥

చట్లువడఁ దోలె నాఁడు సముదాలపైఁ దేరు
 మొట్టుగాఁ దోలెను పొండ్రకునిపైఁ దేరు
 జట్టిగొని తోలె జరాసంధునిపై నదె తేరు
 కొట్టి తోలె హంసడి భక్తులపై తేరు ॥ ఇది ॥

మోరమై కుంగఁగఁ దోలె కులిరులపైఁ దేరు
 కౌరవనేనపైఁ దోలె గక్కనఁ దేరు
 కోరి మధురమీఁద నక్రూరుఁ గూడి తోలెఁ దేరు
 ఆరసి సంధిమాటలు ఆడఁదోలెఁ దేరు ॥ ఇది ॥

తచ్చి శిశుపాలాదిదైత్యులపైఁ దోలెఁ దేరు
 పెచ్చుగాఁ దోలె రుక్మిణిపెండ్లితేరు
 అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ గూడి
 చెచ్చెరఁ దోలె దిక్కుల సింగారపుఁదేరు ॥ ఇది ॥ 110

పాడి

అనుచు లోకములెల్ల నదె జయవెట్టెరు
ఓనుఁ గొల్పితిఁ గావవే నీరజాక్షుఁడా || పల్లవి ||

అదివో కోనేటితోన నదివో సర్వతీర్థములు
అదివో పైఁడిమేడలహాతినగరు
పొదలి పరుషలెల్లా పొదిగి నేవించేరు
యిదివో వరము లిచ్చె నిందిరానాధుఁడు || అను ||

అదివో వేదిఘోషము అదివో సురలమూఁక
అదివో విశ్వరూపము అద్భుతమందె
గుదిగొనెఁ బుణ్యములు కోట్లసంఖ్యలు చేరె
యిదివో దయదలఁచె నీశ్వరేశ్వరుఁడు || అను ||

అదివో శ్రీవేంకటేశుఁ డక్కున నలమేల్మంగ
అదివో నిత్యంశూరులు ఆశువారలు
నిశలశేషాచలము నిక్కి పైపైఁ బొడచూపె
యిదివో కొలువున్నాఁడు హృదయాంతరాత్ముఁడు || అను ||

నాటి

అహోబలేశ్వరుఁ డరికులదమనుఁడు
మహామహిమలను మలసీ వాఁడె || పల్లవి ||

కదలుఁగన్నులును కరాళవదనము
గుదిగొనుభయదపుఁగోరలును
అదరుమీనములు నలరఁగ నవ్వుచు
పుడుటుతోడఁ గొలువున్నాఁడు వాఁడె || అహో ||

అతిసితనఖములు ననంతభుజములు

వితతపరాక్రమవేషమును

అతులదీర్ఘ^౧ జిహ్వయుఁ గడు మెరయఁగ

మితిలేనికరుణ మెరసీ వాడే

॥ అహో ॥

సందడిసొమ్ములు శంఖచక్రములు

పొందుగ దివిజులు పొగడఁగను

యిందిరఁ దొడపై నిడి శ్రీవేంకట -

మందు నిందుఁ గడు నలరీ వాడే

॥ అహో ॥ 112

సాశంగనాట

సిరిఁ దొడపై నిడి శ్రీనర^౨ సింహుఁడు

యిరవుగ వరముల నిచ్చీని వాడే

॥ పల్లవి ॥

ఘనమగుకొరలు కరాళవదనము

చెనకుచు గొడ^౩ నెటిజిహ్వయును

౪ వినుపుఁగటమరలు నిటలలోచనము

నొనరఁగ గొలువై యున్నాఁడు వాడే

॥ సిరిఁ ॥

చటులచక్రకరంబును ౫ శార్దూకరంబును

అటు వరదాభయహస్తములు

పటుతరయోగపుపట్టబంధమును

కటితటిఁ జెలఁగఁగఁ గడఁగీ వాడే

॥ సిరిఁ ॥

పరపగుళేషునివడగలసిడల

అరుదగురవిచంద్రాంకముల

సిరులగద్దెపై శ్రీవేంకటేశుఁడు

౬ సింహుఁడై వరగీ వాడే

॥ సిరిఁ ॥ 113

శేఖ. ౨. 'సింహుఁ' రేఖ ౩. 'నెటి' పూ.ము.పా.

టమరలు(?) పూ.ము.పా. ౫. 'శార్ద' రేఖ.

శ్రీరాగం

నిర్మలులు వీరు నిత్యసుఖులు

కర్మదూరులు విష్ణుకైంకర్యపరులు

॥ వల్లవి ॥

పరమజ్ఞానసంపన్నులగువారికిని

అరుదుగా దివటీమహ్నదైశ్వర్యము

హరికృపాధనము చేనబ్బినమహాత్ములకు

సరకుగాకుండు పంచల నిధానములు

॥ నిర్మ ॥

బలిమిని వేదాంతపట్టభద్రులకు నిల

బలురాజ్యపదవు లిరుగడబంట్లు

లలిమీరి హరిచక్రలాంచనపుశూరులకు

యెలమి విజయములెల్ల వింటిలో నుండు

॥ నిర్మ ॥

యీవలను శ్రీవేంకటేశుశరణాగతుల-

కావటించినపుణ్య 3 మడుపుగాదు

దైవజ్ఞులయినయాధర్మస్వరూపులకు

వేవేళభోగములు వెనుతగులుచుండు

॥ నిర్మ ॥ 114

రేగు 120

శంకరాభరణం

చీచీ వో జీవుడా చింతించుకో జీవుడా

ఆవందాన కీచందము అరుహమా జీవుడా

॥ పల్లవి ॥

పుత్తమా డయినహరిపుండేటియాతుమలోన

తల్లరపుగాంతలను తలపోసేదా

వొల్లి నారాయణనామ ముచ్చరించేనోరను

రుత్తయధరపుదోలు రుచిగొనేదా

॥ చీచీ ॥

౧. 'మహదైశ్వర్యము' వంటిచిల్లరసమాసదోషములు మావాఙ్మయమున తెక్క-కు
రావివి. ౨. 'బద్ధు' రేకు. ౩. 'అడుగు' లోని గకారము వకారమైనదేమో.

పొందుగా గోవిందుఁ బూజించేటిచేతులను
 సందడిఁ జన్నులమీఁదఁ జాఁచఁబొయ్యేదా
 కందువ దేవునిరూపు కనుఁగొనేచూపులు
 ముందరి మర్మపుటంగములమీఁదఁ బెట్టేదా

॥ చీచీ ॥

వేవేలు విష్ణుకథలు వినియేటి చెవులను
 అవటించి యాడసుద్దులాలకించేదా
 శ్రీవేంకటేశ్వరుని సేవించేయీజీవనము
 భావించక విషయాలపాలు సేసేదా

॥ చీచీ ॥ 115

దేసాక్షి

ఇంతదేవుఁ డింక వేఁడీ యెంచి చూపుఁదా
 చెంతనుండితే రక్షించు చేకొని కొలువరో

॥ పల్లవి ॥

వేసితే వేయురూపులు విశ్వరూప మితఁడు
 శ్రీసతీకుఁ డిందరిలో శ్రీమంతుఁడు
 భాసురపుభూమిమోచేబలవంతుఁ డిన్నిటాను
 దాసులైతే మన్నించు నీదైవముఁ గొలువరో

॥ ఇంత ॥

గుట్టన బ్రహ్మాండాలు కుక్షిలో వించినవాఁడు
 అట్టై దేవతలమొర లాలించేవాఁడు
 చిట్టకపుదానవుల చించిచెండాదేటివాఁడు
 ఇట్టే శరణుఁజేఁ గాచు సీతనిఁ గొలువరో

॥ ఇంత ॥

కాలముఁ గర్మము మాయ గల్పించినయట్టివాఁడు
 అలించి సర్వజీవులఅంతర్యామి
 వారి శ్రీవేంకటవ్రతై వరములిచ్చేటివాఁడు
 యేలీఁ గొల్చిన మెచ్చు నీవిభుఁ గొలువరో

॥ ఇంత ॥ 116

భూపాశం

అప్పుడు చూచేదివో అదికుల నధముల

తప్పక యెచ్చరి యిదే తలఁచవో మనసా

॥ పల్లవి ॥

కొండలవంటిపనులు కోరి ముంచుకుంటే నూర-

కుండి కైకొననివాడే యోగీంద్రుడు

నిండినకోపములకు నెపములు గలిగితే

దండితోఁ గలఁగవియాతడే ధీరుడు

॥ అప్పు ॥

సూదులవంటిమాటలు సొరిదిఁ జెవి సోకితే

వాదులువెట్టుకొననివాడే దేవుడు

పాదుకొన్నసంసారబంధము నోరూరించితే

అదిగొని మత్తుడు^౧ గానెట్టివాడే పుణ్యుడు

॥ అప్పు ॥

గాలాలవంటియాసలు కడుఁ దగిలి తీసితే

తాలిమితోఁ గదలనాతడే ఘనుడు

మేలిమి శ్రీవేంకటేశుమీఁద భారము వేసుక

వీలక తనలో విట్టవీఁగువాడే నిత్యుడు

॥ అప్పు ॥ 117

మలహరి

కొన మొద లేదో గుటిగాన రొరులు

మునుకొనుసంసారమోహాంధమందు

॥ పల్లవి ॥

తలఁచును బ్రహ్మాండతతులకు నవ్వల

తలఁచేటిజీవుడు తా నణువు

అలరినయాసల ననలునుఁ గొనలును

వెలసీ సంసారవృక్షములోన

॥ కొన ॥

౧ 'మత్తుడుగా వడ్డెవాడే' పూ.ము.పా. కాని+అట్ట=కానెట్టి. ఇది వ్యావ

పుట్టునుఁ బొదలును భువి బహురూపుల
పుట్టేటియాతఁడు పొరి నొకఁడే
వొట్టుక యీఁదును పుభయకర్మముల
చట్టెడుసంసారసాగరములను

॥ కొన ॥

తగులు నన్నిటా తనుభోగంబుల
తగిలేటిపురుషుఁడు తా ఘనుఁడు
నిగిడి శ్రీవేంకటవిలయుఁడు గతైతే
అగపడ సంసారానందమందు

॥ కొన ॥ 118

ఆహిరి

కలిదోషములాల కిడు నేల మీరేరు
యిలధరుఁ డుండుగాను యికనేటిపద్దులు

॥ పల్లవి ॥

జగములేలెడువాఁడు సర్వాంతరాత్ముఁడు
జిగి నింక నీకీబుద్ధి చెప్పనోపఁడా
నిగిడి పుట్టించేటివాఁడు నిండుక వుండేటివాఁడు
తెగనికర్మము లెల్ల తిద్దకేల మానును

॥ కలి ॥

దనుజులఁ గొట్టేవాఁడు ధర్మము నిలిపేవాఁడు
పనిగొన్నదురితాఁలు పాపనేరఁడా
కొనయొదలై నవాఁడు గురి బ నై నవాడు
పునికి మనిక అసేయ కూరటుండీనా

॥ కలి ॥

స్వతంత్రుడై నవాఁడు స్వామియైనవాఁడు
గతియై దాసులనెల్లఁ గావకుండీనా
యితఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డిందిరావతైనవాఁడు
సతతము మాకు నిట్టే సంపద లొసఁగఁడా

॥ కలి ॥ 119

౧. ఈ రేకు రెండవప్రక్క బాగా చిలుమెక్కినది. అక్షరములు సరిగా కానవచ్చుట లేదు. 'గతైతే' అనుపాఠము అక్షరసందర్భమును జూచి నే నూహించినదే. 'గతై' అను పాఠము 'గతై' నేను

చీకాళం

వాదమేల సారెసెనె నీకి చుక్త లేదంటా

వేదాంతశ్రవణము నెట్టికి జేసిరా

॥ పల్లవి ॥

అరయ జీవులకెల్లా నచేదమేతే

గురుల పాఠముల లేకు కూడ దరము

సొరిది నాతుమనోప సోహంభానయ్యేతే

సర ములదెవెవూడ చ్చెల్లెను

॥ వాద ॥

నహజలీలాసభూతి సర్వము మిథ్య యైతే

బహుయాగిదిక్కా పున పేను

మహాలోని నాలు మరణాని చూచుయైతే

విహితాచారం నేడు నిదే లేదు

॥ వాద ॥

పుటన్బ్రహ్మము నిరాకారి మైతే బరియింప

యిటు పురుషసూక్తాదు నివి మరేల

అటు శ్రీవేంకటేశువాన్యము లేక బిగిసితే

నీటలాడుకొనెడిరాక్షసమత మును

॥ వాద ॥ 120

121 నుండి 130 వరకు గల 10 రేకులు లేవు.

రేకు 131

పాడి

ఇదివో నుజ్జానము 'సూత్రే మణిగణా యవ' గాన

మది సతంమే లేదు మామిడి 'యద్భావం తద్భవతి' ॥ పల్లవి ॥

యెదుటగనె యీబగము యిది నిపన వెఱుతును

యిది విపరీతజ్ఞానము 'యద్భావం తన్నప్తము' గాన

పొడలుచుండెటియీబగము పొసంగ నీవు గావన వెఱుతు

యిది విపరీతజ్ఞానము 'సదసచ్చాహం' బంటివి గాన ॥ ఇది ॥

౧. 'లవి' పూ.మ.పా. యశితంగము.

౨. 'నటలాడు గొనెడి రాక్షసమత మును' పూ.ము.పా. దీని ఆర్థము విచార్యము.

౩. 'యద్భావే' కావచ్చు. అన్నమయ్య తోకవ్యవహరమును ఉదాహరించి నట్లున్నది.

౪. 'యద్భవంత' రేకు.

నిండినయాజీవులు నీవేయన వెఱతును

దండనే బిడ్డులు వీరు స్వస్వర్థ పున్నది గాన

మెండగుయాజీవులను మీరు గారన వెఱతును

వుండెడివీరలు నిత్యులు వాగి 'నహమాదిశ్చమధ్యము'గాన॥ ఇది॥

యిది మునుపె నీచిక్కు యందుకు ద్రిష్టం బొక్కటె

తుదఁ దొల్లె నీదాసులు గలరు తుదఁ దొల్లియే నీవుఁ గలవు

పెదకు మాశ్రీవేంకటపతి నిను సేవింఁచఁగ నిను సేవింఁచఁగను

అదన నిన్నంటినవారల నీయంతలు సేతువుగాన ॥ ఇది ॥ 121

ముఖారి

ఏ దుపాయము యే నిన్నుఁ జేరుటకు

అదినంత్యములేనిఅచ్యుతమూరితివి

॥ పల్లవి ॥

వెలియ నీగుణములు విసృతించేనంటే

తెలియ నీవు గుణాతీతుఁడవు

చెలరేఁగి నిను మతిఁ జింతించేనంటే

మరిసి నీ వచింత్యమహిముఁడవు

॥ ఏదు ॥

పొదిగి చేతుల నిన్నుఁ బూజించేనంటే

కదిసి నీవు విశ్వకాయుఁడవు

అదన నేమైన సమర్పించేనంటే

సదరమై అవాప్తసకలకాముఁడవు

॥ ఏదు ॥

కన్నులచేత నిన్నుఁ గనుఁగొనేనుచే

సన్నిధి దొరక నగోచరుఁడవు

యిన్నిటాను శ్రీవేంకటేశ నీవు గలవవి

వన్నల శరణనేవాక్యమే చాలు

॥ ఏదు ॥ 122

పాడి

వేటొకభవనలేల వీనితోఁ బెనఁగనేల

తూఱినందే హరిఁగూర్చి యతుదగంటగాక

॥ పల్లవి ॥

చూచేకన్నుల నేమీఁ జూడకుండవచ్చునా

చూచినందెల్లా హరిఁ జూచుటగాక

వేచినవీసుల నేమీ వినకుండవచ్చునా

కాచి యివే హరికథగా వింటగాక

॥ వేటొ ॥

కోరేటిచవుల జిహ్వా గోరకుండవచ్చునా

కోరినచవుల హరిఁ గూర్చుటగాక

ఆరితిబారేమనసు అడఁచఁగవచ్చునా

ఆరితేరి అన్నిటాను హరిఁ గంటగాక

॥ వేటొ ॥

వాడలు మోచినదేహి వోమకుండవచ్చునా

వాడలు శ్రీహరిదనే వోముటగాక

బడినే శ్రీవేంకటేశుఁ బొసివుండవచ్చునా

యెడయ్య కందె సుఖియించుటగాక

॥ వేటొ ॥ 123

గౌళ

ఏడనుదురో తాము యెన్నికెపోజులు దాటి —

రాడకాదే పొడచూపే రాహు మేలు

॥ పల్లవి ॥

యెలమి స్వప్నమనేయెడపుఁజావడిలో

వొలిసి జీవుఁడు కొలువున్నపుడు

వెలినున్న చైతన్యవిధులదొరలచేతి —

యలఱలము గాన మాహా మేలు

॥ ఏడ ॥

ఉప్పడమయి దేహమనేవూరఁ బెద్దచావడి
 ఉప్పతిల్లి దేహి కొలుపున్నపుడు
 చప్పుడుతో నిండ్రియవిషయపరివారము
 అప్పుడు పారాడుదురు ఆహా మేలు || ఏడ ||

అక్కడ నిద్దురలనేఅంతఃపురాల కేఁగి
 వుక్కున భోగాన నాత్మ వున్నపుడు
 యెక్కవశ్రీవేంకటేశ యెవ్వరూ నాడకుఁ బోరు
 అక్కడా నీవే వుండు వాహా మేలు || ఏడ || 124

బొళి

అనామార్గముల నాటకొను నొకయోగి
 మానిమీడితపసి సామూహ్యుఁ డాయోగి || పల్లవి ||

పున్నమనమాసఁ గూడఁ బొదిగి నొక్కొకయోగి
 కన్నులచూపులు లిరిగాఁ దూచు 3 నొకయోగి
 మిన్ననూయి చేతాటఁ జేది మెచ్చు మింగు నొకయోగి
 వెన్న సన్నముగ నూరి వీఁగు నొకయోగి   .. నానా ||

గాలి ముడియగఁ గట్టి కలుగుడిగట్టుయోగి
 నాలిమింటివిత్తు నెట్టి నగు నొకయోగి
 మూలనిధానము గిని ముందు గానఁ దొకయోగి
 నేల దలకిందునేసి విక్కు నొకయోగి || నానా ||

గతజలములకెల్లఁ గట్టగట్టు నొకయోగి
 తతిఁ బూవులమాటల దడిగట్టు యోగి
 యితవై నశ్రీవేంకటేశునిమఱుగు చొచ్చి
 గతిగనె నాతఁ దొక్క ఁడే యోగి || నానా || 125

౧. 'పారేడుదురు' రేకు.

౨. ఈపాటలోని భావము స్పష్టమగుట లేదు.

౩. 'జూచు' పూ.ము.పా.

అధ్యాత్మసంకీర్తనలు

ముఖారి

హరియే సకలక్రియలై తృప్తి యిచ్చుఁగాక
యెరవులవారిచేత లెందఁకా వచ్చీని

॥ పల్లవి ॥

సరులకు నరులే పరలోకక్రియలు

సిరిమోహచారాలఁ జేతురుగాక

ఓరుపాషాణపకుతతుల కెవ్వరు సేసే -

రరయఁగ భ్రమగాక అవి పస్తులున్నవా

॥ హరి ॥

కొడుకులుగలవారు కోరి పితృముఖమున

కాడువులు దమవారిఁ గూర్చిపెట్టఁగా

అడరి శ్రీహరియే అన్నియుఁ డాఁ జేకొని

తడవి వారిఁ గొంత దయఁజూచుఁగాక

॥ హరి ॥

తారేడ వారేడ దైవము శ్రీవేంకటేశుఁ -

డారయ నంతరాత్ముఁ డవి తెలిసి

ధారతో యాతనియాజ్ఞఁ దప్ప కాదివసాన

చేరువఁ జేసేవెల్లఁ జేయుఁడి యాతనికి

॥ హరి ॥ 126

రేకు 132

గుండక్రియ

హరిహరి సీమాయాజగ మిది అండనే చూచుచు నవ్వచును

అరసి యందులో నిను భావించేటిఆత్మభావమిది యెన్నఁదొకో

॥ పల్లవి ॥

సకలోద్యోగంబులు మాని సకలోపాయంబులు విడిచి

సకలేంద్రియములజాలటు మాని సకలవిషయములరహితుడై

సకలముఁ దనవలె భావించి సర్వాంతరాత్మవు నినుఁ దెలిసి

అకలంకంబున నుండెడిభావం బది యిఁక నెన్నఁదొకో ॥ హరి ॥

ఘనమగుక్కోర్కులఁ జాలించి ఘనకోపంబు నివారించి

ఘనకాముకత్వముల నటు దనిసి ఘనమగునానలఁ దొలఁగించి

ఘనముఁగొంచముల నినుఁ దలఁచి ఘనాఘనుఁడవు నీవనుచు

అనుమానములటు సుఖియించే దది యిఁక నెన్నఁదొకో ॥ హరి ॥

పరచింతలతోఁ దడఁబడక పరమార్థంబుల కగపడక

పరహింసలకును యెన్నఁడుఁ జొరక పరదూషణలకు నెడగిలిసి

పరదేవుఁడ శ్రీవేంకటభూధరపతి నీకే శరణుచు

ఆరమరపుల నేఁ జొక్కితి తనిసేదది యిఁక నెన్నఁదొకో ॥ హరి ॥

127

బొళి

ఏది వలనె నీవది నేయు యిందులోన నోజీవాత్మ

పాదగుమనలో నంతరాత్మయై పరగినశ్రీహరిపనుపునను ॥ పల్లవి ॥

మనవంటిజీవులే మహిలోన నొకకొన్ని

కున్నములై ³ కుక్కుటములై సూకరములునైనవి

దినదినముఁ గర్మపాశములఁ దిరిగెడిదుర్దశ లటు చూడు

సనకాదులై కొందరుజీవులు శౌరిదాసులై రటు చూడు ॥ ఏది ॥

కన్నులుఁగాళ్లు మనవలెఁ దనువులు గైకొని కొందరునరులు

పన్నిఁగొత్తులు బంట్లునై మనపనులు నేయుచునున్నారు

యెన్నఁగ శ్రీహరి నెఱఁగక యిడుమలఁబొరలెడి దది చూడు

ఁబున్నె హరిదాసులై నారదముఖ్యులు గెలిచిన దది చూడు ॥ ఏది ॥

⁴ యింతగాలమును యీపుట్టుగులనె యిటువలెఁ బొరలితి ⁵ మిన్నాళ్లు

యింతట శ్రీవేంకటేశుఁడు దలంచి యీజన్మంబున మము నేరె

వింతలబొరలిననరకకూపముల వెనకటిదై న్యము లటు చూడు

సంతసమున ముందరిమోక్షము సర్వానందం బది చూడు ॥ ఏది ॥ 128

౧. 'రేక' కావచ్చు. ౨. 'బొక్కుచు' కావచ్చు. ౩. 'కమ్మటములై సూకరములైనవి' ఘ.ము.పా. ౪. ౫. ఇట్టి పునరుక్తలక్కడక్కడ గలవు

శంకరాభరణం

నీవు సర్వసముద్రపు నీవు దేవదేవుడవు
యీవల నాగుణదోషా లెవ వికేతనేలా

॥ పల్లవి ॥

పూవులపైఁ గాసీఁ బొరి ముండ్లపైఁ గాసీని
అవల వెన్నెలకేమి హావిసచ్చినా
పావనుల నటు గాచ పాపపుంజమైననన్నుఁ
గావఁగా నీకృపకునుఁ గడమయ్యానా

॥ నీవు ॥

గోవుమీఁద విసరీఁ గుక్కమీఁద విరిని
పావనపుగాలికిని పాపమంటీనా
దేవతలరక్షించి దీనుడనై వనాకుఁ
దోవమాపి రక్షించితే దోసమయ్యానా

॥ నీవు ॥

కులజునియింటనుండీ కులహీనునియింటనుండీ
యిలలో నెండకు నేమి హీనమయ్యానా
వలసి శ్రీవేంకటాద్రి వరములు యిచ్చి నాలో
నిలిచి వరములిచ్చి నేడు గావవే

॥ నీవు ॥ 129

సామంతం

నెప్పున ధర్మపుణ్యము నీచేతి దింతే
యెప్పుడు గాచినఁ గావు మింతా నీచిత్తము

॥ పల్లవి ॥

యేవల నరుడు లేక యెద్దే తా దున్నునా
నీవు సేయించక వేరే నేఁ బుణ్యము నేసేనా
దేవుడ సూర్యుడురాక తెల్లవారునా రేయి
వేవేగ నీకృపఁగాక విజ్ఞానినాదునా

॥ నెప్పు ॥

కమ్మరివాఁడు లేకే కుండ నాఁ బుట్టునా
 నెమ్మి నీవు పుట్టించి నెనె పుట్టితి నా
 వమ్ముల రాట్నము నిలవక గుండ్రలు పట్టునా
 పమ్మి నీయప్పణ లేక భవములు మానునా || నెప్పు ||

మక్కువ మగఁడులేనిమనువు నగునా
 లెక్కించి యంతర్వామివి లేనే నున్నాఁడనా
 చక్కఁగ శ్రీవేంకటేశ శరణనేబుద్ధి నాకు
 తక్కుక నీపయ్యకుంటే దాను నీ నోడునా || నెప్పు || 180

అలిపి

ఇహమేకాని యింకఁ బరమేకాని
 బహళమై హరి సేపై భక్తే చాలు || పల్లవి ||

యెఁడు జనించిన నేమి యెచ్చొట నన్న నేమి
 కండువ నీదాస్యము గలిగితేజాలు
 అంది స్వర్గమేకాని అలనరకమేకాని
 అందపునీనామము న్నాశబ్బుచేచాటా || ఇహ ||

దొర యైనఁజాలఁ గడఁ దుచ్చపుబంతైనఁజాలు
 కరఁగి నిన్నఁ దలఁచఁగలితేజాలు
 పరులుమెచ్చినమేలు పమ్మి దూషించినమేలు
 హరి నీసేవాపరుఁడౌతే చాలు || ఇహ ||

యిలఁ జదువులు రానీ యిటు రాక ఘోననీ
 తలఁపు నీపాదముల తగులేవాలు
 యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
 చలవట్టి నాకు నీశరణమే చాలు || ఇహ || 181

రేఖ 133

మేళా రి

సర్వోపాయముల జగతి నా కీతడే

పురీధరుఁడు పురుషో తముం దితడే

॥ పల్లవి ॥

సకలగంగాదితీర్థస్నానపలము లివి స్వామిపుష్కరజీజలమే నాకు
సకలపుణ్యక్షేత్రావాసయాత్ర లివి సరి వేంటాపలవిహార మిదియే
సకలవేదాధ్యయనశాస్త్రపారంగు లివి శాస్త్రసంకీర్తనం బిదియే నాకు
సకలకర్మానుష్ఠానముల యిదిని కచ్చటఁ జాతుపడితైంకర్య మిదియే

॥ సర్వో ॥

ఉపవాసతపములను యితని ప్రసాదంబులొగి భుజింపుటే నాకు దినదినంబు
జపరహస్యోపదేశంబు లితనిచే దంబులు కరిణినేటి సేవ యొకటే
ఉపమింపఁ బుష్కలపుష్పంబుల దర్శనము నొకటే నొగి యిచటిబహుశృంగ దర్శ
నంబు
యొప్పుడుఁ బుణ్యకథానికంబు లిచ్చోటియెన్నఁగలబహుపక్షికలకలంబు

॥ సర్వో ॥

తల పుగఁదొంగంబులంబు శ్రీ పైష్టపులఁదగులుసంవాసనహయోగంబు
వెలయు నిడుమహోత్సవంబు లొన్నియు నితనివిభవంబులెనఁగు

తిరు నాళ్లు నాకు

చెలఁగి యిటు దేవతాప్రార్థనింజయు నాకు శ్రీవేంకటేశ్వరునిరజాగతి
అలరునానందలు యితని పట్టపురాణీజలమేలునుంగకడకంటిచూపు

॥ సర్వో ॥ 132

శ్రీరాగం

ఇంతయు సమాయామయ మేగతిఁ దెలియఁగ వచ్చును

దొఁతిఁబెట్టినక్కడలు తొడరినజన్మములు

॥ పల్లవి ॥

కలతోపలిసంభోగము మనమ సుసంపద లిన్నియు

వలతోపలిసిడిపరులు వన్నెలసభవములు

తలఁపునఁ గలిగియు నిందునే తగులకపో దెవ్వరికిని

తెలిసినఁ దెలియదు యిదివో దేవరహస్యంబు

॥ ఇంత ॥

అద్దములోపలిసీడలు అందరిదేహపురూపులు
 చద్దికి వండినవంటలు - జంటఁగిర్మములు
 పొద్దొకవిధమయి తోచును భువి నజ్ఞానాంబుధిలో—
 నద్దిన దిది దెలియఁగరా దంబుదములమెఱుఁగు || ఇంత ||

మనసునఁ దాగినపా లివి మదిఁగలకొరిక లిన్నియు
 యినుమున నిగిరినసీళ్ళు యిల నాహారములు
 పనివడి శ్రీవేంకటగిరిపతి నీదాసు లిన్నియు
 కని మని విడిచినమనుజులకౌయపుమర్మములు || ఇంత || 133

లలిత

షోడశకళానిధికి షోడశోపచారములు
 జాడతోడ నిచ్చులును సమర్పయామి || పల్లవి ||

అలరువిశ్వాత్మకున కావాహన మిదె పర్వ-
 నిలయున కాసనము నెమ్మి నిదె
 అలగంగాజనకున కర్ణ్యపాద్యాచమనాలు
 జలధికాయకిని మజ్జన మిదె || షోడ ||

వరపీఠాంబరునకు వస్త్రాలంకార మిదె
 సరిశ్రీమంతునకు భూషణము లివె
 ధరణీధరునకు గంధపుష్పధూపములు
 తిర మిదె కోటిసూర్యతేజనకు దినము || షోడ ||

అమృతమధసునకు నదివో నై వేద్యము
 గమిఁ జంద్రనేత్రునకుఁ గన్పవిడెము
 అమరినశ్రీవేంకటాద్రిమీదిదేవునికి
 - తమితోఁ బ్రదక్షిణాలు దండములు నివిగో || షోడ || 134

మాళవిగాళ

ఏమీ నెఱుగనినాఁడు యిటు నిన్నుఁ గొలిచేనా

నీమాయ దెలుపఁగా నిను ననేఁగాకా

॥ పల్లవి ॥

పసురముగఁ జేసితే బడి నిన్నుఁ దలంచేనా

వెన రాయఁజేసితే పెదికి నిన్నెఱిగేనా

పొసఁగ మానుగ నన్నుఁ బుట్టించితేఁ బొగడేనా

ముసిపి నరుఁజేయఁగా మొరయిదేఁగాక

॥ ఏమీ ॥

మొగి మృగముఁ జేసితే మొక్కనెఱిగేనా

తగఁ బక్షిఁ జేసితేఁ దరిఁ బూజనేసేనా

జిగి నితరజంతువుగఁ జేసితేఁ దగిలేనా

అగపడి వివేకిఁ జేయఁగ ననేఁగాక

॥ ఏమీ ॥

యింత కధికారిఁ జేసి యీప్రపంచజ్ఞాన -

మింత యొసఁగితివి మరఁ గికనేలా

చింత లిన్నియుఁ దీర శ్రీవేంకటేశ నను

సంతతము నేలఁగా శరణనేఁగాక

॥ ఏమీ ॥ 135

శుద్ధవసంతం

పరమాత్ముఁ డొక్కఁడే పరమపావనుఁడుగవ

పరిపూర్ణుఁడనెడియాభావమే చాలు

॥ పల్లవి ॥

హేయ మిందే దుపాదేయ మిందేది

బాయిటనే హరి సర్వపరిపూర్ణుఁడు

సేయనెడ గుణభావజీవకల్పనము లివి

రోయఁజూచినఁ దనదుకాయమే రోత

॥ పర ॥

జాతి యిందే దంత్యజాతి యిందేది
 జాతులిన్నిటా నాత్మ సర్వేశ్వరుడు
 ఆతలను అంటుముట్టినదిభావనలెల్ల
 బాఠిపడి యెఱుగనోపనవెలిచే తనడ

॥ పర ॥

తెలివిగలదాఁకాఁ దెగనిముఱుగ లివి
 తెలిసినంతటిమీదఁ దీర్చి సంతకము
 యిలలోన శ్రీవేంకటేశ్వరునికరుణచే
 వెలసి యీజ్ఞానంబు పిడుపలా మునిగా

॥ పర ॥ 136

రేకు 134

రామక్రియ

వెలుపలి ముఱవక లోపల లేదు వెలుపలఁ గలిగిన లోపల ముఱచు
 చలమున నిదియే ఘడియి ఘడియకును సాధించినసుఖ మటు దోఁచు
 ॥ పల్లవి ॥

వెలుపలి వెలుఁగే చూడఁగ లోపలి వెడచీఁకిటి గాననియట్లు
 ఆలరి ప్రపంచజ్ఞానికిఁ దనలో నాత్మజ్ఞానము గననాదు
 పలుమరు చీఁకిటి చూడఁగఁ జూడఁగ బయలే వెలుఁగై తోచినయట్లు
 అలయక తనలోచూపు చూచినను అంతరంగమున హరిఁ గనును ॥ వెలు ॥

జాగరమే కడుఁ జేయఁగఁ జేయఁగ సతతము నిద్దుర రానట్లు
 చేగలనింద్రుఁడుములలోఁ దిరిగినచిత్తవికారము లయపడదు
 యీగతి నిద్దుర వోఁగాఁ బోఁగా నీలలో నుద్దులు యెఱుగనియట్లు
 యోగపుత్రకాంతంబును దనమన సొగి మరదఁగ మరవఁగ హరిఁ
 గనును ॥ వెలు ॥

దేహపుటాకాశపునిట్టార్పులు బాహిరపుబయట నడఁగినయట్లు
 అహం జీవునిజననమరణములు అందే పొడముచు నం దడఁగు
 పూహల శ్రీవేంకటేశ్వరివాయువు కొగి నాకాశము చొక్కసూత్రము
 అహం ప్రాణాపానవాయువులు ఆతుమ నిలుపుచే హరిఁ గనుట ॥ వెలు ॥ 137

౧. 'దెగవీముఱుగు' పూ.ము.పా. రేకు. ౨. ఈ 'చూడఁగ' పూ.ము.పా. లో తప్పిపోయినది.

గుజ్జరి

ఇందరిలో నే మెందుఁబోలుదుము యిందరిఁ బోలినజీవులమే
 కందువ నీరలఁ డలఁచి చిత్తమిది కలఁగెడి దైవము కావఁగదే
 యెందరోకో జరాదుఃఖము లేచి యనుభవించేటివారు   «పల్లవి»
 యెందరోకో ౧ దరిద్రదుఃఖము లేనఁగి యలముటి, కేటివారు
 యెందరోకో ౨ బంధనతాడనహీనదెసల ౩ నుండెడివారు
 యెందరోకో దాసగాస్యవిధి నెడయారా? చెఱ ౪ యైనవారు॥ ఇంద॥

యెందరోకో మరణదెసలచే నిల సంయోగపయోగదుఃఖితులు
 యెందరోకో జన్మరోగముల నెక్కువభయముందేటివారు
 యెందరోకో రాజులచోరులహింసలకు లోనర యైనవారు
 యెందరోకో పొడమినజీవుల కెక్కుడ నెక్కుడ నేపాటో ॥ ఇంద॥

యెందరోకో యీదుఃఖివృత్తికి యెడసి మిష్టఁ గొలిచినవారు
 యెందరోకో సంపదలకు లోనై ౫ యేతాయాతనఁ బడువారు
 యెందరోకో శ్రీవేంకటేశ యిపు డెక్కువ నీశరణము చొచ్చి
 యందును నందును సుఖులై లోకుల ౬ నిందరిఁ జూచుచు
 నవ్వెడివారు ॥ ఇంద ॥ 138

గుండక్రియ

నిన్ను నన్ను నెంచుకోనినేరమిగాక
 పన్నినసూర్యునికాంతి ప్రతిసూర్యుఁడౌనా   «పల్లవి»

జలధిలోపలిమీను జలధి దా నౌనా
 జలములాధారమైనజంతువుగాక
 నెలవై నీలోనివాఁడ నీవే నే నౌదునా
 పొలసి ౭ నీయ్యాదరువుబొమ్మ నింతేకాక   «నిన్ను»

౧. 'ఇది భావప్రధానవిధేయము' కావచ్చు. ౨. 'హీనదెసలు' వంటి చిల్లర
 సామాన్యదోషములు ఈ వాఙ్మయమున లెక్కకు రావు. ౩. 'లయ్యిన' రేఖ.

౪. 'నయ్యిన' రేఖ. ౫. 'యాతాయాతముల' కావచ్చు. ౬. 'నిందరు' పూము, పా. రేఖ. ౭. 'నీ+అధరువు' ఇదియొక వింతత్రికసంధి.

రాజువద్దనున్నబంటు రాజే తా నొనా

రాజవపుచనవరిరచనే కాక

సాజమై నిన్నుఁ గొలిచి సరిగద్దె నుండునా

వోజతో నిన్ను సేవించి వుండు నింతే కాక

॥ విన్నూ ॥

ముత్తైపుఁజిప్పలనీరు మున్నిటివలె నుండునా

ముత్తైమురై బలిసి లో మొనవుఁగాక

నిత్తైపుశ్రీవేంకటేశ నీశరణాగతులము

మొత్తపులోకులమా ముక్తులముగాక

॥ విన్నూ ॥ 139

మాళవి

ఇందుకుఁ జింతించనేల యీశ్వరునిమాయ లివి

యెందుకు మూలము హరి యీతనిఁ జింతించరే

॥ పల్లవి ॥

అల నారికడపుఁగాయకు నీరు వచ్చినయట్టు

తలఁచి రాఁగలమేలు తన్నుఁ దానే వచ్చురే

లలి నేనుగుదిన్న వెలఁగపంటిబేసము-

వలెనే పోఁగలవెల్ల వడిఁ దానే పోవురే

॥ ఇందు ॥

నిండినయద్దములోన నీడ వొడచూపినట్టు

దండియైనపుట్టుగులు తన్నుఁ దానే వచ్చురే

పండినపండ్లు తొడముఁబాసి వూడినయట్టు

అందనే మరణములు అందరికి సరిరే

॥ ఇందు ॥

పెనురాతిపైఁ గడవ పెట్టిఁగాఁ గుదురైనట్టు

తనుఁదానే చింతింపఁ దలఁపు నిలుచురే

ఘనుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ గని శరణన్నఁ జాలు

వెనక పాపాలు మంచు విచ్చినట్టు విచ్చురే

॥ ఇందు ॥ 140

పాడి

చూచేచూపొకటి సూటిగుఱి యొకటి

తాచి రెండు నొకటైతే దైవమే సుండి

॥ పల్లవి ॥

యేనుగఁ దలఁచితే యేనుగై పొడచూపు

మాను దలఁచిన నట్టే మానై పొడచూపు

పూని పెద్దకొండ దలపోయఁ గొండై పొడచూపు

తానే మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండి

॥ చూచే ॥

బట్టబయలు దలఁచ బయలై పొడచూపు

అట్టై యంబుధి దలఁచ నంబుధియై పొడచూపు

పట్టణము దలఁచిన పట్టణమై పొడచూపు

తట్టి మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండి

॥ చూచే ॥

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీపతిఁ దలఁచితేను

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీపతై పొడచూపు

భావమే జీవాత్మ ప్రత్యక్షము పరమాత్మ

తావు మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండి

॥ చూచే ॥ 141

రేఖ 135

శ్రీరాగం

విరుదులన్నియు నీవే విరుదులొకములెల్ల

అరయ నీపాదమందె అణఁగుండెఁగాన

॥ పల్లవి ॥

బహదేవతాసార్వభౌమవిరుదు నీకే

సహజము నీవు భూసతిపతివిగాన

వహి దేవతాచక్రర్థివిరుదు నీకే

విహితము చక్రముచే వెలసేవుగాన

॥ విరు ॥

పెనుదేవశిఖామణిబిరుదు నీకే చెల్లు

ఘనకొస్తుభమణిగలవాడవుగాన

మును దేవదేవోత్తముడనుబిరుదు నీకే

ననిచెఁ బురషోత్తమనాముడవుగాన

॥ బిరు ॥

వాట్టుకొని దేవరాహుత్తరాయబిరుదు నీదే

కిట్టి రాతిగుట్టము నెక్కితిమిగాన

తిట్టమై శ్రీవేంకటేశ దేవి నిహమింపసేపె

అట్టె నానింహుడవై అమరితిగాన

॥ బిరు ॥ 142

లలిత

ఎందు నీకుఁ బ్రియమో యీతెప్పతిరుణాళ్ళు

దిందువడె నిరులతో తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ పల్లవి ॥

పాలజలనిధిలోఁ జిన్నలఁ బాముతెప్పఁ

దేలుచున్న దది తెప్పతిరుణాళ్ళు

వోలి నేకోడకమై వొక్క మట్టియామీఁగ

తేలుచున్న దది తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

అమృతము దిచ్చునాఁడు అంబుధిలో ముధురము

తెమలఁ దేలించుతెప్పతిరుణాళ్ళు

యమునలో వాళిగునుఁ గిప్పుపడిగెమీఁగ

తిమిరి తొక్కినతెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

అప్పుడు పదారువేలు అంగిసలచమలఁ

తెప్పలఁ దేలినతెప్పతిరుణాళ్ళు

వాప్పుగ శ్రీవేంకటాద్రి నన్నతిఁ గోనేటిలోన

తెప్పిరిల్లె నేటెనేట తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥ 143

లలిత

తలఁగరో లోకులు తడవకురో మమ్ము
కలిగిన దిది మాకాపురము

॥ పల్లవి ॥

నరహరికీర్తన నానిశఱిహ్వా
వొరుల సుతిపఁగనోపదు జిహ్వా
మొరహరుపదముల మొక్కినశిరము
పరులనందనకుఁ బరగదు శిరము

॥ తలఁ ॥

శ్రీపతినే పూజించినకరములు
చోఁపి యాచనకుఁ జొరపు కరములు
యేపున హరికడ కేఁగినకాళ్ళు
పాపులయిండ్లకుఁ బారపు కాళ్ళు

॥ తలఁ ॥

శ్రీవేంకటపతిఁ జింతించుచునను
దావతి వితరముఁ దలఁచదు మనసు
దేవుఁ డతనియాధీనపుతనువు
తేవల వితరాధీనముగాదు

॥ తలఁ ॥ 144

రామక్రియ

ఏల మమ్ము గాసినేనే రింకా మీరు
కాలముతో నిలిచెను కైవల్యపదవి

॥ పల్లవి ॥

పాపములు హరినామపఠనచేఁ బాపుకొంటి
కైపుగఁ జిత్రగుప్తుఁ దాకవిలె గట్టు
కోపులఁ బుణ్యములెల్ల గోవిందుని కిచ్చితిమి
పూఁపలస్వర్గముత్రోవ భుజవేయరో

॥ ఏల ॥

అతుమలో నజ్జాన మాచార్యుడే పాపె
 ఆతల జన్మాలవాకి లటు ముయ్యరో
 చేత హరిదాస్యమున జీవన్ముక్తుడనైతి
 జాతీయధర్మములాల సంబంధము విడరో

॥ ఏల ॥

పరమాత్ముచింతచేత బదుకు నిశ్చయమాయ
 ధరఁ గైవసము గావో తగుచిత్తమా
 యిర వై నశ్రీవేంకటేశుఁ డేచుకొనె మమ్ము
 పరదేవతలు మాకుఁ బనిలేదు మీరు

॥ ఏల ॥ 145

భైరవి

మఱి యెందూ గతిలేదు మనుష నీవే దిక్కు
 జఱసి లక్ష్మీశ నీశరణమే దిక్కు

॥ పల్లవి ॥

భవసాగరంబులోఁబడి ముచ్చిఁగినవాకు
 తివిరి నీనామమనులేపయే దిక్కు
 చివికి కర్మంబునెడిచిచ్చు చొచ్చినవాకు
 జవళి నాచార్యుఁ కృపజలదియే దిక్కు

॥ మఱి ॥

ఘనమోహపాశములగాలిఁ జొయ్యెడినాకు
 కొనల నీ పాదచింతకొమ్మయే దిక్కు
 కనలి మనసనెడియాకాసముననున్నవాకు
 కనుఁగొనఁగ నీదాస్యగరుడఁడే దిక్కు

॥ మఱి ॥

మరిగి సంసారమనెడిమంటికిందటినాకు
 ధర భక్తియనుబిలద్వారమే దిక్కు
 యిరవై నశ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నాకు -
 నరుడై న నీవంశరాత్మవే దిక్కు

॥ మఱి ॥ 146

౧. 'కృపా' కావచ్చు. లేక కత్తుమనమానమైన కావచ్చు. ౨. 'పాదమనెడి చింతకొమ్మ' లేక 'పాదచింత అనేది కొమ్మ' చిల్లరసమాన దోషములు లెక్కలేవి- ఈవాఙ్మయమున 'చింతకొమ్మ' యనుట బాగున్నట్లుతోచెడిది. చింతకొమ్మ చాలగట్టిదిగా. మోక్షమునకు హరిపాదములంక గట్టివి.

రామక్రియ

శ్రీపతి నీయాజ్ఞ నేనెద మిదివో

పూఁపలమాయలఁ బొంలఁగనేలా

॥ పల్లవి ॥

కాయము సుఖదుఃఖములకు మూలము

పాయము యింద్రియపరవశము

ఆయము రెంటికి నన్నపానములు

మోయవిమోఁపిది ములుగఁగనేలా

॥ శ్రీప ॥

తలఁపు పుణ్యపాతకములమూలము

కలిగినపుట్టువు కర్మగతి

ఫల మిది రెంటికి బలుసంసారము

కలిగిన వెట్టికి కాదన నేలా

॥ శ్రీప ॥

జీవుఁ డింతటా ంసృష్టికి మూలము

భావముఁ బ్రకృతికిఁ బ్రపంచము

చేవగ రెంటికి శ్రీమేకతేశ్వర

నీ వంతరాత్మవు నెమకఁగ నేలా

॥ శ్రీప ॥ 147

రేకు 136

ధన్వాసి

జ్ఞానయజ్ఞ మీగతి మోక్షసాధనము

నానార్థములు విన్నే నడపె మాగురుఁడు

॥ పల్లవి ॥

అలరి దేహమనేటియాగళాలలోన

బలువై యజ్ఞానపుపకువు బంధించి

కలసి వైరాగ్యపుకత్తులఁ గోసి కోసి

వెలయ జ్ఞానాగ్నిలో వేలిచె మాగురుఁడు

॥ జ్ఞాన ॥

మొక్కుచు ౧ వైష్ణవులనేమునిసభ గూడపెట్టి
 చొక్కుచు శ్రీపాదతీర్థసోమపానము నింది
 చక్కఁగా సంకీర్తనసామగానము చేసి
 యిక్కవతో యజ్ఞము నేయించెఁబో మాగురుఁడు || జ్ఞాన ||

౨ తదియ్యగురుప్రసాదపుపురోడాశ మిచ్చి
 కొద దీర ద్వయమనుకుండలంబులు వెట్టి
 యెదలో శ్రీవేంకటేశు నటు ప్రత్యక్షమచేసె
 యిదివో స్వరూపదీక్ష యిచ్చెను మాగురుఁడు || జ్ఞాన || 148

శ్రీ గాగం

లావణ్యశృంగారరాయ లక్ష్మీనాథ
 యేవేళ నీవినోదాన కేదాయ నేమి || పల్లవి ||

పాలజలధివంటిది పవ్వళించు నామనసు
 గాలివూర్పులే కడళ్లు కలదు లోతు
 చాలఁగఁ దొల్లి సీవు సముద్రశాయివట
 యాలీల నీవినోదాన కేదాయ నేమి || లావ ||

నిక్కపుభూమివంటిది నెలపుకో నామనసు
 పెక్కులిన్నియుఁ గలవు పెరుగుచుఁడు
 పుక్కటఁ దొల్లియు సీవు భూసతిమగఁడవట
 యెక్కువ నీవినోదాన కేదాయ నేమి || లావ ||

నిండుఁగొండవంటి దిదె నిలుచుండు నాభక్తి
 ౩వుండుచోటనేవుండు నొక్కచోటను
 కొండలరాయఁడవట కోరికె శ్రీవేంకటేశ
 అండ నీవినోదానకేది యాయ నేమి || లావ || 149

౧. వైష్ణవుల నేము నీసభ పూ.ము.పా

౨. 'తదియ' కావచ్చు.

౩. 'వుండ' పూ.ము.పా; రేకు.

రామక్రియ

మెచ్చు; మెచ్చకుంటే మాను; మించి నే నాడకమాన

అచ్చపునీసూత్రధారి నవధారు దేవ

॥ పల్లవి ॥

వొక్కడ నే జీవుడను వోహో హరీ

పెక్కుబహురూపాలే పెంచి యాడితి

తక్కినయింద్రియములే తగుమేళము

అక్కజపువిద్యవాడ నవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥

సూటి నించుకంతవాడఁ జూడవే హరీ

వీటిసంసారపుబారి విద్య లాడితి

పాటినాకర్మమే క్రియాభాషాంగము

ఆటవాడ నింతె నేను అవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥

చేరి చిత్తగించుమీ శ్రీవేంకటేశ నేడు

మేరతోఁ భక్తనేమోకుమీడ నాదేను

యీరానిపదవులు యిచ్చితి నాకు

ఆరితేరి గెలిచితి నవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥ 150

శ్రీరాగం

१ దినము ద్వాదశి నేడు తీర్థదివసము నీకు

జనకఁడ అన్నమాచార్యుఁడ విచ్చేయవే

॥ పల్లవి ॥

అనంతగరుడముఖ్యులై నసూరిజనులతో

ఘననారదాదిభాగవతులతో

దనుజమర్దనుడైన దైవశిఖామణితోడ

వెనుకొని యారగించ విచ్చేయవే

॥ దిన ॥

౧. 'భక్తనే' పూ.మ.పా. 'భక్తి+అనే; ఈ వ్యావహారిక సందర్భము ఈ వాఙ్మయమున కొల్లది.

౨. ఈపాట అన్నమయ్య శ్రాద్ధ దినమును గూర్చివ్రాసినది గాన, అన్నమయ్య రచన కాదు. అన్నమయ్యకీర్తనంశేఖరిలో నిది పొరపాటున చేరియుండవచ్చు.

వై కుంతాన నుండి యాశువారలలోపల నుండి
 లోకపునిత్యము క్తులలోన నుండి
 శ్రీకాంతతోడ నున్న శ్రీవేంకటేశుఁ గూడి
 యీకడ నారగించ వింటికి విచ్చేయవే

॥ దిన ॥

సంకీర్తనముతోడ సనకాదులెల్లఁ బాడ
 పొంకపుశ్రీవేంకటాద్రిభూమి నుండి
 లంతె శ్రీవేంకటగిరిలక్ష్మీవిభుఁడు నీవు -
 నంతెల మాయింటివిందు లారగించవే

॥ దిన ॥ 151

మాళవి

గుఱ్ఱాలఁ గట్టవితేరు కొంక కెందైనాఁ బారీ
 విఱ్ఱపీఁగుచుఁ గదీసీని వేడుకతో జీవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

సరి పిఱుఁదే రెండుజంటబండికండ్లు
 సరవితోఁ బాదాలు చాపునొగలు
 గరిమఁజూపులు రెండు గట్టినపగ్గములు
 దొరయై దేహరథము దోలీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥

పంచమహాభూతములు పంచవన్నెకోకలు
 పంచల చేతులు రెండు బుటెక్కెలు
 మించె నశిరనే మీఁదనున్న శిఖరము
 పంచేంద్రియరథము పఱిపీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥

పాపపుణ్యములు రెండు పక్కనున్నచీలలు
 తోపులయన్నపానాలు దొబ్బుఁదెడ్డు
 యేపున శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కి వీధుల నేఁగఁగ
 కాపాడి నరరథము గడపీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥ 152

సాళంగం

ఉన్నమంత్రా లిందుసరా వొగి విచారించుకొంటే

విన్నకన్నవారికెల్ల విష్ణునామమంత్రము

॥ పల్లవి ॥

పరగఁ బుచ్చకొయలఁ బరసిపోదు మంత్రము

గరిమ ముట్టఁబులేనిఘనమంత్రము

వరుస నెవ్వరువిన్నా వాఁడిచెడనిమంత్రము

అరయ నిదొక్కఁజేపో హరినామమంత్రము

॥ ఉన్న ॥

యేజాతినోరికైన నెంగిలిలేనిమంత్రము

వోజదప్పితేఁ జెడకవుండేమంత్రము

తేజాన నొకరి కిస్తేఁ దీరిపోనిమంత్రము

సాజమైన దిదేపో సత్యమైనమంత్రము

॥ ఉన్న ॥

యిహముఁ బరముఁ దానే యియ్యఁజాలినమంత్రము

సహజమై వేదాలిసారమంత్రము

బహునారదాదులెల్ల పాటవాడినమంత్రము

విహితమయినశ్రీ వేంక ఠేశుమంత్రము

॥ ఉన్న ॥ 153

రేకు137

సాళంగనాట

అనుచు దేవగంధర్వాదులు పలికేరు

కనకకళిపు నీవు ఖండించేవేళను

॥ పల్లవి ॥

నరసింహః నరసింహః ననుఁగావు ననుఁగావు

హరి హరి నాకు నాకు నభయమీవే

కరిరక్ష కరిరక్ష గతమైరి దనుజులు

సురనాథ సురనాథ చూడు మమ్ముఁ గృపను

॥ అను ॥

దేవదేవ వాసుదేవ దిక్కు నీవే మూరు మాటు

శ్రీవక్ష శ్రీవక్ష సేవకులము

భూవనితనాథ నాథ పొడమె స్త్రీతాంము

పావన పావన మమ్ముఁ బాలించవే

॥ అను ॥

జయజయ గోవింద శరణుదొచ్చేము నీకు

భయహర భయహర పాప మడఁగె

దయతో శ్రీవేంకటేశ తగిలి కాచితి మమ్ము

దయఁజూడు దయఁజూడు దాసులము నేము

॥ అను ॥ 154

అలిపి

కటకటా కర్మమా కాలములో మర్మమా

మటమాయైపోతివఁటా మది నమ్మివుంటిఁగా

॥ పల్లవి ॥

పాపబుద్ధి యాడనుండె పాయము రానినాఁడు

కోప మేడ నుండె గర్భగోళమున నున్ననాఁడు

దీపన మేడ నుండె దేహధారి గానినాఁడు

యేవున భూమిఁ బుట్టితే నేడనుండి వచ్చెనో

॥ కట ॥

నగుసంసార మెందుండె నరకాననుండునాఁడు

తగిలి మరణదెస ధనవాఁచ లెందుండె

వొగి లోభ మేడ నుండె వొంటి నున్ననాఁడు

వెగటై నేడెట్టు నన్ను వెదకి పైకొనెనో

॥ కట ॥

బహుబంధ లేడ నుండె ప్రళయకాలమునాఁడు

మహిఁ గోరికె లెందుండె మతి మఱచిననాఁడు

యిహమున శ్రీవేంకటేశు శరణంటి నేఁడు

విహితమై మాకు నెట్టు వెఱచెనో లాము

॥ కట ॥ 155

సామంతం

హరి స్వీకృతాపమున కిడ్డమేది లోకమున
సరి వేరీ నీకు మృ సర్వేశ్వరా

॥ పల్లవి ॥

పు నీళ్లు నమలతే నిండెను వేదములు

యీవలఁ దలెత్తితేనే యింద్రపదిపులు మించె
మోవ మూఁతి గిరిపితే మూఁడులోకాలు నిలిచె
మోవిఁబార నవ్వితేనే ముగిసి రసురలు

॥ హరి ॥

హరి గీరితే నీరై కొండలెల్లఁ దెగఁబారె
మారుకొంటే బయటసే మడుగులై నిలిచె
చేరి యడుగుపెట్టితే శిలకుఁ బ్రాణము వచ్చె
కూరిమిఁ గావలెనంటే కొండ గొడగాయను

॥ హరి ॥

ఁగుజారిసంఘోనే కూరెను త్రిపురములు
కరిగి గమనించితేనే కలిదోషములు మానె
రంగుగ నీకరణంటే రక్షించితి దాసులను
ముంగిట శ్రీమేకతేశ మూలమపు నీవే

॥ హరి ॥ 156

దేసాక్షి

గావులే మరణములు రేపులే పుట్టుపులు
చాపలాఁ మాని విష్ణు శరణసు మనసా

॥ పల్లవి ॥

లునంటే దుఁచుకంటే చాలును జన్మమునకు
చాలకున్న లోకమెల్లఁ జాలదు
పీలినయియానా ౨ వెట్టివానిచేతిరాయి
చాలు నింక హరి నిట్టె శరణసు టివుఁడా

॥ మాపు ॥

పాఱకున్న యి పకుబాలై బడలదు మనసు
 పాటితే జవ్వనమునఁ బట్టరాదు
 మీతిన నీరుకొద్దిదామెర యింతె యెంచి చూడ
 జాఱవిడిచి దేవుని శరణను జీవుఁడా   "మాపు 1

నేయకున్నఁ గర్మము శ్రీపతిసేవనే వుండు
 నేయఁబోతేఁ గాలమెల్లా 1 సేనాసేన
 వోయయ్య యిది యెల్లా 3 వుమినాకే చవుతాలు
 చాయల శ్రీవేంకటేశు శరణను జీవుఁడా   "మాపు 157

ధన్నాసి

దైవమా నీవే మమ్ము దయదలఁచుటగాక
 చేవల నీసేతలెల్ల చెల్లును లోకానను   "పల్లవి 11

తీవునంజేవేళ నట్టె తేటఁబులు సింపొను
 పై పైఁ బుణ్యమయితేఁ బాప మింపొను
 వోపి జంతువుల కివి వాకటాకటికి లంకె
 చేపట్టి పాపము లెట్టు నేయకుండవచ్చును   "దైవ 11

కడుఁజలువై తేను గక్కన వేడింపొను
 చెడనివిరతివేళ నీరు లింపొను
 వొడలుమోచినవారి కొకటాకటికి లంకె
 తొడరుభోగాలు మాని తోయ నెట్టువచ్చును   "దైవ 11

యివియు నీమాయే యిన్నియు నీయాజ్ఞలే
 జవళిఁ బ్రాణులకెల్ల సమ్మతైనవి
 యివల శ్రీవేంకటేశ యిటు నీకే శరణంటి
 తవిలి నీవే గతి దాఁగ నెట్టువచ్చును   "దైవ 1158

౧. 'వనుబాలై' పూ.ము.పా. 'వనిబాల' కావచ్చు.

2. 'నీయ' అనేది 'నీయ' అని చూచుటకు కావచ్చునా?

శంకరాభరణం

వట్టిలంపటాలఁ బడి వడఁ బొరలుటకంటే

వాట్టినవిరతి నూరకుండుచే సుఖము

॥ ఫల్గవి ॥

పాపముమానినయట్టిబదుకొక్కటె సుఖము

కోపమువిడిచినట్టిగుణమొక్కటి సుఖము

చేపట్టి గురుబుద్ధి నేనేటిదే సుఖము తీ -

దీపులఁబడనియట్టి ౧ దినమే సుఖము

॥ వట్టి ॥

మహిఁ జంచలములేవిమనసొక్కటి సుఖము

సహజాచారముతోడి జన్మమొక్కటి సుఖము

యిహపరసాధనపుయెన్ని కొక్కటి సుఖము

బహళపుటాసకంటె పరిపాటి సుఖము

॥ వట్టి ॥

పరులఁ బీడించితేనిపసిఁ దొక్కటి సుఖము

గరిమ విజముతోడఁగలమాటలే సుఖము

ధరలో శ్రీవేంకటేశుదాసానుదాసుఁడయి

సరవితో నడచేటిశాంతమే సుఖము

॥ వట్టి ॥ 159

రేకు 138

దేసాశం

వారిదేపో జన్మము వడి విష్ణుఁ దెచ్చిరి

భారతరామాయణాలై పరగె నీకథలు

॥ వల్లవి ॥

భువిమీఁద రావణుఁడు పుట్టగాఁగా రాముఁడవై

తవిలి యిందరికిఁ బ్రత్యక్షమైతివి

వివరింప నంతవాఁడు వెలసిలేఁగా నీవు

అవతార మందితే నిన్నందరునుఁ జూతురు

॥ వారి ॥

రమణఁ గంసాదియసురలు లూటి నేయఁగాఁగా

తమిఁ గృష్ణావతార మిందరి కైతివి

గములై యంతటివారు గలిగితేఁగా నీవు నేఁడు

అమర జనించి మాటలాడుదు విందరితో

॥ వారి ॥

యెంత పుపకారియో హిరణ్యకశిపుఁడు

చెంత నరసింహుఁడ నీసేవ యిచ్చెను

యింతట శ్రీవేంకటేశ యిన్నిరూపులును నీవే

పంతాన నీశరణని బ్రదికితి మిదివో

॥ వారి ॥ 160

సామంతం

ఊరకై తే నిన్నుఁ గాన మొకకారణానఁ గావి

పూరిజీవులము, నీవు పురుషోత్తముఁడవు

॥ పల్లవి ॥

అసురలు భువిఁ బుట్టుటచి పుపకారమే

అసురలు బాధింతు రమరులను

పొసఁగ వారికిఁగాను పూనుకవచ్చి నీవు

వసుధ జనించితేను వడి నిన్నుఁ గందుము

॥ ఊర ॥

అడరి ధర్మము చెడి యధర్మమైనా మేలు

వెడఁగుమునులు విన్నవెందురు నీకు

తడవి ధర్మము విల్పి ధరణిఁ బుట్టుదు నీవు

బడి నిన్ను నేవించి బ్రదుకుదు మపుడే

॥ ఊర ॥

నీకంటే మాకుఁ జూడ నీదాసులే మేలు

పైకొని వారున్నచోటఁ బాయకుందువు

చేకొని శ్రీవేంకటేశ చెప్పఁగానే వారిచేత

నీకథలు విని విని నే మీదేరితిమి

॥ ఊర ॥ 161

సాశంగనాట

పేరు నారాయణుడవు బెంబాడిచేతలు నీవి

నోరు మూసుకున్నఁ బోదు నున్నవిసీసుద్దులు

॥ పల్లవి ॥

० వేసులు మాకుఁ జెప్పె విన భారతముగాఁగ

మోస నీపాలముచ్చిమిమొదలుగాను

రాసికెక్క శుకుఁడు రవ్వగాఁ బొగడఁజొచ్చె

ఆసలఁ బరకాంతల నంటినసీసుద్దులు

॥ పేరు ॥

రంతున వాల్మీకి చెప్పె రామాయణముగాను

సంతగాఁ దాటకాదులఁ జంపినదెల్లా

అంతకముందె నారదుఁ డవి దందెమీటి చెప్పె

యింతటా వేటాడి జీవహింసలు నేసినది

॥ పేరు ॥

వెదుక నజుఁడు చెప్పె వేదముగా నీవు దొల్లి

వోడక మీనై కొన్నా శృంగితివంటా

తోడనే సప్తరుషులు తొల్లియునుఁ జెప్పి రదె

యీడనే శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైతి వనుచు

॥ పేరు ॥ 162

గుండక్రియ

దేహ మిది యొకటే దేవుఁడ నీవాకఁడవే

యీహల రెంట దెప్పర మిదివో మాబదుకు

॥ పల్లవి ॥

రాతి లొక్కలోకము రవ్వపడెఁ గలలోన

ఘాతలఁ బగలొక్కలోకము వేగితే

యీతల రెప్పలే మరఁ గిందుకు నందుకుఁ జూడ

యేతుల రెంట దెప్పర మిదివో మాబదుకు

॥ దేహ ॥

సతికాఁగి లొకటే జవ్వనపుఁగాఁక రెఁచు
 సుతకాఁగి లోకవేరెసుఖమై తోఁచు
 మతిలోపమరఁ గింతే మగువలే యిద్దరును
 ఇతన్నై రెంటు దెప్పర మిదివో మాబదుకు || దేహ ||

దైవమా విన్నాతుమలోఁ దలఁచి యానందింతు
 పూవుల నిన్నుఁ బూజింతు పొంచి వెలిని
 శ్రీవేంకటేశ నీనేవలోనిమరఁ గింతే
 యీవల రెంటు దెప్పర మిదివో మాబదుకు || దేహ || 163

రామక్రియ

చాటెద నిదియే సత్యము సుందో
 చేటు లేదీతని నేవించినను || పల్లవి ||

హరినొల్లనివా రసులు సుందో
 సుర లీతనిదాసులు సుందో
 పరమాత్ముఁ డీతఁడె ప్రాణము సుందో
 మరుగక మఱచిన మఱి లేదికను || చాటె ||

వేదరక్షుఁడు విష్ణుఁడు సుందో
 సోదించె శుక్రుఁ డచ్చుగ సుందో
 ఆదిబ్రహ్మగన్నాతఁడు సుందో
 యేదెస వెదకిన వితఁడే ఘనుఁడు || చాటె ||

యిహపర మొనఁగను యీతఁడె సుందో
 వహి నుతించెఁ బార్వతి సుందో
 రహస్య మిదివో రహి శ్రీవేంకట-
 మహిధరంబున మనికై నిలిచె || చాటె || 164

కేదారగోళ

మీరు సాక్షి మీరు సాక్షి మే మేమీ ననలేము

చేరి చూడరమ్మ వీని చెల్లుబడి యమ్మా

॥ పల్లవి ॥

పిన్నవాడు నిద్ర వోగ పెనచి కూకటతోడ

పన్ని లేగతోక గూడ బంధించి కట్టె

పున్నతి దొలగ వాని వాల్లెల్లా దోగిపోయ

కన్నెలార యీకృష్ణ గంటిరిటరమ్మా

॥ మీరు ॥

లేగల నన్నిటి నేము లేవక తొల్లె పడిచె

మూగి అవులబేయలు మొగి గలయ

అగ్నిపట్ట బోతేను అప్పుడే తా గడె వెట్టి

రాగతనాన నున్నాడు రాచబలుసమ్మా

॥ మీరు ॥

వారము నేసేమనుచు వడి నింటివారమెల్లా

కూరలు పాళాలు దొంతిగూడబెట్టితే

ఆరగించ వేలుపుల అలికి పూసి కుడిపీ

కూరిమి శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందుడమ్మా

॥ మీరు ॥ 165

రేకు 139

భూపాళం

ఇదివో మాయంట నేడు యంత సేసె గృష్ణుడు

అదివో మాయంటాను అంత సేసె గృష్ణుడు

॥ పల్లవి ॥

గంట వాగకుండా నిడగ నసపు దురిగి మా-

యింటివారు నిద్రించ నిల్లుచొచ్చెను

అంటివచ్చి చొకదూడ అపూరి మేసితేను

గంట గణగణ వాగె గక్కన మేల్కొంటిమి

॥ ఇది ॥

చొక్కరొలు దాపు వెట్టి వుట్టియెక్కి అందుమీది -

చక్కెరల్లా మెనఁగి మాచంటివానిని

వుక్కెట్టి వుట్టిమీద నునిచి రోలు దీనె

చొక్కి తా నెందున్నాడో చొప్పు ఇదే కంటిమి

॥ ఇది ॥

అప్పు వెళ్లవిడిచె నవి నేఁ దోలి తేఁబోతే

నీవల దూడలఁ దెచ్చి యింటిలోఁ గట్టె

దావతి నింతా వెదకి తలుపు దెరచితేను

శ్రీవేంకటేశునిమాయఁ జిక్కి లోన నున్నవి ॥ ఇది ॥ 166

దేసాక్షి

అనరాదు వినరాదు ఆతనిమాయలు నేఁడు

3 నినదినక్రొత్తలాయ ద్రిష్ట మిదే మాకు

॥ పల్లవి ॥

అదెడిబాలుల హరి అంగిలిచూపుమని

తోడనే వాండ్లనోర దుమ్ములు చల్లి

యీడ మాతోఁ జెప్పఁగాను యిందరముఁ గూడి పోయి

చూడఁబోతే పంచదారై చోద్యమాయనమ్మా

॥ అన ॥

తీఁటతీగెలు సొమ్మంటా దేహము నిండాఁ గట్టె

తీఁటకుఁ గాక బాలులు తెగి వాపోఁగా

పాటించి యీసుద్ది విని పారితెంచి చూచితేను

కోటికోటి సొమ్ములాయ కొత్తలోయమ్మా

॥ అన ॥

కాకిజున్ను జున్నులంటా గంపెఁదేసి తినిపించి

వాకొలిపి బాలురెల్ల వాపోవఁగా

ఆకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డాబాలుల కంటిసీరు

జోకగ ముత్యాలు నేనెఁ జూడఁగానే నేము

॥ అన ॥ 167

౧. 'దోలితే బోతే' పూ.ము.పా. ౨. 'జొక్కి' పూ.ము.పా. యతిభంగము.

౩. 'దినదినక్రొత్తల' వంటి చిల్లర సామాసిక దోషములు మావ్యావహారికవాఙ్మయము - నకు అలంకారములు

దేసాక్షి

మందెలిగొనిమానెరమే కా

ధుజన నిపు చేపట్టినందుకొదమా

॥ పల్లవి ॥

అంచలఁ బరుచుచు లోహపుఁగాళికలనెల్ల

యెంచినా పసిడి గావించుఁగాక

నించినన్ న్నాతుమఁ జింతించువారిపాతకాలు

మించబచ్చెవా మేలే మెరయింతుగాక

॥ నిజ ॥

నలుకంకరవికీరణాలు మేలుగీడని

ఎలఁగినా యిల్లుటిరో దానేకాక

సుల నీదాసుఁడు జాతి నెవ్వఁడైనా నీకృపఁ

డెలఁగి పాసుఁ జేసి చెకొనుఁగాక

॥ నిజ ॥

భూరి దిక్కు లగాలి పొందుగ అసిదాడని

ఘాసినా చోక మెల్లా మలయుఁగాక

మానక శ్రీవేంకటేశ మహితో నీదాసులుండే

దెనెలవైనా నీకిరవేరాదా

॥ నిజ ॥ 168

భైరవి

నిపు జగన్నాధుఁడవు నే నొకజీవుఁడ నింతే

నీవలె ననుభవించ నే నెంతవాఁడను

॥ పల్లవి ॥

వైకుంఠపదమేడ వడిఁ గోర నెంతవాఁడ

యీకడ నీదాసుఁడనొ టిది చాలదా

చేగాని నీసారాచింత యేడ నేనేడ

పైకొని నీదాగు మోచి బ్రదికితిఁ జాలదా

॥ నీవు ॥

౧. 'చేకొందుగాక' కావచ్చు. ౨. ఈడన్ + అడన్ + అని.

సొంపుల నీయానందనుఖ మేడ నే నేడ
 యింపుశ్రీవైష్ణవసల్లాపన చాలదా
 నింపుల విజ్ఞాన మేడ నే దెలియ నెంతవాడ
 యింపుగా నీకథ విను టిదియే చాలదా

॥ నీపు ॥

తై వల్యమందు నీతో కాణాచి యాడ నాకు
 శ్రీవేంకటాద్రిమీదిసేవ చాలదా
 యీవల శ్రీవేంకటేశ ని పిచ్చినవిజ్ఞానమున
 భావించి యింపుబొగదేభాగ్యమే చాలదా

॥ నీపు ॥ 169

వలహరి

అన్నిటాను హరిదాసు లదికులు
 కన్నులవంటివారు కమలజాదులకు

॥ వల్లవి ॥

అందరును సమమైతే నరుహానరుహము లేదా
 అందరిలో హరియైతే నాగక
 బొందితో విప్రుని దెచ్చి పూజించినట్టు వేరే
 పొందుగానికునకము బూజింపదలసినా

॥ అన్ని ॥

అన్నిమతములు సరియైతేను వాసి లేదా
 చెన్నగు బుర్రాణాలు చెప్పుగాక
 యెన్నగ సొర్ణాటంక మింతటాను జెల్లినట్లు
 సన్నపుదోలు బిళ్లలు సరిగా జెల్లినా

॥ అన్ని ॥

గక్కున బైరువిత్తగా గాదము మొలచినట్లు
 చిక్కినకర్మములెలా జెలగె గాక
 తిక్కక శ్రీవేంకటేశుదాస్య మెక్కుడైనట్లు
 యెక్కడా మోక్షోపాయ మిక్క జెప్ప నున్నదా

॥ అన్ని ॥ 170

ముఖారి

ఇదియే బుద్ధి నాకు వింతకంటే మఱి లేదు

కదిసి నీబంటనంటే కాతువు నన్నును

॥ పల్లవి ॥

నేరిచి నడచేనంటే నేఁ గాను స్వతంత్రుడను

నేరమి చేసేనంటే విండును దూరు

యీరెంటికిఁ గాక నేను యితై నీకు శరణంటే

గారవించి వహించుక కాతువు నన్నును

॥ ఇది ॥

వాక్కచో నిర్థ మర్జించుకండితే జన్మాలు పెక్కు

యొక్కేనంటే మోక్షము యేదో యెఱుగ

యొక్కడిసుద్దులునేల యిచ్చట నీనామము

గక్కనఁ బేర్కొంటేఁ దయఁ గాతువుగా నన్నును ॥ ఇది ॥

తపసినయ్యేనంటేఁ జిత్తము కై వశము గాదు

చపలసంసారి నైతే శాంతి యుండదు

ఉపమలేల శ్రీవేంకటోత్తమ నీసేవ చేసి

కపటము మానితేను కాతువు నన్నును

॥ ఇది ॥ 171

రేకు 140

శంకరాభరణం

ఆహా మేమిచెప్పేది హరి నీమాయ

మోహములే చిగిరించి మొదల జవ్వనము

॥ పల్లవి ॥

యెంచఁగ భూమి యొక్కటే యేలినరాజు లెందరో

పొంచి వారివెంటవెంటఁ బోవదాయను

అంచలసూర్యచంద్రులనే గదెకుడుకల

ముంచి కొలచి పోసీవి మునుకొని కాలము

॥ ఆహా ॥

౧. 'గదెకుడుకల' శాంమును కొంచెది కొంపాత్ర కావచ్చునేమో. అర్థమింకను విచార్యము.

దేవలోక మొక్కటే దేవేంద్రు లెందరో
 కైవళమై యేలఁగ నొక్కరిదీ గాదు
 ఆవటించి పంచభూతాలనేటిశాఖలు వెల్లి
 సావధాననఁ బెరిగి సంసారవృక్షము

॥ ఆహా ॥

యిచ్చట నీ వొక్కఁడవే యిటు నీదాసు లెందరో
 తచ్చి యెంత నేవించినాఁ దనివిలేదు
 నిచ్చలు శ్రీవేంకటేశ విధానము నీభక్తి
 యెచ్చినాఁడ వింతటా నీదేరీ జన్మము

॥ ఆహా ॥ 172

ముఖారి

ఏరీతి నెవ్వరు నిన్ను నెట్లు భావించినాను
 వారివారిపాలికి వదలుఁడవౌదువు

॥ పల్లవి ॥

చేరికొల్పినవారికిఁ జేపట్టుఁగుంచమవు
 కోరినుతించినవారికొంగుపైఁడివి
 మేరతోఁ దలఁచువారిమేటినిధానమవు
 సారపువివేకులకు సచ్చిదానందుఁడవు

॥ ఏరీ ॥

కావలెననేవారికి కామదేనువవు మరి
 సేవనేసేవారికి చింతామణివి
 నీవే యిగతెన్నవారికి నిఖిలరక్షకుఁడవు
 వారిరి శరణువేదేవారిభాగ్యరాశివి

॥ ఏరీ ॥

నిన్నుఁ బూజించేవారివిజపరతత్వమవు
 యిన్నిటా నీదాసులకు నేలికెవు
 యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యిహపరములకును
 పన్ని కాచుకున్నవారిఫలదాయకుఁడవు

॥ ఏరీ ॥ 173

వరాళి

ఇతరుల దూరనేల యెవ్వరూ నేమి నేతురు

మతి వారూఁ దమవంటిమనుజులేకాక

॥ పల్లవి ॥

చేరి మేలునేయిఁ గీడునేయి నెవ్వరు గర్తలు

ధారుణీలో నరులకు దైవమేకాక

సారెఁ దనవెంటవెంటఁ జనుదెంచేవా రెవ్వరు

బోరునఁ జేసినపాపపుణ్యాలేకాక

॥ ఇత ॥

తొడఁగి పొగడించాను దూషించా ముఖ్యులెవ్వరు

గుడిగొన్న అనలోవిగుణాలేకాక

కడుఁగీర్తి నపకీర్తి గట్టెడివా రెవ్వరు

నడచేటితనవర్తనములేకాక

॥ ఇత ॥

ఘనబంధమోక్షాలకుఁ గారణ మిఁక నెవ్వరు

ననిచిన జ్ఞానాజ్ఞానములే కాక

తనకు శ్రీవేంకటేశుఁ దలపించేవా రెవ్వరు

కొనమొద లెఱిగినగురుఁడేకాక

॥ ఇత ॥ 174

దేసాళం

అక్కటా నే నిర్మలుఁడనయ్యే దిఁక నెన్నఁదో

చక్క నన్ను దిద్దుకోనే సర్వేశ్వరా

॥ పల్లవి ॥

నేనే మంచివాఁడనై తే నిండుకోదా జ్ఞానము

కావీలే యింకా నేమేమిగడమోకాక

అనుక సుకృత్తినైతే నలవడదా విరక్తి

కానరానితప్పు లెన్నిగలవోకాక

॥ అక్క ॥

నామననే చక్కనైతే నాకుఁ బ్రత్యక్షము గావా
 చేముంచి నేరమేమి నేసితి నోకాక
 అముక మోక్షాధికారి నైతే నెదురుగా రాదా
 కామితార్థం భోగించఁ గలుగఁబోలుఁగాక   " అక్క "

బాలే నామేను పవిత్ర మైతే సేవ గొనవా
 యేలాగున్నదో నీచిత్త మెఱుగఁగాక
 యీలీల శ్రీవేంకటేశ యెదుటనే వున్నాఁడవు
 యేలుకొని చేపట్టి యాడేర్చవుగాక   " అక్క " 175

శ్రీరాగం

చొచ్చితి నీకు శరణు సుద్దు లిఁకనేటికి
 కచ్చుపెట్టెవ్వరివల్లాఁ గలిగే దేమీ   " వల్లవి "

పుట్టక మునుపెఱుగ పుట్టుగు మీఁదెఱుగను
 యిట్టై యెప్పటి యెఱుక యేడ కెక్కివి
 పట్టె మదనుభూతము పరసిపోయను బుద్ధి
 వట్టిపెద్దతనాలను వచ్చేదేమీ   " చొచ్చి "

రానివి రప్పించఁగ నేరను వచ్చే వాఁపనేర
 తానకపునాస్వతంత్ర మెందఁకా వచ్చును
 అనుకున్నది ముదిమి అట్టై జారె శాంతము
 నే నెంత విఱ్ఱివీఁగినా నిండేదేమీ   " చొచ్చి "

యిప్పుడు నే నెవ్వఁడనో యెక్కడ నీ వున్నాఁడవో
 కప్పిననావుపాయాలే కార్య మిచ్చివి
 నెప్పున శ్రీవేంకటేశ నీయెదుటఁ బడ్డవని
 తప్పక యాడేర్తుగాక తలపోసేదేమీ   " చొచ్చి " 176

కన్నడ గొళ

చేసిననావిన్నము చిత్తానఁ బెట్టుకొమ్మి

వేసరించి యిప్పుడే నే వేడుకొంటిఁజుమ్మి

॥ పల్లవి ॥

ముందె నాపుణ్యఫలములు నీ కిచ్చితి నంటి

కందువఁ గోరగని సలకల్పించితిసి

యిందు మఱచి తప్పినా యిన్ని నీకె యెలవు

పందవేసి నన్ను పిరి నేరము లెంచకుమీ

॥ చేసి ॥

నిన్నేకావి యితిరుల నేఁ గొలువనొల్ల నంటి

పున్నతిఁ బరద్రవ్యా లొల్లనంటి

అన్నిటా నేనే మఱి యప్పటిమాటే యంచు

సన్నల నన్నుండును నొచ్చమని దూరకుమీ

॥ చేసి ॥

నానాపుపాయాల నాడే శరణంటి

పూని నీసాకా మునేఁ బొడగంటిని

నేను మత్తుడనై పున్నా నీవే తలఁచి తెలుపుకో

కోనేటిశ్రీవేంకటేశ కొసరించుకోకుమీ

॥ చేసి ॥ 177

రేకు 141

శుద్ధవసంతం

దీనరక్షకుఁ డఖిలవినుతుఁడు దేవదేవుఁడు రాముఁడు

జానకీపతిఁ గొల్వఁడీ ఘనసమరవిజయుఁడు రాముఁడు ॥ పల్లవి ॥

హరునితారకబ్రహ్మమంత్రమై యమరినయర్థము రాముఁడు

సురలఁ గాచి యసురల నడచినసూర్యకులజుఁడు రాముఁడు

సరయువందును ముక్తిచూరలు జనుల కొసఁగెను రాముఁడు

హరియే యీశఁడు హరివిందుల కాదిపురుషుఁడు రాముఁడు ॥ దీన ॥

మునులరుపులకు నభయమొసంగినమూలమూరితి రాముడు
 మనసులోపలఁ బరమయోగులు మరుగుతేజము రాముడు
 పనిచి మీదటిబ్రహ్మోపట్టము బంటు కొనఁగెను రాముడు
 మనుజువేషముతోడ నగజకు మంత్రమాయను రాముడు ॥ దీని ॥

బలిమి మించినదై వికముతో భక్తసులభుఁడు రాముడు
 నిలిచి తనసరిలేనివేలుపు నిగమవంద్యుఁడు రాముడు
 మెలుపు శ్రీవేంకటగిరీంద్రముమీదిదేవుఁడు రాముడు
 వెలసె వావిలిపాటిలోపలివీరవిజయుఁడు రాముడు ॥ దీని ॥ 178

బొళి

తెలిసినమాటలు నీసముఖంబున దీకొని నిన్నడుగకపోదు
 సులభుఁడ వన్నిట ప్రాణనాథుఁడవు చొప్పుగ నానతి యయ్యఁ
 గదే ॥ పల్లవి ॥

నీవే బలవంతుఁడవో నీకంటే గర్భము బలువో
 తై వనముగ నే నెంచిచూచితే కర్మముకంటె బలువుఁడవు
 భూవలంబుల ప్రారబ్ధంబులు భోగించవలెనని యంటివా
 వావిరి నిచ్చై తే నీదేవత్వమునకు వెలితిగదే ॥ తెలి ॥

బనఁగాని లోకములోపల నది నీ యాజ్ఞని తలఁచితిమా
 నేను నీరణు చొచ్చినిమీదట నీవే పరిహరించగవలదా
 కానిపించె నా కిఁక నొకబుద్ధి కర్మముపై నెప మటువేసి
 పూనుచుఁ గాలక్షేపంబునకై భువిని వినోదము గాఁబోయి ॥ తెలి ॥

యెందఁకా జీవులతోడుత నీ వేలాటంబులు జరపెదవు
 అందరికిని నీవే తలిదండ్రులివి అయి రక్షింపుచున్నాఁడవు
 కందువ దెలిసెను శ్రీవేంకటేశ్వర కర్త వెట్టు చేసిన మేలు
 చందమాయ నిది దగవో నీకును సంతోషించితి మిటు నేము
 ॥ తెలి ॥ 179

వ ౧౪

ఏమని పొగడవచ్చు నిటువంటిది నీమాయ
కామించి బ్రహ్మాదాలనుఁ గప్పి నీమాయ   " పల్లవి "

బచ్చెనరూపులు పెక్కుల పదెప్పుల వేసినట్లు
నిచ్చల అనినుచున్నది నీమాయ
తచ్చి వారివారిరతి తమతమకే తెలియ
పచ్చిగా భోగింపించి దంపతుల నీమాయ   " ఏమ "

మఱి తొలునాటిభోగాలు మరునాటికి నింతగా
నెఱపుగాఁ దమకించి నీమాయ
విఱచరానిదుఃఖము వెన సద్రవోయితేనే
మఱపించి నెవ్వించి యహిలో నీమాయ   " ఏమ "

పట్టరానిజన్మనము పరసిపోతే ముదిమి
నెట్టుకొల్పి వుబ్బుఁడచి నీమాయ
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ ఘనుఁడవైననీదాసుల
పట్లకుండాఁ జేయుము బలిసెనీమాయ   " ఏమ " 180

నాట

నింత కఠినమో హృదయ మీది
చెంత తాతఁజేసిరి గాఁబోలు   " పల్లవి "

అమరఁ బురాణములందు నరకముల-
క్రమములా చదివియుఁ గలంగవు
యమకింకరఘోరాకృతు లటు విని
భ్రమఁ యిందుకొ భయపడ నేను   " ఎంత "

౧. పదెప్పు=పడియచ్చు. ౨. నినితి+ఉన్నది.

మనుజులదారుణమహితకర్మముల -

అనుభవములు గని యలయను

వానర యమహోగ్రయహోరాత్రంబులు

చనుచుండఁగా జడియను నేను

॥ ఎంత ॥

కలుషరౌద్రదుఃఖముల కించుకా

కలఁగను చీరికిఁ గైకొనను

యెలమిని శ్రీవేంకటేశుఁడ నాపాలఁ

గలిగి కాచితివి గాసిల నేను

॥ ఎంత ॥ 181

రామక్రియ

పాటెల్లా నొక్కచో నుండు భాగ్య మొక్కచో నుండు

యీటువెట్టి పెద్దతనా లెంచఁ బనిలేదు

॥ పల్లవి ॥

నరవిఁ గలకాలమాఁ జదువుచుండు నొకఁడు

గరిమ నీకృ , నిన్నుఁ గను నొకఁడు

ధరఁ బ్రయాసముతోడఁ దపమునేయు నొకఁడు

శరణుచొచ్చి నీకుఁ జనవెరొ నొకఁడు

॥ పాటె ॥

వొక్కఁడు మోపుమోచు నొక్కఁడు గొలుపునేయు

వొక్కఁడు పొగడి త్యాగ మూరకే యుండు

వొక్కఁ డాచారము నేయు నొక్కఁడు మోక్షము గను

యెక్కడా నీకల్పన కేమి నేయవచ్చును

॥ పాటె ॥

భావించ నటుగాన ఫలమెల్లా నీమూలము

యేవలనై నా నీవు యిచ్చితే గద్దు

జీవులు నిన్నెఱుగక చీకటి దవ్వఁగనేల

శ్రీవేంకటేశ్వర విన్ను నేవించేదే నేరువు

॥ పాటె ॥ 182

౧. మహోగ్ర+అహోరాత్రంబులు=మహోగ్రయహోరాత్రంబులు ఇట్టివి కొన్ని వింతనంధులు గలవు. లేక 'మహోగ్ర'. అని సంబోధనమా?

రేకు 142

రామక్రియ

అందుకల్లా లోన గాక అట్టే యెచ్చరికతోడ

పొందుగా హరిఁ దలఁచేపురుషుడే ఘనుఁడు || పల్లవి ||

చలములు పుట్టించ సారె ఘచ్చరము రేచ

కలుగు నానావిధకారణములు

తలఁపులు భ్రమయించ తగువేడ్క లొనరించ

పలుమా రెదుట నిల్చు బహురూపాలు || అందు ||

తగవులు దిద్దించ తగ నలమటఁబెట్ట

తగులు సనేకబంధములెల్లాను

పగసాధింపించ నప్పటి నుపాయాలు నేర్ప

నిగిడివచ్చు సనేకనెపములెల్లాను || అందు ||

౨ తేరకే మేఁదయించ దేఁమెల్లా నావటించ

పూరకే తోఁచు సనేకపుద్యోగాలు

కోరి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచి నిశ్చింతఁ దైతే

ఆరయ మతిలో నిండు నాన చాలు || అందు || 183

మాళవిగౌళ

నేరఁగల దొక్కటె నిశ్చలబ్రహ్మవిద్య

వారివారియంతర్యామే వచ్చి పెరరేచీని || పల్లవి ||

వాక్కరు నేర్పఁగవద్దు వాగి సంసారధర్మము

దిక్కై పుట్టించినప్రకృతియ నేర్పిని

గుక్కక జంతులు చన్నుగుడుప నేరుపవద్దు

చక్కఁగా ననాదివాసనలే నేర్పిని || నేరఁ ||

౧. 'అనేకనెపములు' అనేకసార్లు వంటివి. ఈ చిల్లర దోషములు మా వాఙ్మయమునకు భూష. ౨. 'తేర కేమే నలయించ' పూ.మ.సా. ౩. 'జంతులు' రేప.

అంచ నెవ్వరు ఓద్రవామ్మని బుద్ధిచెప్పవద్దు
మించి వారితమోగుణమే కప్పీని
కొంచక భుజియించునుని కోరి యుచ్చరించవద్దు
పెంచినతనయాకలే పిలిచితెచ్చిని

॥ నేరఁ ॥

అట్టై పనివాటల అలవాటు చూపవద్దు
యెట్టై నా తనజాతే సేయిపించీని
వాట్టుక శ్రీవేంకటేశుఁ డున్నాఁడు కోనేటిదండ
పట్టికొలిచినవారే భాగ్యవంతు లిలను

॥ నేరఁ ॥ 184

శంకరాభరణం

అది నే నెఱఁగనా అంతలో భ్రమతుఁగాక
మదనజనక నాకు మంచిబుద్ధి యియ్యవే

॥ పల్లవి ॥

యెంత లోకానుభవము అంతయు విధా సప్తి
కొంతై నా బ్రహ్మచింత కోటిలాభము
వింతై నజనులతోడివినోదము నిష్ఫలము
చెంత సజ్జనసంగతి చేరినయాదాయము

॥ అది ॥

నానాదేశవార్తలు నడుమఁ జింతామూలము
పూనివపురాణగోష్ఠి పుణ్యమూలము
అనినకృషివాణిజ్యాలన్నియుఁ దీరనివెట్టి
మాననియాచార మాత్మకుఁ బడ్డపాటు

॥ అది ॥

పలుచుట్టరికములు బట్టబయలుతగుళ్లు
చెలఁగునాచార్యనేవ జీవన్ముక్తి
బలిమి శ్రీవేంకటేశ పరగ రెండువిధాలు
నిలుకడయినవాడవు నీవే యిన్నిటికి

॥ అది ॥ 185

దేవగాంధారి

ఒక్కడే మోక్షకర్త వొక్కటే శరణాగతి
దిక్కని హరిఁ గొల్చి బదికిరి తొంటివారు

॥ పల్లవి ॥

నానాదేవత లున్నారు నానాలోకము లున్నవి
నానావ్రతా లున్నవి నడచేటివి
జ్ఞానికిఁ గామ్యకర్మాలు జరపి పొందేదీమి
అనుకొన్న వేదోక్తాలై నా నాయఁగాక

॥ ఒక్క ॥

వొక్కఁడు దప్పికిఁ ద్రావు వొక్కఁడు కడవ నించు
నొక్కఁ డీఁదులాడు మడుగొక్కటియందే
చక్కజ్ఞానియై సవాఁడు సారథ్యము వేదమందు
తక్కక చేకొనుఁగాక తలకెత్తుకొనునా

॥ ఒక్క ॥

యిది భగవద్గీతార్థ మిది యర్జునునితోను
యెదుటనే వుపదేశమిచ్చెఁ గృష్ణుఁడు
వెదకి వినరో శ్రీవేంకటేశుదానులాల
బ్రదుకుఁద్రోవ మనకు పాటించి చేకొనరో

॥ ఒక్క ॥ 186

భైరవి

ననుఁ జూచి హరి నీవు నవ్వకుండేవా
పనిమా లెంత బయలుపాఁకీ నామనసు

॥ పల్లవి ॥

మనసుకు గోచరమా మాటలకు గోచరమా
కనుఁగొన వసమా నీఘనరూపము
విను వెదకుచున్నాఁడ నీవెక్కడ నే నెక్కడ
జనుఁడ నింతె యెంత నాహసము నాది

॥ నను ॥

పున్నచో పెఱుగుదునా వోయీ అంచేఁ బలికేవా
యెన్నె తెలియఁదరమా యిట్టి నీమాయ
అన్నిటా నీకొలుపునేయఁ గడఁగుచున్నవాడ
యెన్నటిపొందు నీవు నా కెంత దిట్టతనమో

॥ సన్నఁ ॥

వాకిలి గానవచ్చునా వంచిలిచి ఆ చొరవచ్చునా
రాకపోక కబ్బునా పరమపదము
శ్రీకంతుడ ప్రత్యక్షమై శ్రీవేంకటాద్రి యిదె
కైకొంటి నీకృప నెంత గట్టువాయతనమో

॥ సన్నఁ ॥ 187

అలిత

ఎన్నటికి జీవుఁ డీక నీడేరేది
పన్నుకొనేటిచింతలే బలిసీఁగాని

॥ పల్లవి ॥

కలరు వివేకులు కలిదిటు యర్థము
కలఁడు దైవము నేడు గావలె నంచే
వలవనిసందేహాన వట్టిజాలిఁబొరలేటి-
అలపోత లేమిటికో తడఁబడిఁ గాని

॥ ఎన్న ॥

పున్నవి వేదశాస్త్రాలు పున్నది విశ్వానము
పున్నవాఁ డాచార్యుఁడు పుపదేశించ
తిన్నుఁదానే మోసపోయి తత్వము నిశ్చయించక
మిన్నక చంచలమే లో మెరసీఁగాని

॥ ఎన్న ॥

యిపగో పుణ్యనిధులు యిదిగో సంకీర్తన
వివరింప వీఁ డిగో శ్రీవేంకటేశుఁడు
భవములచే భ్రమసి బహుసంగతులచేత
యివల నామన నిప్పు డెఱిగిఁగాని

॥ ఎన్న ॥ 188

రేకు 148

గుజ్జరి

అన్నియు నడుగవే నేనే మఱచితి ను హరి నీకే తెలిసినవి
మన్నించి నా కీజన్మ మొనఁగితి ముక్కగాఁడు మన్మథుఁ
దొఁకడు || పల్లవి ||

పలుజన్మంబుల నేఁ ద్రాగినచనుఁబాలు గొలచితే నెన్నోనో
తిలిదండ్రులు మరియెందరో తా మెక్కడ నున్నారో
తిలకింపఁగ నాహారంబునకును తెగినకొలుచు లు యెన్నెన్నో
యిలపై నే బ్రదికినది లము యెంతని వ్రాసెనో చిత్రగుప్తుఁడు
అన్ని ||

చిమఁగఁగఁ జినుఁగఁగఁ గట్టుకోకలకుఁ జెల్లినపత్తి దా నదియంతో
కనక మెంతో నా కాభరణములై కాయంబులతో నొరసినది
పెనఁగఁ రమించినకామినీమణులపేరు లెన్నియో తొల్లిటివి
ఘనముగ నను నీటు టోగించఁజేసినకర్మమే యెఱుఁగు
వివియెల్లా || అన్ని ||

గరిమల నే గడియించినయిండ్లుఁ గాణాఁడోట్లు యేడేడో
పొరలినయిడుమలుయెందుకెక్కినో పొదలితి భువిపై నిన్నుట్ల
అరయఁగ నందరి కంఠర్యామివి అఖిలకారణంబును నీవే
నిరతపుశ్రీవేంకటేశ్వర దయగలనీచిత్త మెటువలెఁ యలచినో
|| అన్ని || 189

మలహరి

దైవమా నీపెరరేపణ లివి తప్పక వున్నవి జీవులకు
భావించి కాదనిదొడ్చి దీకొనఁగ బ్రహ్మాదులకై నను వసమా
|| పల్లవి ||

యెక్కడ సిద్ధించు బ్రహ్మచరఃము యెగుటనే కాంతలఁ జూచినవేళను
చక్కఁగా మనోవ్యభిచారంబునఁ జలియించుంగాక
చిక్కునే విరతి ధనధాన్యంబులు చేతికి లోనయినఁ జూచి
చాక్కటియై తా నందే మగ్నమునొందించుం గాక || దైవ ||

కలుగునే తనివి బహుపదార్థములు గక్కన నంగళ్లనుఁ జూచి
 కొలఁదిమీఱఁ గడుతరితీపులతో కోరుచు నోరూరుం గాక
 వలనుగ సమాధి యెటువలె దొరకొను వాజవరణంబులఁ జూచి
 యెలమితోడ ముంగిళ్లనెల్లఁ జరియింపించుఁ గాక   "దైవ॥

యేరీతి నెలకొను నీమీఁదితలఁపు యిహలోకపుసౌఖ్యము చూచి
 భారపులంపటములు పైఁ దగిలించి పనులకుఁ బురికొలుపుఁ గాక
 ధారుణి నే నివి గెలుచుట యెన్నఁడు తగ శ్రీవేంకటనాయక నీవే
 గారవించి రక్షింపుము నీ కిది కడు నుపకారంబొఁగాక   "దైవ॥ 190

అహిరి

ఎంత మహిమో నీది యెవ్వరి కలవిగాదు
 చింతించితే దాసులకుఁ జేపట్టుఁగుంచమవు   "పల్లవి॥

పూరకే ని న్నైవ్వళికి యుక్తుల సాధింపరాదు
 సారెకుఁ దర్కవాదాల సాధింపరాదు
 అరసి వెదకి ఉపాయముల సాధింపరాదు
 భారములేనియట్టి³ భక్తసాధ్యుఁడవు   "ఎంత॥

మిక్కుటపుసామర్థ్యాన మెరసి తెలియరాదు
 దిక్కరించి నేర్పులఁ దెలియరాదు
 వెక్కసాన భూముల వెదకి తెలియరాదు
 మొక్కి నీకు శరణుఁజే ముందర విలుతువు   "ఎంత॥

చెలరేగి తపములు చేసినా నెఱుగరాదు
 యిల నెప్పి చదివినా నెఱుగరాదు
 నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీదాసానుదాసులఁ
 గొలిచితేఁ జాలు గక్కునఁ గృపవేతువు   "ఎంత॥ 191

౧. 'దుఁగాక' కావచ్చు ౨, 'తరికొను' పూ.ము.పా. ౩. 'భక్తి' కావచ్చు.

కన్నడగాళ

నీవు నన్ను రక్షించితే నిండ నీపైఁ బడదు
భావించి న న్నెట్టియినా బ్రదకించుకొనవే   " పల్లవి "

అంతము నన్నెంచితే సర్వాపరాధి నేను
యెంత నీ వేమిచేసినా సంత కర్పూడ
అంతటిలోకజననియైనలక్ష్మిఁ జూచి కాని
అంతరాత్మ నిన్నుఁ జూడయైనా మన్నించవే   " నీవు "

కల పెన్నెన్ననాఁ దప్పులు కలఁ గొన నావల్ల
చెలఁగి యందుకుఁ బ్రాయశ్చిత్తము లేదు
లలి నాభుజము చక్రలాంఛనము చూచి కాని
అల నానోరిఁపంత్రిమైనాఁ జూచి యేలుమీ   " నీవు "

మతి ని న్నెఱిఁగేనంటే మదోన్మత్తుఁడ నేను
గతి యేది నాకు శ్రీవేంకటగిరినాయక
సతతము నీబిరుదు సారెకుఁ జూచి కాని
ప్రతిలేనినీడయైనా బాపించి చేకొనవే   " నీవు " 192

దేసాళం

ఇందరిబ్రదుక నున్న యీశ్వరుని పేరింటే
యెందూ సుజ్ఞానులు విన్నే యెఱిఁగి కొలిచిరి   " పల్లవి "

వినుఁ గనుఁగొనలేక నీచేఁత దెలియక
మనుజులదృష్టమని మది నెంతురు
అనిశము నీసృష్టి యట్లని విశ్చయించరాక
తనరఁ గొందరు తమతమకర్మ మందురు   " ఇంద "

౧. 'చేతివే' కావచ్చు.

మహి నీలీల లెంచక మహిమలు దెలియక

బహుగతి జగత్తుస్వభావ మందురు

నిహితమై నీ వింతటా నిండుకుండుట చూడక

తహతహఁ గొందరు యింతా మిథ్య యందురు

॥ ఇంద ॥

భావములోన నిన్ను భావించవలయుగాక

ఆవల పరాకారమని యందురు

శ్రీవేంకటేశ నీవు చేరి యెదుట నుండఁగా

దేవుఁడు మనవాఁడుగా తెలిసితి మందురు

॥ ఇంద ॥ 193

రేకు 144

సాళంగనాట

ఏమని తలఁచవచ్చు నిలువంటిసీచి త్తము

దీమసాన నీభావము తెలియ దెవ్వరికి

॥ పల్లవి ॥

రవిచంద్రగ్రహతారకములకుఁ దెరువు

వివరించ నున్నదా నీవే యధారముగాక

పవనునికి భువికి పదునాల్గులోకముల-

కవల పేరొకచోట నాధార మున్నదా

॥ ఏమ ॥

తిరికింపఁ గులాచలదిగ్గజేశేషాదులకు

నిలువఁ జోటున్నదా నీవే యాధారముగాక

నలుదిక్కులకు గగనమునకు మేఘాలకు

కలిది నీయాధారమేకాక వేర వున్నదా

॥ ఏమ ॥

అనంతబ్రహ్మాండముల కట్టే నీరూపములకు

వెనకముందున్నదా నీవే యాధారముగాక

వినుతి కెక్కినశ్రీవేంకటేశ నీకు నీవే

మనికై నయాధారము మఱి యెంచ నున్నదా

॥ ఏమ ॥ 194

పాడి

విష్ణుఁడే యింతానని భావించుచే బుద్ధి
వైష్ణవుఁడై యాచార్యనేవసేయుచే బుద్ధి || పల్లవి ||

కొండవంటితనలోనికోపము రేగ వచ్చితే
దండనే యెచ్చరి పూరకుండుచే బుద్ధి
మెండుగా బరకాంతలఁ మీదితమి పుట్టితేను
అందుకాచందుకు భ్రమయకుండుచే బుద్ధి || విష్ణుఁ ||

అట్టె యెవ్వరయినా గృహారామాదులపై నాన
పుట్టించితేఁ వానివెంటఁ బోనిదే బుద్ధి
చుట్టపునమ్మంధాన సోకితే పరబాధలు
చుట్టుకోక తోనగాక జునుఁగుచే బుద్ధి || విష్ణుఁ ||

తప్పదింతా దైవికమే తనవద్దనున్నవారిఁ
దప్పులువట్టనిదే తగినబుద్ధి
యెప్పుడూ శ్రీవేంకటేశుఁ డెదలోన నున్నవాఁడు
చొప్పెత్తి యాతనిమూర్తి చూచుచే బుద్ధి || విష్ణుఁ || 195

కన్నడగౌళ

సకలమైనవారికి సహజ మిది
అకటా యెట్టు గల్పించి ఆడించేవు దేవుఁడా || పల్లవి ||

తనియ కొరులచక్కఁదనమే చూచుఁగాని
తనభావము తనకుఁ దలఁపు గాదు
చొనిపి యౌవ్వనపుసుద్దులే చెప్పుఁగాని
పొనిఁగి తనవయసు పోవుట దెలియుదు || సక ||

దారుపాపాణబుద్ధులు దై వముపైఁ బెట్టుఁగాని
 యీరీతినే తనదేహ మెంచుకొనిఁడు
 వూరిలోనిమాటలెల్లా వుగ్గడించఁబోవుఁగాని
 కారణపుతనజన్మకథలు దడవఁడు

॥ సక ॥

వేడుకతో నిక్షేపాలు వెదకఁగోరుఁగాని
 ఆడనే ఆత్మనిక్షేప మది వొల్లఁడు
 వీడక శ్రీవేంకటేశ వెలయ నీదాసులకు
 తోడఁదోడఁ దెలుపుచు తోడయి రక్షింతువు

॥ సక ॥ 196

భైరవి

ఇంతకంటే నే మున్నది యెంత దలపోసినాను
 చింతదీర నీనేవ నేయుటే కలది

॥ పల్లవి ॥

ఉపకారముగ దేహ మిచ్చి రీతి విటు నాకు
 ఉపమించి నేఁ శాస్త్రమునుపకార మింక నేది
 యెప్పుడూ నీధర్మమున నిటు నీరుణస్తుఁడనై
 ప్రపన్నుఁడనై నేను బ్రదుకుటే కలది

॥ ఇంత ॥

వేవేగ వెట్టి జేయక పడేఁ జేసితివి
 యీవికి నే మారుమూ రిచ్చే దెక్కడ నున్నది
 యీవల నీకుఁ గీర్తిగా విట్టే నీయాధీనుఁడనై
 భావించి భయము లేక బ్రదుకుటే కలది

॥ ఇంత ॥

ఇడులలోఁ గూర్చక యాచార్యునిలోఁ(తోఁ?) గూర్చితివి
 నడపేటిసీసరవికి నానరవి యేమున్నది
 యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీకు బంటనై
 బదివాయ కిట్లా నే బ్రదుకుటే కలది

॥ ఇంత ॥ 197

ముఖారి

వెలుపల వెదకితే వెన నాత్మఁ గనునా

పలుమారు నిదే యధ్యాసము గావలెను

॥ పల్లవి ॥

యిన్ని చింతలు మఱచి యింద్రియాలఁ గుదియించి

పన్నివుండినహృదయపద్మమంచును

యెన్న నంగుష్ఠమాత్రపుటీశ్వరుపాదాలకింద

అన్న నణుమాత్రముగఁ దలఁచఁగవలెను

॥ వెలు ॥

పలుదేహపుఁగాళ్లఁ బరువులు వారక

బలుదేహపుటింటిలోపల చొచ్చి

చలివేడిఁ బొరలక సర్వేశుపాదాలకింద

తలకొన్నుఁబన్నుఁ దానె తలఁచఁగవలెను

॥ వెలు ॥

తైకొన్న భక్తితో నిక్కపుకరణాగతితో

చేకొని విన్నపములు చేసుకొంటాను

యేకాంతాన శ్రీవేంకటేశ్వరుపాదాలకింద

దాకొని తిన్నుఁ దానె తలఁచఁగవలెను

॥ వెలు ॥ 198

శ్రీచాగం

ఇంతేకాని తెలిసితే నెవ్వరూఁ గర్తయు గారు

బంతినే వీని కెప్పుడూఁ బ్రకృతి గారణము

॥ పల్లవి ॥

యివిగో గుణాలు మూఁడే యింద్రియాలఁ గూడుకొని

భువిఁ బ్రాణులనెల్లారు పూచి సమలుగొనేవి

కవిసి కర్మములై ఘనలోకాలఁ దిప్పేవి

అవలఁ బుట్లుగులకు నప్పటిఁ దెచ్చేవి

॥ ఇంతే ॥

పంచభూతా లివియే పరగ జీవులకెల్లా
 దించరాక యెప్పుడును దేహాలయ్యేవి
 అంచెలఁ గంచములోఁ బదార్థములై వుండినవి
 తెంచరానిపాశములై తీవులఁబెట్టేవి

॥ ఇంతే ॥

మనసొక్కటే జంతులమర్మములు రేఁచేది
 తనుభోగములలోనఁ దనిపిచ్చేది
 అనయము శ్రీ వేంకటాచిప నీమహి మిది
 నినుఁ గొల్పినదాసుల సెరవేర్చేది.

॥ ఇంతే ॥ 199

రేకు 145

దేసాశం

భావించలే రెవ్వరును బదులువాఁకేరుగాని
 నీవే గుఱుతు మాకు నీరజశభా

॥ పల్లవి ॥

తై వల్య మెట్టుండునో నిక్కశృణ్ణాన మెట్టుండునో
 దైవిక మెట్టుండునో తలఁచరాదు
 జీవన మెట్లునుండునో చిత్త మేరితినుండునో
 ఆవిధ మెవ్వరి కిట్లునఁగరాదు

॥ భావి ॥

వేదము లెట్టుండునో విరతి యెట్టుండునో
 ఆది నంత మెట్టుండునో అరయరాదు
 భేద మనే దెట్టుండునో అభేద మది యెట్టుండునో
 సోదించి యెవ్వరికిని చూడఁగరాదు

॥ భావి ॥

ఫల మెట్లానుండునో భక్తి యెట్లానుండునో
 తెలివి యెట్టుండునో సాధించఁగరాదు
 యిలపై శ్రీవేంకటేశ యిటు నీశరణుచొచ్చి
 నిలుకడై వున్నారము నీకృప యిఁకను

॥ భావి ॥ 200

గౌళ

ఒడఁబరచుకొంటిని వుపేంద్ర నిన్ను విపుడె

చిడిముడి నీ నేవకే నెలవుచేసుకొమ్మి

॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నేఁ జూచేదెల్లా కమలాక్ష సీపాదాలే

విన్నవిసుకులెల్లా విష్ణుఁడ నీకథలే

తిన్నవినామాటలెల్లా త్రివిక్రమ సీమంత్రాలే

అన్నిటా నాభావము సమర్పణము నీకును

॥ ఒడఁ ॥

అట్టె నే నడచేవెల్లా హరి నీప్రదక్షిణాలే

గుట్టన నానేతలెల్లా గోవింద నీతైంకర్యాలే

ముట్టి నేభుజించినవి ముకుంద నీప్రసాదాలే

నెట్టన నాభోగమెల్లా నీవసము చేసితి

॥ ఒడఁ ॥

యిల నేఁ బండఁబడేవి యీశ్వర నీకు మొక్కులే

తలఁచే నాతలఁపెల్లా దామోదర నీధ్యానమే

నలువంక శ్రీవేంకటాచార్యక నీయనుజ్ఞను

నెలవై నాభవములెల్లా నీసౌమ్ము చేసితి

॥ ఒడఁ ॥ 201

కన్నడగౌళ

నిన్ను నమ్మి విశ్వాసము నీపై నిలుపుకొని

వున్నవాఁడ నిఁక వేరే ఉపాయ మేమిటికి

॥ పల్లవి ॥

గతియై రక్షింతువో కాక రక్షించవోయని

మతిలోవిసంశయము మఱి విడిచి

యితరులచే ముందర నిఁక నెట్టాడునోయని

వెతతోడఁ దలఁచేటివెఱపెల్లా విడిచి

॥ నిన్ను ॥

తిరమైననీమహిమ తెలిసేవాడనకే —

గరువము తోడివుద్యోగము విడిచి

వెరవున నీరూపు వెదకి కానలేనకే —

గరిమ నలపు నా స్తికత్వమును విడిచి

॥ నిన్ను ॥

ద్రువమైననాచేతను తోడుదెచ్చుకొనేననే

అవల నన్యలమీఁదియాస విడిచి

ఏవరిం చలమేల్మంగవిభుడ శ్రీవేంకటేశ

తవిలితి నాపుణ్యమంతయు నీ నడిచి

॥ నిన్ను ॥ 202

లలిత

భ్రమయ్యివుండేదె పరమార్థము

నెమకితే నన్నిటాను నీవే వుండెదవు

॥ పల్లవి ॥

వసుధలోఁ బురుషులవసతలరూపులు

వెన మాయయంత్రపువెరబొమ్మలు

ముసరి యొందొంటికి నొహించేమోహములు

అసురునరయ్యేజుండ్రయా వేశములు

॥ భ్రమ ॥

తగినతనులో చక్కఁదనాలు వయసులు

పగటురక్త మూసాలపరిపూర్ణులు

జిగి నిందుకుఁగాఁ బుట్టేచిత్తవికారములు

నిగుడుచు బయలువన్ని నయట్టిపురులు

॥ భ్రమ ॥

లలి మీరి యన్యోన్యవిలాసములు భోగములు

వలవనిమొయిలులేనివానజల్లు

యెలమి శ్రీవేంకటేశ యివెల్లా నీదాసులకుఁ

దెలిపి బ్రహ్మానందము తిరముగా నిత్తువు

॥ భ్రమ ॥ 203

౧. 'తోడ' కావచ్చు. వ్యస్తస్థలములలోకూడ చేక-తోడ-మీఁద-వలన అనువాదపై 'ఇ' వర్ణము ఈ వాఙ్మయమున తరచుగ కనుపట్టుచుండును.

పాడి

దైవముతోడిదే తనతగులు

జీవుఁ డిది యెఱిగితే చిక్కనీదు తగులు   " వల్లవి "

కన్నులఁ జూచినంతనే కలుగునుఁ దగులు

మిన్నకు మాటలాడితే మిన్నలఁ దగులు

పన్నిగా నవ్విడేను పాడుకొనుఁ దగులు

యెన్నెగా నూరకుండితే నేను లేదు తగులు   " దైవ "

వీనులొగ్గి పి. యోతే విశ్వమెల్లాఁ దగులు

అ. : సహవాసాన నాటుకొనుఁ దగులు

పూపి లోకలబొందుల పొంగొను తగులు

మోనాన నూరకుండితే మొగియిదు తగులు   " దైవ "

కరుణించి యేమిచ్చినా గట్టిబావునుఁ దగులు

దొరతనాన మించితే తొడరుసు తగులు

ధరణి శ్రీవేదకటేకుఁ దలచి యేకాంతాన—

నిరవై వూరకుండితే నెనయదు తగులు   " దైవ " 204

సామంతం

ఇందరూ జీవులే యెంచి చూచితే—

నందులో భావము లెవయే వేరు   " వల్లవి "

అంతటఁ జూచిన యాహారగ్రాహులు

జంతురాసులకు సహజములు

సంతోషంబును సాత్వికగుణమును

శాంతచిత్తులకు సహజములు   " ఇంద "

మనసునఁ గలకామక్రోధంబులు

జననశీలులకు సహజములు

వినయంబును ఘనవిజ్ఞానము స-

జ్జనుల కెప్పుడును సహజములు

॥ ఇంద ॥

విడువనియాసలు వేవేలుచింతలు

జడులకు నం(నెం?)దును సహజములు

బడి శ్రీవేంకటపతికౌఁపుఁడపము

జడియవిదాసులసహజములు

॥ ఇంద ॥ 205

రేకు 146

శంకర భరణం

కలది యీమూర్తివల్ల గతి గనవలెను

యిల నిందు నమ్మటంచే యెందు మరి లేదు

॥ వల్లవి ॥

కంటిమా బ్రహ్మమును వేంకటపతిఁ గనినట్లు

కంటిమా అవతారాలు కతలెకాక

కంటిమా హృదయములోఁ గలిగినదై వమును

కంటిమా వైకుంఠము కడవారై నాను

॥ కల ॥

తెలిసినా జ్ఞానము యీదేవునిమహిమవలె

తెలిసినా వేదాలు సందేహమేకాక

తెలిసినా మాయ యిది యెంత చదివినా

తెలిసినా ముందరితెరువు వెదకితే

॥ కల ॥

చిక్కినా మనసు యీశ్రీవేంకటేశ్వరువలె

చిక్కినా ద్వానము వట్టిచింతలేకాక

చిక్కినా అనాదినుండి చిగిరించీకాలము

చిక్కినా పెద్దలు చెప్పేజితమైనశాంతి

॥ కల ॥ 206

౧. వైకుంఠముకడవారై నాను = “వైకుంఠము దగ్గర నున్నవారై నా” అను నర్థమున ప్రయోగించిరేమో? లేక కడవారై నా = తుదిమెట్లు నందుకొన్నవారై నా “వైకుంఠము కంటిమా” అను రీతిగా ప్రయోగించిరేమో?

నాట

అందరితోనా నెక్కుడు హనుమంతుడు

కందువ మతంగగిరికాడిహనుమంతుడు

॥ పల్లవి ॥

కనకకుండలాలతో కొపినముతోడ

జనియించినాడు యీహనుమంతుడు

ఘన పతాపముతోడ కరిన హస్తాలతోడ

పెనుతోక యెత్తినాడు పెద్దహనుమంతుడు

॥ అంద ॥

తివిరి జలధిదాటి దీపించి లంకయెల్లా

అవలయివల నేనె హనుమంతుడు

వివరించి సీతకు విశ్వరూపము చూపుతా

ద్రువమండలము మోచె చొడ్డహనుమంతుడు

॥ అంద ॥

తిరమైనమహిమతో దివ్యతేజముతోడ

అరసి దాసులఁ గాచి హనుమంతుడు

పరగ శ్రీవేంకటేశుబంధై నేవింపుచు

వరములిచ్చి బొడవాటిహనుమంతుడు

॥ అంద ॥ 207

సాళంగనాట

ఈతఁడు తారకబ్రహ్మ మితఁడు మాదేవుడు

కౌతుకానఁ జెప్పే వినఁగదరే వోజనులు

॥ పల్లవి ॥

రాముడు యిందీవరశ్యాముడు నానాసార్వ-

భౌముడు షోడశకళాసోముడు

దోమటిరాక్షసులను తుత్తుమురు నేసినాడు

కామితఫలములిచ్చి కాచినాడు సురల

॥ ఈతఁ ॥

పూర్ణుడు నీలమేఘవర్ణుడు దానమున వి-
స్తీర్ణుడు శివాహానుసర్ణుడు
అర్జునము దాటి రావణాడుల గెలిచినాడు
నిర్ణయించి చెప్పరాదు నే దీతనిమహిమ

॥ ఈత ॥

వరుడు సీతకు పరాత్పరుడు 3 కోదండదీక్ష-
గురుడు దివ్యామోఘశరు డీతడు
నిరతి శ్రీవేంకటాద్రినెలవైయుండేటివాడు
సరి భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నసహితుడు

॥ ఈత ॥ 208

శ్రీరాగం

ఇదియే కావలెనని తా గైకొని యిచ్చగించువాడే ఘనుడు
వదలకురో హరిదాసులమతి మిది వర్ణించెద నోవివేక్షలాలా ॥ పల్లవి ॥

దేవుడుగలడని మదిలో దెలియుచే జన్మఫలంబు
తావుగ నాతిస్థి నెస్సె దలచుచే తనభాగ్యము
శ్రీవైష్ణవధర్మము ల్పొక చెలగుటయే వైభవము
దేవతాంధరంబులన్నియు మానినిదియే సుకృతంబు ॥ ఇది ॥

కామక్రోధము లజ్జగింనుటయే కల్యాణానుభవము
చేముంచి పాపము నేయకమానుచే చెప్పగ లాభము
నేమముతోడుత విరక్తుడగుచే విరమలానందము
వేమరు నాచార్య నేవనేయుచే విచారించగ దాచినధనము ॥ ఇది ॥

ప్రకృతివికారములకు జొరకుండుచే పరమమైనసాత్వికము
సకలబంధముల బెడబాసినదే సామ్రాజ్యపదము
ప్రకటింపగ నలమేలుమంగును పతియగుశ్రీవేంకటవిభుని
అకలంకుడై కొలిచియుండుచే యనంతమహిమాతిశయంబు ॥ ఇది ॥ 209

౧. రేకులో 'ర్ణ' వర్ణములన్ని 'న్న' గనే యున్నవి.

౨. 'సువర్ణవాహను' డనుట సహజము. "స్తీర్ణ, పర్ణ" శబ్దములప్రాస యతి-
ప్రభావము కాబోయి. రేక అహితాదిగణమనియ్యః

౩. చూ: ప్రథమ సంపుటము. పాట: 314.

కేదారగౌళ

ఇదియే ఉపాయ మింక నాకు నిందులకంటె మఱి లేదు

మది పతివిదాసులదాసుడనై మహిమలతోఁ గడుమెఱునేఁగాక

॥పల్లవి॥

కడఁచినా నాజన్మములు గక్క న మానినైనెంతనే

విడిచినా పాపమునేయక వేవేలుచదివినయంతనే

అడఁచినా సంసారవారధి అఖిలదేవతలఁ గొలిచినయంతనే

బడిబడి హఠనామము నుతించి నేఁ గొబావనమయ్యేఁగాక

॥ ఇది ॥

గెలిచినా యీమాయను నేఁ గెరలి తపంబులు నేసినంతనే

తలఁగినా నరకములు చొరక ధరయెల్లా నేలినంతనే

తెలిసినా తత్త్వరహస్యము తిరముగ కులజుడనయినంతనే

యిలలో శ్రీపతి శరణుచొచ్చి నేనిన్నిటఁ బుణ్యుడ నయ్యేఁగాక

॥ ఇది ॥

వదలినా నాదుర్గుణములు ఎర్రునోఁ జుట్టాలు గలిగినంతనే

వెదికినా ముక్తి పురము నెక్కఁ జెరిగినేర్చినంతనే

యిదివో శ్రీవేంకటేశుఁడు నాకును యేలికయై మన్నించఁగను

పదిలముగా నాతివి నేనచేసి పరిహాసందుడ నయ్యేఁగాక

॥ ఇది ॥ 210

రేకు 147

సామంతము

ఎట్టు దోడపడుట నొక వెఱవేసివారికై నాను

పట్టి నీట పుట్టించు నొక గిరికింతువుగాక

॥ పల్లవి ॥

మాలతనమువంటిది మతిఁదగులుఁగామము

అలరి ముట్టువంటిది అంటుఁగ్రోధము

కేలి నొదిగించునెంగిలివంటిది లోభము

వలాయించి నెందుండైన వచ్చును లోకులకు

॥ ఎట్టు ॥

చుట్టి మద్యమువంటిది చొక్కించుమోహము
 వట్టిమాంసమువంటిది వయోమదము
 పుట్టినభ్రమవంటిది పొదిగినమచ్చరము
 పుట్టివడి నోరూరించు నూరకే ప్రాణులను

॥ ఎట్టు ॥

గోడమఱుగువంటిది గుట్టుతోడిసంసారము
 వీడనికట్టువంటిది వేడుకయాస
 యీడనే శ్రీవేంకటేశ యేలితిని నీదాసుల
 జాడదప్పనియ్యపు యీచందము జీవులది

॥ ఎట్టు ॥ 211

వరాళి

మహి నుద్యోగి గావలె మనుజుడై నవాఁడు
 సహజివలె నుం డేమీ సాధించలేడు

॥ వల్లవి ॥

వెదకి తలఁచుకొంటే విష్ణుఁడు గానవచ్చు
 చెదరి మఱచితే అస్పష్టి చీకటౌ
 పొదలి నడచితేను భూమెల్లా మెట్టి రావచ్చు
 నిదిరించితే గలము నిమిషమై తోఁచు

॥ మహి ॥

వేడుకతో జదివితే వేదశాస్త్రసంపన్నుఁడౌ
 జాడతో నూరకుండితే జడుఁడౌను
 వోడక తపసియైతే పున్నతోన్నతుఁడౌ
 కూడక సోమరియైతే గుణహీనుఁ డౌను

॥ మహి ॥

మురహరుఁ గొలిచితే మోక్షము సాధించవచ్చు
 వెరవెఱుగకుండితే వీరిడియాను
 శరణంటే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు రక్షించును
 పరగ సంశయించితే పాషండుఁడౌను

॥ మహి ॥ 212

౧. సహజి = సహజమైనవాడు 'పుట్టినవాడు పుట్టినట్టే ఏవని లేనివాడు' అని
 భావము. ౨. 'క్రష్టి' రేకు, ౩. 'పాషణ్సు' రేకు.

కేదారగాళ

తనలో నుండినహరిఁ దాఁ గొలువఁ డీదేహి
యొనలేక శరణంటే నితఁడే రక్షించును

॥ పల్లవి ॥

కోరి ముదిమిమానుపుకొనేయాస మందులంటా
వూరకే చేడులుదిన నొడఁబడును
ఆరూఢి మంత్రసిద్ధుఁడనయ్యేననేయాసలను
ఘోరపుఁబాల్లకు గక్కున నొడఁబడును

॥ తన ॥

యిట్టై యక్షిణిఁ బంపు సేయించుకొనేయాసలను
వాట్టి జీవహింసలకు నొడఁబడును
దిట్టతనమునఁ దా నదృశ్యము సాధించేయాస
జట్టిగ భూతాలఁ బూజించఁగ నొడఁబడును

॥ తన ॥

వాపలపుసిరులకై శక్తిఁ గొలిచేయాసను
వోపి నిందలకునెల్లా నొడఁబడును
యేవున శ్రీవేంకటేశుఁ డేలి చేపట్టినదాకా
ఆపరాధియాస నెందుకై నా నొడఁబడును

॥ తన ॥ 213

ధన్నాసి

సేవ నే నీయాధీనము దిక్కు దెస నాకు నీవే
సేవసేయకుండినా రక్షించ నీకు భారము

॥ పల్లవి ॥

శివచ్చినబిడ్డని నపరాధిఁ జేసి తల్లి
వోడక యన్నము వెట్టకుండవచ్చునా
వేడుకకాఁడు చిల్లకు వింతమాటలెల్లా నేర్పి
ఆడినట్టే యాడితేను అదలించవచ్చునా

॥ దేవ ॥

చిక్కినావు తొడుకుమేసి వచ్చేసంటా గొల్లఁడు
 చిక్కిక కావక పోదొంపచ్చునా
 యెక్కే గుఱ్ఱము గోళిగ నెనసి పైకొంటే రాతు
 తక్కిక దావి జీకటితప్పు గొంపచ్చునా

॥ దేవ ॥

పతిఁ బెండ్లాడినయాలు పక్కనండి నిద్రించితే
 కొలికి చాలానుభాగి గొనవచ్చునా ?
 తతి నెఁపకి రాక తాననుడై వుండినా
 గతియై శ్రీవేంకటేశ కావకుండవచ్చునా

॥ దేవ . 214 ॥

రామక్రియ

ఇటువంటివెల్లా నీకే యిట్టే నెలవు నేసితి
 తటుకన నీవనేవిధానము చేకొంటిని

॥ పల్లవి ॥

కామించితి నాత్మ నిన్నుఁ గలసి బోగించుటకు
 వేమరుఁ గ్రోదించితి నీవిరోధులపై
 నేమమున లోభించితి నీమంత్రమన్యుల కియ్య
 ఆముకొవి మోహించితి హరి నీరూపునకు

॥ ఇటు ॥

యెఱుకతో మదిలించితి యిట్టే నీదాస్యమున
 మఱి సిన్నొల్లనిచదువు మచ్చరించితి
 తఱిఁ జరిపట్టితి నీతప్పసిద్ధక్తియందు
 వెఱవక ని న్నొల్లనివిధుల నిందించితి

॥ ఇటు ॥

కలకర్మములెల్లా నీకైంకర్యములందు వెట్టితి
 బలమమకారము నీపైఁ జేర్చితిఁ
 యెలమి శ్రీవేంకటేశ యన్నిటా నన్నేలితివి
 నిలిచినకాలమెల్లా నీనేవే చేసితి

॥ ఇటు ॥ 215

చిక్కిన+అవు.

౨. 'లోభించితివి మంత్ర' పూ.ము.సా.

మాళవి

కలశాపురముకొడు గాచుచున్నాడు

వలసినపరాల్చి వాయునందినుడు

॥ పల్లవి ॥

మాయాబలముచొచ్చి పుగుడి యంబుధిలోని -

చాయాగ్రహముఁ జంపి చయ్యన దాటి

అయెడ లంకిణిఁ గొట్టి లంకలో జానకిఁగవి

వాయువేగానివచ్చినవాయునందినుడు

॥ ౨౭ ॥

కడగిదిసినుండినకపులితోఁ గూడుకొని

పడిదీరఁగా మధుసనము చొచ్చి

బడి రామునికి సీతాపరిణామమెల్లాఁ జెప్పె

వదిగలవాఁ డితఁడు వాయునందినుడు

॥ ౨౮ ॥

రావణాదిరాక్షసుల రామునిచే సాధింపించి

ఆవిభుని సీతఁ గూర్చి అయోధ్య నుంచె

శ్రీవేంకటేశుఁ గొల్చి శిష్టగణామనన్తె

వావిరి నిలుచున్నాడు వాయునందినుడు

॥ ౨౯ ॥ 218

రేకు 148

బౌళిరామక్రియ

వసుధఁ జూడఁ బిన్నవావివలె నున్నవాడు

వెన నన్నివిద్యలాను వెలసె ఓటలుడు

॥ పల్లవి ॥

పరగ నేడునూటదెబ్బదియేనుగురిచేత -

విరవై పాడించుకొన్నాఁ డీవిట్టలుడు

సరస నైదులక్షలిండ్ల జవ్వనపుగొల్లెతల

మరిగించుకొన్నవాడు మఱి యీవిట్టలుడు

॥ వసు : ॥

బత్తితోడ తనమీడిపాటలు వాడితేను
 యిత్తలమోమై తిరిగె నీవిట్టలుఁడు
 హత్తి తన్నొల్లకపోఁగా నడదరి మేడఁ దేవళ్ల
 యెత్తి పాదాలందుఁ జూపె నితఁడే విట్టలుఁడు || వసు ||

గట్టిగాఁ బుండరీకుఁడు కడువేడుకఁ బెట్టిన —
 యిట్టికపీటపై నున్నఁ డీవిట్టలుఁడు
 అట్టి తానే శ్రీవేంకటాద్రిఁ బాండరంగమున
 యెట్టు గొల్చినా వరము లిచ్చి విట్టలుఁడు || వసు || 217

మూళవి

ఇతఁడు రామునిబంటు యతనికెవ్వ రెమరు
 చతురత మెరసె నిచ్చట హనుమంతుఁడు || పల్లవి ||

ఆకాశ(?)మంతయు నిండి యవ్వలికిఁ దోఁక వాఁచి
 పైకొని పాతాళానఁ బాదాలు మోపి
 కైకొని దళదిక్కులు కరములఁ గబళించి
 సాకారము చూపినఁ డిచ్చట హనుమంతుఁడు || ఇతి ||

కొంచక సురలు రోమకూపముల విహరించ
 ముంచి ధ్రువమండలము మొగమై యుండ
 యెంచఁగ తోకములెల్లా యెడనెడ నందులుగా
 చలచల మెరసినఁ డిచ్చట హనుమంతుఁడు || ఇతి ||

గరిమ రసచ్చిద్రులు అర్థకుండలములుగా
 ధరిజి మేరువు కటికటము గాఁగా
 ఇంచుగా శ్రీవేంకటేశునిసేవఁగై
 బెరిసె నిచ్చట నిదె పెద్దహనుమంతుఁడు || ఇతి || 218

౧. 'మేడదేవళ్ల' పూ.మూసా, మేడదేవళ్లు = పెద్ద పెద్ద గోవురాలు, తిన్నలు
 గలిగిన దేవతలు కావచ్చు

పాడి

రాముడు లోకాభిరాముడు త్రైలోక్య -

ధాముడు రజరంగభీముడు వాడె

॥ పల్లవి ॥

వరుడు సీతకు ఫలాదరుడు మహాగ్రహ -

శరుడు రాక్షససమూరుడు వాడె

స్థిరుడు సర్వగుణాంబుడు కోదండదీక్షి

గురుడు నేవకళుభకరుడు వాడె

॥ రాముఁ ॥

ధీరుడు లోకైకవీరుడు సకలా -

ధారుడు భవబంధదూరుడు వాడె

శూరుడు ధర్మవిచారుడు రఘువంశ -

సారుడు బ్రహ్మసాకారుడు వాడె

॥ రాముఁ ॥

బలుడు యిన్నిటా రవికులుడు భావించ ని -

ర్మలుడు నిశ్చలఁ డవికలుడు వాడె

వెలసి శ్రీవేంకటాద్రి విజనగరములోన

తలకొనెఁ బుణ్యపాదతలుడు వాడె

॥ రాముఁ ॥ 219

సాళంగనాట

శరణు శరణు విభీషణవరదా

శరధిబంధన రామ సర్వగుణస్తోమ

॥ పల్లవి ॥

మారీచసుబాహుమదమర్దన తాటకాహర

క్రూరేంద్రజిత్తులగుండుగండా

దారుణకుంభకర్ణదనుజశిరచ్ఛేదక

వీరప్రతాపరామ విజయాభిరామ

॥ శర ॥

౧ ఫలాదరుడు = వింజఫలాదరుడు కావోలు.

౨. 'శిరచ్ఛేదక' శేఖ.

కర్ణము అకారాంత పులింగము కలిడు గదా. "విచక్ర శిరాన్ ద్రోణిః అథః సాద-
శమాన్" అని ప్రయోగము. దీనితో 'రజన్' కర్ణమునూడ అకారాంతమైనది.

వాలినిగ్రహ సుగ్రీవరాజ్యస్థాపక

లాలితవానరబల లంకాపహార

పాలితనవనాహల్యపావవిమోచక

పౌలస్త్యహరణ రామ బహుదివ్యనామ

॥ శర ॥

శంకరచాపఖంజక జానకీమనోహర

పంకజాక్ష సాకేతపట్టణాధీశ

అంకితబిరుద శ్రీవేంకటాద్రినివాస

ఓంకారరూప రామ పురుసత్యకామ

॥ శర ॥ 220

రామక్రియ

శ్రీవేంకటేశ్వరుని సింగారము వర్ణించితే

యేవిధానఁ దలఁచినా యిన్నిటికిఁ దగును

॥ పల్లవి ॥

కరిటాజుఁగాచినిచక్రముపట్టినహస్తము

కరితుండమని చెప్పఁగా నమరును

వరములిచ్చేయట్టివరదహస్తము కల్ప-

తరుశాఖ యని పోల్చుదగు నీకును

॥ శ్రీవేం ॥

జలధిఁబుట్టినపాంచజన్యహస్తము నీకు

జలధితరఁగయని చాటవచ్చును

బలుకొళింగునితోఁకపట్టికటిహస్తము

పొన్నపై పణిండ్రిఁడని పొగడఁగఁదగును

శ్రీవేం ॥

నిలిసనాస్తంబుల యడుమనున్ననీయుర-

శలమేలుమ గరిర వఁడగును

బలు శ్రీదేవకవిగిరిపై నెలకొన్న విన్ను -

నెలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డనఁదగును

॥ శ్రీవేం ॥ 221

దేసాళం

పంట పండుకొనేవారిభాగ్యము లిటమీద-

నంటిముట్టి వెదకితే నాతును లోనన్నది

॥ పల్లవి ॥

వేదములలో మొలచె వేదాంతాలఁ గొనసాగె

గాదిలి శ్రీహరిభక్తికల్పలత

పోదియెక్కె వైరాగ్యబోధలచేఁ బలుమారు

పాదుకొని వేరువారె పంచసంస్కారాలను

॥ పంట ॥

అల్లుకొనె మునులలో నంటెనుఁ బురాణాల

చెల్లుబడి శాస్త్రాలఁ జిగిడించెను

చల్లఁగాఁ బూవులు వూచె సత్కర్మవిదులను

మెల్లనే నీడలు నిందె మించి సుజ్ఞానమున

॥ పంట ॥

పరమయోగములఁ బూఁపలుఁ బిందెలు వుట్టె

పరగె సురలనేపందిటియందు

యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డిందుకు ఫలమైనాఁడు

గురునేవలను దొరకును వివేకులకు

॥ పంట ॥ 222

149

శంకరాభరణం

మతంగపర్వతమాడ మాల్యవంతమునీడ

అతిశయిల్లినపెద్దహనుమంతుఁ డీతఁడా

॥ పల్లవి ॥

యీతఁడా రామునిబంటు యీతఁడా వాయుసుతుఁడు

ఆతతబలాధ్యుఁ డందు రాజఁ డీతఁడా

నీతనువెదకివచ్చిచెప్పినయాఁ డీతఁడా

ఘాతలలంతలోని రాక్షసవైరి యీతఁడా

॥ మతం ॥

అంజనాసుతుఁ డీతఁడా అక్షమర్దనఁ డీతఁడా
 సంజీవవికౌండ దెచ్చె సారె నితఁడా
 భంజించెఁ గాలనేమిని వఁతమున నితఁడా
 రంజితప్రతాపకపిరాజసఖుఁ డీతఁడా

॥ మతం ॥

చిరజీవి యీతఁడా జితేంద్రియు డీతఁడా
 సురల కుపకారపుదుట్ట మీతఁడా
 నిరతి శ్రీవేంకటాద్రివి విజనగరములో -
 నరిది వరములిచ్చి నందరికి నితఁడా

॥ మతం ॥ 223

కాంబోది

ఏమని విన్నవించు నిదివో నాభాగ్యము
 కామించి మీశరణంటిఁ గమలాశమజా

॥ పల్లవి ॥

కలది యందరికై తేఁ గర్మఫలము
 కెలన నాకై తే నీకృపాఫలము
 అల సురలకు మథితామృతము
 నెలకొన్న నా కై తే నీనామామృతము

॥ ఏమ ॥

సకలాత్మలబ్ధుకు సంసారమూలము
 ప్రకటించ నాకై తే నీపాదమూలము
 వెకలిలోకులరతి వీధివీధిని నా-
 త్రికరణరతి నీదివ్యభావవీధిని

॥ ఏమ ॥

రంగుగ బాంధవ మందరకు బంధుజనులందు
 సంగతి నాకు నీభక్తజనులయందు
 ఆంగవించి శ్రీవేంకటాద్రిప న నేర్పి లిలివి
 చెంగట నాధ్యానము నీశ్రీమూర్తియందు

॥ ఏమ ॥ 224

పాడి

పరసాదన మీతలఁపు

సహజజ్ఞానికి సత మీతలఁపు

॥ పల్లవి ॥

లు ముంగిటను జిగిఁ దడఁబడఁగా

హరిని మఱవనిది యది దలఁపు

సరిఁ గాఁత లెదుట సందడిగొనఁగా

తిరమయి భ్రమయనిదే తలఁపు

॥ ఇహ ॥

శలి వయోమద ముప్పొల్లినను

అడఁచి మెలఁగుట యది దలఁపు

కడఁగుచు సుఖదుఃఖములు ముంచినను

జడియని నామస్మరణమే తలఁపు

॥ ఇహ ॥

సంసారపుమాయ గప్పినను

అతికాంక్షఁ జొరని దది తలఁపు

గతియై శ్రీవేంకటపతి గాచిన

సతతము నితనిఁ రణమే తలఁపు

॥ ఇహ ॥ 225

శంకరాభరణం

ఁన్నవిభీషణుఁ గరుణఁ గాచినవాఁడు

సరికింపఁ దారకబ్రహ్మమా యీరాముఁడు

॥ పల్లవి ॥

కై నిల్లువిఱచి వాల్మీకై యమ్మువేసిన-

నాలుమగఁటిమిగలవాఁడా వీఁడు

ఖాలను జలధిగట్టి కేలను మోక్షమిచ్చి

మేలెను ఒటాయువును యీతఁడా రాముఁడు

॥ సర ॥

మింటికట్లు దెగనేసి యంటి పగసాధించి
 దంటరాకుమారుఁడు తా నీశూరుఁడా
 బంటుగా వాయుజు నేలి నంటు సుగ్రీవుతోఁ జేసి
 కంటకరావణవైరి ఘనుఁడా యీహముఁడు || శర ||

రాకాసుల మర్దించి కాకాసురు నటు గాచి
 మైకొన్న జానకీరమణుఁ డితఁడా
 యాకడ శ్రీవేంకటాద్రి నిరిపై తాను మున్నాఁడు
 దీకొన్నప్రతాపపుఁదేవుఁడా యీహముఁడు || శర || 226

సాశంగనాట

మిన్నునేలా నొక్కటైనమేటితేరు
 కన్నులపండువయినశ్రీకాంతునితేరు || పల్లవి ||

జలధులమీఁదను చక్కఁగా నేఁగెను తేరు
 బలిమిఁ గులాద్రులపైఁ బారెను తేరు
 పెలుచులంకముంగిట పేరెలువారెను తేరు
 చెలఁగె దిగ్విజయపుశ్రీహరితేరు || మిన్ను ||

రమణఁ గుండిననగరము చుట్టుకొన్నతేరు
 తిమురుచు రుక్మమణిఁ దెచ్చినతేరు
 నమరములో జరాసంధునిఁ దోలినతేరు
 అమరులవెనుబలమగుశౌరితేరు || మిన్ను ||

వాట్టి సృగాలవాసుదేవుని భంగించినతేరు
 బెట్టుపొండ్రుకునిపై దాడివెట్టినతేరు
 అట్టై శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమఁగఁ గూడి
 పట్టమేలుచు నెక్కిన పరమాత్ముతేరు || మిన్ను || 227

సాశంగనాట

సింగరాల మించీ నరసింహదేవుడు

చెంగట నున్నాడు నరసింహదేవుడు

॥ పల్లవి ॥

సురలు ౧ జయ వెట్ట నసురలెట్ల మొప్పెట్ట

సిరితో మెలగీ నరసింహదేవుడు

ధరణి ౨ వంపెట్ట బలిధ్వజులు మిన్నులు ముట్ట

శిరనెత్తె నలి నరసింహదేవుడు

॥ సింగ ॥

కొంచవదైత్యుడు ౩ దొరకాలువనెత్తురు వార

చించెను గోళ్ల నరసింహదేవుడు

పంచలఁ బంతాలు మీరి భవనాశియేరు వార

చెంచతలఁ గోరి నరసింహదేవుడు

సింగ ॥

బలిమి పైపై నెక్క ప్రహ్లాదుఁ డచ్చె మొక్క

చిలికీఁ గరుణ నరసింహదేవుడు

అలిరి శ్రీమేకటాద్రి నహోబలముమీఁద

చెలువమే చూపీ నరసింహదేవుడు

॥ సింగ ॥ 228

రేకు 150

నాట

౪ దానవారితోడిపగ ధరించరాదు మీకు

కానుకిచ్చి శరణవి కప్పము లియ్యరో

॥ పల్లవి ॥

భ్రమసి వార్ధిబడ్డాను పాతాళము దూరినాను

సమయింపక మానఁడు శత్రులార

రమణ భూమిచొచ్చిన బ్రహ్మచే వరముగొన్న

తమిఁ జంపక మానఁడు దైతేయులాల

॥ దాన ॥

౧ 'జయజయ' పూ ము సా. ౨. దంపెట్ట. = 'ఓపెట్ట' = అరచుట కాబోలు.

'జయపెట్టు' వలె 'ఓపెట్టు' అనునది నేటికిని వ్యవహారమున గలదు.

౩ 'దోర' కావచ్చు. దోర = 'ఎఱ్ఱనైన' కావచ్చు. ౪. ఇందు దశావతార సమన్వయము గలదు.

రాసిమిన్నులో దాఁగిన రాచమూకలలోనున్న

కోసివేసిఁ దల లరికుమతులాల

ఆసఁ ద్రికూటమెక్కినా ఆచక్రవాళమంటినా

తోసి సాధించకపోఁడు దుర్మతులాల

“దాన”

సతుల మాఁటననున్నా సరి నెందెందు వోయినా

రతి మెట్టక మానఁడు రాకాసులాల

యికఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డెదురులేదితనికి

గతియని మొక్కరో వోకపటులాల

“దాన” 229

సాళంగం

భోగించఁ బుట్టినసొమ్ము పొంది ౧ పరానకేలోపు

శ్రీగురుఁడ నీవే దయనేతువుగాని

“పల్లప”

యీరెండుచేతులే యిన్ని పాపాలకు నోపు

పూగకే పుణ్యము నేయనోపవుగాని

౨ మారుకొ నీరెండు గాళ్లే మాపుదాఁకాఁ జుట్టినోపు

యేరీతి దేవ నీగుడి కేఁగ నలసుఁ గాని

“భోగిం

కన్ను లివి రెండే మిన్నుగలంతాఁ జూడనోపు

ఉన్నతి నాసాగ్ర³ దృష్టి కోపవుగాని

అన్నిటా రెండుపెదవు లధరామృతాన కోపు

సన్నల మోక్షముతోవ జపించవు గాని

“భోగిం”

యీవీనులురెండే విశ్వమంతా నాలించనోపు

వోవల శాస్త్రాలకై తే నోపవుగాని

శ్రీవేంకటేశ నీవే చిత్తాన జ్ఞానమిచ్చితే

భావించి జీవుఁడిన్నిటా బ్రదుకనోపుఁగాని

“భోగిం” 230

౧. పరావకు+ఏల+టపు.

౨. ‘మారుకొని రెండు గాళ్లే’ పూ.ము.పా.

‘మారుకొని+ఈ రెండు కాళ్లే’. రెండవ చరణము రెండవ పాదమున శప్ప అంతటా ఈ రెండు ‘ఇవి రెండు’ అనియే వున్నది. ౩. ‘ద్రిష్టి’ రేకు.

ముఖారి

పరము సిహము ౧ పంటపండినయట్టు
యిరవుగాఁ దానే యెట్టయెడుట నున్నాఁడు || పల్లవి ||

ముంచినమహిమలెల్లా మూర్తివంతమైనట్టు
కొంచినఁ రములు సాకారమైనట్టు
అంచెఁ బ్రంగారరసాన కంగములు వచ్చినట్టు
యెంచగ శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుర నున్నాఁడు || పర ||

చెలఁగి ఆకాశానకు చైతన్యము వచ్చినట్టు
అల దయాసేందువు ప్రత్యక్షమైనట్టు
మొలచి సజ్జానము మోసులెత్తివుండినట్టు
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుట నున్నాఁడు || పర ||

పరగ నానందము ప్రతిబింబించినయట్టు
సురలభాగ్యము పొడచూపినట్టు
పురుషై యలమేల్మంగ నురమున నించుకొని
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుట నున్నాఁడు || పర || 231

భైరవి

పరమాత్ముఁడు సర్వపరిపూర్ణుఁడు
సురలకు నరులకు చోటయియున్నాఁడు || పల్లవి ||

కన్నులఁ గంటానే కడు మాటలాడుతానే
తన్నుఁగానివానివలె దాఁగియున్నాఁడు
అన్నియు వింటానే అట్టే వాసనగొంటానే
వన్నెలనూనెకుంచమువలె నున్నాఁడు || పర ||

తనువులుమోచియు తలఁపులు దెలిసియు
యెనసియునెనయక యిట్లున్నాఁడు
చెనకి మాయకు మాయై జీవునికి జీవమై
మొనసి పూసలదారమువలె నున్నాఁడు

॥ పర ॥

వేవేలు విధములై విశ్వమెల్లా నొకటై
పూవులువాసనవలెఁ బొంచియున్నాఁడు
భావించనిరాకారమై పట్టితే సాకారమై
శ్రీవేంకటాద్రిఘోష శ్రీపతై యున్నాఁడు

॥ పర ॥ 232

హిందోళవసంతం

మూఁడే మాటలు మూఁడుమూండ్లు తొమ్మిది
వేఁడుకొని చదువరో వేదాంతరహస్యము

॥ పల్లవి ॥

జీవస్వరూపము చింతించి యంతటాను
దేవుని వైభవము తెలిసి
భావించి ప్రకృతినంపద యిది యెఱుఁగుటే
వేవేలువిధముల వేదాంతరహస్యము

॥ మూఁడే ॥

తనలోనిజ్ఞానము తప్పకుండాఁ దలపోసి
పనితోడ నందువల్ల భక్తి నిలిపి
మనికిగా వైరాగ్యము మఱవకుండుటే
వినవలసినయట్టివేదాంతరహస్యము

॥ మూఁడే ॥

వేడుకతో నాచార్యవిశ్వాసము గలిగి
జాడల శరణాగతి సాధనముతో
కూడి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచి దాసుఁడౌటే
వీడనిబ్రహ్మానంద వేదాంతరహస్యము

॥ మూఁడే ॥ 233

సామంతం

ట్లానే యోగలక్ష్మ మెఱుగుకొంటే ఫలించు

యెట్లయినా గురువాక్య మేమరకుడి

॥ పల్లవి ॥

ంతః దలచుకొంటేనే కామోదేకము వుట్టు

యింతలోఁ గూడెనా యేడకేడ సూత్రము

చింతకాయతొక్కు చూచితేనే నోరూరు

యెంతకెంతదప్పు యేడకేడ సూత్రము

॥ ఇట్లా ॥

నుల మంచిమాటలు వింటేనే సంతోష ముట్టు

యేవిజము గనె నేడకేడ సూత్రము

ఆనించితే నాలుకనే ఆరురుచులుఁ దెలిసీ

యీనెపమున నేడకేడ సూత్రము

॥ ఇట్లా ॥

సుక్కుకొనఁ బ్రాణ ముండి ముందువెనుకకు వచ్చి

యెక్కడ యోచున్న దేడ కేడ సూత్రము

చిక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడు జీవుల కంతర్యామి

యిక్కు వెఱిఁగితే నీడ కిదే సూత్రము

॥ ఇట్లా ॥ 234

151

దేశాక్షి

చూడరో పునులార యిందీవరాక్షుఁడు రక్షకుఁడు

తముగ నితనిశరణంబే సర్వఫలప్రద మిందరికి

॥ పల్లవి ॥

గొలువనికొలుపులు మఱి యడవిఁగానినవెన్నెలలు

మల నచ్యుతు విననికథలు భువి గజస్నానములు

మాతృసిక్తిఁగానితపంబులు వాతాశములసిధానములు

గురునికిఁగానిపూవులపూజలు మగఁడైలేనిసింగారిములు ॥ ఎంచి ॥

వై కుంరునినుతియించనివినుతులు వననిధిఁ గురిసినవానలు
అకమలోదరుఁ గోరనికోరికె లందనిమానిఫలంబులు
శ్రీకాంతునిపైఁజేయనిభక్తులు చెంబుమీఁదికనకపుఁబూఁత
దాకొని విష్ణునితెలియనితెలుపులు తగ నేటినడిమిపైరులు ॥ ఎంచి ॥

పావిరిఁ గేకవునొల్లనిబదుకులు వరతఁ గలపుచింతపండు
గోవిందుని కటు మొక్కనిమొక్కులు గోడలేనిపెనుచిత్రములు
భావింపి మాధవుపైలేవితలఁపులు పలుక మేఘములవికారములు
శ్రీవేంకటపతికరుణ గలిగితే జీవుల కివియే వినోదములు ॥ ఎంచి ॥ 235

గుఱ్ఱిరి

త్రికటాశుద్ధిగఁ జేసినపసులకు దేవుఁడు మెచ్చును లోకము మెచ్చును
వాకిటి కోటిగుణైరంబగుమార్గములుండఁగఁ బ్రయాసపడనేలా ॥ పల్లవి ॥

తనమననే పరిపూర్ణమైనఁ గోదావరి గంగా కావేరి
తనకబిందుయమునాగయాది² ముఖ్యక్షేత్రంబుల సంతతముగా
దినకరసోమగ్రహణకాలముల తీర్థాచరణలు సేసినఫలములు
తనఁదానే సిద్ధించును పూరకే దవ్యులు దిరుగఁగ మఱి యేలా ॥ త్రిక ॥

హరి యనురెండక్షరములు నుడివిన నఖిలవేదములు మంత్రములు
గరిను దర్మశాస్త్రపురాణాదులు క్రమమునఁ జదివినపుణ్యములు
పరమలపోయోగంబులు మొదలగుబహుసాధనములసారంబు
పరిపక్వంబై ఫలించుచుం గ బట్టబయలు వెదకఁగనేలా ॥ త్రిక ॥

మొదల శ్రీవేంకటపతికినిఁ జేయెత్తి మొక్కినమాత్రములోపలనే
పదిలిపుషోడశదానయాగములు పంచమహాయజ్ఞంబులును
వదలక సాంగంబులుగాఁ జేసినవాఁడే కాఁడా పలుమారు
మదిమదనుండే యుక్తేశము మాఁటికి మాఁటికిఁ దనకేలా ॥ త్రిక ॥ 236

౧. ఈ 'పద' పూ.ము. పా లో తప్పిపోయినది. ఇదిలేకున్న యతిభంగము. ౨. రేకు
లో 'ర్ల' కుబదులు ఇ్నగా అనియున్నది. ౩. పూ.ము. పా.లో 'ముఖ్య' తప్పిపోయి
నది. ఇది లేకున్నచోయతి భంగము.

ముఖారి

ఆతఁడే యజమానుఁడు ఆదినారాయణుఁడు
ఆతనిబంట్లము మాకు నన్నిటా విశ్చింతము || పల్లవి ||

యేలికెగలబంటుకు యొక్కడిది విచారము
పాలించేమగఁడుగలపడఁతి కేడ చింత
కోలుముందై తండ్రిగలకొడుకు కేది తొడుసు
యీలీల హరిదాసుని కెక్కడికోరికలు || ఆతఁ ||

బలుదుర్గమువానికి భయ మేమిటా లేదు
కలిమిగలవానికి కడమ లేదు
యిల క్షేత్రవంతునికి నెందూ దరిద్రము లేదు
అల శ్రీపతిబంట్లకు నలముట లేదు || ఆతఁ ||

పట్టినిమ్మడుంగరపుప్రధాని కెదురు లేదు
కుట్టిచాతనివారికిఁ గొంకు లేను
నృసేన శ్రీవేంకటాద్రినిలయునేవకులము
గుట్టుతోడ బ్రదికేము గుఱి మాకు నతఁడే || ఆతఁ || 237

గుండక్రియ

మనసులో మర్మమై మరిలఁ బారుచుండు
పొనిఁగువడ్డమదము పోవఁగనీదు || పల్లవి ||

ఁజేరే పషమెక్కు డిష్టముగ పిషలత
కంచేనే పరిపెక్కుఁ గాంతలను
అంటిముట్టి కౌఁగిట నలముకొంచేఁగింక
మంటఁగలసిని భ్రమ మానలేను || మన ||

౧. 'విశ్చింతయే' కావచ్చు. లేక 'మనసు' అధ్యాహారము కావచ్చు.

౨. 'దరిద్రము' ఇది భావప్రధాన నిర్దేశము కావచ్చు. లేక వ్యావహారిక ప్రయోగమైన కావచ్చు.

మెట్టితేనే కలుచును మెలుపుతోడుతఁ బాము
 పట్టితే విధువనీదు పచ్చనిపైఁడి
 దట్టమై మేన సొమ్ములు తగులకొంటేఁగనక
 తొట్టి వెల్లిఁబోయినాన తొలఁగనీదు

॥ మన ॥

ఆహారము వెట్టితేను అట్టె పిడుచు భూతము
 ఆహారానకుఁ బోదెక్కు నట్టే ప్రాయము
 యీహల శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టే కరుణించితేను
 సాహాయమై నచ్చుఁ దానే సత్వగుణజ్ఞానము

॥ మన ॥ 238

సాళంగనాట

దిక్కులు సాధించఁబూని దేవదుంధుభులు మ్రోయ
 యెక్కువతో శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కెఁ దేరు

॥ పల్లవి ॥

పన్నిద్దరుసూరియులబండికండ్లతేరు
 నన్నుతి శేషాదిదేహవనపుఁదేరు
 కన్నులపండుగై నగరుడధ్వజపుఁదేరు
 యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కె విదె తేరు

॥ దిక్కు ॥

మించునానాషేఘములమేలకట్లతేరు
 చంచులనక్షత్రాలకుచ్చులతేరు
 అంచెదేవతలే బొమ్మలై పుండినట్టితేరు
 యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కె విదె తేరు

॥ దిక్కు ॥

అట్టె కిం దేడులోకములంతరువులై నతేరు
 నట్లనడుమను బ్రహ్మాండపుతేరు
 దిట్టయలమేల్మంగతోఁ దిరమైపుండేటితేరు
 యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కె విదె తేరు

॥ దిక్కు ॥ 239

రేఖ 152

శుద్ధవసంతం

మాయ కిదె సహజము మాయను గెలువరాదు

మాయానాథుఁ గొలిచితే మన్నించు నాతఁడే

॥ పల్లవి ॥

చేతికి లోతై నట్టుండు సృష్టిలోనివేడుకలు

పోతరించి పట్టఁబోతేఁబోవు నట్టచే

అతుమలో వేసరి అలసి వూరకుండితే

వైతాళపునీడవలె వచ్చు వెంటవెంటను

॥ మాయ ॥

తీపువలెనే వుండు దిష్టపుఁబదార్థాలు

మేపుగొంచే మీసాలమీఁదితేనాను

యేపున నాన విడిచి యేరుపడి వుంచేను

మూపునఁగట్టినచర్మై మోపించును

॥ మాయ ॥

తలఁపులోనే వుండు తనలోని యంతరాత్మ

తెలుపుకోఁబోతే పెక్కుదేవతలొను

చలపట్టి యీతనినే శరణని కొలిచితే

యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడై రక్షించును ॥ మాయ ॥ 240

మంగళకౌశిక

దేవుఁ డొక్కఁడే గురితెలిసినవారికి

యావలావల చూచినా నిత లేదు తెఱఁగు

॥ పల్లవి ॥

కోపము మానితేనే కోటిజపాలు సేయుట

పాపము నేయకుంచేనే బలుతపము

లోపల తా నూరకుంచే లోకమెల్లఁ జరించుట

మాపుదాఁకా వెదకినా మఱి లేదు తెఱఁగు

॥ దేవు ॥

పరకాంత నంటకుంటే బలుపుణ్యాలు సేయుట
 సొరిది నాన మానుచే సోమపానము
 సరి మోనాన నుండుచే సన్యాసము చేకొనుట
 యిరవై తే నంతకంటే విక లేదు తెఱగు

॥ దేవు ॥

పలుసుఖదుఃఖములఁ జాసివుండుచే మోక్షము
 అల చంపలము మాను టది యోగము
 యిలవై శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చిసజ్జాన మిది
 యెలమి బుద్ధిఁ బోల నిక లేదు తెఱగు

॥ దేవు ॥ 241

సౌరాష్ట్రం

తలఁచుకో వోమనస తగినద్రిష్టము లివి
 వెలలేకతెచ్చేటివివేకము లోధనము

॥ పల్లవి ॥

గాలిఁబోయేమాటలు లోకములోవిసుద్ధులెల్లా
 గాలిఁబో వెన్నఁడును శ్రీకాంతునుతులు
 జాలిఁబడేనేతలు సంసారభోగములెల్లా
 జాలిలేనివి విష్ణునిసంతతపుపూజలు

॥ తలఁ ॥

మాయమోఁ గొన్నాళ్లకు మానుషకృత్యములెల్లా
 మాయముగానివి దైవికమహిమలెల్లా
 కాయకములే తమకల్పితము లన్నియును
 కాయకము గాక నిల్చుఁ గమలాక్షమన్నన

॥ తలఁ ॥

పుడివోవు రాఁగారాఁగా నున్నతకర్మఫలాలు
 పుడివోదు దేవునిపై నొనరుభక్తి
 జడియు నితరులిచ్చేసకలవరములును
 జడియదు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడిచ్చేవరము

॥ తలఁ ॥ 242

సాశంగనాట

అహోబలేశ్వరునకు నాదిమూర్తికి

విహారమే పంతుము వీరసింహమునకు

॥ పల్లవి ॥

చుక్కలు మొలపూసలు సూర్యచంద్రులు కన్నులు

దిక్కులు చేతు లెడలు దివ్యాయుధాలు

మిక్కుటపువేదములు మించుఁగొనవెంట్రుకలు

రక్కసులఁ జెందేవిదారణసింహమునకు

॥ అహో ॥

శైలములే పాదములు జానువులే లోకములు

కాలవక్రమే నోరు గ్రహాలు పండ్లు

చాలుకొన్నమేఘములు సకలదివ్యాంబురాలు

పాలించేప్రతాపపుసింహమునకు

॥ అహో ॥

అంతరిక్షమే నడుము అట్టై భూమియే పిరుదు

వంతఁ గృపారసము వార్ధులెల్లాను

యింతటా శ్రీవేంకటాద్రి యిరపు మహాగుహ

రంతు బురుములు ఘోరరౌద్రసింహమునకు

॥ అహో ॥ 243

పాడి

ఈరూపమై వున్నాఁడు యీతఁడే పరబ్రహ్మము

శ్రీరమాదేవితోడ శ్రీవేంకటేశుఁడు

॥ పల్లవి ॥

పొదలి మాయాదేవిపట్టినసముద్రము

అదె పంచభూతాలుండే అశ్వత్థము

గుడిగొన్నబ్రహ్మాండాలగుడ్లఁజెట్టేహంస

సదరపుబ్రహ్మలకు జలజమూలకందము

॥ ఈరూ ॥

అనంతవేదాలుండేటి అక్షయవటపత్రము
 ఘనదేవతలకు శ్రీకరయజ్ఞము
 కనలుదానవమత్తగజసంహారసింహము
 మొనసి సంసారభారము దాల్చే పృషథము || ఈరూ ||

సతతము జీవులకు చైతన్యసూత్రము
 అతిశయభక్తులజ్ఞానామృతము
 వ్రతమై శ్రీవేంకటాద్రి వరములచింతామణి
 తతిగొన్న మోక్షపుతత్వరహస్యము || ఈరూ || 244

నాట

విఠిగి పారెడియట్టిపీరిడియోరిపులాల
 తఱి శరణుదొరరో దరదాలువెట్టరో || పల్లవి ||

వీడె వచ్చెఁ గృష్ణుఁ డిదె వేయరో కైదువులు
 కాఁగినపోట్లు రాఁగి కదియకురో
 పోడిమితో భీతివాయ పూరి నోళ్లఁ గరవరో
 ఆడువార మనుకోరో ఆతఁడు దడవఁడు || విఠి ||

గోవిందుఁడు దాడివచ్చె గునుకుచుఁ బారరో
 కావు మని మెడలఁ బాగలువేయరో
 నవేవేగ బిడ్డలఁ బేర్లు విభునికిఁ బెట్టరో
 వో వో యెంగిలికిఁ జేతు లొగ్గరో రక్షించిని || విఠి ||

మొత్తీ శ్రీవేంకటేశుఁడు మూలలకు దాఁగరో
 వొత్తిలి ఎంతములిచ్చి మీ రోడఁగదరో
 హత్తి మీతలలు విరియఁగఁబోసుకొనరో
 బొత్తుగా మిమ్ము గెలిచెఁ బొగడరో మెచ్చిని || విఠి || 245

౧. ఈపాదము వున్నదున్నట్లుగా మంత్రావ్యయ మగుటలేదు, 'బిడ్డలకుఁ బేర్లు విభుని పెట్టరో' అనిన బాగుండునేమో. తమ్ముగెలిచినవానిపేర్లు తమబిడ్డలకు పెట్టుట సహితకలక్షణములలో నొక్కటి. లేక "బిడ్డలపేర్లువిభునికి = వ్రతువునకు సంబంధించి నదిగా పెట్టరో" అని కావచ్చు. అప్పుడు "బిడ్డలఁ" లో అరసున్న చింత్యము కావచ్చు.

రేకు 153

నాట

పొరి నీకును విఱిగిపోయినదానవులు

వీరుదులుడిగి వోడబేహారులైరి

॥ పల్లవి ॥

మకుటాలు దీసి జటామకుటాలు గట్టుకొని

వెకలిరివులు మునివేషులైరి

మొకములను సోమపుమొకములు వెట్టుకొని

అకటా కొందరురిపు లాటవారైరి.

॥ పొరి ॥

పేరులు విడిచి సంకుఁజేరులు మెడ వేసుక

సారెకుఁ గొందరు శివసత్తులైరి

బీరపుసాములు మాని పెద్దగడసాము నేర్చి

తోరపుఁబగతులెల్ల దొమ్మరులైరి.

॥ పొరి ॥

నాదించ వెఱచి సింగినాదా లూడుకొంటాను

సోదించేరటాఁ గొందరు జోగులైరి

యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిన్నియు మాని కొందరు

దాదాత నీశరణవి దాసరు లైరి.

॥ పొరి ॥ 246

కాంబోది

ఐనట్టయ్యఁగాక హరికల్పితము లివి

మానేటి వేటివో మానని వేవో

॥ పల్లవి ॥

వొక్కరు తలఁచినట్టు వొకరితలఁపు రాదు

పక్కన నందరికి బహుభావాలు

అక్కట మొద లొకటి ॥ అనలుఁగొనలు వేరు

యొక్కడని తగిలేది యేమిసేసేది.

॥ ఐన ॥

౧. 'దాదాతని శరణవి దాసరులైరి' పూ.ము.సా.

౨. 'ననలుఁగొనలు' అనుట వహజము. ఇక్కడ 'అనలు' యతి స్థావము గూడ.

పొరుగువానిచేత ఆపొరుగువాడు మెచ్చుడు
 నరులకర్మములు నానావిధాలు
 గరిమ నన్న మొక్కపే కడుపుతనివి వేరు
 కరుణించినన నేవి కావన నేవి.

॥ ఐవ ॥

కడఁగి దరిద్రునిమాట కలవాని కింపుగాదు
 బెడఁగుజీవులపొందు పెక్కురీతులు
 కడుశ్రీవేంకటేశుఁ డొక్కఁడు జగత్తులు వేరు
 వాడిఁగట్టుకొనే దేది వొల్లననే దేది

॥ ఐవ ॥ 247

నాట

నిందె విన్నిచోటులను నీమహిమలే
 అందనే మొక్కేము నీకు నాదినారసింహా

॥ పల్లవి ॥

కూరిమి యిందరమీఁద, కోపము అనురమీఁద
 తారుకాణనవ్వు దేవతలమీఁదను
 ఆరీతి నీకొలు విట్టే అహోబలముమీఁద
 నారుకొనె నీనేరుపు నారసింహా

॥ పిందె ॥

కరుణ ప్రహ్లాదుమీఁద, గన్నులు దిక్కుల మీఁద
 సరిచేతులు పేగులజంధ్యాలమీఁద
 గరిమ నీనటనలు ఘనప్రతాపముమీఁద
 తిరమాయ నీకోరిక దివ్యనారసింహా

॥ పిందె ॥

శాంతము లోకముమీఁద శౌర్యము శత్రులమీఁద
 కాంతులెల్లా తనదివ్యకాయముమీఁద
 చింతదీర వినోదము శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
 సంతతమై నీకుఁ జెల్లె జయనారసింహా

॥ పిందె ॥ 248

సాశంగనాట

అన్నిటా నీపెంపు వింత హనుమంత నీ—

పున్నచోటు ఓశ్చింత మోహనుమంతా.

॥ పల్లవి ॥

రామునిసేనలఁ గాచి రావణుగర్వ మడచి

అముకొన్న బలవంత హనుమంతా

గోమున జలధి దాటి కొండతో సంజీవి దెచ్చి

ధీమంతుడవైతి వింత దివ్యహనుమంత

॥ అన్ని ॥

చుక్కలు మొలపూసలై సూర్యమండలము మోచె

అక్కజపునీరూ పంత హనుమంత

చొక్కమై మీ రుండఁగాను సుగ్రీవాదులకెల్లా

అక్కర లే దించుకంతా హనుమంతా

॥ అన్ని ॥

జంగచాచి చేయైతి సరిఁ బిడికిలించుక

ంగము విక్కించి తెంత హనుమంత

గగుశ్రీవేంకటాద్రిరామునిదేవి కిచ్చితి—

వంగులియ్యక మొక్కంత హనుమంతా

॥ అన్ని ॥ 249

రామక్రియ

మగటిమిగలహనుమంతరాయ

దిగువపట్టణములోనిదేవ హనుమంత

॥ పల్లవి ॥

చక్కఁగాఁ దోక చాచి జంగవెట్టి చేచాచి

అక్కజపుతాపపుహనుమంతుడా

రక్కసులఁ దునుమాడి రామునిదేవులకు

దిత్తై వుంగరమిచ్చినదేవ హనుమంత

॥ మగ ॥

౧. దిగువపట్టణము దిగువకిరువతియూ ?

కీలు గంటు వేనుకొని కెరలి పిడికిలించి
 అలకించేవు దిక్కులు హనుమంతుడా
 నేలకు మింటికి మేను నిండఁ బెరిగి యక్షుని
 తీలుపడఁగొట్టినట్టిదేవ హనుమంతుడా || మగ ||

తమితోడ దాసులను తప్పక కాచేనని
 అమర నభయమిచ్చినహనుమంతుడా
 జమళి శ్రీవేంకటేశుసరసపూడిగానకు
 తిమురుచు నుండేయట్టిదేవ హనుమంతా || మగ || 250

శ్రీరాగం

ఏమి చెప్పే దిది యీశ్వరమాయలు
 దీముప్రతిమకును త్రిజగము గలిగె || పల్లవి ||

మలమూత్రంబులమాంసపుముద్దకు
 కులగోత్రంబులగుణి గలిగె
 తొలులుతొమ్మిదగుతోలుఁది త్రికిని
 పిలువఁగఁ బేరునుఁ బెంపునుఁ గలిగె || ఏమి ||

నెత్తురునెమ్ములనీరుబుగ్గకును
 హత్తినకర్మము లటు గలిగె
 కొత్తవెంట్రుకలగుబురులగంతికి
 పొత్తులసంసారభోగము గలిగె || ఏమి ||

నానాముఖములనరములపిడుచకు
 పూనినసిగ్గులు భువిఁ గలిగె
 అనుక శ్రీవేంకటాద్రిపుఁ దేలఁగ
 దీనికిఁ బ్రాణము తిరముగఁ గలిగె || ఏమి || 251

౧. పూ.ము.పా. లో 'కీలుగంటుగంటు' అని ఒక 'గంటు' శబ్దము ఎక్కువగా నున్నది.   ౨. 'హనుమంతుడా' పూ.ము.పా.

రేకు 154

బొళి

పురుషుండని శృతి వొగడీనట ఆపురుషుడు నిరాకారమట
విరసవాక్యము లొండొంటికి నివి వింటే నసంబద్ధములు ॥ పల్లవి ॥

మొగమున బ్రాహ్మలు మొలచిరట అమూరితి అవయవరహితుడట
తగుబాహువులను రాజులట ఆతత్వమే యెంబఁగ శూన్యమట
పగటున తొడలను వైశ్యులట ఆబ్రహ్మముదేహము బయలట
అగపడి పాదాల శూద్రులట ఆతనిరూపము లేదట ॥ పురు ॥

తనవందనమునుఁ గలదట దైవము తనుఁ జూడఁ గన్నులు లేవట
తనవిన్నపమునుఁ జేయునట ఆతనికిని వీనులు లేవట
తనయిచ్చినదే నై వేద్యులట దైవమునోరే లేదట
తనయిచ్చేటిదూపంబును గలదట దైవముముక్కును లేదట ॥ పురు ॥

అంతః దానే దైవమటా యజ్ఞము లొరులకుఁ జేయుటట
సంతతమునుఁ దా స్వతంత్రుడటా జపములవరముల చేకొంటట
చింతింపఁ దానే యోగియటా చేరువ మోక్షము లేదట
పంతపుశ్రీవేంకటపతిమాయలు పచారించిన వివియట ॥ పురు ॥ 252

శంకరాభరణం

ఏకాత్మవాదులాల యిందు కేది వుత్తరము
మీకు లోకవిరోధ మేమిటఁ బాసీ నయ్యలాల ॥ పల్లవి ॥

పాప మొక్కడు సేసితే పాపులే యిందరుఁ గావలదా
యేపున వొకరిపుణ్య మిందరికి రావలదా
కోపించి యొక్కఁ డసురైతే కోరి యిందరుఁ గావలదా
చూప దేవుఁడొక్కఁడైతే సురలిందరుఁ గావలదా ॥ ఏకా ॥

వాకఁ డపవిత్రుఁ డైతే నొగి నిందరుఁ గావలదా

వాకఁడు శుచ్చై వుండితే వోడ కిందరుఁ గావలదా

వాకనిరతిసుఖ మంటి యిందరును వొనరఁ బొందవలదా

వాకనిదుఃఖ మందరు వూరఁ బంచుకోవలదా

॥ ఏకా ॥

అకడ నొకఁడు ముక్తుఁడయితే సంఘరునుఁ గావలదా

దీకొని యొకఁడు నిబంధుఁ డయితే యిందరుఁ గావలదా

చేకొని శ్రీవేంకటేశుఁ జేరి దాసులయి యుండేటి-

లోకపుమునులనుఁ దెలుసుకోవలదా

॥ ఏకా ॥ 253

శకరాభరణం

దేవుఁడుగలవారికి దిగులుఁ జింతయు లేదు

శ్రీవిభుఁడే అన్నిటా రక్షించుఁగనక

॥ పల్లవి ॥

యేలికగలబంటుకు యేవిచారములేదు

వోలి మగఁడుగలారికి వొప్పమి లేదు

పోళిమిఁ దండ్రిగలపుత్రుని కంగద లేదు

మేలుగాఁ బండినభూమికిఁ గరవు లేదు

॥ దేవు ॥

బలముగలరాజుకు భయమేమియు లేదు

కలిమిగలవాని కక్కర లేదు

యిల నాచారవంతుని కేపాపమును లేదు

తలఁపుఁబుణ్యముగలఅతనికిఁ జేటు లేదు

॥ దేవు ॥

గురువుగలవానికిఁ గౌఱుత యేమియు లేదు

పరముగలవానికి ధ్రాంతులు లేవు

యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా మాకుఁ గలఁడు

అరయ దాసులము మా కడ్డాకే లేదు

॥ దేవు ॥ 254

కేదారగౌళ

౧ కమలారమణ నీకల్పితపుమానిసివి

తమితోడ నాదిక్కు దయఁ జూడవే

॥ పల్లవి ॥

అరీతి బ్రాహ్మణుఁడ ననుకేకాని దేహము

కోరి యాచారమునకుఁ గొలుపదు

పేరు వైష్ణవుఁడననేపెద్దరికమే కాని

సారమైనమనసులో జ్ఞానమే లేదు

॥ కమ ॥

చదివినవియెడిచలపాద మింతే కాని

అదన నందులోనిఅర్థ మెఱుగ

పదరి సంసారమనే బహురూపమే కాని

చతురుఁడనాన నందు సమర్థుఁడఁ గాను.

॥ కమ ॥

దేవ మీథక్తుఁడననేతేజ మొకటే కాని

చేవమీర నినుఁ బూజించ నేరను

శ్రీవేంకటేశ నీచేతిలోనివాఁడ నేను

భావించి మఱి యేపాపము నెఱుగను.

॥ కమ ॥ 255

కాంబోది

ఇన్నాళ్లు నందునందు నేమి గంటివి

అన్నిటా శరణు చొచ్చి హరి నినుఁ గంటివి

॥ పల్లవి ॥

అంగనలవసుఁ జిక్కి అలయికలే కంటి

బంగారువెంటఁ దగిలి భ్రమ గంటివి

ముంగిటిక్షేత్రాలంటి ముంచి వెట్టిసేయఁ గంటి

అంగపునన్నే చూచి అంతరాత్మఁ గంటి

॥ ఇన్నా ॥

చుట్టాలఁ జేరి చూచి నుద్దులవాపులు గంటి
 మట్టులేనివయసుతో మదము గంటి
 వట్టికామములు నేసి వరుస మాయలు గంటి
 పట్టి నారాయణాయవి భక్తి నీన్నఁ గంటివి || ఇన్నా ||

వింతచదువులవల్ల వేవేలుమతాలు గంటి
 సంతకర్మములవల్ల సాము గంటిని
 యింతట శ్రీవేంకటేశ యిటు నాజీవభావము
 చింతించి అందులోన నీశ్రీపాదాలు గంటి. || ఇన్నా || 256

రేకు 155

సామంతం

సొరిది మమ్మిట్టే దయఁజూతువుగాకా
 వెరసి మరి యెక్కడా నేమి విన్నవించే మిఁకను || పల్లవి ||

తలఁచితి నీరూపము తగిలితి నీపాదాలు
 కలసితి నీదాసులగమిలోనను
 చలివానె భవములు సడిదీరె గర్మములు
 యెలమి నీమహిమలు యేమిచెప్పే మిఁకను || సొరి ||

నీముద్రలు ధరించితి నీగుణాలు వొగడితి
 చేముట్టి పూజించితి శ్రీయంగాలు
 తామసమురెల్లా నూడె తతివచ్చె సాత్వికము
 గోమున మరేమి విన్ను కొసరే మిఁకను. || సొరి ||

తిరుమణి ధరించితి తీర్థప్రసాదాలు గొంటి
 విరివై ననీకథలు వీనుల వింటి
 పరగ శ్రీవేంకటేశ పరము విహముఁ గంటి
 అరసి యితర మేమి ఆశపడే మిఁకను. || సొరి || 257

వరాళి

శ్రీపతి నీవు సిద్ధించుటే సిద్ధులన్నియు
పైపై నీశరణమే పరమపదంబు.

॥ పల్లవి ॥

పరమాత్మునిపై నాత్మప్రవేశింపఁజేయుటే
పరికింపఁ బరకాయప్రవేశము
గరిమ నాహృదయాకాశమునఁ దలఁచుటే
గిరపై యద్భుతయట్టి భేదరత్నము

॥ శ్రీప ॥

మంచిపరమహంసనామము ప్రాణులచే వింట
చంచులవినేటిదూరశ్రవణము
కాంచి నీరూపము ఆరుకమలాల ద్యానించుట
యెంచఁగ దూరగమన మింటిలో నొట

॥ శ్రీప ॥

పావదానమె లోచూపు సర్వథా నిన్నుఁ జూచుట
తావులనే అనిమిషత్వము చేరుట
శ్రీవేంకటేశ్వర నీసేవకుఁడై నిలుచుటే
వేవేలుతత్వజ్ఞానవిధుల నిలుచుట

॥ శ్రీప ॥ 258

దేసాళం

అంతరంగములో నున్నహరియే గతిగాక
చింతించి మొక్కితేఁ దానే చేకొని రక్షించును

॥ పల్లవి ॥

పుట్టించినకర్మమే పోషించకుండునట
బెట్టగా మననే మఱపించునట
పట్టెనమేనే ఆనల బతిమాలింపించునట
చుట్టములెవ్వరు మించిచూచినఁ బ్రాణికిని

॥ అంత ॥

పక్కన విత్తినభూమి పంట పండకుండునట
 యెక్కడా మాయే భ్రమయింపించునట
 అక్కరతోఁ జేసినపుణ్యమే కట్టివేసునట
 దిక్కు దెస యెవ్వరు యీదేహిఁ గరుణించను || అంత ||

ఆసలఁబెట్టేపాయమే అటమటమౌనట
 నేనేసంసారమే జ్ఞానిఁ జేయునట
 వేసరక యింతకూ శ్రీవేంకటేశుఁ డేలికట
 మోసపుచ్చేవారెవ్వరు ముదమే జీవునిక || అంత || 259

దేసాళం

ధరణి నెంద రెన్నితపములు చేసినాను
 హరికృపగలవాఁడే అన్నిటాఁ బూజ్యుఁడు || పల్లవి ||

మితిలేనివిత్తు లెన్ని మేదినిపైఁ జల్లినాను
 తతితో విత్తినవే తగఁ బండును
 యితరకాంతలు మఱి యెందరు గలిగినాను
 పతి మన్నించినదే పట్టపుదేవులు || ధర ||

పాలుపడి నరు లెన్నిపాల్లఁ బడి కొలిచినా-
 నేలికె చేపట్టినవాఁడే యెక్కుడుబంటు
 మూల నెంతధనమున్నా ముంచి దానధర్మములు
 తాలిమితో నిచ్చినదే దాఁపురమై నిల్చును || ధర ||

యెన్నికెకుఁ గొడుకులు యెందరు గలిగినాను
 యిన్నిటా ధర్మపరుఁడే యీదేరును
 వున్నతిఁ జదువు లెన్ని వుండినా శ్రీవేంకటేశు
 నన్ను తినినమంత్రమే సతమై ఫలించును || ధర || 260

దేవగాంధారి

అన్నిటికి మూలమని హరి నెంచరు
పన్నినమాయలో వారు బయలు వాడేరు   " పల్లవి "

ప్రకృతిబోనులలోపలఁ జిక్కి జీవులు
అకట చక్కనివార మనుకొనేరు
సకలపుణ్యపాపాలసంధిజన్మములవారు
వెకలిసంసారాలకే వేడుకపడేరు   " అన్ని "

కామునియెట్ల దిగఁగ రేటిదేహులు
దోమటితమబదుకే దొడ్డదనేరు
పామిడికోరికలకు బండ్లైనవారలు
గమిడితనాలఁ దామే కర్తల మనేరు   " అన్ని "

యితరలోకాలనెడియేతపుమెట్లప్రాణులు
కతల మోక్షమార్గము గంటిమనేరు
తతి నలమేల్మంగపతిశ్రీవేంక షేశ్వర
మతకాననున్నవారు మారుమలనేరు   " అన్ని " 261

దేసాక్షి

ఎంత సోదించి చూచినా యెన్నెన్ని చదివినా
వింతలై ననీమూర్తి వెసఁ దెలిసేమా   " పల్లవి "

లోకములో సముద్రములోఁతు చెప్పఁగరాదట
ఆకాశ మింతంతని యవరాదట
మేకొని భూరేణువులు మితి వెట్టఁగరాదట
శ్రీకాంతుఁడ నీమహామ చెప్పిచూపవశమా   " ఎంత "

అల గాలి దెచ్చి ముడియగాఁ గట్టఁగరాదట
 వెలయఁ గాలము గంటువేయరాదట
 కలయ నలుదిక్కులకడ గానఁగరాదట
 జలజాక్ష నీరూపు తలపోయఁగలనా

॥ ఎంత ॥

కేవలమైననీమాయ గలువనేరాదట
 భావించి మనసుఁ జక్కఁబట్టరాదట
 దేవ యలమేల్మొంగపతివి నీశరణే గతి
 శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ జేరి కొల్వవశమా

॥ ఎంత ॥ 282

రేకు 156

శంకరాభరణం

నీచిత్తము నాభాగ్యము నే నెంతటివాఁడను
 యేచి నీవు రక్షించేదే యెక్కుడుపుణ్య మింతే

॥ పల్లవి ॥

పాటించి నీభావము పట్టవశమా తలఁచి
 మేటినామనసు నీకు మీఁదెత్తు టింతే
 నూటికైన నీనామము నుడుగఁగవశమా
 మాటలు నీనెలవుగా నుట్టుపెట్టు టింతే

॥ నీచి ॥

వేవేరైననీకథలు వినఁగ నాతరమా
 సోవగా వీనులు తావు చూపుట యింతే
 దేవ నీసాకారము ద్రిష్టింపనావశమా
 పావనముగా నందులోఁ బనిగొను టింతే

॥ నీచి ॥

గట్టిగా నిన్నుఁ బూజించఁ గమ్మటి నావసమా
 నెట్టన నామేను నీకు నేమిండు టింతే
 పట్టపలమేల్మొంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
 జట్టిగొనుకొరకు నీశరణను టింతే

॥ నీచి ॥ 283

గౌళ

నమ్మపలెఁగావి యెన్నఁడు సందేహము లేక
యిమ్ముల దేవుఁడు : రమిచ్చు తేమరుదు

॥ పల్లవి ॥

మగనిపై బత్తి నేసి మంచిలోకా లెక్కేరట
తగుదండకోల వట్టి తత్వగతి గనేరట
పగటున నొకవేరు వట్టి పాముఁ బట్టేరట
తగిలి హరిదాసులు యిన్ము లొ తేమరుదు

॥ నమ్మ ॥

యేలికెకు ధనమిచ్చి హితభోగా లందేరట
కేలఁ గత్తిపూవి పగ గెల్పేరట
గాలి లోలోఁ బూరించి మనసిద్ధు లయ్యేరట
యేలీల హరిదాసులు యీదేరు తేమరుదు

॥ నమ్మ ॥

దిక్కుల యజ్ఞాలు చేసి దివిజు లయ్యేరట
మొక్కి విప్రుల నర్పించి ముంచి సిరు లందేరట
పక్కన నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
జక్కనఁ గొల్చినదాసులు జ్ఞాను లొ తేమరుదు ॥ నమ్మ ॥ 264

ముఖారి

నీకేల యీగుణము నీ వేమి గట్టుకొంటివి
యీకడ లాలించితే మే పిటు నిన్నుఁ గొలుతుము ॥ పల్లవి ॥

మాటలకు లోఁగానిబ్రహ్మమనంటా దాఁచి దాఁచి
మాటాడకుండేవునుమ్మి మాతో నీవు
నీటున మనసులో నిలుపరావివాఁడనంటా
పాటించి మాకుఁ బొడచూపకుంటే గతి యేది

॥ నీకే ॥

గ. 'తగుదండ కోలవట్టి' పూ.ము.పా.

శ్రుతులకుఁ బట్టరానిచోద్యపుబ్రహ్మమనంటా
మతకానఁ జిక్కక మానేవునుమ్మీ
పతివి నీ గంభీరము బయటఁబడి నంటా
॥ అతిగోప్యాన వి న్నది యెట్టెఱిగేము

॥ నీకే ॥

మాయవన్నుకొనినపుమ్మడిబ్రహ్మమనంటా
యేయెడనై నా భ్రమయిచేవునుమ్మీ
పాయపుటలమేల్మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
యాయెడ నీశరణంటి మిన్నిటా మమ్మేలుమీ

॥ నీకే ॥ 265

3 దేసాక్షి

కోటానఁగోట్లాయ కోరికెలు జన్మములు
కూటువ గూడి రాట్నపుగుండ్ర లై నారయ్యా

॥ పల్లవి ॥

మిన్నుపైనున్నజీవులు మన్నుపైఁ బ్రవేశించి
అన్నద్వారమున దేహము మోచి
మున్నిటిదానఫలా లిమ్ముల భుజించి యప్పటి
తిన్ననికర్మములు గాదెలఁ బోసేరయ్యా

॥ కోటా ॥

యిరవు మఱచి మఱి యెరవులకాపిరేల
సురలు నరులమఁటాఁ జొక్కిచొక్కి
సొరిది లోకములెల్లాఁ జొచ్చి కాలగతులను
పొరి నాయుష్యము గొల్చిపోయుచున్నారయ్యా

॥ కోటా ॥

దండగాఁగఁ లరుమలకొండ యెక్కి సుజ్ఞానులు
పండినమనసుతోడ బత్తిసేసి
అండనే శ్రీవేంకటేశు నలమేల్మంగనుఁ గొల్చి
విందువిధానములై విల్చినారయ్యా

॥ కోటా ॥ 266

౧. 'గంభీరము' భావ ప్రధాన పీఠేశము భావచ్ఛు. ౨. 'అతిగోప్యాన నున్న విన్ను' అని 'వున్న' పదమును అధ్యాహరణము చేసికొనవలె కాబోయి.

౩. 'దేసాక్షం' పూ.ము.పా.

భూపాశం

మొదలనే యెచ్చరికతో మోసపోక యేపొద్దూ
వెదకి హరికథలే వినుచుండవలయు

॥ పల్లవి ॥

వెలఁదులనుద్దులు వీనులను వింటేను
పెలుచుఁజూపులఁ జూడఁ బ్రేమ వుట్టించు
మలసి యాచూపులు మనసునఁ దగిలించు
తలఁపు మాటలాడఁ దమిరేచును

॥ మొద ॥

మగువలతోడుత మాటలాడదొరకొంటే
నగినగి సంసారాలనంటు గల్పించు
తగిలిననవ్వులు తనువులు సోఁకింపించు
మిగులాఁ దనుసోఁకులే మించి వలపించును

॥ మొద ॥

సతులతో మోహము సంపదలు పోరించు
ఆతిసంపదలు దేహి నజ్ఞానిఁ జేయు
తతి నలమేలుమంగపత్రివేంకటేశుఁడే
గతియని కొలిచితే ఘనునిఁగాఁ జేయును

॥ మొద ॥ 267

ముఖారి

ఇందువల్ల నేమిగద్దు యినుపగుగ్గిలంతే
యిందిరారమణుసేవే యిరవై నవదవి

॥ పల్లవి ॥

సతులతో నవ్వులు చందమామగుటుకలు
మతితలపోత లెండమావులనీళ్లు
రతులలో మాటలు రావిమానిపువ్వులు
తతి విరహపుకాఁక తాటిమావినీడ

॥ ఇందు ॥

లలనలజవ్వనాలు లక్కపూసకపురులు

నలకొని నేనేబిత్తి నీటిపై వ్రాత

చెలుచువువినయాలు చేమకూరకై త్యాలు

కొలఁదిలేవిననుపు గోడమీఁదినున్నము

॥ ఇందు ॥

వడఁతులవేడుకలు పచ్చివడఁగండ్లగుళ్లు

కడుమోవితీపు చింతకాయకజ్జము

బడి నలుమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ-

డడరించినమాయలు అద్దములోనీడలు

॥ ఇందు ॥ 268

రేకు 157

బొళి

నత్యమునేయఁగవచ్చును సర్వేశ్వర యీమాటకు

నిత్యము నీవే యెఱుఁగుదు నేనేమీ నెఱఁగఁజుమీ ॥ పల్లవి ॥

సులభుఁడవౌదువు వొకమరి చూడఁగ దుర్లభుఁడవౌదువు

తలఁపింతువు మఱిపింతువు తగఁ బ్రాణములోనుండి

పలికింతువు అక్షరముల పరగ నవే వ్రాయుంతువు

వెలయఁగ నీవే వెలిగా వేరొకటి నేఁ జేయఁజుమీ ॥ నత్య ॥

వొనరఁగఁ బూజలు గొందువు వొక్కొకపరి మానుగు వటు

కను మూయుంతువు నిదురలఁ గడు మేల్కొలుపుదువు

ఘనముగ బజ్జానిఁ జేతువు కరుణతో జ్ఞానిఁ జేతువు

ననుఁ బుట్టించితి నీవే నా కాపని గాదునుమీ

॥ నత్య ॥

వేంకటగిరి నుందువు

ఁదేరింతువు

ఁభువి నీదాసునిఁ జేతువు

కపటము నే నేరఁజుమీ . నత్య ॥ 269

రామక్రియ

వారి వారి భాగ్యములు వ్రాసి వున్నవి నొసళ్ల
ధీరతతో నేది మేలో తెలుసుకోరో

॥ పల్లవి ॥

అట్టే కొందరు మతము లన్నియు నేకమని
పట్టవర్ధనము నెత్తి బెట్టి చూపిరి
జట్టి గొందరు జీవులు జంగమే లింగముగాని-
పుట్టుగెల్లా భస్మమని పూనుక చూపిరి

॥ వారి ॥

కొంద రేమియును లేదు కొట్టగొన లయమని
అంది వట్టిలలాటశూన్యము చూపిరి
కందువ గొందరు లక్ష్మీకాంతుఁ డంతరాత్మయని
ముందే నామము శ్రీచూఱ్ఱమును బెట్టి చూపిరి

॥ వారి ॥

చెలఁగి దిష్ట మిపుడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
అలమేలుమంగపతి యై యున్నవాఁడు
యిలవీర నీదాసుల కిట్టిభాగ్యరేఖలు
వలసినవారి కెల్లా వ్రాసినాఁ డితఁడు

॥ వారి ॥ 270

లలిత

విచార మెన్నఁడు లేదు వీరదిజీవులకును
పచారించేరు బ్రదుకు బ్రహ్మనాటనుండియు

॥ పల్లవి ॥

పొద్దువొడచుటయును పొరిఁ గూఁగుటయై కాని
అద్దుకొని మిగులఁగ నందేమి లేదు
వొద్దికఁ బుట్టుటయును వుడుగఁజూచుటెకాని
కొద్దితోడఁ గాలమేమి గురియై నీలువదు

॥ విచా ॥

౧. 'అలమేలుమంగపతి...రేఖలు' వకురగల భావము అంత సుగ్రహముగ లేదు.

౨. 'అలమేలు...వాఁడు' వరకుగల భాగమును 'కలవారు యిలలోపిడు' అని పూ.ము.పా వరిష్కర్తల భావముగా తోచుచున్నది. 'కలవారు' అనునది అధ్యాహార్యము. 'యిలవీరని' విభజించి చూపినారు. 'అలమేలు ..వాఁడు' వరకు గల భాగము 'కలవారు యిలవీర = 'వీరే నీదాసులు' అని అన్వయముగా తోచుచున్నది. 'నీ దాసులకు' విభక్తి అకుకుట లేదు. కాని 'యిల వీర అని' 'అని' వదము గూడ అధ్యాహరించుకొన్నచో అర్థము సుగ్రహము సంగతము అగునని తోచుచున్నది.

అన్నము భుజించేదియు నాకలి గొనేదెకాని
యెన్నికలఁ జెప్పిచూప నేదియు లేదు
ఇన్నిటఁ దిరిగాడేఁ బాటికి వచ్చేదే కాని
పన్ను తననిలుకడ భావించ లేదు

“ విచా ”

జవ్వనము మోచేదియు సరి ముదుసేదే కాని
తవ్వి కట్టుకొనే దేది దాచే దేది
నవ్వుతా నలమేల్మంగనాయక శ్రీవేంకటేశ
రవ్వల నీ వేలికపు రక్షించు మిఁకను

“ విచా ” 271

శంకరాభరణం

ఇంతకంటే నేమిసేసే మిదే మా మానసపూజ
సంతతము నీవు తొల్లే సర్వసంపన్నుడవు

“ పల్లవి ”

అంతర్యామివైనమీకు నావాహన మదివో
అంతటా విష్ణుడ మీకు నాననము వేసింది
పండితుఁకోనేరే మీకుఁ బలుమారు నర్హ్యము
చెంతనే గంగాజలముచల్లెమీకుఁ బాద్యము

“ ఇంత ”

జలిధు లన్నియును నాచమవియ్యము మీకు
అల యా పరుణజల మిదియే స్నానము
పలనుగా మీమహిమలే వస్త్రాభరణములు
ఆల వేదములే మీకు యజ్ఞోపవీతములు

“ ఇంత ”

ఇరవుగఁ గుట్ట తొల్లిచ్చినదే మీకు గంధము
ధర మాలాకారునిపూదండలే మీకు పువ్వులు
ఉరుగతి మానులహోమమే మీకు ధూపము
తిరమైనమీకు రవితేజమే దీపము

“ ఇంత ”

౧. పాటలో పంచదళోపచారములే కలవు. ‘వీరాజనము’ తప్పిపోయినది.

నానామృతములే మీకు నై వేద్యతాంబూలములు
పూవినభక్తి షోడశోపచారములు
అనుక శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
తానకపుజపములే తిగ మీకు నుతులు

॥ ఇంత ॥ 272

శ్రీరాగం

రాజీవనేత్రాయ రాఘవాయ నమో
సౌజన్యవిలయాయ జానకీశాయ

॥ పల్లవి ॥

దశరథతనూజాయ ౧ తాటకదమనాయ
కుశికసంభవయజ్ఞగోపనాయ
పశుపతిమహాధనుర్బంజనాయ నమో
విశదభార్గవరామవిజయకరణాయ

॥ రాజీ ॥

భరితధర్మాయ కూర్పజఖాంగహరణాయ
ఖరదూషణాపిరిపుఖండనాయ
౨ తరణీసంభవనైన్యదక్షకాయ నమో
విరుపమమహావారినిధిబంధనాయ

॥ రాజీ ॥

హతరావణాయ ౩ సంయమినాధవరదాయ
అతులితాయోధ్యాపురాధిపాయ
హితకర శ్రీవేంకటేశ్వరాయ నమో
వితతవావిలిపాటివీరరామాయ

॥ రాజీ ॥ 273

ఐలిత

భోగము నేను నీకు, భోగివి నీవు

శ్రీగురుండ విద్విటాను చిత్తగించు నన్నును

॥ పల్లవి ॥

౧. సంస్కృతకీర్తనలో 'తాటక' అను తత్పమపదము వింత. 'తాటకా' కావచ్చు.
౨. 'తర...కాయ' = సుగ్రీవనైన్యాదిపత్యము; ౩. 'సంయమి' రేఖ.

చక్కవిజస్మిపునంసాచవృక్షమునకు

పక్కన (వ?) ఫలము నీవు పొందెదా
మక్కువ గర్భమనేడిమత్తగజమునకును
యెక్కినమావటికిపు యెంచగ నీవు

భోగ .

నెట్టన దేహమునెటి నెర్పరాజ్యమునకు

పట్టమేలుచుండినభూపతిని నివే
దిట్టయెనచి తమనేరి తేజిగుఱ్ఱమునకు
వాట్టుక రేవతుడవు పుంపింప నీవు

భోగ .

సంతతమైనభక్తిచంద్రోదయమునకు

రంతులఁ జెంగుసముద్రముపు నీవు
చెంతల శ్రీవేంకటేశ జీవుడనేమేడలోన
అంతర్యామిప నీవు అంతెలఁ జూచినను

॥ భోగ . 274

రేకు 158

నాళంగనాట

కౌసల్యానందనరామ తమలాష్టకులరామ

భాసురవరద జయపరిపూర్ణరామ

॥ పల్లవి ॥

మునుప దశరథరాముడవై తమ్ములు నీవు

జనించి తాటకఁ జంపి జన్మము గాచి
వెనుకొని హరునిల్లు వారిచి నీతఁ బెండాడి
అనుమతి పరశురామునిచేఁ గె కొంటివి

॥ కౌస .

సుప్సనాతి శిషించి సొరిది రుషులఁ గాచి

అప్పుడే ఖరదూషణాదులఁ గొట్టి
చొప్పుతో మాయామృగము సోదించి హరియించి
కప్పి హనుమంతు బిట్టుఁగా నేకకొంటివి

॥ కౌస .

సౌలసి వారి నడచి సుగ్రీవుఁ గూడుక

జలధి బంధించి లంక సాధించి

వెలయ రావణు గెల్చి పిఠీషణుని మన్నించి

దెలఁగితి వయోధ్యలో శ్రీవేంకటేశుఁడ

॥ కౌస ॥ 275

గౌళ

గట్టిగాఁ దెలుసుకొంటే కన్నదే కంటి గురువు (తు?)

దట్టమై సుజ్ఞానము తనలోనే వున్నది

॥ పల్లవి ॥

బయలే పంటలు వందె బయలే పాఁడి విడికె

బయలు ప్రపంచమై భ్రమయించెను

బయటనే ప్రకృతియు బయటనే జీవులు

బయటనే బ్రహ్మము పరపూర్ణమాయె

॥ గట్టి ॥

ఆకసము చూలాయ నాకసము రూపులాయ-

నాకసము సంసారమై యలవదెను

ఆకసాన దివియును నాకసాన లోకములు

ఆకసాన శ్రీహరి యవతారమందెను

॥ గట్టి ॥

అంతరంగమే భోగము అంతరంగమే యోగము

అంతరంగమే అన్నిటి కావాసమయ్యె

అంతరంగాన శ్రీవేంకటాద్రిపుఁ డున్నవాఁడు

అంతరంగాన మోక్షము అతడే యొసఁగెను

॥ గట్టి ॥ 276

గౌళ

ఆతురబందుగుఁడవు హరినారాయణ కృష్ణ

మాతలఁ పెఱిఁగి నీవే మన్నించితి విపుడు

॥ పల్లవి ॥

౧. 'గురువు' ఈ వాఙ్మయమున చాలచోల్ల కలదు. 'పెద్దరికము' 'తేజము' ఇత్యాదిగ అర్థములు కావచ్చు. చూ. సంపు. 25. పీఠిక పేజీ 12.

గురుకుమారులఁ దెచ్చుకొని రక్షించినయట్లు

ధరలో గజరాజు నుద్ధరించినట్లు

గరిమఁ జెరలుమాన్చి కాంతలఁ బెండ్లాడినట్లు

సిరులతో మముఁ దెచ్చి సేవలు గైకొంటివి

॥ ఆతు ॥

నేరువుననే రుకుమిణిదేవిఁ దెచ్చినయట్లు

ధీరత మునిపుత్రులఁ దెచ్చినయట్లు

భారమైనయహల్యశాపము మానిపినయట్లు

గారవించి మము నేఁడు కరుణఁ జూచితివి

॥ ఆతు ॥

లంక సాధించి సీతను లలిఁ జేకొనినయట్లు

తెంకికి ననిరుద్ధునిఁ దెచ్చినయట్లు

అంతల శ్రీవేంకటేశ అట్టె నీదాసులమని

పొంకముగ మాపాలిటఁ బొసఁగి యేలితివి

॥ ఆతు ॥ 277

శంకరాభరణం

వేదములు నుతించఁగ వేడుకలు దైవారఁగ

ఆదరించి దాసుల మోహననారసింహుఁడు

॥ వల్లవి ॥

నెఱులజడలతోడ నిక్కుఁగర్ణములతోడ

కుఱుచకొమ్ములతోడ కోఱలతోడ

పుఱక సిరిఁ దొడపై నుంచుక సింహాసనాన

మెఱసీఁ బ్రతాపములు మేటినారసింహుఁడు

॥ వేద ॥

విడుపమీసాలతోడ విట్టూరుపులతోడ

మిడిగుడ్లతోఁ దెల్లవిమేనితోడ

వాడలసొమ్ములు వెట్టి వాడ్డోలగమై వుండి

కడు మంచివరాలిచ్చి మననారసింహుఁడు

॥ వేద ॥

చిలుకుగోళ్లతోడ నెలవినవ్వులతోడ

బలు^१ జిహ్వతోడ యోగపట్టెముతోడ

అలరి శ్రీవేంకటాద్రి నహోబలగిరిని

అల శ్రీవంశోద్భవ^౨ గాచె నాదినారసింహుఁడు || వేద || 278

శ్రీరాగం

సకలలోకనాథుఁడు జనార్దనుఁ డీతఁడు

కుకయోగివంద్యునిసుజ్ఞాన మెంత || పల్లవి ||

మరునితండ్రికిని మఱి చక్కఁదనమెంత

నీరిమగవిభాగ్యము చెప్ప నెంత

పుడుబో^౩ త్తముమనత పొగడఁగ విఁక నెంత

గరిమ జలధికాయ^౪ గంభీర మెంత || సక ||

వేవేలుముఖాలవావివిగ్రహము చెప్ప నెంత

భూవల్లభునివోరుపు పోలించ నెంత

వావిరి బ్రహ్మతండ్రికి వర్ణింప రాజన మెంత

యేవల్లఁ జక్రాయుధుని కెదురెంచ నెంత || సక ||

అమితవరదునికి ఔదార్యగుణ మెంత

విమతాసురవైరివిక్రమ మెంత

మమతల నలమేలుమంగపతిసౌఖ గెంత

అమర శ్రీవేంకటేశుఆధిక్య మెంత || సక || 279

సామంతం

కోటిమన్మథాకార గోవింద కృష్ణ

పాటించి నీమహిమలే పరబ్రహ్మము || పల్లవి ||

౧. 'జిహ్వ' రేకు.   ౨. 'వంశోద్భ' అని రేకు.

౩. 'గంభీర్య' కావచ్చు.   ౪. 'దర్శనదాన విరేకము' కావచ్చు.

అకాశమువంటిమేన సమరెమూర్తివిగాన
అకాశనదియే నీకు నభిషేకము
మేకాని నీవే నిండుమేఘవర్ణుడవుగాన
నీకు యేమేఘపుష్పాలే పన్నీరుకావు

॥ కోటి ॥

చంద్రుడు నీమనసులో జనించె నటుగాన
చంద్రికలు కప్రకాపై సరి నిండెను
ఇంద్రసీలపుగనుల యిలధర డవుగాన
తింద్రలేవియీపెచూపే తట్టుపునుఁగాయను

॥ కోటి ॥

లక్ష్మీపతివిగాన లాగుల నీపురముపై
లక్ష్మి యలమేలుచుంగే లలి నీతాళి
సూక్ష్మమై శ్రీవేంకటేశ చుక్కలపొడవు గాఁగ
పక్ష్మినక్షత్రములే యాభరణహారములు

॥ కోటి ॥ 280

రేకు 159

పాడి

చంచలపడఁగవద్దు సారె సారె గోరవద్దు
పొంచుకున్నదై వమే బుద్ధులు నేర్పిని

॥ వల్లవి ॥

లోకరక్షకుఁడు నాలోననే వున్నాఁ డిదే
నాకు నభయములిచ్చి నన్నుఁ గాచుమ
శ్రీకాంతుఁ డీతఁడే నాచిత్తములో మలసీవి
దాకొవి శుభములెల్లాఁ దానే వాసఁగును

॥ చంచ ॥

పరమపురుషుఁడు నాప్రాణనాథుఁడైనాఁడు
పరగ నాపాలివాఁడై బ్రదికించును
ధరణీకుఁ డీతఁడే నాదాపుదిండై కడఁగివి
విరతి నేపొద్దును మన్నించును మమ్మెపుడు

॥ చంచ ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు నాజిహ్వాఁ దగిలి వున్నాఁడు
 పావనుసఁ జేసి నాకు ఫల మిచ్చును
 గోవిందుఁ డీస్వామి నన్నుఁ గొలిపించుకొన్నవాఁడు
 యీవలనావల నాకు సిహపరా లిచ్చును   " చంద " 281

రామక్రియ

నెట్టన శ్రీవతిమగనికి శరణు
 దిట్టయై సర్వేశుఁడైనదేవునికి శరణు   " పల్లవి "

చెరిగి జగత్తులకు జీవులకుఁ బ్రాణమై
 నెలవై వుండేయాతనికి శరణు
 తెలివై మఱిపై దేహాలలో సూత్రమై
 వలనై రక్షించేయట్టివానికి శరణు   " నెట్ట "

చక్కఁగా వేదములకు సకలశాస్త్రములకు
 నెక్కువి గుఱుతై నవానికి శరణు
 దిక్కుదెసయి స్వతంత్రుఁడయి తేరినఆదిమూలమై
 అక్కజపుమహిమలయాతనికి శరణు   " నెట్ట "

యిరవుగఁ గరుణించి యిహపరాలోసగేటి—
 విరతిశ్రీవేంకటేశునికి శరణు
 గురువై తల్లిదండ్రులై గుణము సుజ్ఞానము—
 లెరవులేకయిచ్చేటియాతనికి శరణు   " నెట్ట " 282

మాళవి

౧ పురుషులకు పురుషుడవు పురుషోత్తమా
 పురుఁడు లే దిఁక నీకుఁ బురుషోత్తమా   " పల్లవి "

పొలసులాడకు నీవు పురుషోత్తమా
 బులిసి లోఁగఁగనేల పురుషోత్తమా
 పొలమురాజువు నీవు పురుషోత్తమా నీ
 పొలఁకు వదే కంబమునఁ బురుషోత్తమా || పురు ||

పొడవులకుఁ బొడవైన పురుషోత్తమా విరుదు
 పుడిసిళ్లఁ జల్లితివి పురుషోత్తమా
 పుడికి సతిఁగైకొంటి పురుషోత్తమా
 పొడమెఁ జీకటితప్పు పురుషోత్తమా || పురు ||

బాటకపుబుద్ధిగలపురుషోత్తమా
 పోటిఁ గుఱివుఁబసల పురుషోత్తమా
 మేటి శ్రీవేంకటముమీఁద నొసఁగే విదివో
 పూటపూటవరాలు పురుషోత్తమా || పురు || 283

సామంతం

అన్నిటికి మూలమని హరి నెంచరు
 పన్నినమాయలో వారు బయలువాఁకేరు || పల్లవి ||

ప్రకృతిబోనులలోపలఁ జిక్కి జీవులు
 అకట చక్కనివార మనుకొనేరు
 సకలపుణ్యపాపాలసందిజన్మములవారు
 వెకలిసంసారాలకే వేడుకపడేరు || అన్ని ||

కామునియేట్ల దిగఁగారేటిదేహులు
 దోమటితమబదుకే దొడ్డదనేరు
 పామిడికోరికలకు బండ్లైనవారలు
 గామిడితనాలఁ దామే కర్తలమనేరు || అన్ని ||

౧. ఈ పాదములో ఈ 'ప' పూ.ము.పా. తొలగివది.

౨. 'గుఱివు' రేఖ, పూ.ము.పా.

ఇతరలోకాలనెడియేతపుమెట్లప్రాణులు
 కతల మోక్షమార్గము గంటిమనేరు
 తతి నలుమేలుమంగుతి శ్రీవేంకటేశ్వర
 మతకాన నున్నవారు మారు మలసేయి   ॥ అన్ని ॥ 284

వరాళి

౧ ఏటిజాణతనమే యేమే నీవు
 కోటియైనా యాటది కక్కురితికిఁ జొచ్చునా   ॥ పల్లవి ॥

వరుసకువచ్చి యావరిత గాచుకుండఁగా
 యెరవులనన్నఁ బతినేల పిల్చేవే
 తెరమఱంగున నొక్కెతఁగ మీదెత్తినమోవి
 యిరవుగ నీకది యెఁగిలిగాదా   ॥ ఏటి ॥

పొందె నయాపె యింటిలో బోనము వెట్టుకుండఁగా
 విందు నీవేల చెప్పేవే విభునికిని
 అందాతె మనసుపెట్టినటువంటికాఁగిలి—
 కిందటనే ఎవాడి మిగిలినదిగాకా   ॥ ఏటి ॥

నేనవెట్టినమగువ చెఱఁగువట్టుకుండఁగా
 ఆసతో నీవెట్టు గూడి యలరితివే
 యీసరినే శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నఁగూడె
 వోసరించితే బువ్వము పూరఁబొత్తుగాదా   ॥ ఏటి ॥ 285

ముఖారి

౩ ఇంతిజవ్వనవనాన నిన్నియు నెలకొనెను
 వంతులవాసులతోడ వలరాచపౌఁజులు   ॥ పల్లవి ॥

కుతిలాలు మాని సరిఁ గూడున్ ను వి చూడవే
 సతియురముమీఁదట చక్రవాకాలు
 గతిగూడ గుంపుగట్టి కాపురమునేసీ నవే
 మితిమీరి శిరసుపై మేటితుమ్మిదలు

॥ ఇంతి ॥

కలికినాళతోడఁ గడుమించిఁగదవే
 జలజాక్షిమోముననే చకోరములు
 పలుకులలోననే పాడికొనె నిపు డిట్టె
 చెలరేఁగి మోచిమీఁద చిలుకమొత్తములు

॥ ఇంతి ॥

తగుశ్రీవేంకటేశ్వరుడండ నిల్చిఁ జూడవే
 మగువనడపులనేమంచిహంసలు
 మిగుల రతివేశసు మెరసీఁ దా మిన్నిటాను
 పగటుఁగు త్తికలోన పాపురములు

॥ ఇంతి ॥ 286

రేకు 180

భైరవి

ఎవ్వరినేర్పులు జెప్ప విందు నేది
 రవ్వసేయక జీవుల రక్షింపవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

తలపోసి తలపోసి ద్యానమునేతుగు విన్ను
 యెలమి నింతని నిశ్చయింపలేరు
 పలుమారు నీగుణాలు పైకొని నుతింతురు
 కొలఁదివెట్టుచు మీగుణులు లెంచలేరు

॥ ఎవ్వ ॥

పొదిగి పొదిగి విన్నుఁ బూజరెల్లాఁ జేతురు
 యెదుట నీశ్రీమూర్తి యెఱుంగలేరు
 వెదకి వెదకి సారె విందురు నీకథరెల్లా
 పదిలపునీధక్తి పట్టఁగలేరు

॥ ఎవ్వ ॥

నిక్కి నిక్కి చేతులెత్తి నీకు మొక్కుదురుగాని
మక్కువ నీమహిమ నమ్మగలేరు
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యిటు నీకరుణచేత
తక్కక నిన్ను సేవించి తనియలేరు

॥ ఎవ్వ ॥ 287

మాళవిగౌళ

ఇన్నిటికిఁ బ్రేరకుఁడు యీశ్వరుఁ డింతే
పన్ని యీతనిఁ దెలిసి బ్రదుకుటే జ్ఞానము

॥ పల్లవి ॥

మనసునఁబుట్టినమంకుఁగామక్రోధాలు
పనిలేవు తనకంటేఁ బాప మఁటదు
పనివి తొడమ నూడి పండు తీఁగె నంటదు
జనులకెల్లాఁ బ్రకృతినహజ మింతే

॥ ఇన్ని ॥

చేతులారఁ జేసేటిచేకొన్నకర్మానకు
మౌతలఁ గర్తఁ గానంటే కట్టువడఁడు
ఆతల నబక ముంచినట్టివేఁడి చెయ్యంటదు
జాతి యదేహమునొందినసహజ మింతే

॥ ఇన్ని ॥

వాకుననాడినయట్టిపట్టిపల్లదాలనెల్లా
దాకొని పొరయనంటే తప్పులే లేవు
పైకొని శ్రీవేంకటేశుబంటుకు వశకు లేదు
పైకమైనహరిభక్తినహజ మింతే

॥ ఇన్ని ॥ 288

సాళంగనాట

జయ జయ నృసింహ సర్వేశ
భయహర వీర ప్రహ్లాదవరద

॥ పల్లవి ॥

మిహిరిశశినయన మృగనరవేష

ఒహిరంతిస్థలపరిపూర్ణ

అహినాయకసింహాసనరాజిత

బహుళగుణగణ ప్రహ్లాదవరద

॥ జయ ॥

చలులపరాక్రమ సమఘనవిరహిత

నిటలనేత్ర మౌనిప్రణుత

కుటిలదైత్యతతికుక్షివిదారణ

పటువజ్రనఖ ప్రహ్లాదవరద

॥ జయ ॥

శ్రీవనితాసంశ్రితవామాంక

భావజకోటిప్రతిమాన

శ్రీవేంకటగిరిశిఖరనివాస

పావనచరిత ప్రహ్లాదవరద

॥ జయ ॥ 289

సామంతం

ఎంత వలచితివయ్యా యింతికి

చెంతనుంటే రేతనవ్వే నేసపాలుగావా

॥ వల్లవి ॥

చెలి నీపైఁ జిగురాకు చిదిమివేసిలేను

వలరా ఒడిదమని వంచిచితివి

వెలయ్యగ పరహపువేళ వాడెక్కుగాక

మెలుపునఁ గదిసితే మెత్తనేకాదా

॥ ఎంత ॥

ఎనరుహాక్షి పుబ్బొడి ప్రేమ నీపైఁ జల్లిలేను

వసంతునిచొక్కనుచు వసివాడేవు

పెనఁ దెరమరగైతే వేగమే నామెక్కుగాక

రసికత నొద్దనుంటే రజమేకాదా

॥ ఎంత ॥

అలమేలుమంగ సురటట్టే నీపై విసరితే
మలయానిలు వేడంటా మాటువెట్టేవు
తలచి శ్రీవేంకటేశ దవ్వైతే వేడెక్కుగాక
చలపట్టి కూడితివి చల్లనేకాదా

॥ ఎంత ॥ 290

శ్రీరాగం

ఎంత లేదు నీబట్టి యెరగరా యందరును
దొంతిబెట్టేవు అనియాల దొరకుదాకాను

॥ పల్లవి ॥

పొరుగాపెపైవలపు పూసేవు నామీద
వరుసల వద్ది కాపె వచ్చుదాకాను
సరుస నావంక నీవు చక్క జూచే వప్పటిని
ఆరసి యవ్వలిపొందు అదనొదాకాను

॥ ఎంత ॥

కడవారిపొందు నాతో గసి వుచ్చుకొనే పట్టే
అడరి వారితో మాట లుడుదాకాను
నడుమ నప్పులెల్లాను నవ్వేవు యీవేళను
వుడివోనియట్టికాగి లొనరుదాకాను

॥ ఎంత ॥

పోరచిపనితమారు పొడగేవు నన్ను విట్టే
చేరి యాపె నిన్నుగూడి చెలగుదాకా
యారీతి శ్రీవేంకటేశ యిట్టే నన్ను గూడితివి
కోరికె లన్నియును జేకూరుదాకాను

॥ ఎంత ॥ 291

శుద్ధవసంతం

ఇవిగో మీమహిమలు యేమని పొగడవచ్చు

జవళి నెంచిచూచితే సరిజేసివంటివి

॥ పల్లవి ॥

అంగనలచూపులు ఆరతులవంటివి

కుంగక నీవు కొలువై కూచున్న వేళ

చెంగట లేతనవ్వులు సేసపాలవంటివి

కొంగులువట్టుచు నీవు కొనరేటివేళ

॥ ఇవి ॥

కాంతలపలుకులెల్లా కప్పురాలవంటివి

అంతలో నీవు సరసాలాడేటివేళ

బంతిమోపులయీపులు పాలకూళ్లవంటివి

మంతనాన నుండి నీవు మన్నించేవేళను

॥ ఇవి ॥

వెలెదులకాగిళ్లు విడిదిండ్లవంటివి

చలముల నీరతులు సలిపేవేళ

యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిట్టై నన్నుఁ గూడితివి

తలఁపులవంటి వన్నీ తమకపువేళను

॥ ఇవి ॥ 292

రేకు 161

లలిత

॥ ఎట్టిదో మీమాయావిలాసము యెఱిగిన నెఱుగనీదు

అట్టై మాగురుననుమతినే ప్రత్యక్షమవై తివిగాని ॥ పల్లవి ॥

కరుణాకరా మిమ్మునుఁ గవి తెలియఁగలేను

ధర మీమహిమలు వినివిని తగ నరుదందుదును

నరహరి నీవు నాలో నుండఁగ నమ్మక పురాణకథలందు

ఆరయఁగ మీచరితలు చెప్పఁగ నానతోడ మిముఁ దలంతును ॥ ఎట్టి ॥

జగదీశా మీనామంబులు జపించనలయుదును

వెగటుగ నీచిత్రస్పష్టి చూచి మిము వెదకుదు నింతటను

నగధర మీపై భక్తి సేయఁగ మనంబున నొడఁబడను

పగటున మీరిచ్చువరములకొరకే వలుమారు మీకు

మొక్కుకొందును ॥ ఎట్టి ॥

౧. శక్తివిభక్తిలో ప్రథమశోభనము.

శ్రీవేంకటేశా నీమూరితి చింతించి చేపట్టగలేను
 దేవుడ వనియెడువిశ్వాసమునకే తిరముగఁ గొలిచెదను
 శ్రీవనితాధిప వేదాలు మిమ్మునుఁ జెప్పఁగా నే తర్కింపుదును
 వేవేలుపరుషలు సేవింపఁగ నీవే కర్తవని నిశ్చయింతును || ఎట్టి || 293

లలిత

అతని నడుగవో చిత్రగుప్త నాయందలియోఁగాము లన్నియును
 అతడే మీ కుత్తరము చెప్పెడిని యన్నిటికిని మముఁ దడవకుమీ
 || పల్లవి ||

కరచరణాదులు నాకుఁ గల్పించినయతఁడే
 గరిమల నావుభయకర్మసంఘములకుఁ దాఁ గర్తా
 సరుగఁ బ్రాణము లొసఁగి చైతన్య మతఁడే
 పరగఁగ నాయపరాధంబులు పరిహరించఁ గర్తా || అత ||

ఁమణితో ననుఁ బుట్టించి రక్షించేయతఁడే
 అమరఁగ నన్ను వహించుక నావశుకంతయుఁ దీర్చుగఁ దాఁ గర్తా
 ప్రమదమున నాయంతరాత్మయైపాదుకొన్నయతఁడే
 మమతల మీలోకము చొరకుండా మాఁటలాడుకొనఁ దానే కర్తా || అత ||

యెప్పుడుఁ బాయక దాసునిఁగా నేఁకొన్నయతఁడే
 తప్పక యిహముఁబరమున్ బొందు దడవకుండఁ జేయఁగఁ
 గర్తా

చెప్పఁగ నాపాలిదేవరా శ్రీవేంకటేశుఁ డతఁడే
 అప్పణిచ్చి మిము సమ్మతి సేయుచు నటు మముఁ గావఁగఁ
 దానే కర్తా || అత || 294

లలిత

అవధారు వరాకుసేయకు మపరాధముగా నెంచకు
 వివరింపఁగ నీవే గతి విష్ణుడ మన్నించఁగదే || పల్లవి ||

నాకునాకే నీసన్నిధానము గల్పించుకొని
 చేకొని విన్నపములెల్లా జేయుచున్నాడను
 కాకునేనీ నన్ను పీడెంత గట్టువాయయనక
 శ్రీకాంతా నీంవింతట నుండువు చిత్తగించి వినవే   " అవ "

చూచిచూచి నీమూరితి నాసౌముగఁ జేసుకొని
 చేచేత నాలో ధ్యానముసేయుచున్నాడను
 కాచుకొని పీనికి నాకూఁగారిణమేమనక
 యేచోటా నీరూపమే హరి యెదలొ నుండఁగదే   " అవ "

కోరికోరి నేనూరక నీకొలుపుగడించుకొని
 చేరి నీపూడిగములు సేయుచున్నాడను
 యారీతులు శ్రీవేంకటేశ్వర యివి యేటిసలిగలనక
 నారాయణ సర్వేశ్వరుడవు నన్ను నేలఁగదవే   " అవ " 295

లలిత

ఎట్లు సేయఁగలవాడవో యిఁక నీచేతిచి నాపునికి
 నెట్టన నీదానుడనై తిని నీచిత్తం బిఁకను   " వల్లవి "

సారెకుఁ గొలుపునేతు చనవులు నీ విత్తువోయనుచు
 నేరకున్నాఁ బాడుదును నీవు మెత్తువనుచు
 వోరిచి పుపవాసములుండుదు నొగి దయదలంతువోయనుచు
 చేరి వాకిలిగాచుకుండుదు చిత్తమురావలెననుచు   " ఎట్టు "

కమ్మటి నిచ్చకములు నెరపుదు కైవసముగావలెననుచు
 పుమ్మడి నీగుణాలు వొగడుదు పూరక మొగమొడుదువనుచు
 నెమ్మది మొక్కులు నే మొక్కుదు నేరములెంచక కాతువని
 నమ్మి విమ్మ నేఁ బూడింతు నను నీ వీదేరింతువని   " ఎట్టు "

అసతో నిను భావించు అన్నిట నన్నేలుదువనుచు

వేసరక సీమంత్రము నుడుగుదు వేగమే వరమొసఁగుదువనుచు
రాసికి నెక్కఁగ శ్రీవేంకటేశా రక్షించితి విప్పుడు నన్ను
వాసితోడ నే నిన్నుఁ దగులుదును వదలక నాపాలఁ గలవనుచు
॥ ఇటు ॥ 296

శ్లో 162

గాళ

ఇటులై తేఁ బుణ్యము నీకు యిది వుపకారంబౌను

తటుకన నీకీరితి వొగడుదురు తలకొని యిందరును ॥ పల్లవి ॥

సురాసురగంధర్వయక్షులు మిమ్ముఁ దెలియఁగలేరు

పరాశరాదులు మీరూపు భావించఁగలేరు

నరు లెఁగుదురా మిమ్ము నారాయణ నీవే సులభుఁడనై

కరీంద్రఁ గాచినయటువలె గాతువుగాక ॥ ఇటు ॥

సనాతనబహువేదశాస్త్రంబులు మిము నుతింపలేవు

అనంతయజ్ఞంబులు మిమ్ము నటు సాధించఁగలేవు

తనూధరు లెంతటివారు దామోదర నీవే అహల్యను

వినోదముగఁ గాచినయటువలె వెసఁ గాతువుగాక ॥ ఇటు ॥

రమాసతిఁ నీశామహిరామలు మీతలఁ పెఱంగరు

నమేతులై నశేషాదులు మీజాడ మీరలేరు

తమోమయు లిందరును దరణిధర శ్రీవేంకటేశ

నమోనమో యని మొక్కఁగాఁ ననుఁ గాతువుగాక ॥ ఇటు ॥ 297

సామంతం

సరిగాఁడు వీఁడన వలదు జగమున రాజు శివలసినది దేవులు

యిరవుగ నందరు లోకములోపల యిది నానుడిమాట ॥ పల్లవి ॥

౧ 'నిశా, పూ. ము. పా. ౨ 'వలచినది' కావచ్చు.

జగదేకబంధుడవట సకలజీవులకును, గుఱుచుగ
 మొగముచూపవయ్యా మీకు మొక్కెద విదె నేను
 తగులై నచుట్టరికము దాచగ నికనేలా
 తెగరావిమమకారము తెలువగవలెగాని   ॥ సరి ॥

యితనై నప్రాణమవట యీచరాచరములకు, అభయము
 సతత మియ్యవయ్యా మాకును సన్నుతింతు నిన్ను
 మతిఁ బాయనికూటంబులు మానుప మరి యాలా
 జతనంబునఁ జాలాబ్రియములు జరపగవలెగాని   ॥ సరి ॥

నెలనై నయేలికెవట నీదాసులకెల్లా, వేశలు
 దెలియఁజెప్పవయ్యా మిమ్మును తిరముగఁ గొలిచెదను
 బలువయిన శ్రీ వేంకటేశ పరాకు లికనేలా
 చెలరేగి నీసులభత్వమే చెలింపవలెగాని   ॥ సరి ॥ 298

ఎదురుమాటలాడితి నీకు యిట్లును రోగొను నీవు
 పదలఁగఁదగదు నీకు సంతములిచ్చితిఁ గావఁగదే   ॥ పల్లవి

మునుపే నే విన్నవించితిని విన నవధరించితివి నీవు
 వెనకవేసుకో శరణు చొచ్చితిని విడువకు వన్ననుచు
 ననుఁజూచి 'దేహి' యంటే 'నాస్తి' యనరాదు నీకు
 ఘనయాచకుడను నేను కడుదాతవు నీవు   ॥ ఎదు ॥

వెదకి విను వేడుకొంటివి విచ్చేసితివి మాయంటికి
 వదలఁదగదు నీభక్తి యొనఁగు నీవాఁడను పాయకుమనుచు
 పదిలంబుగ మొక్కినచేతులు బలిమిఁ గోయరాదు
 యదివో బంటను నేను యేలినవాఁడవు నీవు   ॥ ఎదు ॥

మరిగి నీముద్రలు మోచితిని మన్నించితి విటు నను నీవు
కరుణతోడ నాయపరాధంబులు కడపు కావుమనుచు
యిరవై నీపేరు వెట్టితే నిష్కౌనక పోరాదు
నరమాత్రుడ నే శ్రీ వేంకటేశ నాయకుడవు నీవు || ఎదు|| 299

సామంతం

ఏదిగతి నే నొక్కడనే యెందరి కోపుదును
నీదయతో మన్నించగదవే నీరజనాభా || పల్లవి ||

మోహంధకారము యెక్కడచూచిన ముంచుకవున్నది
దేహభిమానము అందుకుఁ దోడు దీకొనివచ్చిని
సాహసభూతము ఘనహింసలకే చాఁపించిఁ జేయి
దాహపుటాసలు వెనకముందరల తరవులువెట్టిని || ఏది ||

కోపాగ్నికణములు సారెకుఁ జుట్టుక గుబ్బిలిలఁదొడఁగె
పైపై వయోవికారంబులు చలపట్టుక తిరిగీని
చాపలగర్వము యెవ్వరినై నా సాధింపించిని
తీపులధనములు యీమీదిమీదనే తీదీపులు రేచిని || ఏది ||

భావజవీలాస మప్పటప్పటికి బలుములు చూపీని
వేవేలుసంపద లెందుచూచినా వేడుక నేసీని
శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను చేకొనుదేవుఁడా
యీవేశను నన్నేలితివి నాకు నిన్నియు తగ వసమయ్యాని
|| ఏది || 300

రేకు 163

సామంతం

ఆనతియ్యగదవే అందుకే కాచుకున్నాఁడను
పూనుక నీ వెంతనేర్పరివై నా భువి మనసుపేదను నేను || పల్లవి ||

నేరనో నేర్తునో ప్రియమిదమిదం నమో నమో మానితినో
 నీరూపము నే నేవింది చెప్పగలగే నీరూపమిదమిదమో
 మేరతోడ మావారు చెప్పగలగే నమో నమో
 వారిఁ జూచైన శ్రీవేంకటేశా వరదుఁడవై మము మన్నింపఁ
 గదవే || ఇప్పు || 302

ముఖారి

సర్వేశ్వరా నీతో సరి యెవ్వరు
 పూర్వపుటలు చెప్పఁగాఁ బూచి కొలిచేఁగాని || పల్లవి ||

చేరి నేదములు నిన్నుఁ జెప్పఁగా వినుచేకాని
 నీరూపము దర్శించేవార లెవ్వరు
 ధారుణిలో నీయవతారాలే చూచుట
 ధీరత నీమహిమలు తెలిసేవా రెవ్వరు || సర్వే ||

భూమివారిఁ జూచి నిన్నుఁ బూజలు నేయుటగాని
 కామించి నీతో మాటాడేమను లెవ్వరు
 దీమసాన నీదాసుల ద్రిష్ట మెరుఁగుటగాని
 యీమేర నీదైవిక మెరిఁగేవా రెవ్వరు || సర్వే ||

వరములు నీ వియ్యఁగా వచ్చి నేవించుటగాని
 కెరలి నీమూర్తి వెదకేవా రెవ్వరు
 హరి శ్రీవేంకటేశా నీకరుణవారౌటగాని
 అరసి నిన్ను సుద్దులడిగేవా రెవ్వరు || సర్వే || 303

ముఖారి

ఇట్టినావెట్టితనము లేమని చెప్పుకొందును
 నెట్టన నిందుకు నగి నీవే దయఁజూడవే || పల్లవి ||

పాటించి నాలో నుండి పలికింతువు నీవు
 మాటలాడనేరుతునంటా మరి నే నహంకరింతును
 నీటున లోకములెల్లా నీవే యేలుచుండఁగాను
 గాఁటాన దొరనంటా గర్వింతు నేను || ఇట్టి ||

నెమ్మదిఁ బ్రజలనెల్లా నీవే పుట్టింపఁగాను
 కమ్మి నేనే బిడ్డలఁ గంటినంటా సంతసింతును
 సమ్మతి నీవే వర్వసంపదలు నొసఁగఁగాను
 యిమ్ముల గడించుకొంటి వివి నేనంటా నెంతు || ఇట్టి ||

వచ్చించి యిహపరాలు మరి నీవే యియ్యఁగాను
 యెన్నుకొందు నాతపోమహిమ యిది యనుచును
 వున్నతి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేమి చూచేవు
 అన్నిటా నాయాచార్యవిన్నపమే వినవే || ఇట్టి || 304

ముఖారి

ఇటు వినుఁ దెలియఁగ నెంతటివారము
 తటుకన నాసలఁ దగులుటగాక || పల్లవి ||

నానామూర్తులు నగధర నీరూపు
 యేనెలపుల విన్నెటువలెఁ దలఁచుట
 పూవి నీభావము పొందుగాఁ జెప్పఁగా
 వీనులు చల్లఁగా వినుటేకాక || ఇటు ||

పెక్కునామములు బిరుదు లసంతము —
 లెక్కడ గొలదిగ నెన్నెని పొగడుట
 యిక్కువసేసుక యిందులో నొకటి
 పక్కన నొకమరి పలుకుటగాక || ఇటు ||

వేవేలు గలవు నీవిహారభూములు
 యేవిధమున నెం దెందని తిరుగుట
 శ్రీవేంకటేశా నీశృంగారమెల్లను
 నేవించి ముదమునఁ జెలఁగుటగాక

॥ ఇటు ॥ 305

164

ముఖారి

ఎవ్వరికి యెవ్వ రయ్యేరు యిందరికి నీవే దిక్కు
 అవ్వలనివ్వల నీ వనాధనాథుఁడవు

॥ పల్లవి ॥

కాయకము లందరునుఁ గార్యవశపరులే
 పాయవినీ వకారణబంధుఁడవు
 దాయగాం డైవ్వరినైనాఁదప్పించుకొనేవాతే
 బాయటనున్నా నీ వాపన్నశరణ్యుఁడవు

॥ ఎవ్వ ॥

అట్లై లోకమువారు అర్థకామపరులే
 జట్టిగొవి నీ పై తే సర్వదాతవు
 పొట్టఁబొరుగుచుట్టాలు బోజనసహాయులే
 నెట్టన నీ వైతే మాకు నిర్వాహకుఁడవు

॥ ఎవ్వ ॥

అంతటా వారికివారు ఆత్మపోషకులే
 రంతుల నీ వైతే నానారక్షకుఁడవు
 సంతతము శ్రీవేంకటేశా మమ్ము నేరితివి
 పంతమున నీవు భక్తపరిపాలకుఁడవు

॥ ఎవ్వ ॥ 306

ముఖారి

దేవ నీవు గల్పించినతెరువు లివి
 నీవారై నవారినేరువు లివి

॥ పల్లవి ॥

పరమశాంతునకుఁ బాపము రాదు

విరతిగలవానికి వెరపు లేదు

గురుసేవారతునకుఁ గోపము రాదు

ధర సత్యవిదునకుఁ దప్పు లేదు

॥ దేవ ॥

పుట్టుబ్రహ్మచారికి బుద్ధి చెడదు

అట్టై ఆసలేనివారికి అలపు లేదు

తొట్టినసుజ్ఞానికి దుఃఖము లేదు

గట్టియైనమానికి కలహమే లేదు

॥ దేవ ॥

సమచిత్తునకును చంచలము గాదు

విమలాచారునకు వెలితి లేదు

నెమకి శ్రీవేంకటేశ నీదాసులై కొల్చి

భమయనివారికి భారము లేదు

॥ దేవ ॥ 307

శ్రీరాగం

వారివారికర్మములే వారిఁ జుట్టుకొనఁగాను

యారీతి నీవె వారియెఱుక నుమాల్పితివి

॥ పల్లవి ॥

హిరణ్యకశిపుపాటు యెఱుగఁగా రావణుఁడు

ధరలో హరికిఁ బగై తానూఁ బొలిసె

విరసపుకంసుగతి వినఁగా దుర్యోధనుఁడు

పరుగఁ దానూఁ బగై సమసినాఁడు

॥ వారి ॥

తెగి మురాసురుజాడ తెలియఁగా నరకుఁడు

మొగిసి పోటుకుఁ బోయి మొక్కపోయను

సొగిసి శిశోముకుదెస చూడరా దానవులెల్లా

మగిడి మగిడి పోరి మడిసిరిగాక

॥ వారి ॥

౧. 'మాన్వితవి' పూ.మ.పా, ౨. 'పోమకు' శావచ్చు.

బలివోయినతెరువు బాణుఁడు విచారించఁడా
బలిమిఁ దొడరి భంగపడెఁగాక
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెవ్వరి నేమనవచ్చు
యెలమి విప్పటివారూ నెఱఁగరేకాక

॥ వారి ॥ 908

శ్రీరాగం

హరి నీవానులభాగ్య మిది యెంతవి చెప్పేము
విరివై ననీసుద్దులు వింటిమయ్యా

॥ పల్లవి ॥

నమ్మదిని నీవనేటినిధానము గన్నవారు
కిమ్ముల సంపన్నులై సుఖితురయ్యా
కమ్మటి నిభక్తియనేకామదేసు వున్నవారు
వుమ్మడి నచ్చికము లే కుందురయ్యా

॥ హరి ॥

చేరి నీపై చింతయనేచింతామణిగలవారు
కోరినట్టిల్లా బదుకుదురయ్యా
సంరపునీకృపాపారిజాతమబ్బినవారు
బోరన సంతోసాలఁ బొదలుదురయ్యా

॥ హరి ॥

హత్తి నీనామమనేఅమృతముగలవారు
వితైమైనపదవుల నిలుతురయ్యా
యితల శ్రీవేంకటేశ ఇన్నిటా నన్నేలితివి
సత్తుగా నీవారు నాకుఁ బనవిత్తురయ్యా

॥ హరి ॥ 909

శ్రీరాగం

దైవమా నీ చొక్కఁడవే దక్కినధనముగాక
యీవలానావలా మఱి యెంచ నే మున్నది

॥ పల్లవి ॥

పుట్టినవానికిల్లా పొత్తుల దీజగము

మెట్టికూచుండేయరంగు మేదినియల్లా

బట్టబయటిభోగాలు బంతికూటిభోజనాలు

పట్టి తమవని యేరుపరచ నే మున్నది

“ దైవ ”

పంచుకొన్న భాగాలు పంచమహాభూతాలు

పంచేంద్రియములే పరివారాలు

యెంచి నడచేకాలమే యిందరికి నుంబళి

తెంచి యెచ్చుకుండు లిందుఁ దెలుప నే మున్నది

“ దైవ ”

మనోవికారాలు మానుషపుటెలుకలు

వినోదమాత్రాలు వేడుకలెల్లా

యెనలేవిశ్రీవేంకటేశ నీమహిమ లివి

వెనకా ముందరా విన్నవించ నే మున్నది

“ దైవ ” 310

శ్రీరాగం

ఇట్టివాడవు సులభమెట్లా నైతివోకాక

అట్టినీదయ దలంచి అరుదయ్యా నాకు

“ పల్లవి ”

యేమేమి చదువవలె నెందరి నడుగవలె

ఆముక విన్నుఁదెలిసేయందుకొరకు

భూమిలోన నెంతేసిపుణ్యములు సేయవలె

కామించి నీపై భక్తిగలిగేటికొరకు

“ ఇట్టి ”

యెన్నిజన్మా లెత్తవలె నెందెందు వెదకవలె

కన్నుల నీసాకారము గనేకొరకు

పున్నతి నెంతగాలము వొగ్గి కాచుకుండవలె

విన్నవించి నీసేవ వేడుకొనేకొరకు

“ ఇట్టి ”

మేదేది యెఱుగవలె యెట్లభ్యసించవలె
 నీదాసుఁడనిపించుకొనేటికొరకు
 సాదరావ శ్రీవేంకటేశ్వర నన్ను మన్నించితి-
 వేదెసఁ బొగడవలె యింతసేసేకొరకు

॥ ఇట్టి ॥ 311

165

శ్రీరాగం

చెప్పితేఁ బాసునందురు చేసినదోసములెల్లా
 వొప్పుగాని మన్నించ నుచితమౌ నీకు

॥ పల్లవి ॥

క్షమియించుకొనవే సర్వాపరాధములు
 క్రమ మెఱుగ కేమేమి గావించితివో
 రమణతో సర్వలోకరక్షకుఁడవట నీవు
 తమితోడ నన్నుఁగావఁ దగవౌను నీకు

॥ చెప్పి ॥

పరిహరించఁగదవే బహునరకబాధలు
 గరిమల నెటువలెఁ గాచుకన్నవో
 అరుదుగా సురలమొ రాలించితివట తొల్లి
 ధర నన్ను వహించుకోఁ దగవౌను నీకు

॥ చెప్పి ॥

వెనుకొని యుద్ధము రావే శ్రీవేంకటేశ్వర
 అనుభవించేకర్మము ల వేమున్నవో
 పవివడి భక్తపరిపాలకుఁడవట నీకు
 తనుభోగాలు భోగించఁ దగవౌను నీవు

॥ చెప్పి ॥ 312

నాదరామక్రియ

తఁడు లోకోన్నతుఁ డాదిమపురుషుఁడు అన్నిటాను పరిపూర్ణుఁడు
 చతురుఁ డితఁడే రక్షించఁగలవాఁడు శరణవిబ్రదుకవో వోమనసా

॥ పల్లవి ॥

మరుతంద్రీఃజూచినఁచికన్నులను మరొకరిఁ జూచిన నింపొనా
 సిరివరునామమనొడిగిననోరను చిక్కినపేరులు యివ్వెనా
 పరమాత్మదలఁచినచుననులోపలను పరులఁ దలఁచితే నొడఁబడునా
 కరుణానిధిపుణ్యకథలువినినచెవుల కడలనుద్దులు వినసమ్మతించునా
 ॥ అతఁ ॥

నరహరిఁబూజించినయట్టికరములు నరులనేవసేను నరుహములా
 మురహారు శరణవిమొక్కినశిరసున మాధులకు మొక్క నుచితములా
 హరిమందిరమునకరిగెడుపదములు అధములిండ్ల కేఁగఁగ నలవడునా
 పురుషోత్తము లాంధనము మోచినమేను భువిహీన వృత్తికిఁ
 బొసఁగినా ॥ అతఁ ॥

గోవిందుడే దిక్కివుండుభునులకు కొలిపినా దేవతాంతరంబులు
 భూవల్లభుడెసఁ బట్టినజ్ఞానము పొంది వేరొకట నిలిచినా
 శ్రీవేంకటపతిపై నిడినభక్తి చెలులపై నునుపఁగఁ దగవవునా
 దేవకినందనుఁ డీతవిదాసులఁ దెలియఁగ జడులకుఁ దరమయ్యానా
 ॥ అతఁ ॥ 313

నాదరామక్రియ

ఇదివో నీప్రతాపము యెక్కడ చూచినఁ దానే
 యెదిటిబ్రహ్మాండము యిమ్ముచాల దిందుకు ॥ పల్లవి ॥

పనిగాంపే భువిలో నేఁబదియే అక్షరములు
 కొనాడితే నీగుణాలు కోటానఁగోటి
 యెససి పడునాలుగే యెడమైన లోకములు
 అనిశము నీయైతే ననంతమహిమలు ॥ ఇది ॥

మించి నిండుకొంటే నెనిమిదియే దిక్కులు
అంచల నీకతలై తే ననేకములు
యెంచి చూచితేఁ గలవి పంచమహాభూతలే
ముంచినసీమాయ తుదమొదలే లేదు

॥ ఇది ॥

వుపమించి తెలిసితే నొక్కటే జగము
అపురూపపునీసృష్టి అతిఘనము
అపరిమితపుజీవు లణుమాత్రులై నాను
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యెక్కుడు నీదాసులు

॥ ఇది ॥ 314

నాదరామక్రియ

ఎంతకత నదపితి వేమి జోలిఁ బెట్టితివి
చింతించ లోకములు నీచేతివే కావా

॥ పల్లవి ॥

కొరవులఁ బొందవుల కంఠము వెట్టినేల
నేరిచి సారథ్యము నెఱవనేలా
కోరి భూభార మణఁచేకొరకై తే నీచే చక్ర—
మూరకే వేసితే దుష్టు లొక్కమాటే తెగరా

॥ ఎంత ॥

చేకొవి వానరులఁగాఁ జేయనేల దేవతల
జోకతో లంకాపురి చుట్టుకొనేల
కాకాసురు వేసినకసవే రావణమీఁద—
నాకడఁ బంపువెట్టితే నప్పుడే నమయఁదా

॥ ఎంత ॥

గక్కన శ్రీవేంకటేశ కంఠములో వెళ్లనేల
చొక్కముగాఁ బ్రహ్లాదుఁడు చూపఁగనేల
చిక్కక హిరణ్యకశిపునాత్మలో నుండక
తక్కించి నీవెదనితే తానే పొలియఁదా

॥ ఎంత ॥ 315

నాదరామక్రియ

పరులకై తే విదే పాపముగాదా

పురిగొని నీవంకఁ బుణ్యమాయఁగాక

॥ పల్లవి ॥

పరమపురుష నీవు పట్టినదే ధర్మము

అరసి నీవు చెల్లించినదే సత్యము

ధరలోన నీరెంటికి తండ్రితో విరోధించఁగ

దొరసి ప్రహ్లాదునకు దోడై నదే గురుతు

॥ పరు ॥

నారాయణుడ నీవు నడిపినదే తగవు

ఆరూఢి నీ వొనన్నదే ఆచారము

సారెఱుఁ దమయన్నతో సందిపడి పెనగఁగ

కోరి సుగ్రీవు వహించుకొన్నదే గురుతు

॥ పరు ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవు చేసినదే నీతి

చేవతో నీ వాడఁబరచినదే మాట

కావించి తాతతోఁ బోరఁగా నీవు చక్రమెత్తి

అవేశ నడ్డ మైనందుకు అర్జునుడే గురుతు

॥ పరు ॥ 316

రేకు 166

నాదరామక్రియ

ప్రపన్నులకి నిది పరమాచారము

విపరీతాచారము విడువఁగవలయు

॥ పల్లవి ॥

భగవదపచారము భాగవతాపచారముఁ

దగులక దేవతాంతరము మాని

నగధర్మశరణము సమ్మి యాచార్యుని

బగివాయనిదే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

దురహంకారము దుఃఖము శుఖమునుఁ
బొరయక ప్రాకృతులపొంతఁ బోవక
దరిశనాభిమానాన ధర్మము వదలక
పరిశుద్ధి నుండుచే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

ఉపాయాంతరము లొల్లక భక్తి చేపట్టి
యెప్పుడూఁ దీర్థప్రసాదేచ్ఛతోడ
నిపుణత శ్రీవేంకటనిలయుఁదే గతియని
ప్రపత్తి గలుగుచే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥ 317

రామక్రియ

జతనము జతనము సర్వేశునగ రిది
బతుకుఁదోవ యిదె బడకరము

॥ పల్లవి ॥

హృదయములోపల నీశ్వరుఁ డున్నాఁడు
బిదిలము మనసా బడకరము
తుద నల కామాదులఁ జొర నియ్యక
పదరక కావుము బడకరము

॥ జత ॥

యెంచుకొని విదే యేలిక మిము నిఁక
పంచభూతములాల బడకరము
మించినపురి తొమ్మిదివాకిళ్లు
పంచుక వున్నారు బడకరము

॥ జత ॥

నడుమ నడుమఁ బ్రాణములాలా మీరు
బడివాయకుండరో బడకరము
యెడయక శ్రీవేంకటేశ్వరునకు మీరు
బడలక కొలువరో బడకరము

॥ తజ ॥ 318

భైరవి

అతఁడే విష్ణుం డఖిలము నడపెడి

యాతల నెవ్వరి కేటికిఁ జింతా

॥ పల్లవి ॥

పుట్టించఁ బెంచఁగ పొడ వెక్కించ దేహుల

గట్టిగా మాటలాడించఁ గదలించ

పట్టి వాన గురియించ పైరులు మో

తిట్ట పెట్ట నొకానొకదేవుఁడు గలఁడు

॥ అతఁ ॥

అన్నపానము తొనఁగ నాపదలు గడవఁగ

పన్ని మాయలు భుజిఁ బచరించ

విన్నపాలు సురలవి వివి యందరి రక్షింప

పున్నతోన్నతుఁడై నొకానొకకర్త గలఁడు

॥ అతఁ ॥

కాల మక్షయము నేయ కర్మము ఫలించఁజేయ

తాళకొని మరపించఁ దలఁపించ

పాలుపడి శ్రీవేంకటపతియై వేదాలుచెప్పే-

యేలిక యొకానొకయీశ్వరుఁడు గలఁడు

॥ అతఁ ॥ 819

భైరవి

హరి హరి జగముఁజూచి నీ వాతుమలోనే వున్నాడవు

సురలఁ గాచుటయు నసురల నడచుట చొప్పడియున్నది

నీగురుతు ॥ పల్లవి ॥

వేదార్థము ² దప్పందెలిసి విద్వాంసునివంటిది

పాదుగఁ జదువక తర్కించఁబోవుపాండిత్యమువంటిది

మేదిని నడవులఁ దెరువుదప్పి మరి మెలఁగేటితెరువరివంటిది

అదిమూర్తి సీకరణుచొచ్చి నిను నారాధించనివానిబదుతు ॥ హరి ॥

౧. 'గాయ' రేఖ ౨. 'మెఱుంగ' పూ.ము.పా. రేఖ. ౩. 'దప్పందెలిసి' పూ.ము.పా.

వట్టిజోలితో నూరక దేవరలేవిపూజవంటిది

వొట్టుక ఫలములులేనిపంటలికు వొడిగత్తేయటువంటిది

నెట్టనఁ గర్జధరుండులేనిజలనిధినడిమియొడవంటిది

బట్టబయటనే పరమేశ్వర స్థిపైభక్తిలేనివానిబడుకు || హరి ||

పొందుగ ధర్మముబోధించెడిసత్పురుషులులేనిసభవంటిది

చెంది శ్రీవేంకటేశ్వర సీమహిమలు చెప్పనికథవంటిది

సందడి నన్నియుఁ జేసి దక్షిణలుచాలనియజ్ఞమువంటిది

యిందిరారమణ నీ వెక్కుడనుచు నిన్నిటఁ దెలియనివాఁడు

|| హరి || 320

భైరవి

అరుదు నీచెరిత్రము హరి నే నిదియే తలఁచుకొని

శరణంటిఁ గావు మిదియ విన్నపము సరిలేరు నీకు || పల్లవి ||

పరగ నీయకారణబంధుత్వ మహాల్యయందుఁ గంటిమి

రియందు నా ర్తరక్షకత్వము మెరయఁగఁ గంటిమి

అరసి ద్రౌపదియందు నాపదుద్ధారకత్వము గంటిమి

శరణంటిఁ గాచుట ధర విభీషణునందుఁ గంటిమి || అరు ||

మును భక్తవత్సలత్వము నీకు శబరియందుఁ గంటిమి

అనాథనాధుడవు నీ వగుట సుగ్రీవువందుఁ గంటిమి

పెనఁగి నిరుహేతుకప్రేమ పరీక్షితునందుఁ గంటిమి

వినుఁ గింకరాధీనుఁడని ప్రహ్లాదునియందుఁ గంటిమి || అరు ||

గోవర్ధనమందు సర్వజీవదయాపరత్వము గంటిమి

దావించి సాందీపునందు ప్రతిజ్ఞాపాలకత్వము గంటిమి

దేవ శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు ద్రిష్టవరదుఁడవగుట

తావై ననీకొనేటిదండ నొనఁగేయందే కంటిమి || అరు || 321

రేకు 167

భైరవి

ఎంతపుణ్యమో యిటు మాకుఁ గలిగె

చెంతనే నీకృప సిద్ధిఁదఁబోలు

॥ పల్లవి ॥

శ్రీపతి మీకథ చెవులను వింటిమి

పాపము లణఁగెను భయ ముడిగె

తీవుగఁ దులసితీర్థము గొంటిమి

శాపము దీరెను సఫలంబాయ

॥ ఎంత ॥

గోవింద మిముఁ గనుఁగొంటి మిప్పుడే

పాపనమైతిమి బ్రతికితిమి

తావుల మీపాదములకు మొక్కితి

వేవేలుఁ గలిగెను వేడుకలాయ

॥ ఎంత ॥

శ్రీవేంకటేశ్వర నేవించితి మిము

ధావతి దీరెను తపసితిమి

వావిరి ముమ్మారు వరిగొని వచ్చితి

నీవారమైతిమి నిలిచితి మిపుడు

॥ ఎంత ॥ 322

మలహరి

అనంతాపరాధి నేను అటుగాన శరణంటిని

యెనలేనినీగుణాలు యేమిచూచేనయ్యా

॥ పల్లవి ॥

దగ్గరి కొలుతు నాతరతమ్య మెంచుకోను

సిగ్గువడ నిట్టే నిన్నుఁ జేరి పాడుదు

వొగ్గి విన్నపాలు నేతు వుబ్బినఁ జిత్త మెరఁగ

యెగ్గు లెంచితే నావల్ల నెన్ని లేనయ్యా

॥ అనం ॥

పాదాలంటి మొక్కుదును పరిశుద్ధి దలఁచను
సాదించి కొలువవత్తు సత్వి చూడను
యేదెసనైనా నుతింతు యెంగిలినోరని మాన
పాదుగా విచారించితే బలమూఢుఁడనయ్యా

॥ అనం ॥

మంచముపైఁ దలపోతు మృదె మేళమనియన
కంచముకూడర్పింతుఁ గాదననేర
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నీబంట నైతి
పంచలఁ జూచితే నీపాలివాఁడనయ్యా

॥ అనం ॥ 323

మలహరి

అన్నిటా నీవే వుందునంచువుగాన
యిన్ని నీవు వుట్టించిన వివి నీసౌమ్మలే

॥ పల్లవి ॥

నిలిచినరూపులెల్లా నీగుళ్లుగాఁ దలఁతు
మెలఁగేటిచైతన్యము మిమ్ముగాఁ దలఁతు
యిలలోనిధ్వనులు నీపలుకులుగాఁ దలఁతు
కలపంచభూతా లుపకరణాలుగాఁ దలఁతు

॥ అన్ని ॥

నారుకొన్నపంటలు నీనైవేద్యాలుగాఁ దలఁతు
నీరెల్లా నీతీర్థమపి నెమ్మిఁ దలఁతు
ధారుణి భోగాలు పూజాద్రవ్యాలుగాఁ దలఁతు
నేరిచినపనులెల్లా నీలీలలుగాఁ దలఁతును

॥ అన్ని ॥

కాలత్రయము నీగతులుగానే తలఁతు
చాలి సురల నీయనుచరులఁగానే తలఁతు
నాలోనిశ్రీవేంకటేశ నాతండ్రివని తలఁతు
తాలిమి నీదేవులను తల్లియని తలఁతును

॥ అన్ని ॥ 324

శ్రీ తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల

మలహరి

అందుకేపో నీపై నానవుట్టి కొలిచేది

మందలించితి నిక మరి నీచిత్తము

॥ పల్లవి ॥

యిందరుఁ జెప్పఁగా వింటి యెవ్వరికై నా విష్ణుఁడే

కందువ మోక్ష మియ్యఁ గర్త యనఁగా

మందే వింటి నారదుఁడు మంచి నిన్నుఁ బాడఁగా

పొందుగ లోకములోనఁ బూజ్యుఁడాయననుఁచు ॥ అందు ॥

ఆప్పటి వింటి లోకము లన్నిటికి హరియే

కప్పి రక్షకత్వానకుఁ గర్త యనఁగా

యిప్పుడే వింటి ద్రువుఁడు యిటు నిన్ను నుతించే

పుప్పత్తి పట్ట మేఱుచున్నాఁడనుచును ॥ అందు ॥

యిదె వింటి శ్రీవేంకటేశ బ్రహ్మకుఁ దండ్రీవై

కదిసి పుట్టించఁ బెంచఁ గర్త వనుచు

వదలక వింటి నీకు వాల్మీకి కావ్యము చెప్పి

చెదిర కాద్యులలోఁ బ్రసిద్ధుఁడాయననుఁచు ॥ అందు ॥ 324

భూపాళం

అపరాధివి నే నై నాను

కృపగలవారికిఁ గపటము లేదు

॥ పల్లవి ॥

సనాతనా అచ్యుతా సర్వేశ్వరా

అనాదికారణ అనంతా

జనార్దనా అచల సకలలోకేశ్వరా

విను మరచియున్నాఁడ ననుఁ దెలుపవయా

॥ అప ॥

పురాణపురుషా పురుషోత్తమా

చరాచరాత్మక జగదీశా

పరాత్పరా హరి బ్రహ్మాండనామికా

యిరపు నీవేయట యెఱిగించఁగదే

॥ అప ॥

దేవోత్తమా శశిదినకరనయినా

పావనచరితా పరమాత్మా

శ్రీవేంకటేశా జీవాంతరంగా

సేవకుఁడను బుద్ధిచ్చెఁగవలయు

॥ అప ॥ 326

భూపాశం

చెప్పవే నన్ను మన్నించి శ్రీవతి నాకు

యెప్పుడును జిఁతించే విదేపనై నేను

॥ పల్లవి ॥

పొలసి నీరూప మెట్టు పొడచూపేవో

యెలమి న భాగ్య మిఁక నెట్టున్నదో

అలరి నా కేబుద్ధి అనఁతిచ్చేవో

కలిగిననీమాయ యేగతిఁ గడచేనో

॥ చెప్ప ॥

వరుస నా కెట్లాఁ గైవసమయ్యేనో

యిరవై నాజన్మఫల మెట్టున్నదో

పరగ నామఁ నెట్టు పాయకుందేవో

కరుణానిధివి నీ న్నేకరణి మెప్పించేనో

॥ చెప్ప ॥

పనివడి యెట్లా నీధక్తి యిచ్చేవో నా-

మనసుచంచల మెట్టు మట్టుపడినో

యెనలేవి నాతలఁపు యెఱిఁగి శ్రీవేంకటేశ

నను నేలితివి యెట్లా నాకోరిక చెల్లెదో

॥ చెప్ప ॥ 327

రేకు 168

భూపాశం

ఇవి నేయఁగ నే నలసుఁడ యెటువలె మోక్షం బడిగెదను

వివరముతోడుత నీవు సులభుఁడవు విష్ణుఁడ నిన్నే కొలిచెదఁగాక

॥ పల్లవి ॥

జపయజ్ఞదానకర్మంబులు యెంచఁగ జిరకాలఫలంబులు

యెప్పుడుఁ బుణ్యతీర్థస్నానములు యిల పాపవిమోచనములు

అపరిమితదేవతాంతరభజనలు ఆయాలోకప్రాప్తులు

పుపవాసాదిపియమవ్రతములు తపోనిష్ఠకుఁ గారణంబులు ॥ ఇవి ॥

రవిచంద్రగ్రహతారాబలములు భువిలోఁ గామ్యఫలములు

తవిలినవంచేంద్రియన్గహంబులు తనుధరులకు దుర్లభములు

ఆవిరళధర్మార్థకామంబులు మఱి యైశ్వర్యములకు మూలములు

అవలగ్రహణకాలానుష్ఠానము లధికఫలంబులు ఆశామయము ॥ ఇవి ॥

పరగ సప్తసంతానబ్రాహ్మణతర్పణములు భ్యాతిసుకృతములు

ఆరయఁ బుత్రదారక్షేత్రసంగ్రహ మందరికిని సంసారభోగము

హరి నరహరి శ్రీవేంకటేశ్వరా అఖిలము నొనఁగెడిదాతవు

సరుగన నీవే దయతో రక్షించఁజాలుదు వేకాలమును మమ్మును

॥ ఇవి ॥ 328

ధన్నాసి

నీవే మాకు దిక్కు నిన్నే తలఁతుము

కావు మానేర మెంచక కరుణానిధి

॥ పల్లవి ॥

నెట్టన సూర్యుని లోనినెలకొన్న తేజమా

గట్టిగాఁ జంద్రునిలోనికాంతిపుంజమా

పుట్టిరక్షించేయజ్ఞపురుషునిప్రకాశమా

వొట్లుక దేవతలలోనుండినశక్తి

॥ నీవే ॥

నిరులమించినయట్టిజీవులలో ప్రాణమా
గరిమ వేదములలోఁ గలయర్థమా
పరమపదమునందుఁ బాదుకొన్నబ్రహ్మమా
చరాచరములలో సర్వాధారమా

॥ నీవే ॥

జగములో వెలసేటిసంసారసుఖమా
నిగిడినమంత్రములనిజమహమా
మిగుల శ్రీవేంకటాద్రిమీదనున్నదైవమా
ముగురువేల్పులలోనిమూలకందమా

॥ నీవే ॥ 329

ధన్నాసి

నీ వెంత నే నెంత నేఁడు నాయగ్గరి కెంత
దేవ నీదాసులఁ జూచితేనే నిన్నుఁ గనుట

॥ పల్లవి ॥

వాక్కొక్కరోమకూపాన నొగి బ్రహ్మాండకోట్లు
ఉక్కుమీరి ధరించుకొన్నాఁడవట
విక్కిననీరూప మెంతో నిన్నుఁ గనుఁగొను తెట్లు
అక్కజపువేదముల కగోచరుఁడవు

॥ నీవెం ॥

యెన్నో శిరసులట యెన్నో పాదములట
యెన్నరానిచేతులట యిట్టిసీమూర్తి
కన్నులఁ జూచుట యెట్లు కడగురు తందు కేది
అన్నిటా మునీంద్రులకు నచింత్యుఁడవు

॥ నీవెం ॥

కోటిసూర్యు లొక్కమాచే కూడ నుదయించినట్లు
గాటపునీతిరుమేనికాంతులట
మేటివి శ్రీవేంకటేశ మిమ్ము ద్రిష్టించుట యెట్లు
పోటిదేవతలకెల్లాఁ బొడవె నవాఁడవు

॥ నీవెం ॥ 330

ధన్నాసి

నారాయణ నీపంపి నాభాగ్యమో ఇది

పేరుకొని పిలువని పేరటమై పున్నది

॥ పల్లవి ॥

పుడిగినాఁ గామాడు లొక్కొక్కవ్యాజాన వచ్చి

నుడిసి నడుముచొచ్చుచుట్టాలవలె

తడవకున్నాఁ గర్మాలు తమ్ముఁ దామె నేయించి

బడిబడిఁ దిరుగును బంట్లవలె

॥ నారా ॥

చూడకున్నా దుర్గుణాలు సొంట్లు సోదించవచ్చి

వాడవాడలఁ దలఁచులవలె

యేడ నున్నా లంపటాలు యెదుటనే పొలసీవి

తోడువాయనిక తోడునీడలవలె

॥ నారా ॥

కలఁచకున్నా భోగాలు తనువుతోఁ బెనఁగిని

చెలరేఁగి గరడిలో జెట్లవలె

బలిమి శ్రీవేంకటేశ భావములో నీమూరితి

నిలుపవే యెందుకై నా నిగిడీ నామనను

॥ నారా ॥ 331

దేవగాంధారి

పనులఁ గాచుట యెట్లు బండిబోయిఁడవొకెట్లు

వెన నిన్నుఁ దలఁచితే వెరగయ్యా నాకు

॥ పల్లవి ॥

పరుగు నంతరియామిత్యము నవతారములు

పరగ మూఁడుమూర్తులప్రభావము

పరమపదము పరాత్పరము బ్రహ్మమునై

తిరమైనయాదిదేవదేవుఁడవు నీవు

॥ పను ॥

అవిశము జీవులకు సణువుకు మహత్తుకు
వెనుకొన్నమాయకు విరాట్టుకు
పొనుఁగవిమహిమలపొడవుకుఁ బొడవైన
దినకరకోటికోటితేజమవు నీవు

॥ పను ॥

సర్వశాస్త్రములలో సనకాదులలో
పర్వినగరుడానంతప్రముఖులలో
సర్వదా మెలఁగుచు జనవరదుఁడవై
పుర్వి శ్రీవేంకటాద్రినున్నదేవుఁడవు

॥ పను ॥ 332

రేకు 169

దేవగాంధారి

ఏపొద్దు నీచేతలెల్లా యెదుటనే కానవచ్చి
వీవు గానరాఁగా దాఁగేవిడ్డ నీదిగాక

॥ పల్లవి ॥

పుట్టినమెకానకుఁ బూరి మేయ నేరిపిరా
అట్టై పిల్లలఁ బెట్ట నటు నేర్పిరా
చుట్టి నీళ్లున్నచోటు సోదించ నేరిపిరా
మట్టలేవి దింతా నీమాయ యింతేకాక

॥ ఏపొ ॥

తీవెలకుఁ జుట్టి చుట్టి దిక్కులఁ బాఁక నేరిపిరా
తావులఁ దతికాలానఁ బూవ నేరిపిరా
० వేవేలుపక్కామ్మలు వెనఁ బెట్ల నేరిపిరా
యేవలఁ జూచినా నీమహిమ లింతేగాక

॥ ఏపొ ॥

కోరి పక్షులు కొరులు గూండ్లువెట్ల నేరిపిరా
సారె జాతియ్యాహారాలవవి నేర్పిరా
యారీతి శ్రీవేంకటేశ యిన్నియు లోకములోన
చేరి నీవు నేనిన¹ సృష్టి యింతేకాక

॥ ఏపొ ॥ 333

౧. 'వేవేలుపక్కామ్మలు' పూ.ము.పా. పక్కా+కొమ్మలు=పక్కామ్మలు కావచ్చు.

౨. 'నిష్ఠి' రేకు.

దేవగాంధారి

ఇంతకంటే మరి లేదు యెవ్వరికి సుపాయము
యెంతై నా నిదియు నీ విచ్చితేనే కలుగు

॥ పల్లవి ॥

హరి నీచిత్తమువల్లేయందుకు సుపాయము
ధర నిన్ను బోధించేనీదాసులమాఁజే
దురితములన్నిటిని తొలగించేవుపాయము
విరంతరమును నీనామజపమే

॥ ఇంత ॥

దండితోడ నీమాయ గదాఁజేయందు కుపాయము
నిందునిదానమైననీపై భక్తే
అండనున్న కామాదుల సణచుట కుపాయము
కొండవంటినీమూర్తిఁ గోరి శరణనుజే

॥ ఇంత ॥

పుట్టుగులు గెలిచి నిన్ను బొందుట కుపాయము
అట్టై నీరూపమైనఅచార్యుడే
యిట్టై శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటికి సుపాయము
మట్టులేనిరామానుజమతము చేకొనుజే

॥ ఇంత ॥ 334

దేవగాంధారి

తెలియరాదు నీమాయ తెరమరఁగుపెక్కు-
వలలఁ జిక్కక నిన్నే కొలువఁగవలయు

॥ పల్లవి ॥

చూడఁగ నీజగత్తుకు సూత్రధారివి నీవు
జోడై నీసూత్రాన నాడుచును సర్వంబునున్నది
యేడఁ జూచినా నీ వుండు వెవ్వరికిఁ గానరావు
వోడక స్వతంత్ర మొకరిపై వేతువు

॥ తెలి ॥

మఱపించఁ దలఁపించఁ మర్మజ్ఞఁడవు నీవు
గుఱియై నీసంకల్పముకొలఁదే యీజీవురెల్లా
మఱి నీ వీశ్వరుఁడవు మోటలకుఁ జిక్కవు
కఱకరి నితరులఁ గర్తలఁగాఁ జేతువు

॥ తెలి ॥

అందరిమొర లాలించి అచ్చె రక్షింతువు నీవు
కందువ శ్రీవేంకటేశ కానవచ్చె నీమహిమ
చెంది వరము లిత్తువు చేతికి సులభుఁడవు
సందడి నెవ్వరినైనా సరిగా మన్నింతువు

॥ తెలి ॥ 335

ధన్నాసి

నీవే దయదలఁచుక నెమ్మి రక్షించుటగాక
యీవలఁ గొలిచేనంటే యీదై నవాఁడనా

॥ పల్లవి ॥

పరగ నేమైనా విన్నపము చేసుకొనేనంటే
హరి నీకు నెదురుమాటాడేవాఁడనా
గరిమ సువస్తువులు కానుక ఇచ్చేనంటే
సరుస నీకన్నా నేను సంపన్నుఁడనా.

॥ నీవే ॥

మెలఁగి నీగుణాలకు మెచ్చి సంతోషించేనంటే
జలజాక్ష నే నీతో సరివాఁడనా
బలువైన నీపరమపదము గోరేనంటే
వలనైననీతోడివంతువాఁడనా.

॥ నీవే ॥

తాలిమితో నాలో నిన్ను ధ్యానమునేసేనంటే
పాశుఁడ నేను నీపాటివాఁడనా
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గృపతోడ
యీలీల నీమహిమలు యెరిగేటివాఁడనా.

॥ నీవే ॥ 336

దేవగాంధారి

చిత్తానఁ బెట్టెను మీమాట శ్రీరమణ మరవకు

పత్తి వి నేమెరుగుదు నజ్ఞాన నేను

॥ పల్లవి ॥

నెలకొని నాలోన నీ పెన్నాఁడువుగనక

తలఁచకున్నా నెన్నఁ దలఁచినవాడనే

యెలమి నందరి నీవే యేలినవాడవుగనక

కొలుపకున్నా నెన్నఁ గొలిచినవాడనే

॥ చిత్తా ॥

నక్కొని అకసమెల్లా నెపాచమేకనక

మొక్కతన్నా నను నీకి మొక్కినవాడనే

నిక్కి నానాజరములు నీపేరలేకనక

పెక్కులుగఁ బిలువకన్నఁ బిలిచినవాడనే

॥ చిత్తా ॥

వోజ నారుగమలా నున్నాడవుగనక

పు జించఁ న్నా నున్నఁ బూజించినవాడనే

తేజపుశ్రీవేంకటేశ దేవ నీవే గతిగాన

నాజాన నెఁజుటనా శరణన్యనాడనే.

॥ చిత్తా ॥ 331

గుండక్రియ

దాచుకో నీపాదాలఁ దగు కే జేసినపూజ లివి

పూచి నీకీరితిరూపపుష్పము లి యయ్యా

॥ పల్లవి ॥

వొక్కినచీర్తన చాల వొద్దితై వము రజించఁ

తక్కినను భండానాన దాచి వుండనీ

వెక్కినమగునీ మము వెలమలభము ఫల మధికము

దిత్తై చిచ్చైలికి పిక నని తీరనినానమయ్యా

॥ దాచు ॥

౧. 'దాచుకొని పాదాలకు' పూ ము.పా.

నానాళికపైనుండి నానాసంకీర్తనలు

పూని నచె విన్నుఁ బొగడించుటవి

వేనమాంబెన్నుఁడా సేనఁతుంచ నెంతవాఁడ

కానెమ్మవి నా కీపుజ్జ్వలంబు గట్టితి వింతేముయ్యా || దాఁచు ||

యీమాఁడు గర్వము కా న నీమహిమే కొనియాడితిఁగాని

చేముంది ని నాస్వాంత్ర్యము చెప్పినవాఁడఁ గాను

నేమాఁడు బాడేవాఁడను నేరము లంచు మీ

శ్రీమాధవ నే నీదాసుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడవయ్యా || దాఁచు || ౧౪౪

రేకు 170

గుండక్రియ

హరి గోవిందా హరి గోవిందా

ఆనంద మానంద మాతుమకును

గురుపదేశాన వెదకిఁగా వెదకఁగా

గరిసు నీయర్థము కంట మోముయ్యా || వల్లవి ||

సరి నన్యధర్మములు మానుమంటివి

శరణు నీకుఁ జొరుమంటివి

దురితము లణఁచేనంటివి

పరగ మోక్షం బిచ్చేనంటివి

హరి నీవచనము అమోఘము

నరులము నే మిది నమ్మితిమి

పరమపద మిప్పుడే కలిగెను

ధర నొక్కమనసుతో నున్నారమయ్యా || హరి ||

౧. 'స్వాతంత్ర్యము' రేఖ.

యెందు నీవే గతి యునుమంటివి

యేచి యొక్కమాఁజే చాలునంటివి

యిందరి తభయ మిత్తునంటివి

యిది నీ కెపుడు ప్రళయంటివి

కందువ నీబిరుదునత్కము

కానిమ్మని నేము చేపట్టితిమి

అంది నీవే మాకు దిక్కెత్తివి

అన్నిటా సంతోసాన సున్నారమయ్యా

॥ హరి ॥

అసమానినవాఁడెక్కడంటివి

అతనివెంటఁ దిరిగేనంటివి

భాసురపాదరేణువున నంటివి

పావన షయ్యేనని యంటివి

మోసలేనిది నీసంకల్పము

మొక్కే మిందులకు శ్రీవేంకటేశా

అనపడ నితిరుల నాకు నీవే యాస

యని నీదాసులమై యున్నారమయ్యా

॥ హరి ॥ 339

గుండక్రియ

ఇదివో నాసంపదా ఆస్తియుఁ బాస్తి నీవు ఇతరంబులు నాకుఁ బిలిలేదు
పదిలంబుగ నాబ్రతుకెల్లా నీవే పాలించఁగదే నారాయణా॥ పల్లవి ॥

ఉపమల నే నార్జించినఉన్నతధనంబు నీవు

తపము³ నేయఁగాఁ గలిగెడుతత్ఫలంబు నీవు

జపములవలనఁ గలిగెడునాతేజఃప్రభావమును నీవు

కపురులదానిధర్మపరోపకారంబులఁ బొందెడుమేలు నీవు ॥ ఇది ॥

బౌళి

జవము ౫ దపములు సంధ్యాదివిధులకు.

నెపము నామీద వింతే నీకేం నెలపు

॥ పల్లవి ॥

ఫలము నిను గోరనిపంతమువాడా గాను

అపరేననక గ నెం వాడిను నేను

చెలగి నీవు కిర్మి నేనుచలగ జేసేటి-

వెలలే తెచ్చునాన ౩ వెటివా నేను

॥ జప ॥

అస మానితిననేటియొకంకారి నే గాను

వాసికి నీతో బెనగేవాడి నేను

వేనరకుండా గట్టు పడిపించి యేలకోగా

దానుడనై బదికేటిధర్మపువాడ నేను

॥ జప ॥

జ్ఞాని నై తిననేగర్యాచారపువాడా గాను

కానక నీపై మోపుగట్టనోపను

అనుక శ్రీవేంకటేశ ఆటము నీ వుండగాను

మోనాన నీకు మొక్కేటిమునవాడ నేను

॥ జప ॥ 342

హిందోళనసంతం

అందరి రక్షించేదేవు డాదిరిచీ జీవులను

పొందుగా ర యీమేరెరిగి పొగడరో లోకులు

॥ పల్లవి ॥

వసము వెట్టినవాడు వాడకుండా నీరు వోసి

పెంచ కలుపు దీసి పెంచినయట్లు

పనివడి గొల్లవాడు పచ్చికపటున బసుల

తనియెగ నిల్చి నిల్చి తానే మేపనట్లు

॥ అంద ॥

౧. 'శలవు' రేకు. ౨. 'వరెనెడుగు' రేకు. అవి + అధుగ 'అనెడుగు' ఇట్టి-
సంధు లీవాఙ్మయమున కోకొల్లలు. ౩. 'వెట్టివాడను' పూ.ము.పా. ౪. 'మీమేరెరిగి'
పూ.ము.పా.

కర్పతిల్లి బిడ్డలను " చుక వెన్నయుఁ బాలు-

న్నును " డె డడి చినటుకలను

యెప్పుఁగ బుడ్డ లేయేలిక జీతాలు వెట్టి

నుండు హిక్కు మ పినుముట్లు

॥ అంద ॥

నుర వై యెడై నుండు ముండు మాకు లిచ్చి

పోసఁగ నే దుండు బోషించునట్లు

యెప్పుఁగ చేసెను కుంజరదేవస్య బింబ

నుండు వరియు లిచ్చి నెఱుంగుచీ నట్లు

॥ అంద ॥ 343

రేకు 171

ధన్వానీ

ఎఱుంగు వేసారు నల జీవుఁడు

మెఱసి నెండునున్నాఁడు పేటి యీదెవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

పూరకే పరాత్తెనట్లుండును దేవుఁడు

జరుకొన పెతిలోఁ దనపైనే చింత

గరవన మరె యెఱుంగునట్లే వుండును

యారీతి మాటాడించేవఁ డిన్నిటా నితఁడే

॥ ఎఱుం ॥

యెండు లేనియట్లేవుండు నెంచి చూచితే దేవుఁడు

చెంది హాకశరీరయై చెరేగిని

అందఁడు యెప్పుడాను అడ గినట్లనే యుండు

ఎందరిఁ బోషించేవాఁడు యెప్పుడూ నితఁడే

॥ ఎఱుం ॥

చేరి శిరోసుగా నెట్టుండు శ్రీవేంకటేశ దేవుఁడు

కోక పక్షగము లిచ్చు గురులుగాను

వారిక యెల్లఁ లృంగగలఁభుఁ డిట్టిదేవుఁడు

యారాపుతో నుండు వందరిలో చితఁడే

॥ ఎఱుం ॥ 344

౧. 'లిచ్చి భావించినట్లు' పూ.ము.పా.

౨. 'శిరోసుగానెట్టుండు' పూ.ము.పా. శిరోసుగాని+అట్టుండు=శిరోసుగానెట్టుండు.

ఇది వ్యావహారికసరి. ఈ వాఙ్మయమున పలుకావలె గలదు.

నాట

విష్ణుఁ డొక్కఁడే విశ్వాత్మకుఁడు

వైష్ణవమే సర్వంబును

॥ పల్ల

పరమేష్ఠి నేయుబ్రహ్మాండసృష్టియు

హరునిలోనిసంహారక క్తి

పరగఁగ నేఁద్రునిపరిపాలనమును

అరిసిచూడ శ్రీహరిమహిమ

॥ విష్ణు

యిలఁబంచభూతములతో గుణములు

అల నవగ్రహవిహారములు

తలకొను కాలత్రయస్కంబును

అలరఁగ నాటాయణనిమగ్నములే

॥ విష్ణు

అంతటఁ గలమాయావిలాసములు

పొంతఁ బరమపదభోగములు

మంతుకునెక్కినమరిసమస్తమును

యింతయు శ్రీవేంకటేశుమహిమలే

॥ విష్ణుఁ ॥

గుఱ్ఱరీ

ఒకటి కొకటి లంతై పూరకై నాఁ బెనగొను

అకటా యెవ్వరు దాఁచేరయ్య నీమాయలు

॥ పల్లః

తనయెదుటివెల్లాను తలఁపులోఁ బారును

మనసులోపలివెల్లా మర్మము లంటు

ఘనమర్మములు రేఁగి కాయమెల్లాఁ గరఁగించు

తనువుసౌఖ్య మవ్వలితనువున నంటును

॥ ఒక

అవ్వలిదేహభోగము లట్టే ఓర్ములొను
మువ్వరికిఁ గగ్గాలు లోములై చెంగును
చివ్వన నాలోకిమును చేరి మము గడపు
తెవ్వపికాలము వద్రాఁ దెలిసినై ముంగును

॥ ఒక ॥

వెస నాతెలివి యొకవేళ నెన్నోటిగించు
పంపై ఆయెఱుకకు పచ్చ మెత్తువు
యెసగి నీవు మెచ్చితే సహారము లిత్తువు
మిసిమి శ్రీవే.కళేసు మెరయు నియావి

॥ ఒక ॥ 346

సాళంగనాట

ఓరణు శరిణు వేదిశాస్త్రసపుణ నిక
అరుదై సదామహార్యమర దరా

॥ పల్లవి ॥

హనుమంతరాయ అంజనాతనయా
ఘననాయుసుత దివ్యకామరూప
అనుపమలంకాదహన వార్ధిలంఘన
అనసురసుత కలశాపురనివాస

॥ శర ॥

రవితనయసచిప రావణవనాపహార
పవనవేగబలాఢ్య భక్తసులభ
భువనపూర్ణగేహ బుద్ధిసశారద
అవసత్వవేగ కలశాపురనివాస

॥ శర ॥

సీతాశోకనాశన సంజీవకై లాకగ్గణ
అతతప్రతాపశౌర్య ఆసురాంతక
కౌతుకశ్రీవేంకటేశుకరుణామేత
శాతకుంభవర్ష కలశాపురసినాస

॥ శర ॥ 347

బౌళి మక్రియ

నమో నమో లక్ష్మీనరసింహో

నమో నమో సుగ్రీవనరసింహో

॥ ౨౭౭ ॥

వరద సుభ భక్తఫణిల నరసింహో

నరమృగవేష శ్రీనివాసో హో

పరమపురుష సర్వపరిపూర్ణ నరసింహో

గిరిగుహానాథ సుగ్రీవనరసింహో

॥ ౨౭౮ ॥

భయహర వ్రహ్మాదపాలన నరసింహో

జయనత్రయారవింద నరసింహో

జయ జయ సుక నాథిసంసుత నరసింహో

క్రియాకలాపసుగ్రీవనరసింహో

॥ నమో ॥

అత్యుపానిల శో నాహసరూప నరసింహో

నతపితామహాహో భ్యో నా నరసింహో

సర్వశ్రీవేంకటేశ్వర దివ్యనరసింహో

కితవారిభంజన సుగ్రీవనరసింహో

॥ నమో ॥ ౨౮౪ ॥

భైరవి

చిత్తగించి రక్షించు శ్రీహరి నీవు

యితల మానేరములు యెన్ని లేవయ్యా

॥ ౨౮౫ ॥

అంగము యేక జానలు అం కొండలపొడవు

యెంగిలిమేను అచార మెంతైనా గడ్డు

అంగి లింతే సంసారము సాధించేది లోకమెల్లా

అంగడిఁబడి జీవుని కలవు లేవయ్యా

॥ చిత్త ॥

మఱి సల్లెడన లితె మాటలు గంపెదేసి
యెఱుక గొంచె సజ్జా మెంచగరాని
గుణిలేనిది బహు కొండది లేని భోగము
నెఱవెఱిజీవుపక్ష నేనట కేలయ్యా

॥ చి త్త ॥

సట్టరానిది మనసు బయలుపరిపలి చేరి
చటుకొన్నది చిత్తము పట్టి గుట్టు
యిట్టై యలమేల నుంగ నెలె శ్రీవేంకటేశుడు
నట్టన నీబంటుజీవాది మితిలేదయ్యు

॥ చి త్త ॥ 349

రేకు 172

ప్రతాపనట

ఏమని నుతిచ చుగ నెతనిరూపుడు
భీమవిక్రముఁ డితఁడు పెద్దహనుమంతుడు

॥ పల్లవి ॥

చొక్కంగ చాచినఁడు చొగిఁ దూర్పుఁ బడమర
చక్కక భుజా నుబ్బించె డక్షిణోత్తరాలు నిండ
మిక్కిలి బ్రహ్మలోకము మీరను శిరసెత్తెను
పక్కటిల్లుమహమతోఁ బెద్దహనుమంతుడు

॥ ఏమ ॥

వేడుక వాల నూకాపీఠితోఁ బెనచిరాఁడు
యేడుజలధులు చేసె సదే మోకొళ్లజంటి
వోడక పిడికిలించి పుగ్రదై త్యులతలలు
బేడలుగాఁ జేసినఁడు పెద్దహనుమంతుడు

॥ ఏమ ॥

జళిపించి వలకేలు సకలము మెచ్చ నెత్తె
కలగిరులు తనతొడలనందినే యడచె
బయలుఁడు శ్రీవేంకటసతిబంటు మతంగాది-
బిలమువాన నున్నఁడు పెద్దహనుమంతుడు

॥ ఏమ ॥ 350

దేసాళం

పనిగొననేరిచితే పాపమే పుణ్యమౌను

నినుఁగొలిచేయట్టిసీనేవకులకు

॥ పల్లవి ॥

మనసు చంచలమైనా మరి నిన్నుఁ దలఁచితే

జనులకు నిహపరసాధనమౌను

తనువు హేయమైనా అగ నిన్నుఁ గొలిచితే

పనివడి యంతలోనే పవిత్రమౌను

॥ పని ॥

కర్మము బంధకమైనా కమ్మి నీసొమ్ముచేసితే—

నర్మిలి మోక్షమిచ్చు నాధారమౌను

మర్మము కోరికయైనా మహి నీభక్తితెక్కితే

ధర్మములకుఁ బరమధర్మము దా నౌను

॥ పని ॥

జగమెల్లా మాయయైనా సరి నీకే శరణంటే

పగటున నదే తపఃఫలమౌను

అగపడి శ్రీవేంకటాదిప నన్నేలితివి

మిగులా నిహమైనా మింపు పరమౌను

॥ పని ॥ 351

లలిత

మనసు నమ్మనేర్చితే మనుజుఁడే దేవుఁడౌను

తనలోనే పున్నవాఁడు తావుకొని దైవము

॥ పల్లవి ॥

మగనిపై బత్తిచేసి మగువ యొక్కరితె

తెగి పరలోకము సాధించినట

వాగి వీరివైష్ణవుఁడై పున్నవాఁడు హరిఁ గొల్చి

అగపడి ఘనమోక్ష మందనోపదా

॥ మన ॥

యేలికకై పగవారి నెదిరించి బంటొకఁడు
 మేలైనపదవులంది మెరసినట
 వేళతో సుజ్ఞాని శ్రీవిష్ణుకైంకర్యాలు చేసి
 కాలమందే యందరిలో ఘనుఁడు గానోపఁడా || మన ||

పరమపురుషార్థపువని చేసి యొకరుఁడు
 అరిది నధికపుణ్యుఁ డయ్యానట
 నిరతి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ బూజించి దాసుఁడు
 సరము సిహముఁ జెంది బ్రదుకఁగ నోపఁడా || మన || 3152

దేసాక్షి

సోదించి చూడఁబోతే చూచి మఱపు
 వో దేవదేవ మించె నోహో నీమాయ || వల్లవి ||

వాక్కటే పదార్థము వూరివారెల్లాఁ జూచితే
 గుక్కిళ్లు మింగించి యాసకొలుపుచుండు
 మక్కళిం చెందరిలోనిమనసులు వేరు వేరో
 వాక్కటో యేమనవచ్చు నోహో నీమాయ || సోదిం ||

ధరలో బిడ్డ వాక్కటి తల్లిదండ్రులిద్దరు
 తొరలింపువేడుకలై తోచుచుండు
 పెరిగేటిపుట్టుగులు భేదమో అభేదమో
 వారుల కేమనవచ్చు నోహో నీమాయ || సోదిం ||

కోరేమోక్ష మొక్కటే కాలచే దిద్దరినట
 చేరె వి న్నలమేల్మొంగ శ్రీవేంకటేశ
 మీ రిద్దరు నేకమో మీభావాలు వింతలో
 వూరకే యేమనవచ్చు నోహో నీమాయ || సోదిం || 3153

౧. 'మక్కళిం చెందరిలో' లేకు 'మక్కళించి+అందరిలో' ఇది వ్యావహారికపదం.
 ఈవాక్యమున దండిగ గలవు.

దేసాళం

అన్నిపాట్లఁ బడ్డాను యెవ్వరికిఁ జెప్పినాను
పన్ని నీముద్రలఁగాఁ పాపము వోయినా

॥ పల్లవి

కందువ నీపాదాలపైఁ గట్టిపెట్టిసఁగాక
సందులదూరెమను ఒక్కమందీనా
సందలేక యేబిడ్డు పన్నే కొలిచినఁగాక
తుందుడుకుసమాయి తొలఁగిపోయినా

॥ ఎన్ను ॥

వుడివోనిరుచులు నీ కొప్పుగించినఁ గాక
బడిఁ బంచేఁద్రయములు ప యెచ్చినా
జడియక నే నీకు శరణువొచ్చినఁగాఁ
వాడటతో కాసుక్రోధ బడిగిపోయినా

॥ ఎన్ను ॥

నిక్కపునకర్మములు నీకొరకునై నఁగాక
యిక్కడ నెఁ జేనేటిగొలం మానిన
పక్కన సలమల్మంగపతిని శ్రీవేంకటేశ
అక్కర నీకు మొక్కర అజ్ఞానము వోయినా ॥ ఎన్ను ॥ 354

నాట

॥ వాడెవో ప్రహ్లాదవరదుడు
॥ వాడె వో భక్తవత్సలుడు

॥ పల్లవి ॥

కోరదవడలతోడ కోటిసూర్యతేజముతో
హారకేయూరాదిభూషణాంబుగాఁ తో
చేరి బ్రహ్మాదులెల్లాను నేనలు నేయఁగాను
మేరమీరినశిలలమేడతో పున్నాఁడు

॥ వాడె ॥

తెల్లని చేతితోడ తీగనవ్వులతోడ

చల్లని గొడములవాసలతోడ

పెల్లుగా నారదాదులు పేరుకొని నీతింబఁగా

పెల్లవిరిఁ గొలువై వేడుచు నున్నాడు

॥ వాఁడె ॥

సంతుఁజుఁడొకఁడతోడ ఇంటపూదండలతోడ

పొంకపునానపంథోగములతో

అంబపుశ్రీవేంకటాద్రి నహోబలమునందు

అంతెల నేపొద్దూ నెలవై తా నున్నాఁడు

॥ వాఁడె ॥ 355

రేకు 173

మలహరి

ఎఱిగినవారికి హింస లిన్నియు మాని

మఱి సత్యమాదితేను చాధవుడే దిక్కు

॥ పల్లవి ॥

కలుగుఁ గారణములు క్షమిక్రోధములు రేఁగ

వెలసినమాయావికార మది

కలఁగఁగనలసిదు కర్త లేవ్వఁగఁ గారు

తెలిసి వోరుచుకొంటే దేవుడే దిక్కు

॥ ఎఱిఁ ॥

పదార్థా లేదుట నిలుచుఁ బంచేంద్రియాలు రేఁగ

వెదచల్లేటిమాయావికార మది

పదరి పైకొనవద్దు పట్టితేఁ బసలేదు

చెదిరక వోరిచితే శ్రీపతే దిక్కు

॥ ఎఱిఁ ॥

సినులు తానే వచ్చు చిత్రాన నానలు రేఁగ

విరసపుమాయావికార మది

పరగ నలమేఁజొంగవతి శ్రీవేంకటేశ్వరు

రణంఁటే నీతనిచరణాలే దిక్కు

॥ ఎఱిఁ ॥ 356

ధన్నాసి

ఒకటి సుజ్ఞానము ఒకటి అజ్ఞానము

ప్రకటించి వొకటి చేపట్టరో వివేకులు

॥ వలని ॥

తనుఁ దలఁచుకొంటేను తక్కినదేహభోగాలు

పనికిరావు అవి ప్రకృతిగాన

ఘనమైనలోకభోగములతో లోలుఁడై తే

తనుఁ గానరాదు జీవతత్వముగాన

॥ ఒక ॥

దైవము నెఱిగితేను తనకామ్యకర్మములు

భావించి మఱవవలె బంధాలుగాన

కావించేటితనకామ్యకర్మాలఁ గట్టువడితే

దైవము లోను గాఁడు స్వతంత్రుఁడుగాన

॥ ఒక ॥

సరి మోక్షముగోరితే స్వర్గము తెలుపు గాదు

అరయ స్వర్గము తెరు వలమోక్షనకు

పరగ నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుని

శరణాగతియె సర్వసాధనముగాన

॥ ఒక ॥ 357

లలిత

హరి హరి నీమహిమ లనంతములు

నిరతి జీవులకెల్ల నేడుపురై వున్నవి

॥ వల్లవి ॥

యెందడు భోగించినదో యీబ్రహ్మాండము దొల్లి

అందరికిఁ దమతమదై వుండును

కందువ నెవ్వ రెవ్వరి కాణాచి యైనదో భూమి

సందడించీఁ బంటలను సకలసస్యములు

॥ హరి ॥

చుట్టుగ యం(యెం?)దరికిని సొమ్మయినదో కాలము

అట్టై అందరిఅయ్యష్యమై యున్నది

గట్టిగా నెవ్వరెవ్వరిఃంచముకూడో యీమాయ

దట్టపునంసారములధర్మములై యున్నవి

॥ హరి ॥

ముంచి యం(యెం?)దరికై నాను మోపులై పుండి కర్మము

పంచు కందరికిఁ దమం పనిపాటలై

వంచుక శ్రీవేంకటేశ వారివారిబ్రదుకులు

నంచి నీవే యైతివి నిదినిదానమనై

॥ హరి ॥ 358

భూపాశం

౧ పావనము గావో ౩ జిహ్వ ప్రసరివో జీవుఁడా

వేవేల కితని వింక వేమాయనుఁ బాడి

॥ పల్లవి ॥

హరినామములే పాడి అనిపట్టపురాణి

ఇరవై మించినయట్టియిందరఁ బాడి

సరి నిర వంకలాను శింఖచక్రములఁ బాడి

వరదకటిహస్తాలు పరుసతోఁ బాడి

॥ పావ ॥

అదిపురుషునిఁ బాడి అట్టై భూమినతిఁ బాడి

పాదములఁ బాడి నాభిపద్మముఁ బాడి

మోదపుబ్రహ్మాండాలుమోచేవుదరముఁ బాడి

అదరానఁ గంబుకంఠ మంకెతోఁ బాడి

॥ పావ ॥

౧. 'పనిపాటలై' రేకు. పని+పాటలు=పనిపాటలు. ఈసంధు లీవాఙ్మయమున కొల్లెలు. ౨. ఈపాటలో 'వరదహస్తము' పేర్కొనబడినది. క్రిందికి శనకుడి చేతితో పాదములను చూపుచున్న వైకుంఠహస్తమే వరదహస్తముగ భావించిరేమో. ఉరమున శ్రీదేవి, పీఠున భూదేవి, శిరముపై తులసి ఉన్నట్లు ఈ వాఙ్మయమున పదతావుల గలదు. 'సర్వాంగములు' అని చెప్పుటచే అన్ని అవయవములను స్వామిస్వరూపము గానే భావించుట వీరి పరిపాటి. ౩. 'జింహ్వ' రేకు.

శ్రీవేంకటేశుఁ బాడి శిరసుతులసిఁ బాడి
 శ్రీవత్సముతోడురముఁ జెలఁగి వాడి
 లావుల మకరకుండలాలకర్ణములు పాడి
 అవటించి యితనిసర్వాంగములుఁ బాడి

॥ పావ ॥ 359

దేశాక్షి

నీవు వెట్టినట్టిదిక్కు నీవే తెలుపవలె
 నావశమా తెలియ నారాయణా

॥ పల్లవి ॥

నీటిలోన నొకబుగ్గ విమిషములోనఁ బుట్టి
 కోటిసేసినట్లుండుఁ గొంతవడి
 పాటించి యందే యడఁగెఁ బ్రకృతియో బ్రహ్మమో
 యేటిదో వీనియర్థ మెరిఁగించవయ్య

॥ నీవు ॥

ఆకసాన నొకగాలి అపై మ్రోయుచుఁ బొడమి
 లోకము సేయ వినదు లోలోనె
 మైకొని యందే యడఁగె మాయయో సత్యమో
 యీకడ నీయర్థము మా కెఱిఁగించవయ్య

॥ నీవు ॥

భూమిలోన మొలకలు పుట్టుచు శ్రీవేంకటేశ
 వాములై వెలయు సేసేవారికి
 ఆముక యందే యడఁగె అనిత్రో ఇది సత్తో
 యేమో యీయర్థము మా కెరిఁగించవయ్య

॥ నీవు ॥ 360

నాట

ఎత్తుకొన్న బహురూప మీఁక మరి మానరాదు
 చిత్తగించి మన్నించు శ్రీనరసింహా

॥ పల్లవి ॥

పట్టి ప్రహ్లాదునికై కంబములోన నుండితివి
గట్టిగా కనకదైత్యు ఖండించితివి
యిట్టిసీచేతలు విని యిందరుఁ గొల్పేరు విన్ను
కట్టుకొంటి వింతపని ఘననారసింహా

॥ ఎత్తు ॥

దేవతలమొ రాలించి దీకొంటి వింతపనికి
చేవ నభయము లిచ్చి చేయెత్తితివి
దేవుడ వని యెఱిగి త్రిజగా మొక్కె నీకు
సీవల్లనే వచ్చె నిది నిత్యనారసింహా

॥ ఎత్తు ॥

భూకాంతవిన్నపము పొంచి విని గురైతివి
శ్రీకాంత తొడమీదఁ జేకొంటివి
మీకును శ్రీవేంకటాద్రిమీదనే శరణంటిమి
దాకొనె మీమహిమలు దండినారసింహా

॥ ఎత్తు ॥ 361

రేకు 174

లలిత

అతినిమూలమే జగమంతా నిది
అతుమలో హరి కీలుఅయివుండుఁగాని

॥ పల్లవి ॥

మచ్చరము లేకున్నను మనసే రామరాజ్యము
వచ్చినట్టై వచ్చితేను వలపే చవి
యెచ్చు కందు లేకున్న నెక్కడైనా సుఖమే
యిచ్చకుడై హరి తన కియ్యవలెఁగాని

॥ ఆత ॥

నెట్టుకొని నడచితే నిజమే మూలధనము
పట్టినదే వ్రతమైతే భవమే మేలు
జట్టిగా నొనగూడితే సంసారమే ఫలము
యిట్టై హరి దనకు నియ్యవలెఁగాని

॥ ఆత ॥

చెప్పినట్లు నేసితేను చేరి దేహమే చుట్టము
 తప్పులు లేనిదియైతే ధర్మమే సొమ్ము
 చొప్పునహరిదాసులు సోదించి చూచిన దిది
 యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశుఁ డియ్యవలెఁగాని || అతి || 362

సాళంగనాట

దిక్కు నీవే జీవులకు దేవసింహమా
 తెక్కులగద్దయమీఁదిదేవసింహమా || పల్లవి ||

సురలెల్లాఁ గొలువఁగ సూర్యచంద్రులకన్నుల
 తిరమైనచుహిమలదేవసింహమా
 నిరతిఁ బ్రహ్లాదుఁడు నీయెడట నిలిచితే
 తెరదీసితి మాయకు దేవసింహమా || దిక్కు ||

భుజము టుప్పొంగఁగాను పూఁచినశంఖుఁజక్రాల
 త్రిజగములు నేలేటిదేవసింహమా
 గజభజింపుచు వచ్చి కాచుక నుతించేటి -
 ద్విజమునిసంఘములదేవసింహమా || దిక్కు ||

ముప్పిరిదాసులకెల్లా ముందు ముందే యొనగేటి -
 తిప్పరావివరములదేవసింహమా
 చిప్పల నహోబలాన శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద
 తెప్పలదేలేటియట్టిదేవసింహమా || దిక్కు || 363

౧. గజ=దండి అని అర్థము కావచ్చు. 'దండినిరులు' అనుటకు 'గజనిరులు' అనియు వీరివ్రయోగము. 'గజదొంగ' వలె దీనిని సాదించుకొనవలెనేమో. 'గజభజింపుచు' కూడ అట్లనే.

బౌళి

కన్నులపండుగలాయ కమ్మి సేవించేవారికి

సన్నల నీ వాసులము సంతసించేము

॥ పల్లవి ॥

పడఁతు లిద్దరు నీపాదములు పొత్తఁగాను

కొఱుకు బ్రహ్మదేవుఁడు కొలువఁగాను

కడుపులో లోకములు కడు జయవెట్టఁగాను

గుడిగానె నీబ్రదుకు గోవిందరాజా

॥ కన్ను ॥

మెత్తఁగా శేషుఁడు నీకు మించుఁబరపై వుండగా

జొత్తుమధుకైటభులు సుక్కి వోడఁగా

హత్తి దేవతలు నిన్ను నందరుఁ బూజించఁగాను

కొత్తలాయ నీబ్రదుకు గోవిందరాజా

॥ కన్ను ॥

పరగి నీముందరను పంచబేరము లుండఁగా

గరిమఁ జక్రము నీకుఁ గాపైవుండఁగా

తిరమై శ్రీవేంకటాద్రితిరుపతిలోపలను

గౌరవాయ నీబ్రదుకు గోవిందరాజా

॥ కన్ను ॥ 384

శ్రీరాగం

కేశవ నారాయణ కృష్ణ గోవింద ముకుంద

మూళినము తైమువలె మొక్కేము నీకు

॥ పల్లవి ॥

నెమ్మిఁ జక్రాయుధుఁడవు నీవు గల వటుగాన

పమ్మి మాకు నెన్నఁడును భయమే లేదు

యిమ్మల లక్ష్మీపతివి యేలిక పైతివిగన

సమ్మతి మాకు సర్వసంపదలు గలవు

॥ కేశ ॥

పుట్టించినవాడవు భూదవుడో వట్టుగన

దట్టముగ నెంచగఁ బదస్థుడ నేను

తొట్టి కరిరాజవరడుడ నీవే దిక్కుగన

గట్టిగా నాకోరిక లిక్కడ ఫలియించెను

॥ కేశ ॥

గురువవు గొల్లలకు గోవిందరావుగన

నిరంతరమునుఁ బాడి నిందెను మాకు

చిరంతనదేవుడవు శ్రీవేంకటేశ్వర వీవు

పరము నిహము మాకు బలువుగాఁ గలిగె

॥ కేశ ॥ 315

గౌళ

హరియు నిరియు నేగే రదివో తేరు

పరం జ్యోతిస్వరూపపుపైఁడికుండతేరు

॥ పల్లవి ॥

గరుడధ్వజపుఁదేరు కనకమయపుఁదేరు

సురలు బొమ్మలై నారు చుట్లఁదేరు

మెరుఁగుల మేఘములమించుఁగొణిఁగలతేరు

సిరుల ద్రువలోకపుశిఖరపుఁదేరు

॥ హరి ॥

బలుకులపర్వతాలె బండికండ్లె నతేరు

వలుదిక్కులంచులవున్నతపుఁదేరు

కొలఁదిలేనిచుక్కలకుచ్చులము త్తేలతేరు

మెలుపునాకాశగంగమెలుకట్లతేరు

॥ హరి ॥

మునులనే పుత్తమాశ్వములఁగాఁ గట్టినతేరు

ఘనమహిమలనేసింగారపుఁదేరు

యెనసి శ్రీ వేంకటేశుఁ డెప్పుడూ నలమేల్కొంగ

దినదినభోగములఁ దిరమైనతేరు

॥ హరి ॥ 316

బౌళి

పరమపురుష ౧ నిరుపమాన శరణు శరణు రే ౨ యే యే యే యే ఇందీరా-

నిలమందిరా ౧ పల్లవి ॥

కమలనాభ కమలనయన కమలచరణు ౩ రే

ఆమితిసురమువినాధయాధవనాయకా వరదాయకా ॥ పర ॥

చతురమూరితి చతురబాహుశంఖచక్రధరా

అతిశయశ్రీవేంకటాద్రిః ఉంజనాకృతిరంజనా ॥ పర ॥ 367

మాళవి

౪ హా సమీచీనమపహాసం తే

దానైప్రకాశితం దరిదింతు లోకే ॥ పల్లవి ॥

ద్వారకాపట్టణే త్వం పురా చ స్వయదీక్షితస్తూ త్రియః

కేశముష్టిః కథం సారస కురువంతి సరసవేణాయాం ॥ హాస ॥

వరశిఖోరక్షణే త్వం పురా చ అహం బ్రహ్మచారి అధోచేస్తదేతి

గోపతరుణయః కిమితి వా తద్వసతి త్వం ॥ హాస ॥

తత్తత్ప్రబంధావనే త్వం పురా చ శ్రియో వేంకటాద్రో ఇదం .

నివ్యిభాసి ఇదం చిత్తమిత్యమరాశ్చ ది సేవతి సర్వే ॥ హాస ॥ 368

౧. 'నిరుపమాన' రేఖ. ౨. ఈ నాడుగు యెకారములు పూర్వముద్రణమున జారిపోయినవి. ఈ 'యే' కారములు 'శరణురే' లోని 'ఎ' కారమునకు అనుబంధి-స్వరప్రతీకములుగా వుంటినారేమో. పల్లవి ఒకపాదముగా, చరణములన్నియు రెండేసి పాదములుగా నడచిన దీపాది. ౩. 'చరణ' కావచ్చు. ౪. ఈ కీర్తనవిషయములో పూర్వపరిష్కర్తలభావమే నాదితూర. * ఈసంకీర్తన సంస్కరింప వీలుకాకున్నది.

రేకు 175

దేవగాంధారి

సదానందము సర్వేశ్వర నీ-

పదారవిందముపై టక్తి

॥ పల్లవి ॥

నయనానందము నరులకు సురలకు

జయమగు హరి నీసాకారము

నయమగు శ్రవణానందము వివినను

క్రియగలిగినసీక్తిర్తనము

॥ సదా ॥

చెలఁగి యందరికి జిహ్వానందము

పలుమరుఁ గొనునీప్రసాదము

నలుగడ దేహానందము బుధులకు

బలునీపాదప్రణామములు

॥ సదా ॥

ధరఁ బరమానందము నీదాస్యము

గరిమల శ్రీవేంకటవిభుఁడా

నరహరి విత్త్యానందము నినుఁ దగ-

వరవిరిఁ జేయునమారాధనము

॥ సదా ॥ 369

సామంతం

అరసి వేరొకచో ముక్తడుగఁగవలదు

సారపులొకవిమోచనమే ముక్తి

॥ పల్లవి ॥

మొగిఁ బుణ్యపావవిముక్తియే ముక్తి

వెగటుఁబ్రపంచపువిముక్తే ముక్తి

తిగులునరసారబంధవిముక్తే ముక్తి

జగములోఁ గలుగుయాశాముక్తే ముక్తి

॥ అర ॥

కామక్రోధాదిసంగవిముక్తే ముక్తి
 వేమారు రుచులపై విముక్తే ముక్తి
 నాముల దేహాభిమానపుముక్తే ముక్తి
 పామెడికోరికలసంపదముక్తే ముక్తి

॥ ఆర ॥

ముందువెనకల కర్మమోచనమే ముక్తి
 అంది సుఖదుఃఖభయముక్తే ముక్తి
 కందువ శ్రీవేంకటేశుడగుచేత శరణవి
 విందుల నితరనేవావిముక్తే ముక్తి

॥ ఆర ॥ 370

సాశంగనాట

ఈతఁడే యీతఁడే నుండి యెంత యెంచిచూచు
 చేసినే వరాలిచ్చి శేషాచలేశుడు

॥ పల్లవి ॥

విశ్వరూపపుబ్రహ్మము విరాట్టయినబ్రహ్మము
 ఐశ్వర్యస్వరాట్టాసామ్రాట్టయినబ్రహ్మము
 శాశ్వతబ్రహ్మాండాలు శరీరమైనబ్రహ్మము
 యీశ్వరుడై మహారాజై యిందరిలో బ్రహ్మము ॥ ఈతఁ ॥

సూర్యునిలో తేజము సోమునిలో తేజము
 శౌర్యపుటనలునిభాస్వతేజము
 కార్యపుటవతారాలఁ గనుఁగొనేతేజము
 విర్యపుటెజ్జభాగాలవిష్టునామతేజము

॥ ఈతఁ ॥

౧. 'వీర్యము + యజ్ఞభాగాలు' సామాన్యములైన "పు.ట" అగమములు వచ్చి జరిగిన వ్యావహారిక సంది. "యజ్ఞము" లోని యకారము అచ్చుగా గ్రహించుట వింత.

పరమపురుషమూర్తి ప్రకృతియైనమూర్తి
గరిమతో మహాదహంకారమూరితి
ధరఁ బంచతన్మాత్రలు తత్వము లై నమూరితి
గరుడానంతం నేనేశక ర్తయైనమూరితి

॥ ఈతఁ ॥

భాగవతపుదైవము భారతముతో దైవము
సాగినపురాణవేదకాస్త్రదైవము
పోగులై నబ్రహ్మలను బొడ్డునఁ గన్నదైవము
శ్రీగలిగి భూపతై నశ్రీవేంకటదైవము

॥ ఈతఁ ॥ 371

దేశాశం

గతులన్ని ఖిలమైనకలియుగమందును
గతి యీతఁడే చూపె ఘనగురుదైవము

॥ పల్లవి ॥

యీతవికరుణనేకా యిల వైష్ణవులమైతి-
మీతనివల్లనే కంటి మీతిరుమణి
యీతఁడేకా పుపదేశ మిచ్చె నస్థాక్షరిమంత్ర-
మీతఁడే రామానుజులు యహవరదైవము

॥ గతు ॥

వెలయించె నీతఁడేకా వేదపురహస్యములు
చలిమి నీతఁడే చూపె శరణాగతి
నిలిపినాఁ డీతఁడేకా నిజముద్రాధారణము
మలసి రామానుజులే మాటలాడేదైవము

॥ గతు ॥

నియమము లీతఁడేకా నిలిపెఁ బ్రపన్నులకు
దయతో మోక్షము చూపెఁ దగ నీతఁడే
నయమై శ్రీవేంకటేశునగఁ జెక్కివాకిటను
దయఁజూచి మమ్ము విట్టే తల్లితండ్రుదైవము

॥ గతు ॥ 372

నాదరామక్రియ

నే నేమెరిగి సేసేనో నీకుఁ దిరువారాధన

అని మున్నిట్టిబ్రహ్మరుద్రాదులు నేయఁగలేరు   " పల్లవి "

అనుగునీరూప ౧ మింతంతనెరిగి సేసేనో

వువితై నీ వొక్కచోనే వుండే దెలిగి సేసేనో

తనిసి నీకు నొక్కమంత్రమనెరిగి సేసేనో

కనరానినీమహిమే కడయెరిగి సేసేనో

మరిగి నీకు నొక్కనామమనెరిగి సేసేనో

అరిసి యిందుకేకాలమనెరిగి సేసేనో

నిరతి నీ శేమి లేవని యెరిగి సేసేనో

బెరసి ౨ నన్నుఁ గొంత మేప్పించ నెరిగి సేసేనో   " సేసే "

తెలిసి నీకు నొక్కమూర్తియనెఱిగి సేసేనో

అలమిననీమాయఁ గొంతనెరిగి సేసేనో

అలమేల్మంగకుఁ బతియగుశ్రీవేంకటేశుఁడ

వాలిసి నీ కుపమింప నొక్కఁబెరిగి సేసేనో   " సేసే " ౩7౩

వరాళి

దోలాయాం చల దోలాయాం హరే దోలాయాం   " పల్లవి "

మీనకూర్మ ౩ వరాహా మృగపతిఅవతారా

దానవారే గుణశౌరే ధరణిధర మరుజనక   " దోలా "

వామన రామ రామ పరకృష్ణ అవతారా

శ్యామలాంగ రంగ రంగా సామజవరద మురహరణ   " దోలా "

౧. 'ఇంతంత+అని+నెరిగి'. ఇట్టి స్థలములందంతటా ఇట్లే.

౨. 'నిన్ను' కావచ్చు   ౩. 'వరాహ' కావచ్చు.

దారుణ బుద్ధ కలికి దళవిధావతారా

శీరపాణే గోసమాణే శ్రీవేంకటగిరికూటనిలయం॥ దోలా॥ 374

రేకు 176

బాళి

జగన్నోహనాకార చతురుడవు పురుషోత్తముడవు

వెగటునాసోదంబు ఇది నీవెలితో నావెలితో ॥ పల్లవి ॥

యెన్నిమారులు నేలించిన గన్నులూ దనియవు

విన్ననీకథామృతమున వీనులూ దనియవు

సన్నిధిని మిమ్ము సుతీయించి సరుస జిహ్వయు దనియదు

విన్న కన్నది గాదు ఇది నావెలితో నీవెలితో ॥ జగ ॥

కడగి నీప్రసాదమే కొని కాయమూ దనియదు

బడి బ్రదక్షిణములునేసి పాదములు నిలిపి దనియవు

నుడివి సాష్టాంగంబు చేసి నుదురునూ దనియదు

వెడలుదన మిది గలిగె విది నావెలితో నీవెలితో ॥ జగ ॥

చెలగి నిను నేల బూజించి చేతులూ దనియవు

చెలుపు సింగారంబు దలంచి చిత్తమూ దనియదు

అలరి శ్రీవేంకటగిరిశ్వర ఆత్మ నను మోహించజేసితి

వెలయ నీన్నియు దేరె మును నీవెలితో నావెలితో ॥ జగ ॥ 375

౧ ఈ పాటలో ప్రతిచరణమునందును మొదటి పాదమునకు తడవాత వల్లవి వరె "దోలాయం చల దోలాయం" ఇత్యాదిగా కలదు. సంగీతకోవిదులగు పూజ్యపాదులు రాక్షపల్లివారిపరిష్కరణము గావున పూర్వముద్రణమును మార్చలేదు. ౨. 'ఇయున్' లో 'యు' లోపించిన రూపము కావచ్చు. ౩ ఈపాదములో క్రిందితమైన 'పూజించు' రాకుమరో కర్త నేను, 'తనియు' రాకుమరో కర్తలు చేతులు.

దేవగాంధారి

అందుకే నేఁ జింతించెదను అచ్యుత నీశరణాగతుఁడ
సందిడి నాభవ మిందువల్లనే సఫలంబాయనయ్యా || పల్లవి ||

వాకసీనామము వొగిఁ దలంచిన
అకలంకం బగునాపాపంబులు అన్నియుఁ బారజేసేసె
అకటా తక్కిన అనంతనామములు
వాకట నుపవాసములున్న వోయయ్యా || అందు ||

హరి నీపాదము లవి రెండే
పరమును విహమును నా కొనఁగెను పయిపైఁ గృపతోడ
ధర నీయనంతకరములు తా మేమి-
సిరు లిత్త మనుచు చెలఁగినయ్యా || అందు ||

ఇల నీదాస్యం బిది యొకటే
నిలుగులభవములజిలుగు మాన్పె నదె చిత్తముతహ దీర
యెలమిని శ్రీవేంకటేశ్వర నీ విదె
తలఁపునఁ బాయక దక్కితివయ్యా || అందు || 376

మాళవి

దేవ నమో దేవా
పావనగుణగణభావా || పల్లవి ||

జగదాకారచతుర్భుజ
గగననీలమేఘశ్యామ
విగమపాదయుగ నీరజనాథ
అగణితలావణ్యాననా || దేవ ||

ఁ ఘనవేదాంతై గణన మకార

కనకకంఠచక్రకరాంకా

దనమణిశక్తాంబిద్వైచిత్రోదయ

అనుపమంబిబింబాధరః.

॥ దేవ ॥

భావజకంఠభవజః

శ్రీవనితాహృదయేశ

శ్రీవేంకటగింజితరంహార

పావనగుణగణభావా.

॥ దేవ ॥ 377

బాళి

దేహంబొకటే దేహియు నొకఁడే

దాహంబెంతఁ దనియునో తలఁపు

॥ వల్లవి ॥

వినుకలి వెంట వెడలీఁ దలఁపు

కనకలి వెంటఁ గదలీఁ దలఁపు

కొననాలుక మదిఁ గూడీఁ దలఁపు

తువిగినయెన్నెన్నితునకలో తలఁపు

॥ దేవాఁ ॥

నయమగుచోటను నవ్వీఁ దలఁపు

భయమగుచోటను బడలీఁ దలఁపు

లయమై నిద్రల లవమోఁ దలఁపు

క్రియ నెందరిపంగెనయో తలఁపు

॥ దేవా ॥

భావించినగతిఁ బారీఁ దలఁపు

వేవేలుగతుల వెలసీఁ దలఁపు

శ్రీవేంకటపతిచిత్తములోపల

నీవేఁ తెలుపఁగ నినుఁగనె తలఁపు

॥ దేహం ॥ 378

౧. 'ఘనవేదాంతి+ఐ' అని విభజిస్తే బాగున్నట్లు తోచదు. 'వేదాంతైకగణన' లేక 'వేదాంతగణన' కావచ్చునేమో

సాళంగనాట

మొక్కరే మొక్కరే మీరు ముందు ముందే జయ లిడి
దక్కి శ్రీవేంకటేశుడే తానైనదేవునికి   " పల్లవి "

కరములు వే యవే కరములును భయం —
కరనఖాయుధములు కడలే వవే
సీరి దొడపై నదె సింహపునెమ్మో మదే
నరరూపు సగమదె నరసింహునికి   " మొక్క "

వంకరకోర లవె వజ్రపుదంతము లవె
సంకుముఁ జక్రము నిరువంకలా నవె
జంకెల నేత్రము లవె జడలు మూపున నవె
అంకె నభయహస్తము అదె నరహారికి   " మొక్క "

నిక్కినకర్ణము లవె నీలిమచ్చపుర మదె
చుక్కలమొలపూసల నొక్కరూ పదె
తొక్కినపాపము లవె తోడనే శ్రీవేంకటాద్రి
పక్కెరనరసింహపుష్కలయసింహునికి   " మొక్క " 379

భవుళి

తొల్లి యెట్టుండునో తాను తుద నెట్టుండునో తాను
యిల్లి దె నట్టనడుమ నింతేసి మెరిసి   " పల్లవి "

పుట్టినప్పుడే దేహి బుద్ధు లేమీ నెఱుగఁడు
యిట్టై లోకులఁ జూచి యింత నేరిచె
॥ ముట్టుకొన్నయింద్రియాల ముదిసి ముదిసి రాఁగా
తట్టువడి తనమేను తానే మఱచె   " తొల్లి "

॥ 'ముట్టుకొన్న యింద్రియాలు' కావచ్చు.

మనుజుఁ దైనప్పుడే తా మాటలేమి నెరఁగఁడు

జనులాడుకొనఁగానె సంగడి నేర్చె

దినదినభోగాలదృష్టాంతములెల్ల

అనుభవనై తప కడియాలమాయ

॥ తొల్లి ॥

తచ్చి తాఁగలప్పుడే దైవము నెఱఁగఁడు

విచ్చ నాచార్యుసేవల్ల నేఁ దెఱిఁగె

అచ్చపుశ్రీచేంకిపేరుఁ దండ్రియై యుండి

యిచ్చఁ గరుణించఁగాను యెక్కడాయఁ దాను ॥ తొల్లి ॥ 380

రేకు 177

గుఱ్ఱి

జగమంతా నీమయము పుష్పం - ప్పుమయంబుగాన ॥ పల్లవి ॥

యెనయుచు నేఁ గర్మమార్గముల నితరదేవతల భజియించెదను

అని యపరాధం బెంచకుమీ అన్యము నీకంటె మరి లేదు

సనివడి “మత్తఃపరతరం” బని పలికితి విన్నియు నీ

యాజ్ఞలు ॥ జగ ॥

దేవ నావుదరపొషణకు తిబిరి హింస చేసెదను

నీ విది నావల నెంచకుమీ నీవే అఖండచేతన్యుడవు

దేవ మిము “నైతేన వినా తృణాగ్రమపి” యని శ్రుతి

వాగదెడివి ॥ జగ ॥

భువిలో నాకట పూర్వకర్మమట పొసఁగదునే నీసరణినియడను

అవి నా కేమియుఁ బని లేవు అంతరియామివి నీవు

అవలను “ర్షమేనశరణం గతి” యనుటది నమ్మితి

శ్రీచేంకటనిలయా ॥ గజ ॥ 381

౧. ‘చైతన్య’ కావచ్చు. ౨. మిమునైతే “న వినా తృణాగ్రమపి” యని కావచ్చు-నేమో. “నహి తేన వినా” అని గదా శ్రుతి. పూర్వపరిష్కర్తలు ‘నైతేన’ శ్రుతివాక్యముగ గ్రహించిరి.

గుజ్జరి

అర్చుఁడ నేను నీకడ్డ మెందును లేదు

మూర్తిత్రయాత్మక మొగిఁ గరుణించవే

॥ పల్లవి ॥

సర్వసాక్షివి నీవు సర్వాంతరంగుఁడవు

సర్వసర్వంసహృదక్రవర్తి

విర్వాణమూర్తి నిగమాంతకీర్తి

సర్వాపరాధములు క్షమియింపవే

॥ అర్చుఁ ॥

పరమాత్ముఁడవు నీవు ॥ పరంజ్యోతివి నీవు

పరమ పరానంద పరమపురుషా

కరిరాజవరదా కారుణ్యనిలయా

శరణాగతుఁడ నన్ను సరిఁ గావవే

॥ అర్చుఁ ॥

అణువులోపలినివు ఆదిమహాత్మును నీవు

ప్రణతశ్రీవేంకటప్రచురనిలయా

అణిమాదివిభవా ఆద్యంతరహితా

గణుతించి నాపాలఁ గలుగవే నీవు

॥ అర్చుఁ ॥ 382

లలిత

విజాతు లన్నియు ॥ వృథా వృథా

అజామిళాదుల కది యేజాతి

॥ పల్లవి ॥

కాతిభేదములు శరీరగుణములు

జాతి శరీరము సరిఁ 3 దోడనె చెడు

ఆతుమ పరిశుద్ధం బెప్పుడును అది నిర్దోషం బనాది

యీతల హరివిజ్ఞానపుదాస్యం బిది యొక్కటె పో నుజాతి ॥ విజా ॥

౧. 'పరంజ్యోతి' రేఖ . ౨. 'ప్రితాప్రితా' రేఖ.

౩. 'సరిఁ' ఈ పదము పూర్వముద్రణమున జారిపోయినది. యతిభంగము.

హరి యిందరిలో నంతరాత్ముఁ డిదె

ధరణి జాతిభేదము లెంచిన

వరమయోగు లీభావ మష్టమదము భవనికారమని మానిరి

ధరణిలోనఁ బరతత్వజ్ఞానము ధర్మమూలమే సుజాతి ॥ విజా

లోకికవైదికలంపటలకు నివి

కై కొను నవశ్యక ర్తవ్యంబులు

శ్రీకాంతుఁడు శ్రీవేంకటపతిసేసిననంపాద మిందరికి

మేకొని యిన్నియు మీరినవారికి మీనామమే సుజాతి ॥ విజా ॥ 38 ॥

గుజ్జరి

ఉపకారి దేవుఁడు అపకారి గాఁడు

॥ పల్లవి ॥

దేహం బొనఁగెను దేవుఁడు తనుఁ దెలియఁగ శాస్త్రము గడియించె

దేహంతరాత్ముఁడు మరి దేహచైతన్యఁడా దాను

దేహి యేలోకంబున కేగిన దేవుఁడు దా వెంటనే యేగును

దేహి కోరినట్టే కమ్మర దేవుఁ డనుమతి ఇచ్చిఁగాన ॥ ఉప ॥

యటకును చేయకమానుటకును జీవుఁడు స్వతంత్రుఁడాయంచేను

కాయపుసుఖములు గోరఁగఁ గర్తట కడగనుటకుఁ గర్త గాఁడా

యాయెడ నాయెడ నంతర్యామీ యిన్నిటికినిఁ బ్రేరకుఁ డింతే

దాయక పాయక తనతలఁపుకొలఁది దైవమే సృజియించిఁగాన ॥ ఉప ॥

ఇవి యెరిఁగి చిత్తమా నీ వితనందే అభిరతి నేయుము

సదయుఁడు మనశ్రీవేంకటగిరిసర్వేశ్వరుఁడు సత్యుఁడు

మొదలనే యాయర్థము కిరీటితో మొగి నానతి ఇచ్చినాఁడు

అదే “సమోఽహం సర్వభూతేషు” అని గీతలలో నున్నది

గాన ॥ ఉప ॥ 384

బో?

తందనాన ఆహీ తందినాన పురే

తందనాన భణ తందనాన

॥ పల్లవి ॥

బ్రహ్మ మొకటె పరబ్రహ్మ మొకటె పర

బ్రహ్మ మొకటే పరబ్రహ్మ మొకటే

॥ తంద ॥

కందువగుహీనాధికము లిందు లేవు

అందరికి శ్రీహరే అంతరాత్మ

ఇందులో జంతుకుల మింతా నొకశే

అందరికి శ్రీహరే అంతరాత్మ

॥ తంద ॥

విందార రాజు నిద్రించు నిద్రయు నొకటే

అండనే బంటునిద్రదియు నొకటే

మెండై నద్రాహ్మణుడు మెట్టుభూమి యొకటే

చండాలుడుండేటి సరిభూమి యొకటే

॥ తంద ॥

ని పూర్వముద్రితపాఠమును యథాభావముగ వైవ చూపియున్నాను. ఈ పరిష్కరణము వంగీతకోవిదులగు పూజ్యపాదులు కీ॥శే॥ రాళ్లపల్లివారిచేతిమీదుగా ముందు జరిగినది. వంగీతాను గుణముగ వారు వై చూపివట మార్చియుండురనీ, నేటికీ గాయనీ గాయకసంప్రదాయములో పున్నపాఠమునీ దానిని వైవచూపి రేఖ పాఠము ఇందు చూపుచున్నాను.

తందనాన యీహీ తందనాన ఆహీ తందనాన। పురే తందనాన।

భణ తందనాన పరబ్రహ్మ మొకటే పరబ్రహ్మ మొకటే

పరబ్రహ్మ మొకటే

కందువగు హీనాధికము లిందు నేది

అందరికి శ్రీహరే అంతరాత్మ

ఇందులో జంతుకుల మింతానొకటే. ॥ పల్లవి ॥

అవి రేకుపాఠము

అనుగుదేవతలకును అలకామనుఖ మొకటే
 ఘనకీటపశువులకు కామనుఖ మొకటే
 అది నమహోరాత్రములు తెగి ధనాధ్యున కొకటే
 వానర అవిరుజేదకును వొక్కటే అవియు || తంద ||

కొరలి శిష్టాన్నములుగొనునాక లొకటే
 తిరుగుదుష్టాన్నములు దినునాక లొకటే
 పరగ దుర్గంధములపైవాయువు నొకటే
 వరుసఁ బరిమళముపై వాయువు నొకటే || తంద ||

కడఁగి యేనుఁగుమీఁదఁ గాయుయెందొకటే
 పుడమి శునకముమీఁదఁ బొలయునెందొకటే
 కడుఁబుణ్యులను పాపకర్ములను సరిఁ గావ
 జడియు శ్రీవేంకటేశ్వరు నామ మొకటే || తంద || 385

రేఖ 178

బొళి

మచ్చికఁ బ్రపంచపుమరపే బ్రహ్మానంద—
 మిచ్చల తానే గురి ఇచ్చిటికి నాత్మ || పల్లవి ||

లోచూపే వెలిఁబడి లొకమయి లోచివి
 ఆచూపే మరలితే నది మోక్షము
 యేచి రెంటికి నెడమధ్య మీమేను
 తాచి వొకఁడే గురి తానాయ నాత్మ || మచ్చి ||

మన సొక్కచోట నండి మాయలై తోచిని
మనసు తనందుంటే మహి యోగ్యము
వెనకమునుపులకు వీడుఁబట్టు జననము
కొనమొదలునుఁ జానే గురియాయ నాత్మ   "మచ్చి"

బయలు దునిసి బహుభానులై తోచిని
బయ లొక్కట యఖండపరిపూర్ణము
నయమై శ్రీవేంకటనాథుకరుణచేత
జయమై తానున్నచోనే సతమాయ నాత్మ   "మచ్చి" 386

బాళి

నందగోపనందనుండే నాటిబాలుఁడు
ఇందు నేడే రేపల్లె నేచి పెరిగెను.   "పల్లవి"

పువ్వువంటిమట్టియాకుపొత్తిఁ బఠించినేర్పె
యెవ్వఁడోకావి తొల్లె యాబాలుఁడు
మువ్వంకవేదములను ముద్దుమాఁట లాడనేర్పె
యెవ్వరూఁ గొంత నేర్పనేటికే వీవికి   "నంద"

తప్పటడుగు లిడఁగనేర్పె ధరణియందు నాకసమున-
నెప్పుగా రసాతలమున నొంటి తొల్లియే
రెప్పరెత్తి చూడనేర్పె రెసీఁ జెంద్రునందు పగలు
గొప్పసూర్యునందు వింకఁ గొత్త నేర్పనేటికే   "నంద"

మంచివెన్నబువ్వ లిపుడు మలసి యారగించనేర్పె-
నంచితముగ శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదను
యెంచి యప్పలప్పలనుచు యెనసి కాఁగిలించనేర్పె
దించరావిపురముమీఁద దివ్యకాంతను   "నంద" 387

లలిత

అంతరాత్మ హరిగలఁ దంతే చాలు

యెంత కెంత చింతించ నేలా వెరవ

॥ పల్లవి ॥

వెనక జన్మపుగతి వివరించి నే నెరఁగ

అనుగుమీఁదటిజన్మ మది యెఱుగ

ననిచి యీజన్మము నానఁటఁ దెలిసేము

యెనసి యీభవములకేలా వెఱవ

॥ అంత ॥

విన్నటిదినముకత నిమిషమై తోచిని

కన్నుల రేపటిచేత కానఁగరాదు

పన్ని నేటిదినము మున్ను నోచినట్లే

యెన్నఁగ నెందుకునైన నేలా వెఱవ

॥ అంత ॥

పరము విహము నేఁ బైకొన నయిచ్చ గాదు

హరి శ్రీవేంకటవతి యఖిలకర్త

శరణంటి నాతనికి స్వతంత్ర మతవిది

యిరవైతి వింకా నాకేలా వెఱవ

॥ అంత ॥ 38 ॥

గుండక్రియ

అదియేల తా మాను మాయందు విష్ణురమే కాక

చెదరి విత్తొకటియుఁ జెట్టొకటి యోనా

॥ పల్లవి ॥

కడుఁ బుణ్యపాపాలు గలిగినజన్మము

చెడుఁబుణ్యపాపాలు నేయకుఁదీన

పుడమిలో ముప్పిమానఁ బొడమివశాఖలు

బడి ముప్పిపందై పండకుఁదీన

॥ అది ॥

పంచేంద్రియాలఁ బుట్టి పరగినయీమేను
పంచేంద్రియాలమీఁదిభ్రమ మానీనా
పొంచి హేయములోనఁ బుట్టినకీటములెల్ల
కొంచి హేయమే చవిగొనకుండీనా

॥ అది ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవుచేసినయీమాయలు
నీవల్ల మానుఁగాక నేఁ గర్తనా
దైవమవై నాలోనఁ దగిలి నాదుర్గుణాలు
వేవేగ మానుపఁగ వెతదీరెఁగాక

॥ అది ॥ ౩౯ ॥

శ్రీరాగం

అల్పశక్తివాఁడ నెను అధికశక్తివి నీవు
పోల్చి నెంతపనికిఁ బూనితినయ్యా

॥ పల్లవి ॥

నీపదధ్యానములోనే విందెను నామననెల్ల
యేపున నీసాకార మేమిట భావించునయ్య
చూపు నీసింగారమందే చొక్కి తగులాయ విదె
ఆపి నే నీయంగకాంతు ల వేమిట జూతునయ్య ॥ అల్ప ॥

నాలుక నీకడలేనినామములే నుడిగివి
మేలిమి నీగుణము లేమిటఁ బొగడుదునయ్య
గాలివంటివీనులు నీకథలఁ దవినెనయ్య
యీలీల నీయనంతమహిమ-యెందు విందునయ్య ॥ అల్ప ॥

నీకు శరణవి యిచ్చె నే ధన్యుఁడనైతి
యీకడ నీసేవ సేసి యేమి గట్టుకొందునయ్య
శ్రీకాంతుఁడవై నశ్రీవేంకటేశ నీకు
వూఁకొన నాజన్మఫల మొకమొక్కు చాలునయ్య ॥ అల్ప ॥ ౪౦ ॥

బొ?

గరుడగమన గరుడధ్వజ

నరహరి నమోనమోనమో

॥ పల్లవి ॥

కమలాపతి కమలనాభా

కమలజజన్మ కారణిక

కమలనయన కమలాప్తకుల

నమో నమో హరి నమో నమో

॥ గరు ॥

జలధిబంధన జలధిశయన

జలనిధిమధ్య జంతుకల

జలధిజామాత జలధిగంభీర

హరిధర నమో హరి నమో

॥ గరు ॥

ఘనదివ్యరూప ఘనమహిమాంక

ఘనఘనాఘనకాయవర్ణ

అనఘ శ్రీవేంకటాద్రిపతి తేహం

అనుపమ నమో హరి నమో

॥ గరు ॥ 391

రేఖ 179

సాళంగనాట

జీవుని కేకాలము శ్రీహరి చేరువబంధువుఁ డీతఁడు

భావములోపలిపెరరేపకుఁడై భక్తి చేకొనును యీతఁడు ॥ పల్లవి ॥

పరమున నిహమున వెంటవెంటనే పాయనిబంధువుఁ డీతఁడు

ధరఁ దనుఁదలఁచిన మారుకుమారై తారక్షింతుఁడు యీతఁడు

విరివిగ విండ్రియవిషయభోగముల విందులు వెట్టును యీతఁడు

పురుగఁగి జిక్కిపురూపుల దేహపుటుడుగరి లిచ్చును యీతఁడు ॥ జీవు ॥

౧. 'కారణిక' కావచ్చు. స్వార్థకప్రత్యయము. ౨. 'జంతుకల' రేఖ. 'జంతుకుల' కావచ్చు. ౩. "వేంకటాద్రిపతేహం" పూ. ము. పా. వేంకటాద్రిప, తే=కుళ్యం, అహం నమః=నమస్కరోమి, అని కావచ్చు.

గలకాలము యిరువదియొక్కటవాపులబంధువుఁ దీతఁడు
 బడిబడిఁ జై తన్వీంబై యిన్నిటఁ బనులక నొదగును యీతఁడు
 బడిగాని యేకాంతలోకాంతమై మతిసంగతి నాపుఁ దీతఁడు
 పొడలుచు వైదికలోకికముల నొకపొత్తురఁ గుడుచును యీతఁడు
 " జీవు "

నిదిసిక్షేపములిచ్చేటిపుపకారపుబంధువుఁ దీతఁడు
 అనయము వెరవకుమని యేకాలము నభయం బొసగును యీతఁడు
 సవిచిత్రవేంకటేశ్వరుఁడై యిటు నాపాలఁ గలుగు నీతఁడు
 సనివడి అరులను సూడువట్టి కడుఁ బగసాధించును యీతఁడు
 " జీవు " 392

చౌళి

మాత్రమున నెవ్వరు దలఁచిన అంతమాత్రమే నీవు
 ంతరాంతరము లెంచి చూడఁ బిండంతే నిప్పటి యన్నట్లు "పల్లవి"
 ంతురు మిము వైష్ణవులు కూరిమితో విష్ణుఁడవి
 బుకుదురు మిము వేదాతులు పరబ్రహ్మం బనుచు
 ంతురు మిము శైవులు తిగినభక్తులను శివుఁ డనుచు
 లరి పొగడుదురు కాపాలికులు ఆదిభైరవుఁ డనుచు "ఎంత"

నన్నెదురు శాక్తేయులు శక్తిరూపు నీ వనుచు
 దరిశనములు మిము నానావిధులను తలఁపులకొలఁదుల భజింతురు
 సుల మిమ్మునే యల్పబుద్ధిఁ దలచినవారికి నల్పం బవుదువు
 రిమల మిమ్మునే ఘనమనితలఁచినఘనబుద్ధులకు ఘనుఁడవు "ఎంత"

ంనఁ గొరతే లేదు మరి నీరుకొలఁదితామెరవు
 పల బాగీరధిదరిబావుల ఆజలమే పూరినయట్లు
 వేంకటపతి నీవైతే మముఁ జేకొవివున్నదై వమని
 బావల నే నీశరణనియెదను యిదియే పరతత్వము నాకు "ఎంత" 393

బౌ?

గరుడగమన గరుడధ్వజ

నరహరి నమోనమోనమో

" పల్లవి "

కమలాపతి కమలనాభా

కమలజజన్మకారణిక

కమలనమన కమలాప్తకుల

నమో నమో హరి నమో నమో

" గరు "

జలధిబంధన జలధిశయన

జలనిధిమధ్యజంతుకల

జలధిజామాత జలధిగంభీర

హరిధర నమో హరి నమో

" గరు "

ఘనదివ్యరూప ఘనమహిమాంక

ఘనఘనాఘనకాయవర్ణ

అనఘ శ్రీవేంకటాద్రిపఠ తేహం

అనుపమ నమో హరి నమో

" గరు " 391

రేఖ 179

సాళంగనాట

జీవుని కేకాలము శ్రీహరి చేరువబంధువుఁ దీతఁడు

భావములోపలిపెరరేపకుఁడై భక్తి చేకొనును యీతఁడు " పల్లవి "

పరమున నిహమున వెంటవెంటనే పాయనిబంధువుఁ దీతఁడు

ధరఁ దనుఁదలఁచిన మారుకుమార్తై తారక్షించును యీతఁడు

విరివిగ విండ్రియవిషయభోగముల విందులు వెట్టును యీతఁడు

పురుగఁగి జీత్రపురూపుల దేహపుటుడుగరి లిచ్చును యీతఁడు॥జీవు॥

౧. 'కారణక' కావచ్చు. స్వార్థ'క'ప్రకృయము. ౨. 'జంతుకల' రేఖ. 'జంతుకుల' కావచ్చు. ౩. "వేంకటాద్రిపఠేహం" పూ. ము. పా. వేంకటాద్రిప, తే=కుత్సం, అహం నమః=నమస్కరోమి, అని కావచ్చు.

వడిఁ గలకాలము యిరువదియొక్కటవాపుబంధువుఁ డీతఁడు
బడిబడిఁ జై తస్యంబై యిన్నిటఁ బనులకు నొదగును యీతఁడు
బడిగాని యేకాంతలోకాంతమై మతిసంగతి నాపుఁ డీతఁడు
పొడలుచు వై దికలోకముల నొకపొత్తునఁ గుడుచును యీతఁడు
॥ జీవు ॥

ఘననిధిపితేపములిచ్చేటిపుపకారపుబంధువుఁ డీతఁడు
అనయము వెరవకుమని యేకాలము నభయం బొసగును యీతఁడు
నవిచిత్రవేంకటేశ్వరుఁడై యిటు నాపాలఁ గలుగు నీతఁడు
పనివడి అరులను సూడువట్టి కడుఁ బగసాధించును యీతఁడు
॥ జీవు ॥ 392

బౌళి

ఎంతమాత్రమున నెవ్వరు దలఁచిన అంతమాత్రమే నీవు
అంతరాంతరము లెంచి చూడఁ బిండంతే నిప్పటి యన్నట్లు ॥పల్లవి॥

కొలుతురు మిము వైష్ణవులు కూరిమితో విష్ణుఁడవి
పేలుకుదురు మిము వేదాతులు పరబ్రహ్మం బనుచు
తలఁతురు మిము శైవులు తిగినభక్తులను శివుఁ డనుచు
అలరి పొగడుదురు కాపాలికులు ఆదిభైరవుఁ డనుచు ॥ఎంత॥

సరి నన్నెదురు శాక్తేయులు శక్తిరూపు నీవనుచు
దరిశనములు మిము నానావిధులను తలఁపులకొలఁదుల భజింతురు
నిరుల మిమ్మునే యల్పబుద్ధిఁ దలచినవారికి నల్పం బవుదువు
గరిమల మిమునే ఘనమనితలఁచినఘనబుద్ధులకు ఘనుఁడవు ॥ఎంత॥

నీవలనఁ గొరతే లేదు మరి నీరుకొలఁదితామెరవు
ఆవల బాగీరధిదరిబావుల ఆజలమే వూరినయట్లు
శ్రీవేంకటపతి నీవైతే మముఁ జేకొవిపున్నదై వమని
యీవల నే నీశరణసియెదను యిదియే పరతత్వము నాకు ॥ఎంత॥393

సాళంగం

నీవే మూలమువో నేరిచినపెద్దలకు

దేవుఁడు నీయందులోనే తిరమాయ విదివో

॥ పల్లవి ॥

బాపురే వో దేహమా బాపురే వో నీవు

వోపి నేఁ బెట్టినకొద్ది నుండువుగా

రూపు నీవు గలిగితే రుచులెల్లఁ గానఁగద్దు

చాపలావ ధర్మములు సాధింపఁగలదు

॥ నీవే ॥

మెచ్చితి నోమనసా మెచ్చితివో నీ నా

యిచ్చకొలఁది నెందైన నేఁగుదువుగా

అచ్చపునీకతమున నవుఁగాము లెంచఁగద్దు

పచ్చిగా యేమూర్తినైన నా భావించఁగలదు

॥ నీవే ॥

మేలు మేలు నాలితె మేలు మేలు నీవు

వోలి యేమాటకనైన నొనరుదుగా

చాలి నీవు మెలఁగంగ చదువు చదువఁగద్దు

పోలించి శ్రీవేంకటేశుఁ టొగడఁగఁగలదు

॥ నీవే ॥ 994

లలిత

హరి నీవే బుద్ధిచెప్పి యాదరించు నామనసు

హరి నీవే నాయంతర్యామివిగాన

॥ పల్లవి ॥

వసముగావికరివంటిది నామనసు

యెసఁగి సారెకు మదియింటిఁగాన

పొనఁగఁ బాదరసముఁబోలిననామనసు

అసము దించక నదా అల్లాడీఁగాన

॥ హరి ॥

వడి నడవుల చింకవంటిది నామనసు
బడిబడిఁ బట్టఁబట్టఁ బారీఁగాన
కడఁగి విసరుపెనుగాలివంటిది మనసు
విడువక కన్నచోట విహరించీఁగాన

॥ హరి ॥

వరుస విండుజలధివంటిది నామనసు
వారసి సర్వము లోనై వుండీఁగాన
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కాపవే నామనసు
సరి నీయానతి నీకే శరణాసీఁగాక

॥ హరి ॥ 365

భవు?

జలజనాభ హరి జయ జయ,
యిల మానేరము లెంచకువయ్యా

॥ పల్లవి ॥

బహుముఖముల నీప్రపంచము
సహజగుణంబుల చంచలము
మహిమల నీ విది మరి దిగఁడువవు
విహరణ జీవులు విరువఁగఁగలరా

॥ జల ॥

పలువటవలయాప్రకృతి యిది
తెలియఁగఁ గడువింద్రియవళము
కలిసి నీ నందే కాపురము
మలినపుజీవులు మానఁగఁగలరా

॥ జల ॥

యిరవుగ శ్రీవేంకటేశుడ నీమాయ
మరలుచ నీవే సమర్థుడవు
శరణనుటకే నే శ్త్రుడను
పరు లెవ్వరై నాఁ బాపఁగఁగలరా

॥ జల ॥ 398

రేకు 180

సామంతం

ఇందుకా కోరి పుటె యిట్టిబదుకు

పొందుల శ్రీహరితోడిపొత్తుల మాబదుకు

॥ పల్లవి ॥

బడబాగ్ని ఆకటిబారిఁబడ్డబదుకు

పడఁతులకూటములఁ బడ్డబదుకు

వొడలిం తోలి నెమ్మల వొడిగట్టేబదుకు

బడిఁ బుణ్యపాపాలపైతరపు బదుకు

॥ ఇందు ॥

నాలుక గడచితేను నరకపుబదుకు

మూలమలమూత్రాల మూటగట్టేబదుకు

కాలము నడిపి వూర్పుగాలిఁబుచ్చేబదుకు

పాలుమాలేయింద్రియాల పంగెమాయ బదుకు

ఇందు ॥

ఇంపుసుఖమఃఖాల యెండనీడబదుకు

మంషఁగామక్రోధాలమాటు బదుకు

జంపుల శ్రీవేంకటేశుళరణు చొరఁగ నేడు

సొంపు లిన్నిటా ఘోకు సుఖమాయ బదుకు

॥ ఇందు ॥ 397

రేవగుప్తి

నీ వెరఁగవిది లేదు నీయాజ్ఞ మోచితి నింతే

నీవాఁడ నింతె హరి నే ననఁజోచేది

॥ పల్లవి ॥

కన్నుల కెందైనఁ జూపుకది స్వభావము

యెన్నఁగ నాయందుఁ బాప మెంచఁ జోచేది

విన్ననై చెవుల కింపు వినుట స్వభావము

పన్నినకర్మాలు నన్నుఁ బైకొనఁ జోచేది

॥ నీవే ॥

౧. 'తోటనెమ్మల' కావచ్చు.

నాలికకుఁ జవి యైతే నమలుచే సహజము

నాలి అభోజ్యపునింద నాకుఁ బనేమి

మూం వాసనగొనేది ముక్కుకు సహజము

జోలిబంధములు నన్నుఁ జుట్టఁగఁ జోచేది

॥ నీవె ॥

కాయము కాయముపొంతఁ గరఁగుచే ఆగుణము

నేయనిచేతలు నాపైఁ జెప్పఁ జోచేది

యాయెడ శ్రీవేంకటేశ యన్నిటిలో నన్నుఁ బెట్టి

పాయక నాలో నుండువు పట్టఁగఁ జోచేది

॥ నీవె ॥ 398

లలిత

ఇదివో వున్నార మింతట నంతట

వెదకి కదియకుమీ విష్ణునిమాయ

॥ పల్లవి ॥

హరిదాసులము హరికింకరులము

కరివరదువిడింగరులము

యిరవెఱిఁగితివనక యెఱఁగననక

సరి మాగురుతిది సర్వేశ్వరమాయ

॥ ఇది ॥

హితులము శరణాగతులము కేశవ —

ప్రతులము వైష్ణవమతులము

గతి వినుఁ బాసితీ కడు విక మామీఁద

తతి దయమరవకు దైవముమాయ

॥ ఇది ॥

శ్రీవైష్ణవులము శ్రీవేంకటపతి

భావింప నితవిపరికరము

యీవలనావం విహపరములకును

తోవదొంఁగుమీ తొలిఁదొలి మాయ

॥ ఇది ॥ 399

రామక్రియ

ఇంతకంటేఁ దగుబంధు లింక నున్నారా

యెంత సేసినా నీకు నెదురాడేనా

॥ పల్లవి ॥

కోపగించి చంకబిడ్డఁ గోరి తల్లి డించితేను

పై పై నే పడుఁగాక పాసిపొయ్యానా

వోపక నానేరముల కొగి నీవు వేసరితే

నీపాదాలే గతిగాక నే మానేనా

॥ ఇంత ॥

చదివించేఁ అయఁగారు జంకించి చూచితేను

వాదిగి చదువుఁగాక వోపవసినా

యెదుటిగుణములకు నెంత నీవు దొడ్చినాను

యిదె నీకే మొక్కుదుఁగా కింక మానేనా

॥ ఇంత ॥

చెక్కు మీటి పాలు పెంచినదాది వోయఁగాను

గక్కన మింగుటగాక కాదసినా

యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యిటుల రక్షించఁగ

నిక్కి నే మెరతుఁగాక నే మానేనా

॥ ఇంత ॥ 400

మంగళకౌశిక

తే శరణ మహం తే శరణ మహం

తై శవక్పష్ట తే శరణం గతోఽస్మి

॥ పల్లవి ॥

దశవిధావతార ధర్మరక్షకమూర్తి

దశమస్తకాసురదశన

దశదిశాపరిపూర్ణ తపఃనీయస్వరూప

దశావరణ లోకతత్వాతీత

॥ తేజ ॥

సహస్రలోచన సంతతవినుత

సహస్రముఖ శేషశయన

సహస్రకరకోటిసంపూర్ణతేజా

సహస్రారదివ్యచక్రాయుధ

॥ తేజ ॥

అనంతచరణ సర్వాధారాధేయ

అనంతకరదివ్యాయుధ

అనంతనిజకల్యాణగుణార్ణవ

అనంత శ్రీవేంకటాద్రివివాసా

॥ తేజ ॥ 401

శంకరాభరణం

అదియే విష్ణుపదము ఆతుమకు నెలవు

అదే జననకారణ మాకాశపదము

॥ పల్లవి ॥

మంచిమాటలై నాఁ గానిమాటలై న నొకచోట

ముంచిముంచి యాకాశముననే యణఁగును

యెంచరానిసేట్టూర్పు లేన్ని వాడమినాను

అంచల నణఁగిపోవు నాకాశమునను

॥ అది ॥

చూపు లెంతదవ్వైనా సూర్యచంద్రులఁ దాకి

అపొంతనే యణఁగు నాకాశమునను

రూపుల మైసిదలును రుచులఁ గాలత్రయము

పైపైనే యణఁగును బహిరాకాశమున

॥ అది ॥

యిలఁ జీకటి వెలుఁగు యెంచ నహోరాత్రులఁ

గలసి మెలఁగు నాకాశతత్వమున

చలువై శ్రీవేంకటేశు సాకారనిరాకార —

లలరి వెలుఁగుచుండు సంతరాకాశమున

॥ అది ॥ 402

రేకు 181

తెలుగు కావోది

చూచి మోహించకుందురా సురలైన నరులైన

తాచి నీవు ముందరఁ బ్రత్యక్షమైనను

॥ పల్లవి ॥

భాగీరథి పుట్టినపాదపద్మములు

భోగపుమరునిజన్మభూమి నీతొడలు

యోగపునవబ్రహ్మఁబండిననీనాభి

సాగరకన్యకలక్ష్మి సతమైనపురము

॥ చూచి ॥

అందరి రక్షించేటిఅభయహస్తము

కంద నసురలఁజంపేగదాహస్తము

నందదిలోకములయాజ్ఞాచక్రహస్తము

చెంది ద్రువు నుతియించఁజేయుశంఖహస్తము

॥ చూచి ॥

సకలవేదములుండేచక్కనినీమోము

వాకపై తులసిదేవుండేటిశిరసు

ప్రకటపుమహిమలఁ బాయనినీరూపము

వేకలిశ్రీవేంకటాద్రివిభుఁడనీభావము

॥ చూచి ॥ 409

లలిత

వాదులేల చదువులు వారు చెప్పినవేకావా

వాదులేల మీమాట వారికంటే నెక్కుదా

॥ పల్లవి ॥

నాలుగువేదాలబ్రహ్మ నలి నెవ్వనిసుతుఁడు

వాలినపురాణాలవ్యాసుఁ దెవ్వనిదాసుఁడు

లీల రామాయణపువాల్మీకివస్తిపులు

అలకిం చెవ్వనిఁ గొల్చి రాకఁదే పో దేవుఁడు

॥ వాడు ॥

భారత మెవ్వనికథ భాగవతముచెప్పిన —

ధీరుడైనకుడు యేదేవునికింకరుడు

సారపుకాస్త్రాలు చూచి సన్యసించి నుడిగేటి —

నారాయణనామపురాధుడే పో దేవుడు

॥ వాడు ॥

విష్ణువాణ్ణయని చెప్పే ధీసంకల్ప మేదది

విష్ణుమాయయని చెప్పే శ్వమంతా నెవ్వనిది

“ విష్ణుమయం సర్వ ” మనేవేదవాక్య మెవ్వనిది

విష్ణువు శ్రీవేంకటాద్రివిభుడే ఆదేవుడు

॥ వాడు ॥ 404

నాట

ఇతని కితడేకాక యిరులు సరియా

మితి లోకా లితనిమేల్కోనేవా

॥ పల్లవి ॥

కమలనాభునిభయంకరకోపముతోడ

రమణ వేరొకరివరలు సరియా

తమితోడఁ దల దుంచి తగినవరము లిచ్చె

అమరంగ నరకాసురాదులకు నితడు

॥ ఇత ॥

కరివరదునిపేరుగలసినతిట్లతో

పరదేవతలమంత్రవతనలు సరియా

నిరతి శిశుపాలునినిందకు శిక్షించి

సరలోక మిచ్చినట్టిభావము వినరా

॥ ఇత ॥

చలిమి శ్రీవేంకటేశులరణాగతితోడ

బలిమి మించినబ్రహ్మవట్టము సరియా

వొలిసినద్రువునకు వున్నతలోక మిచ్చె

అలబ్రహ్మలోకమున కదె మీఁ దెఱుగరా

॥ ఇత ॥ 405

౧. 'సన్యాసింది' రేఖ

పాడి

గొరబై మొదలుండఁగఁ గొనలకు నీ రేల
దొరదైన మితఁడే తుదఁగలఫలము

॥ పల్లవి ॥

క్రతువులు హరియే కర్మము హరియే
పితరులకు హరియే పెనుదృష్టి
సతతమంత్రములసారము హరియే
యితనిసేవే పో యిన్నిటిఫలము

॥ గొర ॥

అనలము హరియే ఆహుతి హరియే
జననీజనకులనరవి హరే
వనివడి వేదముఁ బఠనము హరియే
యెనసితవిపూజ యిన్నిటిఫలము

॥ గొర ॥

యేలికె హరియే యిరవును హరియే
వాలాయము సర్వము హరియే
కాలము శ్రీవేంకటగిరిహరియే
నేల సీతనిశరణే సఫలంబు

॥ గొర ॥ 406

లలిత

దొంతివిషయములాల దొరలాల
చెంత మీఁదటిబుద్ధి చెప్పరో చూకు

॥ పల్లవి ॥

దురితంబు లొకకొన్ని దుర్గుణము లొకకొన్ని
మరుగుటలు గొన్ని మర్మములు గొన్ని
ధర నెరుక లొకకొన్ని తగ నెరఁగములు గొన్ని
యిరవు మనసంట లివి యెందు వోయుదమో

॥ దొంతి ॥

అస లొకకొన్ని మిథ్యాచారములు గొన్ని
వాసు లొకకొన్ని గర్వములు గొన్ని
రేసు లొకకొన్ని మీరనరుచులు నొకకొన్ని
యాసునఁ గడి చీతిమి యిముడఁ జోపేదో || దొంతి ||

వైరాగ్యములు గొన్ని వరభక్తు లొకకొన్ని
నేరుపులు గొన్ని యిప్పేయసుఁ గలిగి
యారీతి శ్రీవేంకటేశుగతి చేరితిమి
మేర మిము మీరితిమి యిమి కు గతి యేదో || దొంతి || 407

శుద్ధవసంతం

ఏవుపాయములు మా కిఁకఁ బనికిరావు
నీవే హరి కావవే నిరుహేతుకమున || వల్లవి ||

యివల నింద్రియజయం బేడ నే నేడ
భువి నింద్రియములతోఁ బుట్టె నీతనువు
అవల విశ్చలబుద్ధి అది యేడ నే నేడ
భవము చంచలమనసు పంగమే యెప్పుడు || ఏవు ||

మెలమిఁ గర్మవిముక్తి యేడ నే నేడ
తెలియంగఁ గర్మాదీన మీబ్రదుకు
కళకమగుసాత్వికపుగుణ మేడ నే నేడ
కలియుగం బిది యిందుఁ గలవాఁడ నేను || ఏవు ||

కనివోవిమోరతప మేడ నే నేడ
అనిశంబు నీకు శరణాగతుఁడను
యెనలేని శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ నీవిరుదు
కనుఁగొనఁగ శరణాగతపారిజాతం || ఏవు || 408

రేకు 182

సామంతం

సమబుద్ధే యిందరికి సర్వవేదసారము

సముఁ డిందరికి హరి సాధనమోయ్యూ

॥ పల్లవి ॥

చీమకుఁ దనజన్మము చేరి సుఖమై తోఁచు

దోమకుఁ దనజన్మము దొడ్డసుఖము

అమనియీఁగకు సుఖ మాజన్మమై తోఁచు

యేమిటా నెక్కువసుఖ మెవ్వరి కేదయ్యూ

॥ సమ ॥

జంతుదాసులకునెల్లా జననము లొక్కటే

అంతటాను మరణము లవియొక్కటే

చెంతి నాహారనిద్రలు శ్రీసుఖా లొక్కటే

ఇంతటా నిందుకంటే నెవ్వ రేమి గట్టిరయ్యూ

॥ సమ ॥

ఇంద్రులొన నెవ్వరై నానేమి శ్రీ ంకటపతి-

నందముగాఁ దలఁచిన దది సుఖము

యెంగ్ఁఁ జూచినా నీతఁ డిందరిలో నంతరాత్మ

చందముగా నెవ్వరికి స్వఁగత మేదయ్యూ

॥ సమ ॥ 409

బౌళి

కరుణానిధివిగాన కాచితేనేమోకాని

సరికి బేసికి నిన్ను జరయఁ జోటున్నదా

॥ పల్లవి ॥

కాయములోపలినిన్నుఁ గవి మని కొలువక

అయపుఁగర్మమె బ్రహ్మ మని వుంటిని

చీయనినాచేతకు నే సిగ్గుపడుండుటగాక

అయమేమైనా నిన్ను నడుగఁ జోటున్నదా

॥ కరు ॥

సకలచైతన్యఁడవై సరి నాలో ముండఁగాను
వికటపువిషయాలవెంటఁ బారితి
వాకరు రక్షించఁగా వేరొకరిపాలైననాకు
తుకతుకలేకాక దూరఁగఁ జోటున్నదా

॥ కరు ॥

పట్టి శ్రీవేంకటగిరిఁ బ్రత్యక్షమై యుండఁగాను
ఇట్టు నట్టు వై కుంఠ మేల కోరేను
దిట్టనై నానేరమి నే తెలిసి నవ్వుట యింతే
ఇట్టై నీచిత్తము గాక యెంచఁగఁ జోటున్నదా

॥ కరు ॥ 410

శంకరాభరణం

ఇన్నిటా నొరయక యెఱు కేది
వెన్నువికృపఁగా వెలసేది

॥ పల్లవి ॥

కోపము మతిలోఁ గుందినపుడు వో
పాపము లన్నియుఁ బాసేది
తీపులయాసలు దీరినపుడు వో
తాపత్రయములు దలఁగేది

॥ ఇన్ని ॥

ఘనకర్మంబులు గడచినపుడు వో
వెనుకొనుభవములు విడిచేది
మునుకొని యింద్రియములు వీడినఁబో
పనివడి విరక్తి బలిసేది

॥ ఇన్ని ॥

ఆకటిరుచు లివి యణఁగినపుడు వో
చేకొని సుఖమునుఁ జెందేది
యీకడ శ్రీవేంకటేశ్వరుశరణము
పైకొనిననుఁబో బదితేది

॥ ఇన్ని ॥ 411

సాళంగనాట

సకలోదానికులకు నందును సగుణంబే ప్రమాణము

సకలమనీంద్రులు పూజించే యీసాకారమే ప్రమాణము || పల్లవి ||

సగుణంబని నినుఁ గొందరు సరి నిర్గుణమని కొందరు

వగులఁ బెక్కుగతిఁ జదివినకొలఁదుల వారికివారే వాదించురు

అగణితస్వతంత్రుఁడవుగాన ఆల వాల్మీకి ఇట్టిట్టనకే

ఆగు “నిర్గుణాయ గుణాత్మనే” యని ఆనతి ఇచ్చుచే

ప్రమాణము || సక ||

“సోహం” బని కొందరు “దాసోహం” బని కొందరు

సాహసవృత్తుల రెండుదెరంగుల సకలవివేకులు భజించురు

దేహదారియై “దాసోహం” బని తేరి శుక్కుఁడు మీలోఁ గలనె

సోహపుభావన సర్వజగత్తులఁ జూపిన దేప్రమాణము? || సక ||

ఆరుకాస్త్రముల నారుమతంబుల నారుగర్మములనై నాను

యీరీతిల మిము శరణని కొలువక యెవ్వరి కుపాయము లేదు

నారదదులగుభక్తు లిందరును నానాగతు లరసి చూచి

సారపుశ్రీవేంకటపతి మీకే శరణనుచే ప్రమాణము || సక || 412

లలిత

ఇల జాణతనము లిన్నిటికిఁ గలదు

తలఁపే కూడై తగిలీఁగాని

|| పల్లవి ||

మఱవదు దేహము మహిఁ డనగుణములు

గుణి నాహారము గొను నెపుడు

మఱవ వింద్రియములు మర్మస్థానములు

మఱచితి నను నేమరులోకాని

|| ఇల ||

చెగరగు కర్మము నేనినంతయును
 పొదిగి జీవమును భోగించును
 చెదరదు సంసారశీతలబంధము
 మదిఁ గ జెదరెడి నామరులేకాని

॥ ఇల ॥

తొలఁగవు మాయలు తొడరి ప్రపంచము
 కలవలెఁ బెనగొని కడసీని
 బలశ్రీవేంకటపతికృపచే నాకు
 తొలఁగె భవము లెటు దూరీనో మరులు

॥ ఇల ॥ 413

మాళవి

హరి నెఱఁగనిజన్మ మది యేలా ఆ—
 సగున నాతఁడులేనిచదువేలా

॥ పల్లవి ॥

దయదొలఁగినయట్టితపమేలా
 భయములేనియట్టిభక్తేలా
 సైయముమావినయట్టిపెనఁగేలా మంచి—
 క్రియావిడద్దపుకీర్తనలేలా

॥ హరి ॥

ఫలములేనియట్టిపనులేలా కడుఁ—
 గలిమిలేనియట్టిగర్వమేలా
 జలిమిలేనియట్టిపంతమేలా శౌరిఁ—
 దఁచలేనియట్టితనువది యేలా

॥ హరి ॥

తన కమరనిదొరతనమేలా
 చనవులేనియట్టిసలిగ యేలా
 యెనలేనిశ్రీవేంకటేశ్వరుని శరణని
 మనఁగలిగినమీఁద మరిచింతలేలా

॥ హరి ॥ 414

రేకు 183

అలిత

దోమటి నింతెరఁగరా తొల్లిటివారు

వామదేవవసిష్టవ్యాసాదులు

॥ పల్లవి ॥

తానే దైవమైతే తపమేల జపమేల

పూని సారెఁ బూజించేపూజలేల

కూను వంగి యింటింటఁ గోరనేల వేఁడనేల

యీనెపాన లోకమెల్లా నేలరాదా తాను

॥ దోమ ॥

తగఁ దా స్వకంఠుఁడై తే దరిద్రదుఃఖములేల

నొగిలి వ్యాధులచేత నొవ్వనేల

నగుఁబాటులై నజననమరణములేల

మగురువేల్పులదండ మొనచూపరాదా

॥ దోమ ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడే శేఖరపుదైవమని

సావధానుఁ డీతనికి శరణుచొచ్చి

భావములోపలఁ దనపాపబంధములఁ బాసి

తావుల నాతనికృప దండ చేరరాదా

॥ దోమ ॥ 415

గుండక్రియ

అవియు నాకుఁ బ్రథమాచార్యులు

తవిలి యీనెపము మిముఁ దలఁపించుఁగాన

॥ పల్లవి ॥

ధనవాంఛ మతిలోనఁ దగిలినప్పటివేళ

దనుజారి మీమీఁదఁ దలఁపు గలుగు

పొనిగి భయదుఃఖములఁ బొరలినప్పటివేళ

పనిపూని మీమీఁదిభక్తి గలుగు

॥ అవి ॥

చెలఁగి పాపములు మించినవేళ హరి మీ -

నలుపునామోచ్చారణంబు గలుగు

బలిమి భవరోగముల బడలినప్పటివేళ

వలుమారు మీసంప్రార్థనలు గలుగు

॥ అవి ॥

ఇన్నిటాఁ దొలఁగి మిము నెరిఁగి కొలిచినవేళ

మన్ననలపరిణామంబు గలుగు

పున్నతపుశ్రీవేంకటోత్తమఁడ మిము నెదుటఁ

గన్నయావేళ సౌఖ్యంబులే కలుగు

॥ అవి ॥ 416

అలిత

ఈతని మరచివుంటి మిన్నాళ్లును

యాతల నేఁ దెచ్చరించె నీతఁడే పో విష్ణుఁడు

॥ పల్లవి ॥

తల్లియై పోషించు తండ్రియై రక్షించు

పుల్లపుబంధువుఁడై వొడ లరయు

మెల్లనె దాతై ఇచ్చు మెలుఁతయై యాదరించు

యెల్లవిధబంధువుఁడు యీతఁడే పో విష్ణుఁడు

॥ ఈత ॥

యేలికయై మన్నించు నిష్ఠఁడై బుద్ధిచెప్పు

చాలుమావిసియై యంచలఁ దిరుగు

బాలుఁడై ముద్దుచూపు ప్రాణమై లోన నుండు

యీలాగులబంధుఁ డీతఁడే పో విష్ణుఁడు

॥ ఈత ॥

దేవుఁడై పూజగొను ద్రిష్టిగోచరమై

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిరు లొసగు

తావై యెడమిచ్చు తలఁపై ఫలమిచ్చు

యీవలనావల బంధుఁ డీతఁడేపో విష్ణుఁడు

॥ ఈత ॥ 417

అలిత

వీదిలోన నదేకదే విష్ణుపదము

లదెననే పాయకుండు నాదిమూలము

॥ పల్లవి ॥

చూచేటిచూపులకును సూటియైనమొదలేదో

యేచి వినుకలిమర్మ మెంచు దాకినో

వాచవిదపులు చూచేవంటళాలచోపేదో

ఆచాయనే వుండు నాదిమూలము

॥ వీది ॥

పూసతలపోతలకి పుట్టినయిల్లది యేదో

పైపై నూర్పులు నిజపగల జోపేదో

మాపులు క్రిందించుచే మరచేటిచోపేదో

అపొరుగుననే వుండు నాదిమూలము

॥ వీది ॥

నేరిచినవిద్యలెల్లా నించి దాచేచోపేదో

కోరనియానందిమాకొన యేదో

ఆరయ శ్రీవేంకటేశుఁ దాననే పాయక వుండు

ఆరితేరి నాఁ డీతఁ దాదిమూలము

॥ వీది ॥ 418

బొళి

దేహ చిత్తుండు దేహము లనిత్యాలు

యీహాల నామనసా యిది హరవకుమీ

॥ పల్లవి ॥

గుండ బాఁతచీర ఘావి కొత్తచీర గట్టినట్టు

ముదిమేన, మాని దేహ మొగి గొత్తమేను మోచు

అదనఁ జంపఁగలేవు ఆయుధము లీతనిఁ

గదిసి యిగ్గియు నీరు గాలియుఁ జంపఁగ లేవు ॥ దేహి ॥

యాతఁడు నరకువడఁ డీతఁ డగ్నిఁ గాలఁడు
 యీతఁడు నీట మునుఁగఁ డీతఁడు గాలిఁ బోఁడు
 చేతనుఁడై సర్వగతుండౌ చలెయించఁ దేమిటను
 యీతల ననాది యీతఁ డిరవు గదలఁడు   ॥ దేహి ॥

చేరి కానరానివాఁడు చింతించరానివాఁడు
 ౨ భారపువికారాలఁ బాసినవాఁ డీయాత్మ
 ఆరయ శ్రీవేంకటేశునాధీన మీతఁడని
 సారము దెలియుచే^౩ సత్యం జ్ఞానము^౪   ॥ దేహి ॥ 419

భవు?

హరిసే వాకటే యనంతము
 గురుబోధలకును కౌలఁదే లేదు   ॥ పల్లవి ॥

తలఁచినకౌలఁదే తనలో భావము
 నిలిపినకౌలఁదే నేమము
 పలికినకౌలఁదే పరమగుసత్యము
 యిల నెవ్వరికిని యెక్కుడు లేదు   ॥ హరి ॥

జరిపినకౌలఁదే సకలాచారము
 నెరపినకౌలఁదే నిజకీర్తి
 తిరము నేయుకౌలఁదే ధర్మంబును
 యిరవుగ నందుకు నెక్కుడు లేదు   ॥ హరి ॥

నేసినకౌలఁదే చేకొనుకర్మము
 రోసినకౌలఁదే రుచివిరతి
 ఆసల శ్రీవేంకటాద్విపుశరణను -
 దాసుఁడే యెక్కుడు తప్పే లేదు   ॥ హరి ॥ 420

౧. 'చలెయించ' ఐతే యతిభంగము. ౨. 'భావపు' రేకు. ప్రాసభంగము.
 త్యంజ్ఞాన మనంతంబ్రహ్మ" శ్రుతి. ౪. దూ;-భగవద్గీత 2 అధ్య 22 నుంచి 24 శ్లోకాలు.

రేకు 184

లలిత

ఇది యరుదను నొకఁ డిది యరుదని చెప్పు
యిది యరుదని విను నెవ్వఁడూ నెఱుగఁడు || పల్లవి ||

పుట్టినవానికి నెల్లా భుజి మరణము నీత్య -
మట్టే చచ్చినవారి కవ్వలజననము
పుట్టనినాడై తేను పొడగానరాదు మేను
కొట్టఁగొనఁ గానరాదు కొన్నాళ్లేకాని || ఇది ||

జీవుఁడు నిత్యఁ డేమిటాఁ జెరుపఁగరానివాఁడు
యీవిపేకము దెలిసి యేజాతివారై నా
దైవికమే నమ్మి తనుధర్మములఁ బాయరాదు
సావధాన మిదియే సంసారయోగము || ఇది ||

చిత్తమా నీలోపలను శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
పొట్టునఁ గూడున్నవాఁడు పొదిగి పాయకు నీవు
యెత్తి నాదేహగుణము ఇది జీవగుణ మిది
ఇత్తలాదైనగుణము యిది మఱవకుమీ || ఇది || 421

ముఖారి

నాకు నీవు గలవు హరి నాలోపలనుండి
పైకొని యిన్నియు బదుకనీవయ్యా || పల్లవి ||

పసిగొని రుణానుబంధముకొలఁదే
పసులునుఁ బడతులు బహుసుతులు
పనముగావు తమవంతులు దీరిన
పసగా నవియే బదుకనీవయ్యా || నాకు ||

పెనగొని భటులకుఁ బెట్టినకొఁదియు
పనులునుఁ గీర్తులు పంతములు
అనువులు దప్పును అవి గడమైతే
పనివడి యివియే బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥

దుసంపదలును కాలముకొలఁదే
బడిబడిఁ జవులై ఫలియించు
యెడపక శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చె నివే
పడసితి మివియును బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥ 422

సామంతం

నారాయణాచ్యుతానంత గోపంద హరి
సారముగ నీకు నే శరణంటినే

॥ పల్లవి ॥

చలువయును వేడియును సటలసంసారంబు
తొలఁకు సుఖ మొకవేళ దుఃఖ మొకవేళ
ఫలము లివె యీరెంటుఁ బాపములు పుణ్యములు
పుణసుఁ డీపునుఁ గలిపి భుజియించినట్లు

॥ నారా ॥

పగలురాత్రులరీతి బహుజన్మమరణాలు
తగుమేను పొడచూపు తనుఁ దానె తొలఁగు
నగియించు నొకవేళ నలఁగించు నొకవేళ
వొగరుఁగారపువిడె ముట్టించినట్లు

॥ నారా ॥

ఇహముఁ బరమునువలెనె యెదిటికల్లయు నిజము
విహరించు భ్రాంతియును విభ్రాంతియును మతివి
సహజశ్రీవేంకటేశ్వర నన్నుఁ గరుణించి
బహువిధంబుల నన్నుఁ బాలించవే

॥ నారా ॥ 423

గుండక్రియ

కలుగుట గలిగిననాడే నే ఘనసాపములకు^౧ దొలంగినా

యెలమి నే నిపుడే యెరింగితిని యిన్నాశ్శీచుతి లేదు || పల్లవి ||

౧ జనియించిననే^౨ ఓటమునుపుసకలయోనిగతజన్మములు

౩ కనుగొని యవె నే సారెకుఁ బలుచురు ఘనవర్ణాశ్రమధర్మములు

అనుభవించినవే సకలార్థంబులు అయిహితవిషయము లన్నియును

మనసున వాకు^౪ శ్రీహరి నొకని నే మఱియిం దలఁచుట లేదు || కలు ||

తిరిగినవే ౪ నే నాసలకొరకును దిక్కు లన్నియును ౫ నేను

యిరవుగ తొల్లియు నెఱిగినవే యీసంసారపుసుఖము లివి

పొరలినవే నే గామినిజనులపొందులసుఖములభోగములు

యెరవులదొకటే శ్రీహరిదాస్యం విది గతియని యెఱుగుటలేదు || కలు ||

గడియించినవే నే బూర్వకాలమున ఘనమగుసంవద లిన్నియును

నొడిగినవే నే శబ్దజాలములు నోరఁ గొలఁదు లివి యిన్నియును

తడఁబడి నే ఓటు సకలలోపాయపుధర్మము లిన్నియుఁ జూచితిని

యెడపక శ్రీవేంకటేశ్వరు శరణం విటువలెఁ జేరుటలేదు || కలు || 424

లలిత

నీ వొక్కడవే నాకుఁ జాలు నీరజాక్ష నారాయణ

నీవే నాకు గతియని తెలిసితి నెక్కొని యితరము వృథా వృథా

|| పల్లవి ||

మీనామోచ్చారణమే మెరసిన దుఃఖనివారణము

మీనామోచ్చారణమే మెఱుగుతుభకరము

నానావేదశాస్త్రములు నవపురాణేతిహాసములు

మీనామములోనే వున్నవి మిగిలిన విన్నియు వృథా వృథా || నీవా ||

౧. 'దొలంగేనా' కావచ్చు. ౨. 'జనియించినవే' కావచ్చు. ౩. 'కనుగొనినవె' కావచ్చు.

౪. ౫. పునరుక్తి. ఇట్టి వక్కడక్కడ గలవు.

నీపాదమూలము నింగియు భువియు రసాతలము

నీపాదమూలము నిఖిలజీవపరిణామములు

దీపించినచ చరంబులు దివ్యులు మునులను స్వమును

నీపాదమూలమే మరి నెరి సితగంబులు వృథా వృథా ॥ నీవొ ॥

దేవ మీతిరుమేను దిక్కును బ్రహ్మాండాధారము

దేవ మీతిరుమే నుత్పత్తిస్థితిలయములకును ఆకరము

శ్రీవేంకటపతి నాభావము చిత్తము నీకే సమర్పణ

దేవ మీశరణము చొచ్చితి దిక్కులన్నియును వృథా వృథా ॥ నీవొ ॥ 425

కీడు 185

గుండక్రియ

దేవునికి దేవికిని తెప్పలొనేటమ్మ

వేవేలు మొక్కులు లోకసావని నీ కమ్మా

॥ వల్లవి ॥

ధర్మార్థకామమోక్షతతులు సిరి సోబనాలు

అర్మిలి నాలుగువేద లదె నీదరులు

నిర్మలపునీజలము నిండుసప్తసాగరాలు

కూర్మము నీలోతు వోకోనేరమ్మా

॥ దేవు ॥

తగినగంగాదితీర్థములు నీకడళ్లు

జగతి దేవతలు నీజలజంతులు

గగనపులుఁబుల్లలోకాలు నీదరిమేడలు

మొగి నీచుట్టుమాఁకులు మును లోయమ్మా

॥ దేవు ॥

వైకుంఠనగరమువాకిలే నీయాకారము

చేకొనుపుణ్యములే నీజీవభావము

యేకడను శ్రీవేంకటేశుడే నీవునికి

దీకొని నీతీర్థ మాడితిమి కావవమ్మా

॥ దేవు ॥ 426

కాంబోది

న న్నైరగలేనయ్యో నాయంతర్యామై

పున్నతపుహరి నాలో నున్నాడట

॥ పల్లవి ॥

యిల నేడుజానలమే నిందులోనివాడ నింతే

తలపు బ్రహ్మాండాలు దాటిపోయ్యాని

కలువరేకులంతేసికన్నులవాడ నింతే

సొలసి చూ పాకాశమే చూరగొసీని

॥ నన్నె ॥

వెడ వెంట్రుకదూరేటివీనులవాడ నింతే

కడలేనిశబ్దము లొక్కట వినేను

నడుమ నే నల్లెడంతనాలికెవాడ నింతే

వుడివోనిసుద్దు తెల్లా నుద్గడించేను

॥ నన్నె ॥

లచ్చనఁ బదారంగుళాలప్రాణ మింతే

కుచ్చి బలపుదినాలు గొలిచీని

కొచ్చినశ్రీవేంకటేశుకొలుపుదుబంట నింతే

పచ్చియింద్రియాల తెల్లా బంపు సేనేను

॥ నన్నె ॥ 427

సామంతం

విక్కిమైవనాలోనినెలపు గాన లేను

దిక్కు నీవే హరి నాతెలి వేటితెలివి

॥ పల్లవి ॥

నీటిలో మునిగి వచ్చి నిర్మలాడ ననుకొందు

గాటమై యావేగి లేచి కా నందును

తేలిలపడేహమే దిష్టము ఆనేనే

పాటిలేనిభావపునాబదు కేటిబదుకు

॥ విక్కి ॥

యెన్న నొక బంటు నేలి యేలికె నే ననుకొందు
పన్ని నే నొకరిఁ గొల్చి బంటు నందును
ముప్పిటి నామననె మొదలినాపుట్టుగే
యిన్నివికారాలనాయెరు కేటియెరుక

॥ నిక్క ॥

కాంచనము చేతనుంటే లలవాడ ననుకొందు
పెంచి యొకవేళ నే బేద నందును
కంచుమాయఁ బొరలఁగాఁ గాచితి శ్రీవేంకటేశ
కొంచినయిన్నాళ్లు నాగుణ మేటిగుణము

॥ నిక్క ॥ 428

మాళవి

అరు దరుడు సీమహి మతిమానుషము చూడ
పురుషోత్తమనుదివ్యపురజగన్నాథా

॥ పల్లవి ॥

పసులఁగాచే దేడ బ్రహ్మ నుతియించు లేడ
సిసువో లేడ నాలుగుచేతు లేడ
కొసరి వేలనే యేడ కొండగొడగెత్తు లేడ
~~వనమోనన్నాచోగడచూడగన్నాథా~~

॥ అరు ॥

జనవేష మేడ పారిజాతము దెచ్చిన దేడ
తవివెన్నముచ్చిమేడ దైవికమేడ
పని బండిబోయిదేడ బాణుని నరకు లేడ
వినఁ గత సీమహిమ విష్ణు జగన్నాథా

॥ అరు ॥

కమ్మి రోలఁ గట్టు లేడ గరుడవాహన మేడ
దొమ్మి భద్రసుభద్రులతోబుట్టు వేడ
చిమ్మల నిలగిరిని (?) శ్రీవేంకటాద్రిమీద-
నుమ్మడి విరపుకొంటి వోజగన్నాథా

॥ అరు ॥ 429

రేకు 184

లలిత

ఇది యరుదను నొకఁ డిది యరుదని చెప్పు

యిది యరుదని విను నెవ్వఁడూ నెఱఁగఁడు

॥ పల్లవి ॥

పుట్టినవానికి నెల్లా భుజి మరణము నిత్య -

మట్టే చచ్చినవారి కవ్వలజననము

పుట్టనినాఁడై తేను పొడగానరాదు మేను

కొట్టఁగొనఁ గానరాదు కొన్నాళ్లేకాని

॥ ఇది ॥

జీవుఁడు నిత్యఁ డేమిటాఁ జెరువఁగరానివాఁడు

యీవివేకము దెలిసి యేజాతివారై నా

దైవికమే నమ్మి తమధర్మముఁ బాటరాదు

సావధాన మిదియే సంసారయోగము

॥ ఇది ॥

చిత్తమా నీలోపలను శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

పొట్టుఁ గూడున్నదాఁడు పొదిగి పాయకు నీవు

యెత్తి నాదేహగుణము ఇది జీవగుణ మిది

ఇత్తలాదైనగుణము యిది మఱవకుమీ

॥ ఇది ॥ 421

ముఖారి

నాకు నీవు గలవు హరి నాలోపలనుండి

పైకొని యిన్నియు బదుకనీవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

పసిగొని రుణానుబంధముకొలఁదే

పనులునుఁ బడతులు బహుసుతులు

వనముగావు తమవఁతులు దీరిన

పసగా నవియే బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥

పెనగొని భటులకుఁ బెట్టినకొఁదియు

పనులునుఁ గీర్తులు పంతములు

అనువులు దప్పును అవి గడమైతే

పనివడి యివియే బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥

డుసంపదలును కాలముకొలఁదే

బడిబడిఁ జవులై ఫలియించు

యెడపక శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చె నివే

పదసితి మివియును బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥ 422

సామంతం

నారాయణాచ్యుతానంత గోవింద హరి

సారముగ నీకు నే శరణంటనే

॥ పల్లవి ॥

చలువయును వేడియును సటలసంసారంబు

తొలఁకు నుఖ మొకవేళ దుఃఖ మొకవేళ

ఫలము లివె యీరెండుఁ బాపములు పుణ్యములు

పుణసుఁ డీవునుఁ గలపి భుజియించినట్లు

॥ నారా ॥

పగలురాత్రులరీతి బహుజన్మమరణాలు

తగుమేను పొడచూపు తనుఁ దానె తొలఁగు

నగియించు నొకవేళ నలఁగించు నొకవేళ

వొగరుఁగారపువిడె ముబ్బించినట్లు

॥ నారా ॥

ఇహముఁ బరమునువలెనె యెదిటికల్లయు నిజము

విహరించు భ్రాంతియును విభ్రాంతియును మతివి

సహజశ్రీవేంకటేశ్వర నన్నుఁ గరుణించి

బహువిధంబుల నన్నుఁ బాలించవే

॥ నారా ॥ 423

కాంబోది

న న్నైరఁగలేనయ్యో నాయంతర్యామై

పున్నతపుహరి నాలో నున్నాడట

॥ పల్లవి ॥

యిల నేడుజానలమే నిందులోనివాడ నింతే

తలపు బ్రహ్మాండాలు దాటిపొయ్యాని

కలువరేకులంతేసికన్నులవాడ నింతే

సొలసి చూ పాకాశమే చూరగాసిని

॥ నన్నె ॥

వెడ వెంట్రుకదూరేటిపీనులవాడ నింతే

కడలేనిశబ్దము లొక్కట వినేను

నడుమ నే నల్లెడంతనాలితెవాడ నింతే

వుడివోనిసుద్దు లెల్లా నుద్గడించేను

॥ నన్నె ॥

లచ్చనఁ బదారంగుళాలప్రాణ మింతే

కుచ్చి లొలపుదినాలు గొలచీని

కొచ్చినశ్రీవేంకటేశుకొలుపుడుబంట నింతే

పచ్చియింద్రియాల తెల్లఁ బంపు సేనేను

॥ నన్నె ॥ 427

సామంతం

విక్రమైవనాలోనినెలపు గాన లేను

దిక్కు నీవే హరి నాతెలి వేటితెలివి

॥ పల్లవి ॥

నీటిలో మునిగి వచ్చి నిర్మలాడ ననుకొందు

గాటమై యావేగి లేచి కా నందును

తేలిలదేహమే దిష్టము ఆనేనే

పాటిలేనిభావపునాబదు కేటిబదుకు

॥ విక్రమ ॥

యెన్న నొక బంటు నేలి యేలికె నే ననుకొందు
పన్ని నే నొకరిఁ గొల్చి బంట నందును
మున్నిటినామననె మొదలినాపుట్టుగే
యిన్నివికారాలనాయెరు కేటియెరుక

॥ విక్క ॥

కాంచనము చేతనుంటే లలవాడ ననుకొందు
పెంచి యొకవేళ నే బేద నందును
కంచుమాయఁ బొరలఁగాఁ గాచితి శ్రీవేంకటేశ
కొంచినయిన్నాళ్లు నాగుణ మేటిగుణము

॥ విక్క ॥ 428

మాళవి

అరు దరుదు నీమహి మతిమానుషము చూడ
పురుషోత్తమ నుదివ్యపురజగన్నాథా

॥ పల్లవి ॥

పసులఁగాచే దేడ బ్రహ్మ నుతియించు లేడ
సిసువౌ లేడ నాలుగుచేతు లేడ
కొనరి వేలనే యేడ కొండగొడగెత్తు లేడ
~~వనమా నన్ను చూడక కలుగన్నాథా~~

॥ అరు ॥

జనవేష మేడ పారిజాతము దెచ్చిన దేడ
తవివెన్నముచ్చిమేడ దైవికమేడ
పని బండిబోయిఁదేడ బాణుని నరకు లేడ
వినఁ గత నీమహిమ విష్ణు జగన్నాథా

॥ అరు ॥

కమ్మి రోలఁ గట్టు లేడ గరుడవాహన మేడ
దొమ్మి భద్రసుభద్రులతోబుట్టు వేడ
చిమ్మల నిలగిరివి (?) శ్రీవేంకటాద్రిమీద-
నుమ్మడి విరపుకొంటి వోజగన్నాథా

॥ అరు ॥ 429

మాళవిగాళ

కలియుగ మెటులై నాఁ గలదుగా నీకరుణ

జలజాక్ష హరిహరి సర్వేశ్వరా

॥ పల్లవి ॥

పాప మెంత గలిగినఁ బరిహరించేయందుకు

నాపాలఁ గలదుగా నీనామము

కోపమెంత గలిగిన కొచ్చి శాంతమిచ్చుటకు

చేపట్టి కలవుగా నాచిత్తముతో నీవు

॥ కలి ॥

ధర నింద్రియా లెంత తరముకాడిన నన్ను

సరిఁ గావఁగద్దుగా నీశరణాగతి

గరిమఁ గర్మబంధాలు గట్టినతాళ్లు వూడించ

విరతిఁ గలదు గా నీతక్తి నాకు

॥ కలి ॥

హితమైనయిహపరా లిష్టమైనవెల్లా నియ్య

సతమై కలదుగా నీసంకీర్తన

తతి శ్రీవేంకటేశ నామము ఫలియింపించ

గతి గలదుగా నీకమలాదవి

॥ కలి ॥ 430

గుండక్రియ

జయమంగళము నీకు సర్వేశ్వరా

జయమంగళము నీకు జలజవాసినికి

॥ పల్లవి ॥

శరణాగతపారిజాతమా

పొరి నసురలపాలిభూతమా

ఆరుదయిన వృష్టికి నాదిమూలమా వో—

హరి నమో పరమపుటాలవాలమా

॥ జయ ॥

సకలదేవతాచక్రవర్తి

వెకలిపై నిండినవిశ్వమూర్తి

అకలంకమైనదయానిధి

ఏకవముఖ నమో విధికి విధి

॥ జయ ॥

కొలిచినవారలకొంగుపైడి

ములిగిసావంకి మొనవాడి

కలిగినశ్రీవేంకటరాయ

మలసి దాసులమైనమాకు విధేయా

॥ జయ ॥ 431

రేకు 186

దేవగాంధారి

అణురేణుపరిపూర్ణమైనరూపము

అణిమాదిసిరి యంజనాద్రిమీదిరూపము

॥ పల్లవి ॥

వేదాంతవేత్తలెల్లా వెదకేటిరూపము

ఆదినంత్యములేనియారూపము

పాదుగయోగిండ్రులు భావించురూపము

యీదెస నిదివో కోనేటిదరిరూపము

॥ అణు ॥

పాలజలవిధిలోనఁబవళించేరూపము

కాలపుసూర్యుఁచంద్రాగ్నిగలరూపము

మేలిమి వైకుంఠాన మెరసినరూపము

కీర్తన దిదే శేషగిరిమీదిరూపము

॥ అణు ॥

ముంచినబ్రహ్మాదులకు మూలమైనరూపము

కొంచనిమఱ్ఱాకుమీదికొనరూపము

మంచపరబ్రహ్మమై మమ్మునేలినరూపము

యెంచఁగ శ్రీవేంకటాద్రి నిదేరూపము

॥ అణు ॥ 432

గుండక్రియ

నేనేమిఁ జేయఁగలేను నీవు పరిపూర్ణుఁడవు

హీనుఁడ నే నధికుఁడని విన్నిటా నీవు

॥ పల్లవి ॥

దండమువెట్టుట నాది, తప్పు లోఁగొనుట నీది

విండి నీవెప్పుడు దయావిధివి గాన

అండఁబేరుకొంట నాది అందుకు నూఁకొంట నీది

దండియైనదేవదేవోత్తముఁడవు గాన

॥ నేనే ॥

శరణుచొచ్చుట నాది సరుగఁ గాచుట నీది

పరమపురుష శ్రీపతివి నీవు

విరులు చల్లుట నాది వేవేలిచ్చుట నీది

పొరి నీవు భక్తసులభుఁడ వటుగాన

॥ నేనే ॥

దాసుఁడననుట నాది తప్పక యేలుట నీది

ఆసదీర్ఘవరదుఁడ వటుగాన

నీసేవ యొక్కటి నాది విచ్చలుఁ గైకొంట నీది

యాసులేవిశ్రీవేంకటేశుఁడవుగాన

॥ నేనే ॥ 493

బొ?

ఎట్టై నాఁ గావకపోదు యే నెంత నేసినాను

యిట్టై నీకు శరణంటి విదియే తెరఁగు

॥ పల్లవి ॥

చేకొని నే మొక్కఁగాను చేతులు గోయఁగరాదు

ఆకడఁ దప్పుకుఁడగినాజ్ఞ మానరాదు

తైకొని యపరాధాలే కావించితి నెన్నైనా

యీకడ నీశరణంటి విఁకనో తెరఁగు

॥ ఎట్టై ॥

చిక్కి దైన్యపడఁగాను చెలఁగి ఖండించరాదు
చక్కఁగా నాద్రోహులు నైరించరాదు
అక్కడఁ జూచిన శరణాగతబిరుదు నీకు
యిక్కడ నీశరణంటి నిఁకనో తెరఁగు

॥ ఎట్టై ॥

సేవ సేయుచుండఁగాను జీతము మానుపరాదు
యీవిధి నాన దోసితే నిందుకోరాదు
దేవుఁడ నిన్నుఁ గొలిచి తెగి కర్మా లుడిగితి
యీవల శ్రీవేంకటేశ ఇఁకనో తెరఁగు

॥ ఎట్టై ॥ 434

గుండక్రియ

ధరలో “ఁ నెద్దావం తద్భవ”తనెఁగాన
హరిమయమే జగముఁతాను,

॥ పల్లవి ॥

మహా నెదిటివారందు మలినము దలఁచిన
తిహతహ మనసే తా మలినము
వహి నెదిటందు 3 భావనము భావించిన
బహువిధములఁ దానూ భావనమే

॥ ధర ॥

యెక్కువ నెదిటిపాపా లెఁచి నిందించేటి-
నిక్కపునాలుక తానే నిందితము
వాక్కపై యెదిటిపుణ్యా లుగ్గడించి ఘన మంటే
దక్కినపుణ్యపుజిహ్వా తానూ ఘనమే

॥ ధర ॥

సారె శ్రీవేంకటపతి సగుణము దలఁచిన
సారపుజీవుఁడు దాను సగుణమే
నేరుపుల నాతనివిర్గుణము దలఁచిన
తారతమ్యములులేనితానూ విర్గుణమే

॥ ధర ॥ 435

౧. “యద్భావం తద్భవతి” అనుటకు న్యాయహాసికమేమో ‘యద్భావం కర్మ
తత్ = తత్ఫలం భవతి’ అని అర్థము కావచ్చు. ౨. ‘మలినం’ రేకు. ౩. భావనము =
(ప్రకరణముతో) మేలు, మంచి కావచ్చు.

భూపాళం

ఎందఁక నిద్ర నీ కిదె తెల్లవారెఁగదె
యిందిరారమణ నీ విటు మేలుకొనవే || పల్లవి ||

కమలనాభుఁడ నీకు గంగాదినదితెల్ల-
నమర మొకమజ్జనం బాయితమునేనె
తమితోడఁ గనకాద్రి తానే సింహాసనము
విమలమై యొప్పె నదే విచ్చేయవే || ఎందఁ ||

హరి నీకు నజుఁడు పంచాంగంబు వినిపించ
నిరతమగువాకిటను నిలిచినాఁడు
సురలు నీయవనరము చూచుకొని కొలువునకు
సరవి నా ఇత్తపడి సంధడించేరు || ఎందఁ ||

కామధేనువు వచ్చె కనుఁగొనుటకై నీకు
శ్రీమహాదేవి నీచేలాగు కదివో
యీమహిమ శ్రీవేంకటేశ నీకే చెల్లె
కామించి యన్నియునుఁ గైకొంటి విపుడు || ఎందఁ || 436

సాళంగనాట

రామా రామభద్ర రవివంశ రాఘవ
యేమి యరుదిది నీ కింతటివానికివి || పల్లవి ||

నాఁడు రావణుతలలు నఱకినలావరివి
నేఁడు నాపాపములు ఖండించరాదా
వాఁడిప్రతాపముతోడ వారిదిగట్టిననాటి-
వాఁడ విల్లె నామనోవార్లఁ గట్టరాదా || రామా ||

తనసి సంభకర్ణాదిదై త్యుల గెలిచితివి
కినిసి నాయుండియాల గెలువరాదా
యెనసి హరునిట్లు యెక్కు వెట్టి వంచితివి
ఘనము నాదుర్గుణము కడు వంచరాదా

॥ రామా ॥

నాన విభీషణుడు శరణుఁజే గాచితివి
నాను నే శరణుఁజే గావరాదా
తొరలి శ్రీవేంకటేశ దొడ్డు గొంచ మెంచనేల
మరవై లోకహితాన కేదై న నేమీ

॥ రామా ॥ 437

శ్లో 187

అలిత

నాన యానతిచ్చె గృష్టుఁ డర్జునునితో
నని యాతని భజించు వివేకమా

॥ పల్లవి ॥

“భూమిలోను చొచ్చి కర్వభూతప్రాణులనెల్ల
దీనుసా నే మోచేటిదేవుఁడ నేను
కొమింటి సస్యములు గలిగించి చంద్రుఁడనై
తేమిట బండించేటిదేవుఁడ నేను

॥ అవి ॥

౧ దీపనాగ్నినై జీవదేహముల మున్నములు
తీవుల సరిగించేటిదేవుఁడ నేను
యేవున నిందరిలోనిచ్చురయములోన నుండు
దీపింతుఁ డలంపుమరపై దేవుఁడ నేను

॥ అవి ॥

వేదములన్నిటిచేతా వేదాంతవేత్తలచేతా
అది కీ నెరఁగఁగినయాదేవుఁడను
శ్రీదేవితోఁ గూడి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
పాదైనదేవుఁడను భావించ నేను ”

॥ అవి ॥ 438

౧. ‘దీపనాగ్ని’ శ్లో.

గుండక్రియ

తలఁపులో కొట్టఁగొన దై వమే వున్నాఁడు

తలఁచినరూపులెల్లా తా నయ్యానయ్యా

॥ పల్లవి ॥

కలలో ప్రపంచము కంటి నే నొకటి

వెలినున్న ప్రపంచవిధివలెనే

శలనున్నవాఁడ నేనే వెలి నన్నువాఁడ నేనే

తెలి(య?) మాబతుకు రెంటి దెప్పరములయ్యా

॥ తలఁ ॥

దేహమీఁడ నుండఁగానే దిక్కులకేగి మనసు

దేహముతో దిక్కులెల్లాఁ దిరిగినట్టే

దేహములోవాఁడ నేనే దేహముపైవాఁడ నేనే

వోహో మాజన్మములో నొకటి రెండయ్యా

॥ తలఁ ॥

కన్నులెదుట శ్రీవేంకటపతిఁ గొలిచెద

కన్నుమూసి యాతనినే కమ్మర భావించెదను

కన్నులలోపల నేనే కన్నులవెలివి నేనే

వున్నతి నీరెందును వొక్కటాయనయ్యా

॥ తలఁ ॥ 439

శ్రీరాగం

చాలు నీదే నావిరతి సకలసామ్రాజ్యము

నాలోనిపని యెంతైనా నాకుఁ గలదు

॥ పల్లవి ॥

వడఁబడి పరులిండ్లవాకిలి గాచే నేను

వడి నాలో హరియున్న వాకిలి గాచేను

బడి నొకరిఁ గొలిచి బహురాజ్యమేలేనేను

యెడ నామనోరాజ్యమింతా నేలేను

॥ చాలు ॥

చేరి యొరలకుఁ బనిసేసి యలసేసేను

సారె నాయోగాభ్యాసాన నలసేను

అరిసి నే నడుగఁగ నన్యులిచ్చేయిపులు

తారి పూర్వకమాదిదైవమే యిచ్చిని

॥ చాలు ॥

అంగు సంతోషమే ఫల మిందు సంతోషమే ఫల-

మందును మాయాకల్పిత మిందును మాయే

అందు సిందు శ్రీవేంకటాధీశుడే కర్త

అందైతేఁ బరతంత్రుఁ డిందు నే స్వతంత్రుఁడ ॥ చాలు ॥ 440

సామంతం

నీసొమ్ము చెడకుండ నీవు చూచుకొనవయ్య

దాసుఁడ నే నింతే దైవమవు నీవు

॥ పల్లవి ॥

లోకము లేదువట లోకములోపలినేను

పైకొని నీ వేలినట్టిబంటనేనుమ్మీ

ఆకడ నావుఁ గొంటే నావువెంట దూడయును

జోకఁ గొన్నట్టివారిసొమ్మే నాదా

॥ నీసొ ॥

చేరి నన్ను నీవే పుట్టిచితివట నేఁ జేసే-

మేరతోఁ బుణ్యపాపాలు మీవేసుమ్మీ

ఆరుగ విత్తినవాఁడు ౧ ఆరుగలోపలికంది

ఆరితేరి పండితేను ఆతనిదేకాదా

॥ నీసొ ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవు జీవాంతరాత్మవట

కావించి నాపాలఁ గలవేసుమ్మీ

తైవసమై చందురుఁడు కలువరిజాతికెల్ల

భావింప సర్వవిధబంధువే నాఁడా

॥ నీసొ ॥ 441

బౌళిరామక్రియ

అన్నిటికి హరి యంతర్యామి మూలము

విన్నకన్నగతులెల్లా వృథా మూలము

॥ పల్లవి ॥

లాలిశవైరాగ్యమూలము సోక్షము

అలరిన సారమూల మతిబంధము

మేలిమిశాంతమూలమే సుఖము

వీలి క్రోధమూలమే వెడడుఁఖము

॥ అన్ని ॥

కైకొనుభవములే కర్మమూలము

శ్రీకాంతుపై భక్తి చిన్మూలము

వైకొన్నధ్యానిమెల్ల భావమూలము

దీకొని లంపటములు దేహమూలము

॥ అన్ని ॥

అరుదై సుజ్ఞాన మాచార్యమూలము

ధరణి సంగతెల్లా దశమూలము

పరము శ్రీవేంకట తిమ్మూలము

హరి నా కిలనికరణాగతి మూలము

॥ అన్ని ॥ 442

దేవగాంధారి

వానికి ముదుల యిచ్చ వద్దని మానుపవే

శ్రీనారాయణ వీసిదేత నే వేరతి

॥ పల్లవి ॥

నీకల్పితములే యానిభిలే ద్రియములు

యాకడ నీయింద్రియాల వెట్టు గెలువఁగవచ్చు

నీకడ నీన్నే కొలిచి నీయప్పణ దెచ్చి వాని

వైకొని చోపుటగాక ఐలిమా రావాజ్ఞతో

॥ వాని ॥

నీపంపునఁగప్పినవిజమైనమాయ యిది

మాపాటివారెల్లా మహి నెట్టు దాటవచ్చు

మీపాదలే కొల్చి మీయనుజ్ఞ గొని దావి

పైపైఁ దోయుటగాక బలిమా రాచాజ్ఞతో

॥ వాని ॥

శ్రీవేంకటేశ నీచిక్కులే యీపుట్టుగులు

నీవు నేనేచేతలకు నే నెట్టు దొలఁగవచ్చు

నీవాద్ద శరణంటి నీయానతినే వాని

భావించి తోసితిఁగాక బలిమా రాచాజ్ఞతో

॥ వాని ॥ 443

రేకు 188

గుండక్రియ

నీవే నేనినచేత నీవే చేకొనుటంతే

యీసల నీసొమ్ము నీకే ఇయ్య సిగ్గయ్యానయ్యా

॥ పల్లవి ॥

ఆలు బిడ్డలఁ గని యటు దనమగనికి

సీలాస సమర్పణ సేయవలెనటవయ్యా

తాలిమిఁ బుణ్యాలు నేసి దైవమా నే నీకు

యేలీల సమర్పించే విందుకే నవ్వు వచ్చినయ్యా

॥ నీవే ॥

అంతెలఁ గన్నకొడు కటు దమతంద్రికిని

తెఱికి నే నీవాఁడ నని తెలుపఁగవలెనటవయ్యా

లంకె నాలోపలనున్నలక్ష్మీక నే నీకు

పొంకపు నీ బంట నన్నఁ ఁబునరుత్తయ్యా నయ్యా

॥ నీవే ॥

తననీడ యద్దములోఁ దానే యటు చూచి

సవివడి పూరకే భ్రమయవలెనటవయ్యా

అనుగుశ్రీవేంకటేశ ఆతుమలోనున్నవిన్ను

గని మని శరణంటిఁ గడఁ బూజించనేలయ్యా

॥ నీవే ॥ 444

౧. 'బునరుత్తయ్యా' రేకు. పునరుత్తి+అయ్యానయ్యా. ఈ సందర్భవాఙ్మయమున కొల్లయి.

బొళి

అనలము సూర్యుడు నన్నిటందు వెలసిన (నా?)

ఘనపవిత్రమైనట్టు ఘనుడే పోజ్ఞాని

॥ పల్లవి ॥

కాచనము అంటువడినఁ గలదా అండు నింద్యము

పెంచు ముట్టంటువడినఁ బెక్కుపదూష్యముగాక

అంచల నుజ్జానిఁ భావమంట నా తా జేసినాను

పంచల నజ్జాని నై తే బైకొనీఁగాక

॥ అన ॥

యెఱుకగల శివాలిక నింతైన జిడ్డంటునా

యెఱుకలేవిచేత నింతా జిడ్డంటుగాక

కఱతలయోగిని కర్మములివంటునా

చుఱచుఱ జడునై తే జుట్టుకొనుఁగాక

॥ అన ॥

తామెరపాకల నీరు తగ నందు నంటునా

ఆమెర నెందైనాను నంటుఁగాక

యీమెర శ్రీవేంకటేశునిదానుఁడు భూమిఁ

గామించి తా సుండినానుఁ గడు మాయలంటునా ॥ అన ॥ 445

చాయానాట

కమ్మంఁజేఁ గావా కాఁగల వన్నియు

చిమ్ములమాయలు నేయఁగనేలా

॥ పల్లవి ॥

నరసింజాక్ష నీరంకల్పమాత్రము

అరుదగుఘనబ్రహ్మాండ మిది

అరయఁగ ధరలో నల్పపుఁబనులకు

హరి యవతారం బందితివేలా

॥ కమ్మం ॥

సతతసురాసురజననమరణములు

మతి నీహంకారమాక్రములు

గతియై యమృతము గల్పించుకొరకును

తతి ఘోరజలధి దచ్చితవేలా

॥ కమ్మం ॥

యిహ వై కుంతము యీశేశగిరే

మహి నీ దర్శనమాత్ర మిది

విహరింపఁగ శ్రీవేంకటేశ యిటు

బహులోకపుకల్పని లపి యేలా

॥ కమ్మం ॥ 446

సామంతం

రాచాజ్ఞ మరలింప రాజే కర్తగాన

యేచి నీకు శరణంటి నిది మానుపవే

॥ పల్లవి ॥

౧ నహంకరించినను తొల్లి ఘనుడు నారదమౌని

బెడిదపుటింతిఁ జేసి నీమాయ అతిని బిడ్డలఁ గనిపించెను

అదరి నే ననఁగా నెంతటివాఁడను అది నేఁ గడపఁగలనా

తడవి నే శరణంటి దనుజారి అమాయ దగ్గరకుండఁగఁజేయవే

॥ రాచా ॥

మహి మిమ్ము మోచేనని మున్ను మదించినగరుడవిని

సహజపునీహస్తము మోయకుండఁగ శక్తి హరించె నీమాయ

బహుముఖముల, నే నెంతటివాఁడను పాయఁగ నీమాయ

అహిశయనుఁడ నే నీశరణంటిని అది నన్ను దగ్గరకుండఁ

జేయవే ॥ రాచా ॥

సారపుశ్రీవేంకటేశ స్వకంఠుఁడవు నీవు

గారవపుమాయ నీదే కమ్మి నే నీవాఁడనే

మారుడై వములు లేరు మరి నన్నుఁ గావ నిన్నుఁ

బేరుకొని శరణంటిఁ బెడఁబాపు మాయ

॥ రాచా ॥ 447

మాళవిగౌళ

ఎందుకు విచ్చేయనేల ఇన్నియు నాలోవివే

అంది యివే చేకొనవే ఆరది నీకేల

॥ పల్లవి ॥

కాముకుఁడవై గోపికలఁ బొందఁ బ్రియమైతే

కాముకత్వము నాయందుఁ గలదెంతైనా

గోమున కంసాదులపై క్రోధమే ప్రియమైతే

నాముల క్రోధ మిదివో నాలో నున్నది

॥ ఎందు ॥

లోకులచీర లీకుండేలోభమే ప్రియమైతే

యీకడ లోభము నాలో హెచ్చినదిదే

మాకులు మద్దులు దొబ్బేమదమే ప్రియమైతే

చేకొను మదము నాలో సేనాసేన

॥ ఎందు ॥

మఱి శిశుపాలునిపై మచ్చరమే ప్రియమైతే

మెఱయుమత్సర మిదే మించీ నాలో

తఱి శ్రీవేంకటపతి దాసులపై మోహము

నెఱి నీకుఁ బ్రియమైతే నేనేకానా

॥ ఎందు ॥ 448

శంకరాభరణం

కానవచ్చె విందులోనే కారుణ్యనరసింహో

తానకమై నీకంటే దాస్యమే పో ఘనము

॥ పల్లవి ॥

యెనసి ప్రహ్లాదుడు యెక్కడఁ జూపునోయవి

నవిచి లోకమెల్ల నరసింహగర్భములై

పవిహువి వుంటి వటు భక్తపరతంత్రుఁడవై

తవిసి నీ వధికమో దాసులే యధికమో

॥ కాన ॥

మక్కువ బ్రహ్మాదులు మానుపనావికోపమ
 ఇక్కువై ప్రహ్లాదుడు యెడట నిలిచితేను
 తక్కువ మావీతి వట్టే నానునియాచీనమై
 నిక్కు నీకింకరుడే నీకడచే బలువుడు

అటు

అరసి కమ్మర ప్రహ్లాదవరదుడని
 పేరువెట్టుకొంటి పట్టే బెరసి శ్రీవేంకటేశ
 సారె నీశరణాగతజను కాఢీనమైతి-
 వీరీతి నీదాసునికే యిదిహో మొక్కము

కా. ॥ 449

శీకు 189

ధన్వాసి

అటుగాన మోసపోత హరి నీకే అన్నియును
 ఘటియించుచే యెక్కుడు సమలారమజ

॥ పల్లవి ॥

నిన్ను బూడనికన్నులు సీచువలకన్నులు
 చిన్నినీకథవిననిదెవులు రాట్నుపుజెవులు
 వున్నతి నీకడకు రాకున్నకాళ్లు మరగాళ్లు
 సన్నుతినేయనిజిహ్వా సరి నుసజిహ్వా

॥ అటు ॥

చేరి నిన్ను బూజించనిచేయి దంతెనపుజేయి
 తారి నీకు మొక్కనట్టితలయే పెడతలి
 సారె నీముద్రలేనిభుజములు బుద్బుజములు
 తేరి నీదాస్యములేనిదేహము సందేహము

॥ అటు ॥

వనమాలలున్నగ్రీవము కంబుగ్రీవము
 ఘన మిది దెలియుచే తైవల్యము
 యెనయ శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
 అనుమానమెల్ల బాసె నన్నిటా నాకును

॥ అటు ॥ 450

సామంతం

అందుకుఁ గాదు నేఁ గ ల్పు టామీఁదివని కింతే

ఇందు నందు నీవే కర్త విందిరారము

॥ పల్లవి ॥

ఇంచుకంత వేలఁ గొండ యెత్తినదేవుఁడవు

ముంచి నాసంసారభారము మోవలేవా

అంచల దేవతలకు నమృతమిచ్చిననీవు

కంచాన నన్నమువెట్టి కాచుట నన్నెంత

॥ అందు ॥

వడి ద్రౌపది య కక్షయవలువలిచ్చిననీవు

బెడఁగునాకుఁ గట్టి (బ్రవి?) చ్చి పెంచు పెంత

జడిసి యింద్రాదులకు సంపదిచ్చినట్టినీవు

కడు నాకు నైహికభోగము లిచ్చుపెంత

॥ అందు ॥

పొసఁగ లోకములెల్లఁ బూర్ణుఁడవై ననీవు

వునురై నాలోన (నే?) నీవు వుండుపెంత

వసుధ శ్రీవేంకటేశ వరములిచ్చేనీకు

దెస నాకోరికెల్లఁ దీర్చుపెంత

॥ అందు ॥ 451

గుజ్జరి

అందఁకాఁ దాఁ దానే అంత తెక్కుడు గాఁడు

మందు వెన కెంచేనా ముఖ్యుఁడే యతఁడు

॥ పల్లవి ॥

చిత్త మంతర్ముఖము సేసుకొననేర్చెనా

అత్తల నతఁడు యోగియనఁబడును

సత్తన తనెడిసువిచారంబు గలిగెనా

పుత్తమవివేకియని పూహింపఁబడును

॥ అందు ॥

భావము నభావమును పరికించి తెలిసెనా

తైవల్యనిలయుడవి కానఁబడును

దైవంబుఁ దన్ను మతిఁ దలపోయనేర్చెనా

జీవన్ముక్తుడని చెప్పఁబడు నతఁడు.

॥ అందఁ ॥

అడరి వైరాగ్యధన మార్జించనోపెనా

దిడువై జింతేంద్రియస్థిరుఁ డాతఁడు

జడియుశ్రీవేంకటేశ్వరుడాసుఁ డాయనా

బడిబడిఁ దుదఁ బరబ్రహ్మమే యతఁడు.

॥ అందఁ ॥ 452

మలహరి

పరమపురుష హరి పరమ పరాత్పర

పరరిపుభంజన పరిపూర్ణ నమో.

॥ పల్లవి ॥

కమలాపతి కమలనాభ కమలాననవంద్య

కమలహితానంతకోటిఘననముదయతేజా

కమలామలపత్రనేత్ర కమలవైరివర్ణగాత్ర

కమలషట్కయోగీశ్వరహృదయం తే హం నమోనమో(?) ॥ పర ॥

జలనిధిమథన జలనిధిబంధన జలధిమధ్యశయనా

జలనిధియంతరవిహార మచ్చకచ్చపయవతారా(?)

జలనిధిజామాత జలనిధిశోషణ జలనిధిసప్తకగమన

జలనిధికారుణ్య నమో తేహం జలనిధిగంభీర నమో నమో ॥ పర ॥

౧. 'కమలషట్కయోగీశ్వర హృదయం నమో నమో తేహం నమో నమో.' అని రేకు. తీర్వాతి చరణములను చూచి పూర్వపరిష్కృతలు పై విభముగ నవరించిరేమో. 'కమలశట్కయోగీశ్వర' అని వుండవచ్చునేమో. 'హృదయం' పాశములో అర్థము అంత సంగతముకాదు. ౨. జలనిధియంతర.....తారా=జలనిధిలో నంచరించు చేప శాబేటి యవతారములవాదా : అని అర్థము కావచ్చు. ఈ పాటలో కొన్నిసంధులు కొన్నిపదముల అర్థములు సుగమములు సాధువులు కావు.

నగధర నగరిపునందిత నగచరయాథపనాథా

నగపారిజాతహర సారసపన్నగపతిరాజశయన (?)

నగకులవిజయ శ్రీవేంకటనగనాయక భక్తవిధేయా

నగధీరా హం తే సర్వేశ్వర నారాయణ నమో నమో ॥ పర ॥ 453

పాడి

అట్టయితే నాయంతర్యామివేల్లైతివయ్యా

మట్టుమీటి ముక్తియాస మాననటవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

పొలఁతులు లేరా భూమి భోగించే నే లేనా

కలకాల మింద్రియాలకాణాచి లేదా

తొలి యీసంసారము లేదో నాకాంక్షలు లేవో

యెరిమి నిన్నుఁ గొలుచు టిందుకటవయ్యా

॥ అట్ట ॥

ధరలోఁ బసిడి లేదా తగిలి నాయాస లేదా

సిరులయజ్ఞానపుచీకటి లేదా

అరయఁ జవులు లేవా అందుకో నాలికె లేదా

యిరవై నిన్నుఁ గొలుచు టిందుకటవయ్యా

॥ అట్ట ॥

అట్టే సర్వాపరాధి నపరాధా లెంచనేల

గట్టిరాళ్లలో మలిగండ్రేరనేల

నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ జూచి కావకుంటే

ఇట్టే నిన్నుఁ గొలుచు టిందుకటవయ్యా

॥ అట్ట ॥ 454

బొళి

మరిగితి నేమి నేతు మగిడి నే నెందు వోదు

సరుస దైవము నీకే శరణుచొచ్చేను

॥ పల్లవి ॥

తల్లి గోపించి మొత్తినఁ దనయుఁడు తల్లికొంగే

యెల్లగాఁ బట్టి పెనఁగి యేడిచినట్టు

వెల్లవిరై హరి నీవు విషయాలఁ జిక్కించితే

ఇల్లిదే విన్నుఁ దలఁచి ఇటు దూరే నేను

॥ మరి ॥

కన్నతండ్రి బాలునిఁ జంకంబెట్టి దించితేను

కొన్నేసి విలుచు ముద్దుగునిసినట్టు (?)

పున్నతి నాలోసుండి పూరకే మాయ నాపై

బన్నితే విన్నే సొలసి పగటులాడేను

॥ మరి ॥

దైవము దాతపు నీవే తల్లివి దండ్రీవి నీవే

భావించి చేపట్టితే నీ బంట నే వింతే

శ్రీవేంకటేశ నీవు చేకొని రక్షించఁగాను

జీవుఁడనయిననేను చెలఁగి మొక్కేను

॥ మరి ॥ 455

రేకు 190

లలిత

ఎట్టు వలసినఁ జేయు మిన్నియు నీచిత్తమె

నెట్టన(నే?) నొకఁడనా నీవే యింతాను

॥ పల్లవి ॥

వేవేలు నీకు విన్నవించేదేమి, తొల్లే

సావధానముగ సర్వసాక్షివి నీవు

ఆవల నా కిటు సేయుమని చెప్పేదేమి నేను

దైవికమైనట్టిస్వతంత్రుఁడవు నీవు

॥ ఎట్టు ॥

౧. 'కొన్నేసి=కొన్నిసార్లు' విలుచు కావచ్చునేమో? ౨. 'వెట్టన(నే)' నొకఁడనా నీవే యింతాను' అని కావచ్చు. 'నానీవే=నాలోని నీవే' అని వుండవచ్చు.

తగిలి నిన్ను నాలో ధ్యానించేదేమి, తొల్లె
జగతి నీవు పూర్ణచైతన్యఁడవు
జిగి సీనామము నోరఁ జిక్కించి నుడిగేదేమి
మగుడి శబ్దాక్షరమంత్రరూపుఁడవు

॥ ఎట్టు ॥

చేవమీర సిరులఁ బూజించేదేమి నిన్ను
శ్రీవేంకటేశ నీవు శ్రీపతివి
దేవదేవ నిన్ను నీవే తేఱువెల్లా నెంచుకొని
కావుము నీ వొక్కఁడవే కరుణానిధివి

॥ ఎట్టు ॥ 456

బౌళి

ఈతనిమూలమెపో యిలఁగలధనములు

యీతఁడు మాకు గలఁడు యెంత లేదు ధనము

॥ వల్లవి ॥

విరతి మాధనము, విజ్ఞానమే ధనము

మరిగినతత్వమే మాధనము

పరము మాధనము, భక్తే మాధనము మా-

కరిరాజవరదుఁడే తై వల్యధనము

॥ ఈత ॥

శాంతమే మాధనము, సంకీర్తనే ధనము

యెంతైనా నిశ్చింతమే ఇహధనము

అంతరాత్మే మాధనము, హరిదాస్యమే ధనము

యింతటా లక్ష్మీకాంతుఁ డింటిమూలధనము

॥ ఈత ॥

ఆనందమే ధనము, ఆచార్యుఁడే ధనము

నానాటఁ బరిపూర్ణమే ధనము

ధ్యానమే మాధనము, దయే మాధనము

పావినశ్రీవేంకటాద్రిపతియే మాధనము

॥ ఈత ॥ 457

భవుః

నీమాయ కల్లగాదు నిజము దెలియరాదు
కామించి హరి నీ వొక్కఁడవే నిజము || పల్లవి ||

చచ్చేటి దొకమాయ సరిఁ బుట్టేదొకమాయ
మచ్చుమేపులసిరులు మాయలో మాయ
వచ్చేటి దొకమాయ వచ్చిపొయ్యే దొకమాయ
కచ్చుపెట్టి హరి నీ వొక్కఁడవే నిజము || నీమా ||

పొద్దువాడచేది మాయ పొద్దుగుంకే దొకమాయ
నిద్దురయు మేల్కనెది నిండుమాయ
వాద్దనే సుఖము మాయ వొగి దుఃఖ మొకమాయ
గద్దరిశ్రీహరి నీ వొక్కఁడవే నిజము || నీమా ||

కూడేటి జొకమాయ కూడి పాసే దొకమాయ
యేడ నేర్చితి శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవు
వేడుక నీశరణంటి విడిపించు మీమాయ
వోడక వెదకితి నీ వొక్కఁడవే నిజము || నీమా || 458

దేసాళం

తిరుమలగిరిరాయ దేవరాహుత్తరాయ
సురతబిన్నాజరాయ సుగుణకోనేటిరాయ || పల్లవి ||

సిరులసింగారరాయ చెలువపుతిమ్మరాయ
సరసవైభవరాయ సకలవినోదరాయ
వరవసంతములరాయ వవితలవిటరాయ
గురుత్తెన   ౧   తేగరాయ కొండలికోనేటిరాయ, || తిరు ||

గాల్లెతలపుద్గఢరాయ గోపాల య కృష్ణరాయ
 చల్లవెదజాణరాయ చల్లబరిమళరాయ
 చెల్లుబడిధర్మరాయ చెప్పరానివలరాయ
 కొల్లలై నభోగరాయ కొండలకోనేటిరాయ   " తిరు "

సామసంగీతరాయ సర్వమోహనరాయ
 దామవై కుంతరాయ దైత్యవిభాళరాయ
 కామించి నిన్నుఁ గోరితే గరుణించితివి నన్ను
 శ్రీమంతుఁడ నీకు జయ శ్రీవేంకటరాయ.   " తిరు " 459

భవు?

అన్నిటా కాంతుఁడైతే హరిదాసుఁడు దానే
 నన్నుతిఁ దానేపో సర్వదేవమయుఁడు.   " పల్లవి "

అత్తల మనసు యింద్రియాధీనమైతేను
 చిత్తజుఁడనెడివాఁడు జీవుఁడు దానే
 కొత్తగాఁ దనమననే కోపాన కాధీనమైతే
 తత్తరపురుషుఁడునుఁ దానే తానే   " అన్ని "

భావము వుద్యోగములప్రపంచాధీనమైతే
 జీవుఁడు బ్రహ్మాంశమై చెలఁగుఁ దానే
 కావిరి రేయిఁబగలు కన్నుల కాధీనమైతే
 ఆవలఁ జంద్రసూర్యాత్మకుఁడుదానే   " అన్ని "

కోరికఁ దనబ్రదుకు గురువాక్యాధీనమైతే
 మోరతోపులేనినిత్యముక్తుఁడు దానే
 ఆరయ శ్రీవేంకటేశుఁ డాతుమఅధీనమైతే
 దారుణిలో దివ్యయోగి తానే తానే   " అన్ని " 460

సాళంగనాట

ఇహమెట్టో పరమెట్టో ఇక నాకు

సహజమై హరియే శరణము నాకు

॥ పల్లవి ॥

చిత్తమిది యొకటే చింత వేవేలసంఖ్య

పొత్తుల హరిఁదలఁచఁ బొద్దులేదు

జొత్తుల కన్నులు రెండు చూపులై తే ననంతాలు

తత్తరించి హరిరూపు దగ్గరి చూడలేదు

॥ ఇహ ॥

చేతు లివియు రెండే చేష్టలు లక్షోపలక్ష

యీతల హరిఁబూజించ నిచ్చ లేదు

జాతి నాలిక వొకటే చవులు కోటానఁగోటి

రీతి హరినామ ముచ్చరించ వేళ లేదు

॥ ఇహ ॥

వీను లివి రెండే వినికి కొలఁదిలేదు

పూని హరిబత్తి విన బుద్ధి లేదు

యీనటన శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు చూచినను

తానే యేలె నిఁకఁ దడఁబాటు లేదు

॥ ఇహ ॥ 461

రేకు 191

రామక్రియ

వినవమ్మ జానకి నీవిభుఁ డింతసేసినాఁడు

యెనసి యీరఘరాముఁ డిఁక నేమి సేసునో

॥ పల్లవి ॥

వానరులదండు గూడి వారిధి కొండలఁ గట్టె

ఆవి లంక చుట్టిరా నదే విడిసె

కోనలఁ ద్రికూటమెక్కె గొడగు లన్నియుఁ జెక్కె

యేనెపాన రఘరాముఁ డిఁక నేమిసేసునో

॥ విన ॥

కోరి ఇంద్రజిత్తుఁ జంపె కుంభకర్ణు నిర్జించె
 మోరదానివులనెల్ల కూలఁగుమ్మెను
 మారణహోమము సేసె మతకమింతాఁ జెరిచె
 యీరసాన రఘరాముఁ డీక నేమిసేసునో || విన ||

లావున రావణుఁ జంపె లంక విభీషణు కిచ్చె
 చేవల నోసీత విన్నుఁ జేకొనెను
 భావించి శ్రీవేంకటాద్రిఁ బట్టము దాఁ గట్టుకొనె
 యీవలనావల నాతఁ డీక నేమిసేసునో || విన || 462

శ్రీరాగం

ఇంతటా హరినేకాని యెందునను గాన నన్ను
 కొంత నాకుఁ దెలువరో గురువులాల || పల్లవి ||

తనుపూ హరియే తలఁపూ హరియే
 వివికి మనిక్రియును విష్ణుడే
 కనుఁగొనుచూపులు కమలనాభుడే
 యెనసి జీవునిశక్తి యేడనేడ నున్నదో || ఇంత ||

లోకమెల్ల మాధవుడే లోనెల్లఁ గేశవుడే
 వాకును కర్మము శ్రీవైకుంఠుడే
 చేకొని చైతన్యమెల్ల శ్రీనారాయణుడే
 యీకడ నే ననువాడ నేడ నుండువాడనో || ఇంత ||

వెనకను కృష్ణుడే వెన ముం దచ్యుతుడే
 కొనమొదలు నడుము గోవిందుడే
 యెనయఁగ శ్రీవేంకటేశుమయ మింతాను
 అనుగునాస్వతంత్ర మది యేడనున్నదో || ఇంత || 463

లలిత

కలిగె మాకు నిది కైవల్యం

కలకాలము హరికథాశ్రవణం

॥ పల్లవి ॥

అచింత్య మద్భుత మానందం

ప్రచురం దివ్యం పావనం

సువరిత్రం శ్రుతిశోభితం

అచలం బిదివో హరికీర్తనం

॥ కలి ॥

విరతం విత్యం విఖిలశుభకరం

దురితం హర భవదూరం

పరమమంగళం భావాతీతం

కరివరదం నిజకైంకర్యం.

॥ కలి ॥

సులభం సుకరం శోకనాశనం

ఫలదం లలితం భయహరణం

కలితం శ్రీవేంకటపతిశరణం

జలజోదరనిచ్చ స్తోత్రం.

॥ కలి ॥ 484

బౌళి

ఎఱుగుటకంటే నెఱుగమే మేలు

మఱి తెలివికంటే మఱిపే శుభము

॥ పల్లవి ॥

లంపటా లెఱుగము లవలవ లెఱ గము

పంపులబాల్యమే పరిణామము

యింపులు నెఱుగము యెగ్గులు నెఱుగము

జంపులనిదురే ³ నకలసౌఖ్యము

1. ఎఱు ॥

౧. 'దురితంహర' అనునది 'దురితహరం' కావచ్చు. 'దురిత(హరం) హర భవదూరం' పూ. శు. పా. దీనిలో ఒక హర ఎక్కువ ప్రామాదికమై యుండవచ్చు. 2. 'జలజోదరనిచ్చస్తోత్రం' కావచ్చు. 3. 'నకళ' రేకు.

అస లివెఱగము అలమట లెఱగము
 మూసినగర్భమే మును సుఖము
 వాసులునెఱగము వంతులు నెఱగము
 వేసట వుట్టనివిధమే సుఖము

॥ ఎఱు ॥

పాపము లెఱగము బంధము లెఱగము
 శ్రీపతిదాస్యమే శేఖరము
 యేపున శ్రీవేంకటేశ్వరుళరణమే
 తీవులుమఱపేటిదివ్యానందము

॥ ఎఱు ॥ 465

లలిత

కలిగె నిదె నాకు కైవల్యము
 తొలుత నెవ్వరికి దొరకవిది

॥ పల్లవి ॥

జయ పురుషోత్తమ జయ పీఠాంబర
 జయ జయ కరుణాజలనిధి
 దయ యెఱంగ నే ధర్మము నెఱగ నా-
 క్రియ యిది నీదివ్యకీర్తనమే

॥ కలి ॥

శరణము గోవింద శరణము కేశవ
 శరణు శరణు శ్రీజనార్దన
 పరమ మెఱంగను భక్తి యెఱంగను
 నిరతము నాగతి నీదాస్యమే

॥ కలి ॥

నమో నారాయణ నమో లక్ష్మీపతి
 ౧ నమో పుండరీకనయనా
 అమిత శ్రీవేంకటాదిప యిదె నా
 క్రమమెల్లను ౨ నీకయింకర్యమే

॥ కలి ॥ 466

౧. 'నమః' కావచ్చు. ౨. 'కయింకర్యమే' వ్రాయసకావివ్యుత్పత్తికావచ్చు.

శంకరాభరణం

హరియు నొక్కఁడే గురి ఆత్మలో నొక్కపే గురి

విరివి నెంత చదివినా వేరు గాఁబోయ్యానా   " పల్లవి "

అందరిచూపులు నొక్కపై నందుకు గురి

యెందూఁ గొండ కొండేకాక యితరముగాఁ జూచేరా

అందరిదుదులు నొక్క పై నందుకు గురి

చెంది తీపు తీపే కాక చేదుగాఁ జేకొనేరా   " హరి "

వాప్పుగా నందరివూర్పు లొక్కపై నందుకు గురి

కప్పుర మదేకాక కష్టారిగా మూఁకొనేరా

యెప్పుడూ నిందరివివి తేకమైనందుకు గురి

తిప్పి తిట్టు తిట్టేకాక దీవెనగా వినేరా   " హరి "

యారీతి నిందరిచిత్త మేకమైనందుకు గురి

మేరతో సూర్యోదయము మించి రేతి రయ్యానా

తేరి శ్రీవేంకటపతి దేవుడై నందుకు గురి

కోరినవారివరలే కొంగుపైఁడిగాదా   " హరి " 467

రేకు 192

బొళి

నిరుహేతుకాన నన్ను నీవు రక్షించే వింతే

నిరతి నాకొరకే పో నిను సేవించేది   " పల్లవి "

మందు నిరులిత్తువని మోక్షము నీ విత్తువని

బందుకట్టుదుదుఃఖములఁ బాపుదువని

యిందలియాసలనేపో యేచిన నాభయభక్తి

యెండిను నావల్ల నీకు నించుకంతా లేదు   " నిరు "

జననాలు చూచి చూచి సరి మరణాలు చూచి

వెనకటిసీకథలు వినివిని

నినుపై యాయాసనేపో విన్ను సారె బొగడేది

వానర నీయాసేపో వుపకారగురువు

॥ నిరు ॥

లోకులు గొలువఁగాను లోన నీవు వుండఁగాను

దీకొవి గురుఁడు బోధించఁగాను

త్తైకొవి శ్రీవేంకటేశ కరుణించగా నీవు

దాకొవి యాయాసకే నీదాసిన్తై కొలిచితి

॥ నిరు ॥ 468

సాళంగం

నానాభక్తు లివి నరులమార్గములు

యేనెపాననై నా నాతఁ డియ్యకొను భక్తి

॥ పల్లవి ॥

హరికిఁగా వాదించు బది ఉన్మాదభక్తి

పరులఁ గొలువకుంటే పతివ్రతాభక్తి

అరసి యాత్మఁ గనుబదియే విజ్ఞానభక్తి

అరమరచి బొక్కుటే ఆనందభక్తి

॥ నానా ॥

అతిసాహసాలపూజ అది రాక్షసభక్తి

అతనిదాసులనేవే అదియే తురీయభక్తి

షితి నొకపని గోరి చేసుటే తామసభక్తి

అతఁడే గతవి వుండు బదివైరాగ్యభక్తి

॥ నానా ॥

అట్టై స్వతంత్రుడౌటే అది రాజసభక్తి

నెట్టిన శరణుచే నిర్మలభక్తి

గట్టిగా శ్రీవేంకటేశుకైంకర్యమే సేసి

తట్టుముట్టులేవిదే తగ విజభక్తి

॥ నానా ॥ 469

సాళంగనాట

కంటిరా వింటిరా కమలనాభునిశక్తి

వొంటి నితనిశరణ మొకచే పుపాయము

॥ పల్లవి ॥

యీతనినాభిఁ బొడమె యెక్కువై నబ్రహ్మయు

యీతఁడే రక్షించినాఁడు యంద్రాదుల

యీతఁ డాకుమీఁదఁ దేలె నేకార్థవమునాఁడు

యీతఁడే పో హరి మనకిందరికి దైవము

॥ కంటి ॥

యీతఁడే యనురభాధ లిన్నియుఁ బరిహరించె -

నీతనిమూఁడడుగులే యీశోకాలు

యీతఁడే మూలమంటే నేతెంచి కఠిఁ గాచె

నీతనికంటే వేల్పు లిఁక మరి కలరా

॥ కంటి ॥

యీతఁడే వైకుంఠనాథుఁ డీతఁడే రమానాథుఁ -

డితఁడే వేదోక్తదైవ మిన్నిటాఁ దానె

యీతఁడే 'అంతర్యామి' యీ చరాచరములకు

నీతఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డిహపరధనము

॥ కంటి ॥ 470

సామంతం

సింగరమూరితీవి చిత్తజగురుఁడవు

నంగతిఁ జూచేరు మిమ్ము సాసముఖ

॥ పల్లవి ॥

పూవులతెప్పలమీఁద పొలఁకులు నీవు నెక్కి

పూవు లాకసము మోవఁ బూచి చల్లుచు

దేవదుందుభులు మ్రోయ దేవతలు గొలువఁగా

సావధానమగు నీకు సాసముఖ

॥ సింగ ॥

అంగరంగవై భవాల నమరకామినులాడ
 వింగినుండి దేవతలు విన్నుఁ జూడఁగా
 సంగీతతాళవాద్యచతురతలు మెరయ
 సంగడిఁ దేలేటిమీకు సానముఖ

॥ సింగా ॥

పరగఁ గోనేటిలోన వసిఁడిమేడనుండి
 ఆరిది విందిరయు నీవారగించి
 గరిమ శ్రీవేంకటేశ కన్నులపండువగాఁగ
 నరవి నోలాడుమీకు సానముఖ

॥ సింగా ॥ 471

శంకరాభరణం

పట్టలేనిమనఃప్రమ గాక
 నెట్టనఁ దాఁ గరుణించనివాఁడా

॥ పల్లవి ॥

హితప్రవర్తకుఁ డీశ్వరుఁడు
 తతి నంతరాత్మ తాఁగాన
 రతి నాతని దూరఁగనేలా
 గతియని తలఁచిన కావనివాఁడా

॥ పట్ట ॥

తెగనిబంధువుఁడు దేవుఁడు
 బగివాయఁ డిహముఁ బరమునను
 అగపడి నందేహములేలా
 తగ నమ్మిన దయదలఁచనివాఁడా

॥ పట్ట ॥

హృదయము శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
 మొదలనే ఆనందమూర్తిగన
 కదిసి వెలివి వెదకఁగనేలా
 యెదురఁ గనిన వరమియ్యనివాఁడా

॥ పట్ట ॥ 472

గుండక్రియ

తానే తెలియుఁగాక తలఁచఁగ నెట్టువచ్చు

నానాగతుల తననాటకపుమాయ

॥ పల్లవి ॥

అట్టై యేఁబదియైనయక్షరాలలోనట

తిట్టులట వొకకొన్ని దీవెనలటా

మట్టుతో వేదములట మంత్రములట కొన్ని

యిట్టివి చిక్కులు భూమి విఠనెన్ని గలవో

॥ తానే ॥

కదిసిన యలువదిగడియలలోనట

పొదలు నడకలట భోగములటా

నిదురట వొకకొంత నేరుపులు కొన్నియట

యెదుట చూడఁగఁ జూడ విఠనెన్ని గలవో

॥ తానే ॥

రేవగలు కమ్ములివి రెంటిలోనేయట

దైవము జీవులలోనే తానకమట

శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద శైలఁగి యా (గెనా?) తఁదే యట

యేవంక నీచేతలు యిఠనెన్నిగలవో

॥ తానే ॥ 473

రేకు 193

దేసాళం

ఇంతటఁ బో కానవచ్చు నెక్కువ తక్కువలెల్ల

దొంతి ఇంద్రియాలకెల్లఁ దొలఁగి వుంటేను

॥ పల్లవి ॥

మాటలాడవచ్చుఁగాని మనసులు పట్టరాదు

చాటువకెక్కినయట్టిసతులఁ గంటే

కోటి చదువఁగవచ్చు కోపము నిలుపరాదు

జూటరై వొకఁడు దన్ను సోఁకనాడితేను

॥ ఇంత ॥

౧. 'యాఁబది' రేకు ౨. 'శైలఁగి' కావచ్చు. ద్రుతములపై యధాగమము శా

అందరి దూషించవచ్చు నాసలు మానఁగరాదు
కందువైనమించులబంగారు గంటే
అందాల మొక్కఁగవచ్చు హరిభక్తి నేయరాదు
పొందులసంసారపుభోగము గంటేను

॥ ఇంత ॥

మొదలఁ బుట్టఁగవచ్చు మోక్షముఁ బొందఁగరాదు
పొదిగి పుణ్యరాసులభోగము గంటే
యెదుట శ్రీవేంకటేశ ఇదివో నీకరణంపే
కదిసితి విష్ణే పో నీకరుణ గంటేను

॥ ఇంత ॥ 474

లలిత

అంతర్యామీ అలసితి సౌలసితి
ఇంతట నీకరణిదే చొచ్చితిని

॥ పల్లవి ॥

కోరివకోర్కులు కోయనికట్లు
తీరవు నీవవి తెంచకా
భారపుఁబగ్గాలు పాపపుణ్యములు
నేరువులఁ బోవు నీవు వద్దనకా

॥ అంత ॥

జనులసంగములఁ జక్కరోగములు
విను విడువవు నీవు విడిపించకా
వినయపుదైన్యము విడువనికర్మము
చనదది నీవిటు నంతపరచకా

॥ అంత ॥

మదిలో చింతలు మయిలలు మణుఁగులు
వదలవు నీవవి వద్దనకా
యెదుటనె శ్రీవేంకటేశ్వర నీ వదె
అదనఁ గాచితివి ఆట్టిదనకా

॥ అంత ॥ 475

గము లేలేటివాడు మనోజేసినవాడు
 తగ్గలై ముండినవాడు తానేకాదా
 బెగడలడ దినాలు పెరుగజేసేటివాడు
 గొట్టు నడపించడా నేరదా.

॥ ఒక్క ॥

మొదలై ముండేటివాడు ముందర దుదయ్యేవాడు
 ముందలోవాడు శ్రీవేంకటేశుడేకాదా
 చదివించి బుద్ధులిచ్చి చైతన్యమైనవాడు
 పొదిగి నాడపుదందై భోగించదా

॥ ఒక్క ॥ 477

సాళంగనాట

దేవతలు గలువరో తెగి దైత్యులు పారరో
 భావించ సంతటిలో భూభారమెల్ల నణగె

॥ పల్లవి ॥

నేడు శ్రీష్టుడు జన్మించె నేడే శ్రీజయంతి
 నేడే రేపల్లెలోన నెలవైనాడు
 పేరు యశోదకు విడ్డదైనా దీదె నేడే
 పోడిమి జాతకర్మ మొప్పుగ నాయ నేడు

॥ దేవ ॥

ఇప్పు దీదె గోవుల సచ్చెను పుత్రోత్సవము
 ఇప్పుడు తొట్టెల సిడి రింతులెల్లాను
 చెప్పరాని లలీల సేయగలదెల్లా జేసి
 కప్పెను విష్ణుమాయలు గక్కన నే దీపుడు

॥ దేవ ॥

ఇదివో మనుదేవునీజన్మించెరలెల్ల బాసె
 ఇదివో దేవకితప మిట్టె ఫలించె
 చెదరక తా నిలిచె శ్రీవేంకటాద్రిపై నిదె
 యెద నలమే ముగ యెక్కివున్న దిదివో

॥ దేవ ॥ 478

బొలి

హితవే నేనుఁగా కాకఁదేం మానును

మితి నాతని దూరక మెచ్చవలెఁగాక

॥ పల్లవి ॥

ఆగమభోగములస హరి నాలో నున్నవాఁడు

చేగదేర నాకు మేరే చింతించుఁగాక

సాగినప్రపంచములో సంగారి జేసినవాఁడు

యేగతి రక్షించఁ దానే ఇన్నిటి కౌఁగాక

॥ హిత ॥

భూమిమీఁద దేహమిచ్చి పుట్టించినట్టివాఁడు

ప్రేమతో నన్నపానాలు పెట్టుఁగాక

ఆమచి పంచేంద్రియాల నటు పెడరేచేవాఁడు

నేమపులుత్రదాంలై నిండుకుండుఁగాక

॥ హిత ॥

ఇహపరములకుఁ దా నిరవైనట్టివాఁడు

సహజాన నన్నియును జరపుఁగాక

వహి శ్రీవేంకటాద్రిపై వరములిచ్చేటివాఁడు

మహిమతో మమ్మునేలి మన్నించుఁగాక

॥ హిత ॥ 479

రేకు 194

కన్నడగొళ

ఎవ్వరి నేమనఁగల నెంతబలుపుఁద నేను

నవ్వచు నీవే యింక నన్ను మన్నించవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

కామక్రోధములకు కాణాచికౌఁపను

ఆమనియింద్రియముల కడిబంటను

దీమవపుటాసలకు తీరపొలగ్గఱుఁడను(?)

యీ మరఁగువాఁడ నిన్ను నెట్లు గొలిచేనయ్యా

॥ ఎవ్వ ॥

౧. లగ్గఱుఁడను = లగ్నఱుఁడను, తగులుకొన్నవాఁడను (స్వాధీనమైనవాఁడను) అని కావ్యరమణ కావచ్చు; నమ్మకస్తుఁడు అనుమానస్తుఁడు ఇత్యాదులవలె కావచ్చు.

పాయనినంసారానకు ౨ బడివనివాడను

కాయపుభోగల పూడిగపువాడను

పాయపుమదములకు ౩ పంగెమైనవాడను (?)

యీ యెడ నీవాడ నని యెట్లు గొలిచేనయ్యా " ఎవ్వ "

సరిఁ గర్మములకెల్ల వనవరిబొడుకను

పొరలేజన్మములయప్పులవాడను

అరయ శ్రీ వేంకటేశ అంతలో నన్నేలితివి

యిరవై ఇట్టుండకన్న నెట్లు గొలిచేనయ్యా " ఎవ్వ " 480

దేసాక్షి

ఎఱుగువా రెరుగుదు రీయర్థము

యెఱుగనివారి కిది యెఱుగనియ్యదు " పల్లవి "

మొదలఁ గలుగువాడే ముందరనుఁ గలవాడు

ఆదన నాతడే పరమాత్ముడు

యెదుటఁ గలిగినదే ఇన్నిటాఁ గలిగినది

పదపడి యిదియే ప్రపంచము " ఎఱు "

చెడనిదానికి మరి చేతెన్నడును లేదు

జడిగొన్న దిదియే సుజ్ఞానమార్గము

పుడివోఁగల దెన్నఁడు పుడివోఁ గలిగినదే

కడగడనే తిరుగు కర్మమార్గము " ఎఱు "

యెంచి తొల్లినడచేవే ఇపుడును నడచేవి

మంచి శ్రీవేంకటేశ్వరుమహిమ లివి

అంచ నిపుడు గానని వల్లనాడుఁ గాననివే

మంచువంటివిషయపుమాయావాదములు " ఎఱు " 481

౧. బడి+పనివాడను = ఈ సంధి వాక్యమునకొల్లది. వ్యాకరణసమ్మతములుకూడ.

పంగెమైనవాడను = భంగపడినవాడను, లోఁబడినవాడనని కాత్పర్యము కావచ్చు.

లలిత

కేశవ దాసి నైతి గెలిచితి నన్నిటాను
యీ శరీరపునేరా లింకనేలా వెదక

॥ పల్లవి ॥

నిచ్చలుఁ గోరికలియ్య నీనామమే చాలు
తెచ్చి పునీతుఁజేయ నీతీర్థమే చాలు
పచ్చిపాపా లణఁచ నీప్రసాదమే చాలు
యెచ్చుకొందువుపాయాలు ఇంకనేల వెదక

॥ కేశ ॥

ఘనునిఁ జేయఁగను నీతైంకర్యమే చాలు
మొనసి రక్షించను నీముద్రలే చాలు
మనిసి కావఁగఁ దిరుమణిలాంఛనమే చాలు
యెననెను దిక్కుదెస ఇంకనేల వెదక

॥ కేశ ॥

నెఁ నె నసుఖమియ్య నీధ్యానమే చాలు
లదాపుదండకు నీయర్చనే చాలు
యిలపై శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా మాకుఁ గలవు
యెలమి నితరములు యింకనేల వెదక

॥ కేశ ॥ 482

దేసాళం

తై వల్యమునకంటే తైంకర్య మెక్కుడు
శ్రీవిభుఁడ నీవు మాకుఁ జిక్కేమర్మ మిదివో

॥ పల్లవి ॥

చేపట్టి నీశిరసు పూజించేఅహమికకంటే
నీపాదాలుపూజించేనేమ మెక్కుడు
మాపుదాఁకా వినుఁగొల్చి మందెమేళమౌకంటే
దాపగునీదాసుల శేషత్వ మెక్కుడు

॥ తైవ ॥

హరి నీప్రసాదజీవనై గర్వించుటకంటే
 నరయ నీదాసులలెంతో తెక్కుడు
 వెరవున నీచెవిలో విన్నపాలు నేయుకంటే
 ధర నీపూడిగకాండ్లఁ దలఁపించు తెక్కుడు
 జట్టి మిమ్ము ధ్యానించి సాయుజ్య మందుటకంటే
 అత్తై నీనామఫలమందు తెక్కుడు
 ఇట్టై శ్రీవేంకటేశ యేలితి యందువలకనే
 తిట్టవుమాగురునుపదేశ మెక్కుడు

॥ ౩౯౪ ॥

శ్రీరాగం

నావల్ల సీ కేమున్నది నారాయణ నీవు నన్ను
 కావించి రక్షించేవువకారి మింతేకాక

॥ పల్లవి ॥

సొమ్ము దినఁబుట్టినట్టిసోమరిబం కేలికకు
 ఇమ్ముల నందుటఁ బ్రతి యేమిసేసీని
 చిమ్ముచు నాతఁడు నేమించినపవివాటలలో
 వుమ్మడిఁ జేసేటివట్టిపూడిగాలేకాక

॥ నావ ॥

అసపడి వచ్చినట్టిఅతిథి బలురాజుకు
 రాసిసేసి యేమిచ్చినంతిక్కేని
 బేసబెల్లితనమున ప్రియాన నిచ్చకమాది
 మూసి దైన్యపుఁజేతులమొక్కు లింతేకాక

॥ నావ ॥

శరణాగతుఁడ నీకెచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁడ
 దొరనై యేమిట నరిఁదూఁగఁగలను
 ధరలోన నీవు దయదలఁచి నన్నేలుకోఁగా
 పరగు నీమఱుగున బదుకుదుఁగాక

॥ నావ ॥ 484

రామక్రియ

అదె శిరశ్చక్రములేనట్టిదేవర లేదు

యిదె హరిముద్రాంకిత మిందే తెలియరో

॥ పల్లవి ॥

“అనాయుధాసో ‘అనురా అదేవా’” యని

వినోదముగ శిఖుగ్వేదము దెలిపెడి

సనాతనము విష్ణుచక్రధారణకును

అనాదిప్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదె ॥

3 “యెచ్చ యిందే” యని “యచ్చ సూర్యే” యని

అచ్చుగ తుద కెక్కె-(క్క?) నదే పొగడీ శ్రుతి

ముచ్చట గోవిందునిముద్రాధారణకు

అచ్చమయినప్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదె ॥

మును “నేమినా శతస్త్రముద్రాం ధారయే” త్తని

వెనువెంట శ్రుతి యదె వెల్లవిరినేసీని

మొనని శ్రీవేంకటేశుముద్రాధారణకు

అనువుగఁ బ్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదె ॥ 485

రేకు 195

పాడి

ఇట్టి బ్రాహ్మణ్య మెక్కుడు యిన్నిటిలోన

దట్టమై తదియ్యులకె తగును బ్రాహ్మణ్యము

॥ పల్లవి ॥

హరిఁగొలిచేవారి శమరు బ్రాహ్మణ్యము

పరమవైష్ణవమే పో బ్రాహ్మణ్యము

హరిణోర్ధ్వపుండ్రదేహులొకే బ్రాహ్మణ్యము

తిరుమంత్రవిధులదే తేఁకువ బ్రాహ్మణ్యము

॥ ఇట్టి ॥

౧. ‘అనురా’ రేకు.   ౨. ‘రుగ్వేదము’ రేకు.   ౩. ‘యచ్చ’ శావర
రేకున్న యతిభంగము ‘శస్త్రం ముద్రాం ధారయే’ రేకు.

సతమై చక్రాంకితులచరితే బ్రాహ్మణ్యము
 పతిశరణాగతియే బ్రాహ్మణ్యము
 వెతలేని వీరలసాత్వికమే బ్రాహ్మణ్యము
 తతి ద్వయాధికారులే తప్పరు బ్రాహ్మణ్యము   " ఇట్టి "

అంచఁ బరమభాగవతాదీనము బ్రాహ్మణ్యము
 పంచసంస్కారాదులదే బ్రాహ్మణ్యము
 మొదలగు శ్రీ వేంకటేశుఁ డిందే బ్రాహ్మణ్యము
 ముంచి యీతనివారాసే మొదలిబ్రాహ్మణ్యము   ఇట్టి || 486

మాళినిగౌళి

వీదులవీదులనెల్లా విష్ణుఁడు సంచరించిన
 పోది మాని కన్నగతై పొందగ మీ దనుఁడు   " ఎల్లవి "

తేరుమీద నెక్కి నేడు దేవోత్తముఁడు వాడె
 సారమైన శంఖచక్రం శార్దూలములమీ
 కారుకమ్మి నాకాసాన గరుడధారిఁ బడె
 పారరో దానవులాలి పంకిముఁ జడిచి   " వీదు "

దండవెట్టై నల్లవాడే దైవాలరాసుఁడు
 దండి నెట్టైపుణ్ణులతపారపుచుండు నావే
 కొండవంటిరథ ముడె కొన పైఁడిఁబండలవే
 గుండుగూలి విరుగరో గొట్టున దైతేయులు   " వీదు "

విజయశంఖము వట్టై వీడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
 భజన నలమేల్మంగ పలుమారు మెచ్చి నదె
 త్రిజగాన నాతనిఁ జేరినదాసు లిదె వీరె
 గజబెజ లిక నుడుగరో రాక్షసులు   " వీదు || 487

లలిత

కామధేను విదే కల్పవృక్ష మిదే
ప్రామాణ్యముగలప్రపన్నులకు

॥ వల్లవి ॥

హరినామరూపమే ఆభరణంబులు
పరమాత్మునినుతి పరిచుళము
ధరణిధిరుపాదసేవే భోగము
పరమం బెరఁగినప్రపన్నులకు

॥ కామ ॥

దేవునిధ్యానము దివ్యాన్నంబులు
శ్రీవిభుభక్తే జీవనము
అవిష్టుకైంకర్యమే సంసారము
పాననులగుయీ ప్రపన్నులకు

॥ కామ ॥

యేపున శ్రీవేంకటేశుడే సర్వము
దాపై యితవివందనమే విధి
కాపుగ శరణాగతులే చుట్టాలు
పై పయి గెలిచినప్రపన్నులకు

॥ కామ ॥ 488

మాళవిగౌళ

నీచిత్త మిందరినేరుపునేరమి
తోచి కాచి యిటు తుద కీడేర్పె

॥ వల్లవి ॥

దేవతలపాలు తీరసిపుణ్యము
ఆవలిఁ బాపం బసురలది
భావింప మనుజులపాలివి రెండును
శ్రీవల్లభ నీసేసినమాయ

॥ నీచి ॥

వేదకాస్త్రములు విజ్ఞానమూలము

అది సుత్యము లజ్ఞానమూలము

సాదింప రెండును జగత్తుమూలము

భేదించి యివి నీపెరరేపణలు

॥ నీచి ॥

కావింపఁ గర్మము కాయముచేతిది

భావముచేతిది పరమము

కావుల రెండునుఁ దప్పనిప్రకృతివి

శ్రీవేంకటేశ్వర చేతలు నీవి

॥ నీచి ॥ 489

దేవగాఁధారి

అర్థము చెప్పఁగరాదు అవుఁగాదనఁగరాదు

వాడ్చిన దనుభవించే దోపిక జీవులది

॥ పల్లవి ॥

యారికరెత్తె జన్మము లిన్ని జంతువులయందు

కోరికలు గొనసాగెఁ గోటానఁగోటి

నారుకొనె సంపదలు నానారూపములై

తీరదేమిటా నీచిక్కు దేవుఁడు వెట్టినది

॥ అర్థ ॥

అల్లకొనెఁ గర్మములు అక్కడికి నిక్కడికి

వెల్లవిరాయను మాయ వెనకా ముందు

కెల్లరేఁగె దేహమందే కిమ్ములచుట్టరికాలు

పొల్లువో దెన్నఁడు భూమి పుట్టఁగాఁ బుట్టినది

॥ అర్థ ॥

పందెను సంసారము పలమైననానాఁటికి

నిందెను నాలికకు నెమ్మదిఁ జవులు

అందనే శ్రీవేంకటేశుఁ డంతర్యామై వుండి

అపంద వందనల్లుగ (?) వన్నె కెక్కించినది

॥ అర్థ ॥ 490

పలమై నానాఁటికి' కావచ్చు. అ. పూ.ము.పా లోని ప్రకృతిము బోధపడలేదు.

శంకరాభరణం

ఎంత కెంత యిది యేమని పొగడుట

యింత నేయ నీకు నెదురా వీరు

॥ పల్లవి ॥

పిడుగులఁబోలెడిపెనునీనాముల—

కెడయక హిరణ్మయ దెట్లుందెనో

వుడికెటిచక్రాయుధమువేడికిని

జడియక మకిరెటు సహించెనో

॥ ఎంత ॥

శరపరంపరల శిరములు నఱకఁగ

యెరగాని రావణుఁ డేమనెనో

పరియలువారఁగ బ్రహ్మాండబాండము

ఉరుశఁఖరపం బోర్పుట యెట్లో

॥ ఎంత ॥

గాఁటపువిష్టురగదాహతికి మధు—

కైటభులతలలకత లెట్లో

యాటున శ్రీవేంకటేశ నీకృపను

పాటించి దాసులు బ్రదుకుట యెట్లో

॥ ఎంత ॥ 481

రేకు 188

దేవగాధారి

నీయంత నీవే యెరిఁగి నిచ్చ నన్నుఁ గాతుగాక

మాయలలోఁ బొరలేవిమ్మరివాఁడ నేను

॥ పల్లవి ॥

నీసరివాఁడనా విన్ను దూరేవాఁడనా

దాసుఁడనై కొలిచిన తనుధారిని

వేసరించ నోపుడునా వెరపించఁగలనా

మానసపాపాలలోనిమైల పోకినాఁడను

॥ నీయ ॥

విన్నవించేవాడనా వీడుజోడువాడనా
 అన్నిటా శరణుచొచ్చినట్టిజీవిని
 యెన్నిటి కు త్తరమిచ్చే యేపని నేసి మెప్పించే
 మున్నిటికర్మములకు ముంగిట నున్నాడను   " నీయ "

యెదురాడేవాడనా యెలయించేవాడనా
 సదరాన నీకు మొక్కేజంతువ నేను
 ఇదివో శ్రీవేంకటేశ యెరుక నీ వాసగఁగా
 పొదిగి నీమహిమలు పొగడుచున్నాడను   " నీయ " 492

సాళంగనాట

జచ్చినవాడు హరి పుచ్చుకొన్నవాడ నేను
 చెచ్చెరఁ దగవు లింకఁ జెప్పఁగదరో   " పల్లవి "

నిలిచినది జగము నిండినది భోగము
 కలిగె జీవుల కొక్కకాణాచి
 వలయశాసనాలు వడి నాల్గవేదములు
 చలపట్టి జాణలు చదువుకోరో   " ఇచ్చి "

పారివని మనసులు పట్టినది జననము
 పోరు దీరెఁ గర్మములపొలమేర
 కోరికలె సాక్షులు గుట్టలు త్రిగుణములు
 వూరుఁ బేరుఁ దెలుసుక హాడఁబడరో   " ఇచ్చి "

దక్కినది ధర్మము తప్పనిది భాగ్యము
 రెక్కించ నుడుటివ్రాలె లిఖితములు
 యిక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ దిన్నిటికి మూలము
 చిక్కులు వాపె నితని నేవించరో   " ఇచ్చి " 493

రామక్రియ

వెఱ్ఱులాల మీకు వేడుక గలితేను

అఱ్ఱువంచి తడు కల్లంగరాదా

॥ పల్లవి ॥

మడిచివేసినపువ్వు ముడువయోగ్యము గాదు

కుడిచివేసినపుల్లై కుడువఁగాఁ గాదు

బడి నొకరుచెప్పినఁ బ్రతి చెప్పఁబోతేను

అడరి శ్రీహరి కది అరుహము గాదు

॥ వెఱ్ఱు ॥

గంపెఁ డుముక దినఁగా నొక్క వరిగింజ

తెప్పనఁ గలసితే తెలియ నెట్లు వచ్చు

జంపులఁ బలవరించఁగ నొక మంచిమాట

ఇంపై తే హరి యందుకిచ్చునా వరము

॥ వెఱ్ఱు ॥

పుమిసినతమ్మలో నొకకొంత కప్రము

సమకూర్చి చవిగొని చప్పరించనేల

అమరఁగ యిఛాయాపహారము సేసుక

తమమాట గూర్చితే దైవము నగఁదా

॥ వెఱ్ఱు ॥

ఎదికివేసినగింజ చేతఁ బట్టఁగనేల

గబుక కెంగిలిబూరె గడుగఁగ మరి యేల

తొబుకకవిత్వాల దోషాలఁ బొరలితే

దిబుకార నవ్వఁదా దేవుఁడైనాను

॥ వెఱ్ఱు ॥

మించుచద్దికూటిమీఁద నుమిసినట్టు

మంచి దొకటి చెప్పి మరిచెప్పనేరక

కంచుఁ బెంచు నొక్కగతి నదికితే ముట్టు—

పెంచువలెనే చూచు పెరుమాళ్లు వాని

॥ వెఱ్ఱు ॥

పుచ్చినట్టిపండుబాణి లోననే వుండు
 బచ్చనకవితలు బాణిగావు యెందు
 ముచ్చుల గన్నతల్లి మూల కొదిగినట్టు
 ముచ్చిమి నుతులేల మొక్కరో హరికి

॥ వెణ్ణు ॥

వుల్లిదిన్నకోమ టూరకవున్నట్టు
 జల్లెడ నావలు జారిపోయినట్టు
 కల్లులు చెప్పి యాకథ కత్తరములీక
 మెల్లనే వుండితే మెచ్చునా దైవము

వెణ్ణు ॥

నేతిబీరకాయ నేయి అందు లేదు
 రాతిపీరుచికి బీరము ఇంచుకా లేదు
 మాత బూరుగుబండుకడుపులోన దూది
 యేతులనుడుగులు యెక్కునా హరికి

॥ వెణ్ణు ॥

ఇరుగువా రెరంగరు పొరుగువా రెరంగరు
 గొరతైనమాటలు గొణంగుచు నుందురు
 పరులఁ గాదగదురు బాణిగారు తాము
 విరను లట్టివారి విడుచు దేవుడు

॥ వెణ్ణు ॥

యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డాళ్లపాక
 అన్నమాచార్యులు అఖిలదిక్కులు మెచ్చ -
 నున్నతితోఁ బాడి రొకఁ డెవ్వఁడో తాను
 సన్న నొరసునట సమ్మతా హరికి

॥ వెణ్ణు ॥ 494

లలిత

చిరకాలధర్మములు చివుకు దవ్వఁగఁబోతే
 హరిహఃఱగు చొచ్చితి మాతఁదే రక్షించెను

॥ పల్లవి ॥

భువిఁ దొల్లి లేరా పుణ్యము సేసినవారు
 జవళికాత్రములెల్లాఁ జదివినవారు లేరా
 దివి తెక్కి దేవతలై తేరినవారు లేరా
 యివల నే మివి సేసి యెవ్వరిఁ బోలేము   " చిర "

తగఁ దొల్లి వినమా తపము సేసినవారి
 జిగి నన్నియజ్ఞములు సేసినవారి " వినమా
 మిగులా సిద్ధివడసి మించినవారి వినమా
 యెగువ నే మింతకంటే యెక్కుడు సేసేమా   " చిర "

పెక్కునుతములు చూచి బెండుపడ్డవారు లేరా
 పక్కిన నన్నివిద్యలాఁ బరగినవారు లేరా
 వొక్కఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డుల్లములో నుండఁగాను
 యెక్కుడితవిఁ గొలువ తెవ్వరిఁ బోలేము   " చిర " 495

రేకు 197

శంకరాభరణము

చేపట్టి మమ్ముఁ గావు శ్రీనరసింహా నీ -
 శ్రీపాదములే దిక్కు శ్రీనరసింహా   " పల్లవి "

చెలఁగువేయిచేతులశ్రీనరసింహా
 చిలికేటినగవులశ్రీనరసింహా
 సిలుగులేవిమంచిశ్రీనరసింహా నీ -
 చెలిఁ దొడెక్కించుకొన్న శ్రీనరసింహా   " చేప "

శ్రీరసముద్రమువంటిశ్రీనరసింహ దైత్యుఁ
 జీరినవజ్రపుగోళ్ల శ్రీనరసింహ
 చేరి ప్రహ్లాదునిమెచ్చేశ్రీనరసింహ నుతిం -
 చేరు దేవతలు నిన్ను శ్రీనరసింహ

॥ చేప ॥

శ్రీవనితతో మేఘ(గు?)శ్రీనరసింహ
 చెప్పెదెరె నిలుపామిశ్రీనరసింహ
 శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీనరసింహ సర్వ -
 జీవదయాపరుఁడ వో శ్రీనరసింహ

॥ చేప ॥ 496

సాళంగనాట

నరుఁడా యీతఁడు ఆదినారాయణుఁడుగాక
 ధరణిఁ గీరితికెక్కె దళరథసుతుఁడు

॥ పల్లవి ॥

యీతఁడా తాటకిఁ జరిపె సీమారీచసుభాసుల -
 సీతఁడా మదమణుఁచె నిందరుఁ జూడ
 యేతులకు హరువిల్లు యీతఁడా విరిచి యట్టె
 సీతఁ బెండ్లియాడెను యీటన్యరాముఁడా

॥ నరుఁ ॥

చుప్పనాతిముక్కు గోసి సోదించి దైత్యులఁ జంపి
 బప్పు దిట్టె వారి నేసినాతఁ డీతఁడా
 గుప్పించి కోతుల నేలి కొండల జరిది గట్టి
 కప్పి లంకి నాధిచె సీకొసల్యనందనుఁడా

॥ నరుఁ ॥

రావణాదులనుఁ జరిపి రక్షించి విభీషణుని
 భావిం చయోధ్య సీతఁడు పట్టమేలెను
 శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడే నిన్నుష్టి రక్షించె నితఁడే
 యీవల మాపాలనున్న యీరామచంద్రుఁడా

॥ నరుఁ ॥ 497

పాడి

అదివో చూడరో అందిరు మొక్కరో
గుడిగొనె బ్రహ్మము కోనేటిదరిని

॥ పల్లవి ॥

రవిమండలము న రజిల్లుతేజము
దివిఁ జంద్రునిలోతేజము
భువి సనలంబునఁబొడమినతేజము
వివిధంబులై నవ్యతేజము

॥ అది ॥

క్షీరాంబుదిలోఁ జెలఁగుసాకారము
సారె వై కుంఠపుసాకారము
యారీతి యోగిండులెంచుసాకారము
సారెకు జగములసాకారము

॥ అది ॥

పొలసినయాగంబులలో ఫలమును
పలుతపములలో ఫలమును
తిలఁచినతలఁపుల దానఫలంబును
బలిమి శ్రీవేంకటవతియే ఫలము

॥ అది ॥ 498

రామక్రియ

అతనిఁబో పొగడేము అతని శరణంటిమి
అతఁడే సర్వజీవులంతర్యామి

॥ పల్లవి ॥

పెక్కుబ్రహ్మాండకోట్లు పెక్కుబ్రహ్మకోట్లు
పెక్కురుద్రకోట్లును పెక్కుయింద్రులు
వాక్కొక్కరోమకూపాల నొగి విండుకుండునట్టి -
వాక్కండే విష్ణుఁడు వీడే వున్నతోన్నతుఁడు

॥ అత ॥

అనంతసూర్యచంద్రులు అనంతవాయువులును

అనంతశక్త్రస్సులనంతమేరువులు

కొనలుసాగి నన్నిటికూటవ(ఁ) గూడుకొన్నట్టి-

అనంతుఁ దొక్కఁడే మించి నాదిమూరితి

॥ ఆత ॥

అసంఖ్యమహిమలను అసంఖ్యమాణులు

అసంఖ్యశక్తులు వరా అసంఖ్యములు

పొనఁగ నిచ్చిటిఁ దాన పుట్టించి రక్షించినట్టి-

అసంఖ్యాతుఁడు శ్రీవేంకటాద్రికుఁడు

॥ ఆత ॥ 499

దేసాళం

నీవే రక్షింతువుగాక సిన్న నమ్మితిమి నేము

దైవమవై నీ వుండఁగ తగ మూడె బదుకు

॥ పల్లవి ॥

కోరి వొకరాతివీరుఁ గొల్చి బతికీ నొకఁడు

పైరు వొక్కచెట్టువెట్టి బతికేననీ నొకఁడు

కూరిమిఁ బాము చేబట్టుకొని బతికీ నొకఁడు

శ్రీరమణునిదాసులచేతిదేపో భాగ్యము

॥ నీవే ॥

ఇసుమంతమన్ను పట్టి యేచి బతికీ నొకఁడు

పసురము నింటఁ గట్టి బతికేననీ నొకఁడు

పసగా వేసె దినుము పట్టి బతికీ నొకఁడు

వసుదేవ సవు గలవారి కేమిగడమ

॥ నీవే ॥

ఆకు నలముఁ గనవు నంటి బతికీ నొకఁడు

లోకులు పెక్కుపాయాల లోలురై బతికే రదే

యీకడ శ్రీవేంకటేశ ఇవెల్లా నీమహిమలే

చేకొని నీమరఁగుచొచ్చినవారే మనులు

॥ నీవే ॥ 500

మృత్యు

బయలు మొరంగగుపరః మాయ ఇది

నయిం న లోనె నది నురుగాని

॥ పల్లవి ॥

కలఁడు హరి యొక్కఁడు గొని జగములకు

కలిగినతఁడు లేక మానఁడు

తెలిసి ఇందరికిఁ దేని యర్థమే

మలసి యప్పటి మరతులు గాని

॥ బయ ॥

పుట్టినదెల్లా భోగముకొకే

పుట్టి భోగము పో దెపుడు

ఎట్టి యీమాటలే ఎటుకుదు రిందరు

మట్టులేక ఇది మరతులుగాని

॥ బయ ॥

కర్మము శ్రీవేంకటపతికార్యము

కర్మము దేహికిఁ గాజాచి

ధర్మ మీదేవునిదాస్యం బందురు

మర్మము లోకులు మరతులుగాని

॥ బయ ॥ 501

రేకు 198

శ్రీరాగం

ఎఱిగితి నమ్మితి నితఁడు దయావిధి

మఱిగులు మొరంగులు మరి యింక లేవు

॥ పల్లవి ॥

వేదోద్ధరణుఁడు విశ్వరక్షకుఁడు

ఆదిమూర్తి శ్రీఅచ్యుతుఁడు

సోదించి కొలిచితి సుముఖుడై మమ్మేలె

యేదెన మాపాల సేతఁడే కలఁడు

॥ ఎఱి ॥

పరమపురుషుఁ డాపన్నివారకుఁడు

హరి శాంతుఁడు నారాయణుఁడు

శరణంటి మితఁడు చేకొని శాచెను

తరవాతిపనులఁ దప్పఁ దితఁడు

॥ ఎఱి ॥

హృదయాంతరంగుఁడు యీశ్వరేశ్వరుఁడు

ఇదివో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

వెదకితి మీతఁడు విడువఁడు మమ్మిక

తుదకును మొదలికి దొరకినవాఁడు

॥ ఎఱి ॥ 502

మాళవిగౌళ

१ ఇట్టై మమ్ము రక్షించుట యేమిదొడ్డ నీకు నేఁడు

బట్టబాయిటనే నీవు పదిరూపు లైతివి

॥ పల్లవి ॥

చదువుల చిక్కుదిద్ది చక్కఁగఁ జేసితివి

మొదలఁ గుంగినకొండ మోచి యెత్తితి

పొదిగి చేపట్టి తెచ్చి భూమి వుద్ధరించితివి

అదనునఁ బ్రహ్లాదు నట్టై మన్నించితివి

॥ ఇట్టై ॥

అడుగులు మూఁటనే యఖిలము గొలచితి

బడిబడినే రాచపగ నీఁగితి

బెడిదపులంక విభీషణు నేలించితివి

అడరి పా గవులదిక్తై నిలిచితివి

॥ ఇట్టై ॥

త్రిపురకాంతలగుట్టు దీర బోదించితివి

పుపమఁ గలికిరూపై యున్నాడవు

ఇపుడు శ్రీవేంకటేశ యేలితివి లోకారెల్ల

యెపుడు మానుతులకు నిరవైతివి

॥ ఇట్టై ॥ 503

శంకరాభరణం

ఇతనిప్రసాదమే యిన్నియును

గతి యితనిదేకన కాదనరాదు

॥ పల్లవి ॥

కాయములో నొకఘనసంసారము

ప్రాయంబులతోఁ బ్రబలీని

ఆయ మందుకును హరి దానేయై

దాయక పాయక తగిలున్నాఁడు

॥ ఇత ॥

వాసరినకలలో నొకసంసారము

మనసుతోడనే మలసీని

ననిచి యందుకును నారాయణుడై

కొనమొదలై తా గురియైనాఁడు

॥ ఇత ॥

పుడిబడి కోర్కుల నొకసంసారము

బడిబడియాసలఁ బరగీని

విడువక యిది శ్రీవేంకటేశ్వరుడే

తొడిఁబడఁ గల్పించి ధ్రువమయినాఁడు

॥ ఇత ॥ 504

ముఖారి

ఊరకే కలుగునా పున్నతపుమోక్షము

శ్రీరమణుకృపచేతఁ జేరు మోక్షము

॥ పల్లవి ॥

కలుషముఁ బెడఁబాసి కర్మగండము గడచి

మలసినప్పుడుగా మరి మోక్షము

చలన మించుకలేక సంసారవారిధి దాటి

నిలిచినప్పుడుగా నిజమోక్షము

॥ ఊర ॥

పంచేంద్రియాల మీది భక్తి ముందుచే బెట్టి
మంచివాడై నప్పుడుగా మరి మోక్షము
అంచల యాసలు మాని ఆచార్య సేవ చేసి
మించినప్పుడుగా ఆమీదిమోక్షము

॥ ౬౪౮ ॥

కాంతమే కూడుగా నుండి నమచి త్తమునఁ బొంది
మంతుకెక్కినప్పుడుగా మఱి మోక్షము
అంతట శ్రీవేంకటేశుఁ దాదరించి మన్నించితే
నంతరంగమున నున్న దనాదిమోక్షము

॥ ౬౪౯ ॥ 505

పరాశి

వెదకనేటికి నెయి వెన్న చేతఁ బట్టుకొని
మొదలఁ గలిగితేనే నుండవలె గలుగుట

॥ పల్లవి ॥

తనపూర్వభావము లెలఁచి మరవకుంటే
పనివడి తనపుణ్యఫల మబ్బుట
ఁ మనహృత్తి నానాటిమాయ చూపెట్టుకుండితే
జనించినతనకు విజ్ఞానసిద్ధి యగుట

॥ వెద ॥

పుట్టినయప్పటితనబోగముఁ దలఁచుకొంటే
కొట్టఁగొన తనకోర్కె కోనసాగుట
న్వనడిమిజగమునటనఁ దెలుసుకొంటే
గుట్టుతోడిగురుబోధగురులు చేచిక్కుట

॥ వెద ॥

జీవకళ నంటినట్టిచిక్కు విదిలించుకొంటే
దేవుడు తనచే జిక్కి తిరమాట
శ్రీవేంకటేశుఁ దీతవిఁ జేరి శరణంచేను
అవలనీవలఁ దాను అన్నిటా గెలుచుట

॥ వెద ॥ 506

పాడి

హరి నారాయణ ంకృష్ట ఆదివో మావిన్నపము
తరవాతిమాట నీవే తలఁచుకోవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

సడిఁబడ్డనాతలఁపు చక్కఁగాక పుండినాను
వొడయఁడవు నీకృప వొగిఁ జక్కనే
గుడిగొన్నయే రెంత కొంకరచంకరరై నా
పుడమికి లోఁగొని పోవునటవయ్యా

॥ హరి ॥

కాయకపునాభక్తి కడుఁ గొంచమైనాను
ఆయపునీవరములు అతిఘనమే
యేయెడ గుడి గొంచమయిన గుడిలోదేవుఁ -
కాయడ మహిమ ఘనమందురు గదవయ్యా

॥ హరి ॥

శ్రీవేంకటేశ విన్ను జింతించక నే నుండినా
జీవాంతరాత్ముఁడనై చేకొంటి నీవే
అవటించి కీలుబొమ్మ అచేతనమై యుండినా
అవేశ సూత్రధారుఁ డాదించుఁ గదవయ్యా

॥ హరి ॥ 507

రేకు 199

నాట

ఇదె వీఁడె కంటిమమ్మ యేతులవాఁడు
కదలేసూర్యచంద్రులకన్నులవాఁడు

॥ పల్లవి ॥

సెలవినవ్వులవాఁడు చేక త్తిగోళవవాఁడు
పలుపేగులజంద్యాలపంథాలవాఁడు
యెలమిఁ జెలిఁ దొడపై నిడుకొన్నట్టివాఁడు
చెలఁగిన ఘననారసింహుఁడచే వీఁడు

॥ ఇట ॥

కొండగద్దెమీదివాఁడు గొప్పకిరీటమువాఁడు
 దిండుపైఁ దీచీరకాశ(నె?)తెక్కులవాఁడు
 రెండురూపులొకటైనరీతులమాయలవాఁడు
 అండఁ బ్రహ్లాదవండుఁ డాతఁడతే వీఁడు   " ఇదె "

భవనాసిపొంతవాఁడు భావించఁ దెల్లనివాఁడు
 ఇవల శ్రీవేంకటాద్రినిరవై నాఁడు
 జవళిపంతాలవాఁడు శంఖుచక్రములవాఁడు
 తివిరినఅహోబలదేవుఁడతే వీఁడు   " ఇదె " 508

బొళి

పరమపురుషుఁ డీబాలుఁడట
 హరవిరుంచులు మొక్కే రదివో వాకిటను   " పల్లవి "

దేవుఁ డితఁడు సర్వదేవతల కొదయఁడు
 వేవేలువేదములచే వేద్యుఁ డీతఁడు
 దేవకిదేవికి వసుదేవునికిఁ గొడుకాయ
 యీవిధము నోఁచిరి వీ రెంతభాగ్యవంతులో   " పర "

అంతటాఁ దా నున్నవాఁడు ఆరయ స్వతంత్రుఁడు
 అంతము నాదియులేని ఆదిమూరితి
 వంతుకు యశోదకు నవ్వల నందగోపునికి
 దొంతరకొడుకైనాఁడు తొల్లి వీ రేపుణ్యులో   " పర "

ఇందిరావల్లభుఁడు ఇహపరనాయకుఁడు
 కందువ శ్రీవేంకటాద్రిఁ గాపున్నవాఁడు
 మందగొల్లెతలకెల్ల మరఁది దా నైనాఁడు
 ఇందరు నిందరే వీరి తెన్నటిఁ సంబంధమో   " పర " 509

చలిత

ఎన్నఁడు గలుగు మఱి యీభాగ్యము

సన్నిధాయ నిలవికి శరణనరే

॥ పల్లవి ॥

అదె చంద్రుఁ డుదయించె నచ్యుతుఁడు జనియించె

అదనఁ గంసుసీజన్మ మస్తమించెను

పొదలిరి ఓవిజులు పొలిసిగ రాక్షసులు

సదర మీశిశువుకు శరణనరే

॥ ఎన్నఁ ॥

పాండవకులము హెచ్చ బాలకృష్ణుఁ డీదె వచ్చె

చండిదుర్యోధనుమూలం బల్లిన వచ్చె

దండి గోక్షలము నిండె ద్రౌపదితపము వందె

చండప్రతాపున కిట్టె శరణనరే

॥ ఎన్నఁ ॥

రేపల్లె పుణ్యము సేసె శ్రీవేంకటేశుఁడు దాసె

గోపికలమనసుల కొఱన వాసె

కోపులధర్మము దిక్కు గోవర్ధనగిరి నిక్కు

చాపలమేటి కితని శరణనరే

॥ ఎన్నఁ ॥ 510

ముఖారి

అతఁడే గతియని య పీ నన్నిటా మాన్యుఁడు

ఇతరాలు మానఁగానె యీతనికే శలవు

॥ పల్లవి ॥

శ్రీరమణునినిత్యసేవకులకుఁ దొల్లె

వేరులేనికర్మముల వెట్టిమాన్యము

ఆరీతి నితనిభక్తులైనచనవరులకు

ఆరితేరి పుణ్యపాపాఁడ౯పాటు లేదు

॥ ఆతఁ ॥

తక్కక యితనిముద్ర ధరించినదాసులకు
చొక్కుల భవబంధాలనుంక మాన్యము
లెక్కించ నితనికై నలెంకలకు బొడుకల -
కొక్కట విధవిషేధ లూహింప లేవు

॥ అతఁ ॥

సరుస శ్రీవేంకటేశుళరణాగతులకును
పరగ మాచులదొడ్డిబందె మాన్యము
పరమమైనయితనిపల్లెముకూటివారికి
ధరలో నేమిటివంకాఁ దప్పులే లేవు

॥ అతఁ ॥ 511

సామంతం

నీచేతలోవారము నివారము

యేచి నీకే చేత మొక్కే మిదియే మావ్రతము

॥ వల్లవి ॥

ఇన్నిటాఁ బూర్ణుడవు నీ వెరఁగనియర్థమేది

విన్నపము నేఁ జేసేవిధమేది

మన్నించిననీమన్న నే మహిమలో మాబదుకెల్ల

వున్నతి మీదాసిననే దొక్కటే మావ్రతము

॥ నీచేఁ ॥

ఘనదేవుడవు నీకుఁ గడమలు మరియేవి

గానకొని నే విన్నుఁ గొనరేదేమి

పొనుగక యేలితివి పుట్టినమాపుట్టుగెల్ల

ననిచి విన్ను నమ్మిననమ్మికే మావ్రతము

॥ నీచేఁ ॥

శ్రీవేంకటేశుడ నీవు చిత్తగించనిది యేది

భావించి నేఁ బొందనిభాగ్య మేది

యేవల గమాపరభారా లింతయు నీ కెక్కినది

ఆవటించి నే నీశరణన్న దే మావ్రతము

॥ నీచేఁ ॥ 512

చెళాడి

కనియుండి భ్రమనితఁ గట్టా నేను
యెనలేక గురియై చిట్టే నేను

॥ పల్లవి ॥

తోలునెముకలు గట్టి దొరినంతా మురిసేను
అబద్ధలమరఁగు అహో నేను
గాలి యానటించుకొని నలములు గడపేను
వోలిఁ బుణ్యపాపములు వోహో నేను

॥ కని ॥

పంటిపలక బదులతా మదియించి మురిసేను
ఇంటిముంగిట నెపుంగి యాహీ నేను
వాంటివాడనైపుండి పూరఁగిలవెల్లా గోరే
వాంటినియాసలతోడ నూహలా నేను

॥ కని ॥

నూలికోకఁ గట్టువడి నాన్ననై నే మురిసేను
యీలాగు నాబగుకెల్ల యేహీ నేను
పాలించి శ్రీవేంకటాద్రిపతి నానఁ గలుగఁగ
అలరినై గలిచితి హైహై నేను

॥ కని ॥ 513

రెకు 200

మాళవిగోళ

నీవు సర్వగుణసంపన్నుడవు నే నొకదుర్గుణిని
మానవు నన్నొకయెదురుచేసుకొని మనసుచూడనేలా అయ్యా
॥ పల్లవి ॥

యేలిసవాడవు నీవు ఇటు నేఁ గొలిచినవాడ
పోలింపఁగ నీవే దేవుడవు భువి నే నొకజీవుడను
పాలించేవాడవు నీవు బ్రదికేవాడను నేను
తాలిమి సన్నొకసరిచేసుక ననుఁ దప్పు రెంచనేలా అయ్యా ॥ నీవు ॥

అంతర్యామివి నీవు అంగమాత్రమే నేను

చింతింపఁగ నీవే స్వతంత్రుఁడవు జిగి నేఁ బరతంత్రుఁడను

ఇంత నీవే దయఁగలవాఁడవు యెప్పుడు నే నిర్దయుఁడను

చెంతల నన్నొకమొనసేసుక నాచేత లెంచనేలా అయ్యా "నీవు"

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడవు నీవు సేవకుఁడను ఇటు నేను

ఆవలనీవల దాతవు నీవు యాచకుఁడను నేను

నీవే కావఁగఁ గర్తవు నేనే శరణాగతుఁడను

తై వళమగు నను ప్రతివెట్టుక నాకథలు యెంచనేలా అయ్యా

"నీవు" 514

నాట

వెడలె వెడలె నదె వీధులవీధుల

తొడికి దై త్యులనుఁ దుంచఁగను

"పల్లవి"

కోటిసూర్యు లొకకూటువ గూడుక

చాటువ మెరసేటిచక్రము

గాఁటపువేవేలు కాలరుద్రు లటు

నీటునఁ దొలఁకేటినిబిడచక్రము

"వెడ"

ప్రళయకాలముల బడబాగుల్లొలుకు -

చలమరిప్రతాపచక్రము

కలకలరవముల కాలభై రవులు

కలసి మెరింగేటిగండచక్రము

"వెడ"

యమసహస్రములనంతి మేకమై

సమరముగలివేటిచక్రము

అమరుచు శ్రీవేంకటాధిపుకరమునఁ

దెనులకయుండేటిదివ్యచక్రము

"వెడ" 515

బౌళి

మొక్కెద మిదివో మూడు మూర్తులును

వొక్కరూపమై వొనరె జక్రము

॥ పల్లవి ॥

చెండినరావణునిరో మాళికల

దండలపూజల తఱచుగను

మెండుగఁ గంసుని మెదడు గందముగ

వింద వలఁడుకొని విలిచె జక్రము

॥ మొక్కె ॥

చించి ౨ హిరణ్యకశిపుపెనుర క్తపు -

అంచనర్వృషాద్యమ్ములను

పంచజనఘనకపాలపుఁదెముకను -

పంచవాద్యములఁ బరగుచక్రము

॥ మొక్కె ॥

బలుమధుక్తై టభప్రాణవాయువుల

అలరిననై వేద్యంబులను

యెలమిని శ్రీవేంకటేశుహస్తముల

వెలసి విలిచె నిదే విజయచక్రము

॥ మొక్కె ॥ 516

సాళంగం

చేకొంటి నిహమే చేరినపరమని

త్తైకొవి నీ విందు కలవేకాన

॥ పల్లవి ॥

జగమునఁ గలిగిననకలభోగములు

తగిననీప్రసాదములే యివి

అగపడునేఁబదియక్షరపంజ్జులు

నిగమగోచరపునీమంత్రములే

॥ చేకొం ॥

౧. మాళికలు = చతునరే మోః. ౨. 'హిరణ్య....పాద్యమ్ములను' వరకుగల నమస్తదములో 'అంచ' అను పదము ఇముడ్చుట వింత

పొదిగొని సంసారపుత్రుడార లిల
వదలినిసీదాసువర్గములే
చెదరక యేపొద్దుఁ జేయునాపలులు
చిదిసిన గ నియ్యాజ్ఞాకెంకిర్యములే

॥ చేకొం ॥

నలుగిడ మించిననాఁన్నాదులు
పలుమరు లిటు నీవగవు లివి
యెలమిని శ్రీవేంకటేశ్వర నీ విక
వలసినప్పు డీ వరములు నాకు

చేకొం ॥ 517

అలిగి

కానెచ్చిఁ గానరాదు కమలాక్ష నీమాయ
తానే వెంటవెంటఁ దగిలీ నిదివో

॥ పల్లవి ॥

తొల్లి నీవు గంపు తోడనే నేను గలను
యెల్లగా నీప్రపంచము యంతఁ గలదు
కొల్ల యెద్దు లెప్పటివే గోనలే నొత్తలెనట్లు
చల్లవినేనొకఁడనే న్నములే వేరు

॥ కాన ॥

వేదములు నాటివే వినుకులు నాటివే
ఆదినుండి చదివే నదియే నేను
వేదతో వెన్నవట్టి నేయి వెదకఁ బోయినయట్లు
దాదాత నాతెలివి యితరుల నడిగేను.

॥ కాన ॥

నైకుంఠమూ నున్నది వరములు నున్నవి
యీకడ శ్రీవేంకటేశ యేలిరి నన్ను
తైకొని పువ్వు ముదిరి గక్కనఁ బిందె యైనట్లు
నీకు శరణనఁగాను నేనీదేరితిని

॥ కాన ॥ 518

దేసాళం

కడనుండి చూచేనీకుఁ గనికరమైతేఁగన

బడి నన్నుఁ గావు నీతో బలిమేలే

॥ పల్లవి ॥

వొడలుమోచినయది యొకయపరాధము

అదరి సంసారి నౌటె యపరాధము

బడి నివి పఱచినపాటఁ బడకపోదు(దు?)

యెడనీకు మొరవెట్ట నికఁ జోపేదయ్యా

॥ కడ ॥

అన్నపానములు గొన్న దది యొక్కనేరమి

వున్నతి సంపదఁ బొందు తొకనేరమి

యిన్నియు ననుభవించి యిక నొల్లనంటేఁ బోదు

విన్నపాలు నేసి నీతో విసుగఁ జోపేది

॥ కడ ॥

మదిలో నీవుండగాను మఱచిన దొకకల్ల

అదనఁ గర్మాధికారి నౌతొకకల్ల

యెదుట శ్రీవేంకటేశ యిట్టై నన్నుఁ గాచితివి

తుద కెక్కితిమి యింకఁ దొలఁగఁగవలెనా

॥ కడ ॥ 519

శ్రీః

శ్రీః

శ్రీః

1-వ అనుబంధము

అకారాదిగ రాగ-సంకీర్తన-సంఖ్యాసూచి

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
ఆహారి	... 2, 6, 119, 191.
కన్నడగౌళ	... 39, 177, 192, 196, 202, 480.
కాంబోది	... 1, 27, 84, 224, 247, 253, 427
కేదారగౌళ	.... 165, 210, 213, 255.
గుండక్రియ	... 54, 56, 71, 74, 88, 127, 189, 163, 238, 338, 339, 340, 389, 416, 424, 426, 431, 433, 435, 439, 444, 473.
గుజ్జరి	. 22, 138, 189, 236, 346, 381, 382, 384, 452.
గౌళ	.... 57, 104, 124, 201, 264, 276, 277, 297, 336.
చాయానాట	... 446
తెలుగుకాంబోది	.... 403.
దేవగాంధారి	.... 18, 78, 90, 186, 261, 332, 333, 334, 335, 337, 369, 376, 432, 443, 490, 492.

రాగములు

సంకీర్తన సంఖ్యలు

దేశా(సా)మి

.. 29, 38, 49, 96, 116, 157, 167,
168, 235, 282, 268, 353, 380,
481, 513.

దేశాళం

.... 45, 103, 120, 160, 175, 193, 200,
222, 259, 260, 351, 354, 372,
459, 474, 483, 500, 519.

ధన్నాసి

... 15, 44, 148, 158, 214, 329, 330,
331, 336, 344, 357, 450, 477.

నాట

.... 81, 93, 112, 181, 207, 229, 245,
246, 248, 345, 355, 361, 405,
508, 515.

నాదరామక్రియ

.... 313, 314, 315, 316, 317, 373.

పాడి

... 19, 32, 35, 66, 99, 111, 121,
123, 141, 195, 204, 219, 225,
244, 281, 406, 454, 486, 498,
507.

ప్రతాపనాట

.... 350

పౌళి(భవు)

.... 41, 70, 75, 107, 108, 125, 128,
179, 252, 269, 342, 364, 367,
375, 378, 380, 385, 386, 387,
391, 393, 396, 410, 419, 429,
434, 445, 455, 457, 458, 460,
465, 468, 479, 509, 516.

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
జౌళిరామక్రియ	... 217, 348, 442.
భూపాళం	.... 40, 60, 117, 166, 267, 326 327, 328, 359, 436
తై రవి	.... 4, 12, 20, 105, 146, 169, 187 197, 232, 287, 319, 320, 321 322, 349.
మంగళకౌళి(సి)క	.... 241, 401.
మలహరి	.... 10, 17, 21, 51, 69, 101, 118, 132, 170, 190, 323, 324, 325, 356, 453, 476.
మాళవి	.... 73, 77, 140, 152, 216, 218, 288, 368, 377, 414, 429.
మాళవిగౌళ	... 82, 135, 184, 288, 430, 448, 487, 489, 503, 514.
ముఖారి	... 5, 16, 30, 62, 88, 89, 106, 122, 126, 171, 173, 198, 231, 237, 265, 268, 286, 303, 304, 305, 306, 307, 422, 505, 511.
రామక్రియ	.... 14, 33, 46, 68, 72, 94, 97, 137, 145, 147, 150, 164, 182, 183, 215, 221, 259, 270, 282, 318, 400, 462, 485, 494, 499.
రేవగుప్తి	.... 393.

రాగములు

సంకీర్తన సంఖ్యలు

లలిత

7, 24, 34, 42, 43, 61, 65, 76,
80, 87, 102, 109, 131, 134, 143,
144, 155, 188, 208, 271, 274,
293, 294, 295, 296, 352, 353,
362, 383, 388, 395, 399, 404,
407, 413, 415, 417, 418, 421,
425, 438, 456, 464, 466, 475,
482, 488, 495, 510, 518.

వరాళి

.. 25, 36, 174, 180, 212, 258, 285,
374, 506

శంకరాభరణం

... 31, 50, 55, 85, 115, 129, 159,
172, 185, 206, 223, 226, 253,
254, 263, 272, 278, 402, 411,
449, 467, 472, 491, 496, 504.

శ్రీరాగం

.... 23, 58, 64, 67, 95, 100, 114,
133, 142, 149, 151, 176, 199,
209, 251, 278, 279, 291, 308,
309, 310, 311, 312, 365, 390,
440, 463, 484, 502.

శుద్ధవసంతం

.... 13, 53, 63, 136, 178, 240, 292,
341, 408.

సామంతం

.... 8, 11, 48, 59, 92, 98, 130, 156,
161, 205, 211, 234, 257, 280,
284, 290, 298, 299, 300, 301.

రాగములు

సంకీర్తన సంఖ్యలు

302, 370, 397, 409, 423, 428,
441, 447, 451, 471, 501, 512.

సాళంగం

... 26, 52, 153, 230, 394, 469, 517,

సాళంగనాట

... 3, 9, 28, 37, 47, 79, 86, 91, 110,
113, 154, 162, 194, 208, 220,
227, 228, 239, 243, 249, 275,
289, 347, 363, 371, 379, 392,
412, 437, 461, 470, 478, 493,
497.

సారాష్ట్రం

... 242.

హిందోళవసంతం

... 233, 343.

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన రాగ సంఖ్యాసూచి

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంతరంగ	దేసాళం	259
అంతరాత్మ	లలిత	388
అంతర్యామీ	లలిత	475
అంతరు	మలహరి	17
అందరి	హిందోళవసంతం	343
అందరిలోనా	నాట	207
అందరివలె	సామంతం	48
అందాఁకాఁదాఁదా	గుజ్జరి	452
అందుకల్లా	రామక్రియ	183
అందుకుఁగాదు	సామంతం	451
అందుకే	దేవగాంధారి	376
అందుకేపో	మలహరి	325
అందుకేసుమ్మీ	శుద్ధవసంతం	341
అక్కటా	దేసాళం	175
అట్టయితే	పాడి	454
అటుగన	గుండక్రియ	71
అటుగాన	ధన్నాసి	450
అద్దము	దేవగాంధారి	490
అణురేణు	దేవగాంధారి	482
అతఁడు	నాదరామక్రియ	313
అతఁడే	ముఖరి	511

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అతని	లలిత	294
అతిసులభం విది	మలహరి	10
అతిసులభంవిదె	బౌళి	41
అదినే	శంకరాభరణం	185
అదియేల	గుండక్రియ	389
అదియేవిష్ణు	శంకరాభరణం	402
అదివోచూడ	పాడి	498
అదివోనిత్య	వరాళి	25
అదెవచ్చె	సాళంగనాట	79
అదెళిర	రామక్రియ	485
అనంతాప	మలహరి	323
అనరాదు	దేసాక్షి	167
అనలము	బౌళి	445
అవియానతి	లలిత	438
అన్నిటా నీపెంపు	సాళంగనాట	249
అన్నిటానీవే	మలహరి	324
అన్నిటాను	మలహరి	170
అన్నిటాశాంతుడై	భవుళి	460
అన్నిటాశ్రీహరి	రామక్రియ	68
అన్నిటికి నొడ	శ్రీరాగం	64
అన్నిటికి మూల	దేవగాంధారి	261
అన్నిటికి మూల	సామంతం	284
అన్నిటికి హరి	బౌళిరామక్రియ	442
అన్నిటి కెక్కుడు	సాళంగనాట	9
అన్నియునడుగ	గుజ్జరి	189
అన్నియునుడన	దేవగాంధారి	90

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనపంఖ్య
అన్నియును హరి	బౌళి	75
అనుచు దేవ	సాళంగనాట	154
అనుచు నిద్దరు	రామక్రియ	14
అనుచు లోక	పాడి	111
అపరాధి	భూపాళం	326
అప్పుడు	శంకరాభరణం	50
అప్పుడు	భూపాళం	117
అయ్యోనేనేకా	లలిత	80
అయ్యోమాయ	భైరవి	12
అయ్యోవారి	రామక్రియ	33
అరుదరుడు	మాళవి	429
అరుదు	భైరవి	321
అల్పశక్తి	శ్రీరాగం	390
అవధారు	లలిత	295
అవియటు	అలిత	76
అవియు	గుండక్రియ	416
అహోబలేశ్వరుడ	నాట	112
అహోబలేశ్వరు	సాళంగనాట	243
అతడే యజ	ముఖారి	237
అతడే విష్ణుండ	భైరవి	319
అతనిఁ బో	రామక్రియ	499
అతనిమూలమే	లలిత	362
ఆతురబండు	గౌళ	277
ఆనతియ్యంగ	సామంతం	301
ఆమీది	సాళంగనాట	37
ఆరసి	సామంతం	370

సంకీర్తనమొదలు

రాగము

సంకీర్తనసంఖ్య

అద్భుత	గుజ్జరి	382
అర్చులు	బొళి	108
అహయేమి	శంకరాభరణం	172
ఇంతకంటేదగు	తామక్రియ	400
ఇంతకంటేనేమి	శంకరాభరణం	272
ఇంతకంటేనేమున్నది	భైరవి	197
ఇంతకంటేమరి	దేవగాంధారి	334
ఇంతటఁబో	దేసాళం	474
ఇంతటాహరి	శ్రీరాగం	463
ఇంత దేవుడింక	దేశాక్షి	116
ఇంతయు	శ్రీరాగం	133
ఇంతిజవ్వన	ముఖారి	286
ఇంతేకాని	శ్రీరాగం	199
ఇందరిబుద్ధు	రామక్రియ	94
ఇందరిబ్రదు	దేసాళం	193
ఇందరిలో	గుజ్జరి	138
ఇందరూ	సామంతం	205
ఇందుకా	సామంతం	397
ఇందుకే	శంకరాభరణం	31
ఇందుల	మాళవి	140
ఇందులో	అహరి	6
ఇందువల్ల	ముఖారి	268
ఇచ్చినవాఁడు	సాళంగనాట	493
ఇటునిను	ముఖారి	305
ఇటులై	గాళ	297
ఇటువంటి	రామక్రియ	215
ఇట్లానే	సామంత	234

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇట్టిజీవుల	రామక్రియ	97
ఇట్టి నావెట్టి	ముఖారి	304
ఇట్టి బ్రాహ్మణ్య	పాడి	486
ఇట్టివాఁడ	శ్రీరాగం	311
ఇట్టైమమ్ము	మాళవిగౌళ	503
ఇతఁడు	మాళవి	218
ఇతనికితఁడే	నాట	405
ఇతవిప్రసాద	శంకరాభరణం	504
ఇతరుల	వరాళి	174
ఇది యరుదను	లలిత	421
ఇదియేఉపాయ	కేదారగౌళ	210
ఇదియేకావలె	శ్రీరాగం	209
ఇదియేబుద్ధి	ముఖారి	171
ఇదివోనా	గుండక్రియ	340
ఇదివోనీ	నాదరామక్రియ	314
ఇదివోమా	భూపాళం	166
ఇదివోపీడి	సాళంగనాట	110
ఇదివోపున్నార	లలిత	389
ఇదివోసుజ్ఞాన	పాడి	121
ఇదెవీఁడె	నాట	508
ఇద్దరు	సామంతం	92
ఇన్నాళ్లు	కాంబోధి	256
ఇన్నిటా	శంకరాభరణం	411
ఇన్నిటికి	మాళవిగౌళ	288
ఇప్పుడే	సామంతం	302
ఇలజ్ఞాన	లలిత	413

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసూక్తి
ఇవిగో	శుద్ధవసంతం	292
ఇవినేయఁగ	భూపాళం	328
ఇహపర	పాడి	225
ఇహమెట్టో	సాళంగనాట	461
ఇహమే	లలిత	131
ఈదనుందె	లలిత	65
ఈతఁడు	సాళంగనాట	208
ఈతఁడే	సాళంగనాట	371
ఈతనిఁగొలిచి	గౌళ	57
ఈతనిమరచి	లలిత	417
ఈతనిమూలమై	బౌళి	457
ఈరూపమై	పాడి	244
ఈహీశ్రీ	మలహరి	69
ఉన్నమంత్ర	సాళంగం	153
ఉపకారి	గుఱ్ఱర	384
ఉరకేకలుగునా	ముఖరి	505
ఉరకేదొరకునా	గౌళ	104
ఉరకైతే	సామంతం	161
ఎంచిచూడరో	తేస్రాక్షి	235
ఎంతకఠినమో	నాట	181
ఎంతకఠ	నాదరామక్రియ	315
ఎంతకై	శంకరాభరణం	491
ఎంతచదివి	సామంతం	98
ఎంత పుణ్యమో	భైరవి	322
ఎంత బాఁప	బౌళి	70
ఎంతమహిమో	ఆహిరి	191

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎంత మాత్రమున	బౌళి	159
ఎంత లేదు	శ్రీరాగం	291
ఎంత వలచితి	సామంతం	290
ఎంత వాటువడె	శ్రీరాగం	95
ఎంత సోదించి	దేసాక్షి	262
ఎందాఁక నిద	భూపాళం	436
ఎందుకు	మాళవిగౌళ	448
ఎందునీ	లలిత	143
ఎక్కడిమతము	సాళంగం	52
ఎట్టిదోమీ	లలిత	293
ఎట్టుదోయ	సామంతం	211
ఎట్టువలసి	లలిత	456
ఎట్టుసేయఁగ	లలిత	296
ఎఱ్ఱైనఁగావక	బౌళి	434
ఎత్తుకొన్న	నాట	361
ఎదురుమాట	సామంతం	299
ఎన్నఁడు	లలిత	510
ఎన్నఁదొకో	లలిత	102
ఎన్నటికి	లలిత	188
ఎన్నిపాట్లఁబడ్డా	దేసాళం	354
ఎఱుఁగక	ధన్నాని	344
ఎఱిఁగితి	శ్రీరాగం	502
ఎఱిఁగిన	మలహరి	356
ఎఱుఁగుట	బౌళి	465
ఎఱుఁగువారె	దేసాక్షి	481
ఎవ్వరికి	ముఖారి	306

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎవ్వరినేమనఁగ	కన్నడ గౌళ	480
ఎవ్వరినేర్పు	భైరవి	287
ఎవ్వరిభాగ్యంతె	లలిత	43
ఏటిజాణ	వరాళి	285
ఏటిమాట	శ్రీరాగం	67
ఏకాత్మవాదు	శంకరాభరణం	253
ఏగతినన్నుద్ద	లలిత	81
ఏడనుందురో	గౌళ	124
ఏదిగతి	సామంతం	300
ఏదివలసె	బౌళి	128
ఏదుసాయము	ముఖారి	122
ఏపురాణ	గుండక్రియ	88
ఏపొద్దూ	దేవగాంధారి	333
ఏమందురు	వరాళి	36
ఏమనితఱచ	సాళంగనాట	194
ఏమనినుతించ	వ్రతాపనాట	350
ఏమనిపొగడ	వరాళి	180
ఏమనివిన్న	కాంబోది	224
ఏమిచెప్పే	శ్రీరాగం	251
ఏమిసేతుదైవమా	భైరవి	105
ఏమిసేయుదు	సామంత	11
ఏమిసేసే	మలహరి	51
ఏమీనెఱఁగని	మాళవిగౌళ	135
ఏరీతినెవ్వరు	ముఖారి	173
ఏతమమ్ము	రామక్రియ	145
ఏతోకమఱున్నా	ముఖారి	89

సంకీర్తనముదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏవీనుపాయాలు	దేశాక్షి	49
ఏవుపాయములు	శుద్ధవసంతం	408
ఐనట్టియ్యైగాక	కాంబోది	247
ఒకటికొకటి	గుజ్జరి	346
ఒకటి సుజ్ఞాన	ధన్నాసి	357
ఒక్కఁడే	దేవగాంధారి	186
ఒక్కమనసు	ధన్నాసి	477
ఒడఁజరచు	గౌళ	201
ఒల్లఁడు	లలిత	7
కంచూఁగాడు	మలహరి	21
కంటిమి	సాళంగనాట	86
కంటిరా	సాళంగనాట	470
కటకటా	లలిత	155
కడనుండి	దేసాళం	519
కనియుండి	దేసాక్షి	513
కన్నులపండుగ	బౌళి	384
కమతారమణ	కేదారగౌళ	255
కమ్మంఁదేఁగావా	చాయనాట	446
కరుణానిధివి	బౌళి	410
కరుణింపు	లలిత	34
కలదిదివో	గుజ్జరి	22
కలదియీమూర్తి	శంకరాభరణం	206
కలకాపురము	మాళవి	216
కల్లమాడ	దేవగాంధారి	18
కలిగెనిదె	లలిత	466
కలిగెమాకు	లలిత	464

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
కలిదోషము	ఆహారి	119
కలియుగ	మాళవిగౌళ	430
కలుగుట	గుండక్రియ	424
కానవచ్చిఁగాన	లలిత	516
కానవచ్చె	శంకరాభరణం	449
కామధేనువిదే	లలిత	488
కామధేనువై	లలిత	87
కిన్నజానేఽహం	ముఖారి	83
కేళవదాసి	లలిత	482
కేళవనారాయణ	శ్రీరాగం	365
కైవల్యమున	దేసాళం	483
కొనమొద	మలహరి	118
కోటానఁగోట్లాయ	దేసాక్షి	266
కోటిమన్మథా	సామంతం	280
కోరిమా	మలహరి	101
కౌసల్యానందన	సాళంగనాట	275
గట్టిగాఁ దెలుసు	గౌళ	276
గతులన్ని	దేసాళం	372
గరుడగమన	బౌళి	391
గుఱ్ఱాలఁగట్ట	మాళవి	152
గొరతై	పాడి	406
చంచలపడఁగ	పాడి	281
చాచెద	రామక్రియ	164
చాలువిదే	శ్రీరాగం	440
చిక్కువద్ద	శుద్ధవసంతం	63
చిత్తగించి	తైరవి	349

పంక్తిసమైదలు	తాము	పంక్తిసంఖ్య
చిత్తానఁబెట్ట	దేవగాంధారి	337
చిరకాల	లలిత	495
చీచీపివేక	శుద్ధవసంతం	18
చీచీవో	శంకరాభరణం	115
చూచి మోహించ	తెలుఁగుకాంబోది	403
చూచేమాపొకటి	పాడి	141
చూపఁజెప్పఁగల	భూపాళం	60
చెప్పవేనన్ను	భూపాళం	327
చెప్పితేఁబాసు	శ్రీరాగం	312
చెల్లఁబోతియ్యని	సామంతం	59
చెల్లఁబోయీ	శ్రీరాగం	29
చెల్లనెక్కి	కాంబోది	84
చేకొంటి	సాళంగం	517
చేపట్టి	శంకరాభరణం	496
చేసిననా	కన్నడగౌళ	177
చొచ్చితినికు	శ్రీరాగం	176
జగన్మోహనా	బౌళి	375
జగమంతా	గుజ్జరి	381
జతనము	రామక్రియ	318
జపము	బౌళి	342
జయజయ	సాళంగనాట	289
జయమంగళము	గుండక్రియ	431
జరిజనాథ	భవుళి	396
జీవునికి	దేసాళం	103
జీవునికే	సాళంగనాట	392
జ్ఞానయజ్ఞ	ధన్నాని	148

పంక్తిరసమొదలు	రాగము	పంక్తిరససంఖ్య
జ్ఞానులాల	సాళంగం	28
దోటాయాం	వరాళి	374
తందనాన	బౌళి	385
తనలో	కేదారగౌళ	213
తలఁగరో	లలిత	144
తలఁచుకో	సౌరాష్ట్రం	242
తలఁపులో	గుండక్రియ	439
తానే తెలియుఁగా	గుండక్రియ	473
తిరుమలగిరి	దేసాళం	459
త్రికరణకుద్ది	గుజ్జరి	236
తుదనమస్తము	లలిత	42
తెలియతాదు	దేవగాంధారి	335
తెలిసితే	పాడి	19
తెలిసినమాట	బౌళి	179
తెలిసినవాఁడాఁగాను	రామక్రియ	46
తేళరణ	మంగళకౌసిక	401
తొత్తి యెట్టుండు	భవుళి	380
దాఁచుకో	గుండక్రియ	338
దానవారి	నాట	229
దిక్కునీవే	సాళంగనాట	363
దిక్కులు	సాళంగనాట	239
దినము	శ్రీరాగం	151
దీనరక్షకుఁడ	కుద్ధవసంతం	178
దేవతలు	సాళంగనాట	478
దేవనమో	మాళవి	377
దేవనీదయ	దేసాక్షి	38

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
దేవనీపు	ముఖారి	307
దేవనే	ధన్నాసి	214
దేవళిఖామణి	నాట	93
దేవుడు	శంకరాభరణం	254
దేవుడొక్కడే	మంగళకౌసిక	241
దేవునికి	గుండక్రియ	426
దేహంబొకటే	బౌళి	378
దేహమిది	గుండక్రియ	163
దేహినిత్యుడు	బౌళి	419
దైవమానీపెర	మలిహరి	190
దైవమానీమాయ	భైరవి	4
దైవమా నీవే	ధన్నాసి	158
దైవమా నీవాక్కడ	శ్రీరాగం	310
దైవముతోడిదే	పాడి	204
దొంతివిషయము	లలిత	407
దొరకె	సాళంగనాట	3
దోమటి	లలిత	415
ధరణి	దేసాళం	260
ధరలో	గుండక్రియ	435
ధ్రువవరదా	మాళవి	73
నందగోప	బౌళి	387
ననుజూచి	భైరవి	187
నన్నునింత	కన్నడగొళ	39
నన్నెరంగ	కాంబోడి	427
నమోనమో	బౌళిరామక్రియ	348

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనపంఖ్య
నమ్మలేము	దేసాక్షి	96
నమ్మవలెఁగాని	గౌళ	264
నమ్మినదొకటే	గుండక్రియ	74
నరుఁడా	సాశంగనాట	497
నాటికి	శంకరాభరణం	85
నాకునందు	సాశంగనాట	28
నాకునీవు	ముఖారి	422
నానాభక్తులివి	సాశంగం	469
నానామార్గముల	బౌళి	125
నారాయణ	ధన్నాసి	331
నారాయణాచ్యుతా	గుండక్రియ	54
నారాయణాచ్యుతా	సామంతం	428
నావల్లనీ	శ్రీరాగం	484
నిందె నిన్ని	నాట	248
నిక్కమైన	సామంతం	428
నిజము దెలియ	దేసాక్షి	168
నిత్యపూజ	మాళవిగౌళ	82
నిన్నునమ్మి	కన్నడగౌళ	202
నిన్నునన్నూ	గుండక్రియ	199
నిరుహేతుక	ముఖారి	106
నిరుహేతుకాన	బౌళి	468
విర్రులులు	శ్రీరాగం	114
నీకేఱియూ	ముఖారి	265
నీచిత్తమిందరి	మాళవిగౌళ	489
నీచిత్తము	శంకరాభరణం	263

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నీచేతలో	సామంతం	512
నీదాస్యమొక్కటే	భైరవి	20
నీమాయ	భవుళి	458
నీయంతటి	నాళంగనాట	47
నీయంతనీవే	దేవగాంధారి	492
నీవుజగన్నాథుడవు	భైరవి	169
నీవు నన్ను	కన్నడగౌళ	192
నీవు వెట్టినట్టి	దేసాక్షి	360
నీవు సర్వగుణ	మాళవిగౌళ	514
నీవు సర్వసముద	శంకరాభరణం	129
నీవెంత	ధన్నాసి	330
నీవెరంగ	రెవగుప్తి	398
నీవేదయ	ధన్నాసి	336
నీవేమాకు	ధన్నాసి	329
నీవేమూలము	సాళంగం	394
నీవేరక్షింతువు	దేసాళం	500
నీవేనేసిన	గుండక్రియ	444
నీవాక్కడ	లలిత	425
నీసౌమ్మ	సామంతం	441
నూతులు	సామంతం	8
నెట్టన	రామక్రియ	282
నెప్పున	సామంతం	130
నేననగా	దేసాళం	45
నేనేమిఁజేయఁగ	గుండక్రియ	439
నేనేమెరిఁగి	నాదరామక్రియ	373

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నేమేబ్రహ్మ	ముఖారి	30
నేరఁగల	మాళవిగౌళ	184
పంటవండు	దేసాళం	222
పట్టలేని	శంకరాభరణం	472
పనిగొన	దేసాళం	351
పరమపురుష	బౌళి	367
పరమపురుష	మలహరి	453
పరమపురుషుఁడీ	బౌళి	509
పరమాత్ముఁడు	భైరవి	232
పరమాత్ముఁడొ	శుద్ధవసంతం	136
పరము విహము	ముఖారి	231
పరులకై తే	నాదరామక్రియ	316
పసులఁగాచు	దేవగాంధారి	332
పాపెల్లా	రామక్రియ	182
పాపమెఱఁగ	ముఖారి	62
పావనము	భూపాళం	359
పురుషుండని	బౌళి	252
పురుషులకు	మాళవి	283
పురుషోత్తముఁడ	శుద్ధవసంతం	53
పులుఁగు	ముఖారి	5
పెట్టిననీ	ధన్నాసి	15
పేరునారాయణుఁడవు	సాళంగనాట	162
పొరినీకును	నాట	246
ప్రపన్నులకు	నాదరామక్రియ	317
బియ్యలు మొరంగగు	సామంతం	501

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
బలుపుడు	మాళవి	77
విరుదులన్నియు	శ్రీరాగం	142
భావించ	దేసాళం	200
భోగము	లలిత	274
భోగనహాయులె	పాడి	99
భోగించఁబుట్టిన	సాళంగం	230
భ్రమయక	లలిత	203
మగఁడు విడిచినా	మలహరి	476
మగటిమిగల	రామక్రియ	250
మచ్చికఁబ్రపంచపు	బౌళి	386
మతంగపర్వత	శంకరాభరణం	223
మనసునమ్మ	లలిత	352
మన లో	గుండక్రియ	238
మరిగితి	బౌళి	455
మర్దమర్ద	నాట	81
మరియెందూ	భైరవి	146
మరిహరి	దేసాక్షి	29
మహినుద్యోగి	వరాళి	212
మాపులే	దేసాక్షి	157
మాయకిదె	శుద్ధవనంతం	240
మిన్నునేలా	సాళంగనాట	227
మీరుసాక్షి	కేదారగాళ	165
మూఁదేమాటలు	హిందోళవనంతం	233
మెచ్చుమెచ్చు	రామక్రియ	150
మేలులేదు	దేవగాంధారి	78

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
మొక్కరే	సాళంగనాట	379
మొక్కెద	బౌళి	516
మొదలనే	భూపాళం	267
రాచాజ్ఞ	సామంతం	447
రాజీవనేత్ర	శ్రీరాగం	273
రామరామ	సాళంగనాట	437
రాముడు	పాడి	219
లావణ్య	శ్రీరాగం	149
రేదుభయము	శంకరాభరణం	55
వట్టిలంపటాలబడి	శంకరాభరణం	159
వసుధఁజూడఁబిన్న	బౌళిరామక్రియ	217
వాఁడెవో	నాట	355
వాదమేల	దేసాళం	120
వాదులేల	లలిత	404
వానికి	దేవగాంధారి	443
వారిదేహో	దేసాళం	160
వారివారికర్మ	శ్రీరాగం	308
వారివారిభాగ్య	రామక్రియ	270
విచారమెన్నఁడు	లలిత	271
విచారించు	కాంబోధి	1
విజాతులన్నియు	లలిత	383
విడువరాదెంతైనా	ఆహిరి	2
వినవమ్మ	రామక్రియ	462
విభుఁడ	పాడి	66
విఠిగిపారెడి	నాట	245

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన పంఖ్య
విటీగిరి	సాళంగనాట	91
వివేకించ	శ్రీరాగం	58
విష్ణుదేయింతా	పాడి	195
విష్ణుదొక్కదే	నాట	345
వీదిలోన	లలిత	418
వీచుల	మాళవిగౌళ	487
వెడలె వెడలె	నాట	515
వెదకనేటికి	వరాళి	506
వెనకేదో	ముఖారి	16
వెన్నులు	పాడి	32
వెలుపల ముఱవక	రామక్రియ	137
వెలుపల వెదకితే	ముఖారి	198
వేలాల	రామక్రియ	494
వేలలు	శంకరాభరణం	278
వేరోకథావన	పాడి	123
వేసరకు	పాడి	85
శరణంటి	లలిత	24
శరణన్న	శంకరాభరణం	226
శరణుశరణువిభీషణ	సాళంగనాట	220
శరణుశరణువేద	సాళంగనాట	347
శ్రీపతిసీయాజ్ఞ	రామక్రియ	147
శ్రీపతిసీవు	వరాళి	253
శ్రీవేంకటేశ్వరుడు	బౌళి	107
శ్రీవేంకటేశ్వరుని	రామక్రియ	221
షోడశకళానిధి	లలిత	134

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
సంతలే	కాంబోది	27
సకలబలంబు	లలిత	109
సకలమైన	కన్నడగౌళ	196
సకలలోక	శ్రీరాగం	279
సకలోపాసకులకు	సాళంగనాట	412
సత్యమునేయఁగ	బౌళి	269
సదానందము	దేవగాంధారి	369
సమబుద్ధే	సామంతం	409
సరిగాఁడు	సామంతం	298
సర్వేశ్వరా	ముఖారి	308
సర్వోపాయముల	మలహరి	132
సింగారమూరితి	సామంతం	471
సింగారాల	సాళంగనాట	228
సిరిఁదొడపై	సాళంగనాట	113
నేయవివాఁడెవ్వఁడు	రామక్రియ	72
సౌరిదిమమ్మిట్టే	సామంతం	257
సోదించి	దేసాక్షి	353
హరిగోవిందా	గుండక్రియ	339
హరిదాసుల	ధన్నాసి	44
హరినారాయణ	పాది	507
హరి నీదాసుల	శ్రీరాగం	309
హరి నీప్రతాప	సామంతం	156
హరిసీవే	లలిత	395
హరినెఱుఁగని	మాళవి	114
హరిభక్తి	గుండక్రియ	56

పంక్తిరసమొదలు	రాగము	పంక్తిరసశంఖ్య
హరియవతార	శ్రీరాగం	100
హరియునొక్కడే	శంకరాభరణం	467
హరియు సిరియు	గౌళ	366
హరియే	ముఖారి	126
హరివార	భూపాలం	40
హరినేవాకటే	భవుళి	420
హరిహరి జగ	భైరవి	320
హరిహరి నీమహిమ	లలిత	358
హరిహరి నీమాయా	గుండక్రియ	127
హాసమీచిన	మాళవి	368
హితవే	భౌళి	479

3-వ అనుబంధము

సందిగ్ధ పదసమీక్ష

[తాళ్లపాకకవులవాఙ్మయములో అపూర్వపదరాశి గొప్పది. ప్రత్యేకముగ ఈ పని గొప్పగ సాగవలసియున్నది. దానికుపస్కారకముగ, ఈ సంపుటములో నాదృష్టికి వచ్చిన కొన్ని పదములను లఘువుగ చర్చించితిని. నిఘంటువుల కెక్కనివీ, ఎక్కినా అన్యార్థములందు ప్రయోగింపబడినవీ, వ్యాకరణమును పట్టిచూచేవి, ఇతరభాషానిఘంటుప్రసిద్ధములు మాత్రమే ఇందు చర్చింపబడినవి.]

ఉంబళి : (పాట : 310)

పంచుకొన్నభాగాలు పంచమహాభూతాలు

పంచేంద్రియములే పరివారాలు

యెంచి నడచేకాలమే యిందరికి నుంబళి

తెంచి యెచ్చుకొందు లిందుఁ దెలుపనేమున్నది.

ఉంబళి=పన్ను లేక అనుభవించువస్తువు అని శ. ర. అదియే ఇక్కడ సరిపోవుచున్నది 'ఉమ్మడి' శబ్దము, 'పొత్తల' 'ఒకే సమయమున' ఇత్యాద్యర్థములలో ప్రసిద్ధమగుటచే దీనితో అర్థమున సామ్యము లేదు.

2. కాయకము : (పాటలు : 242, 306)

మాయమౌఁ గొన్నాళ్లకు మానుషకృత్యములెల్లా

మాయముగానివి దైవికమహిమలెల్లా

కాయకములే తమకల్పితములన్నియును

కాయకము గాక నిల్చుఁ గమలాక్షమన్నన

॥ తలఁ ॥

(సంకీర్తన-242)

కాయకము అందరునుఁ గార్యవశపరులే

పాయని నీవకారణబంధుఁడవు

దాయగాం దైవ్వరినై నాఁ దప్పించుకొనేవారే

దాయటనున్నా నీ వాపస్సుకరణ్ముఁడవు

॥ ఎవ్వ ॥

(సంకీర్తన-306)

ఈ పదముకూడ సాక్షాత్తుగ నిఘంటువులందు కానరాదు. ప్రకరణములనుబట్టి మాయలు, అశాస్త్రములు అనునర్థమున ప్రయోగించినట్లున్నది.

పద_౧. ప్రత్యహవృద్ధి. రోజువద్దీ (కే. వి.) ౨. తాకట్టు పెట్టిన ౩ అవులు మున్నగువాని సుపయోగించుకొని ఆ రూపమునఁ బుచ్చుకొనువద్దీ.

కాయకము = శరీరమునకు సంబంధించినది (పాపాది) అని సూ. ని. ఇచ్చిన అర్థములు ఇందు పొసగవు. 'కాయక' 'కాయిక' 'యకార' 'యికార' ములకు మన అన్నమయ్యలో అంత పట్టింపు లేదు కావున ఈ. సూ. ని. చూపితివి.

3. కాలానుభాగి: (పాట: 214)

పతిఁ బెండ్లాడినయాలు పక్కనుండి నిద్రించితే

కొతికి కాలానుభాగి గొనవచ్చునా?

తతి నేపనికి రాక తామసుఁడై వుండినా

గతియై శ్రీ వేంకటేశ కావకుండవచ్చునా.

కాలానుభాగి = ఆయానమయములందు అనుభవము లకు భాగమైన దానిని, ఉంపుడుకత్తెను అని తాత్పర్యము కావచ్చు.

4. కుట్టిచాతనివారికి (పాట: 237)

పట్టిన ముద్రుంగరపుప్రధాని కెదురు లేదు

కుట్టిచాతనివారికి గొంకు లేదు

నెట్టిన శ్రీవేంకటాద్రినిలయము సేవకులము

గుట్టుతోడ బ్రదికేము గుటి మాకు నతఁడే || అతఁ ||

కుట్టిచాతనివారికి = తక్కువజాతి సాతానివారికి కావచ్చునేమో? లేక కుట్టిచాతాన్ అను ఊద్రప్రయోగము చేయువాడు కావచ్చు. మొదటి అర్థములో కుట్టిశబ్దము నట్టివిశేషణము మాత్రమే. 'చాతాదే' అను పదము 'చాతాని' 'సాతాని' అని వ్యవహారములో నున్నది. అది 'చాతని' అను ధాతుజవిశేషణముగ ప్రయోగించినట్లు ఊహింపవచ్చును. జాతితో తక్కువవాడునై, వైష్ణవము పుచ్చుకొన్న బిగువుతో అందరియొద్ద జంకుగొంకులేక తిరుగువాడని తాత్పర్యార్థము కావచ్చు. కుట్టిచాతాన్' అను ఊద్రప్రయోగము చేయువాడుకూడ, తానూ పెద్దమంత్రశాస్త్రవేత్తవలె అందరివద్ద జంకుగొంకులేక తిరుగు వాడు అను తాత్పర్యముకూడ సరిపోవుచున్నది. ఈ రెండును పాట లోని ప్రధానభావమునకు సరిపడుటలేదు.

5. తండుముండు పడేవారే (పాట: 56)

విండుఁ జింతాజలధికి నీళ్లు దనచిత్తమే

దండి పుణ్యపాపాలే దరులు

కొండలవంటి కరళ్లు కోరికె లెందు చూచినా

తండుముండు పడేవారే దాటలే రెవ్వరును || హరి ||

తండుముండుపడేవారే = దుందుడుకుగా ముండుకు దూకేవారే అని ప్రకరణముతో తోచుచున్నది.

కొందో నుయ్యో కుమతులాల

తందుముందు తట్టుముట్టు తాత్తెనఁ గనుఁదీ || పల్లవి ||

అధ్య. సంపుటము-1 (1980) సంకీర్తన 180.

ఇక్కడ ఈ పదము “గడ్డిగాదము, పిల్లాజెల్లా” వలె జంట పదముగా తోచుచున్నది. ఇంకను అర్థము విచార్యము.

6. తలపిడి కొలుపిడి : (పాట: 5)

యిలమీద తమ సొమ్ము లెవ్వరివద్దనుండినా

తలపిడి కొలుపిడి తగిలినట్టు

తొలుత పంచేంద్రియపుదొంగలవద్ద నున్నాఁడ

వెలయ నీ సొమ్మునుచు విడిపించుకొనవే || పులు ||

తలపిడి, కొలుపిడి ఈ పదముల కర్తము నిఘంటువులలో కానరాలేదు. సొమ్ముశబ్దసాహచర్యముతో నే నిట్లాహించుచున్నాను. దండలు మొదలైనవి చేయించునపుడు, ఇన్నిపిళ్ల(పిడుల)కొలత అని కీయించుట నేటికిని సంప్రదాయము. అట్లు చేయించిన సొమ్మును పవరైనదొంగిలించి, వారివద్ద పట్టుపడినచో, తలపిడి = తొలుత కీయించిన పిళ్లకొలత, కొలుపిడి = (ఇప్పుడాసొమ్మును పట్టుకొన్నప్పుడు) కొలువగా వచ్చిన పిళ్లకొలత ఒకటే ఐనచో ఇది నా గామ్యే అని నిర్ధరించి తీసికొనునట్లు అనే అభిప్రాయముగా తోచుచున్నది. ఈ శబ్దమింకను విచార్యము.

తిట్టపెట్టి

(పాట: 45)

చెట్టుల కెవ్వరు బుద్ధిచెప్పేరు తతికాలానఁ

బుట్టి కాచి పూచి నిండాఁబొదలుమని

గుట్టుతో జై తన్యమై గుణములన్నిటికిని

తిట్టపెట్టి గనించినదేవుఁ డింతేకాక

|| నేన ||

తిట్ట పెట్టి = దిట్టముచేసి 'కావచ్చు'. 'ఈవస్తువు స్వభావము ఇట్లా' అని నిర్ణయించుట. 'దిద్దు' నకు 'తిద్దు' ప్రయోగము ఈ వాఙ్మయమున ఎక్కువగ నుండుటచే దిట్టమును 'తిట్ట' అని వ్యవహరించిరేమోయని నా యూహ. అట్లే,

యేడతపము నాకేడతపము నే
వాదికఁ జేయఁగ నీకు వచ్చేనదేమి
బేదిదపుఁబెద్దలెల్లా బెట్టినతిట్టములంటా
యీదుకుఁజేనెగాక యిందేమిగలదు

॥ నమ్మి ॥

(పాట 74)

అను ప్రయోగముకూడా దీని కాధారమే.

8. దాదాత (పాటలు : 246, 518)

నాదించ వెఱచి సింగినాదా లూడుకొంటాను
సొదించేరంటాఁ గొందరు జోగులైరి
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిన్నియి మాని కొందరు
దాదాత నీ శరణవి దాసరులైరి

(పాట—246)

వేదములు నాటివే వినుకులు నాటివే
ఆదినుండి చదివే నదియే నేను
వేదతో వెన్నవట్టి నేయి వెదకఁబోయినయట్లు
దాదాత నాతెలివి యితరుల నడిగేను

॥ కాన ॥

(పాట 518)

ఈ పదము నిఘంటులయందు కానరాలేదు. ప్రకరణమునుబట్టి ఆయాస్థలములందు 'గట్టిగా' 'ఇంచుమించు' ఇత్యాది అర్థములయందు ప్రయోగించినట్లు కానవచ్చుచున్నది. ఇది ఇంకను విచార్యము.

9. నానుడిమాట (పాట : 298)

నరిగాఁడు వీడనవలదు జగమునరాజు వలసినది దేవులు
యిరవుగ నందరు లోకములోపల యిది నానుడిమాట ॥ పల్లవి ॥ 29

‘నాఁడు’ కు సంబంధించిన ‘నుడి’ ‘నానుడి’. నేడు నానుడులనీ, పలుకుబళ్లనీ, జాతీయములనీ, వ్యవహరించు పదములన్నియు ఇంచుమించు ఒకజాతికి చెందినవే. ‘ఈ సీమయందు వాడుకొనే మాట’ అనవచ్చు. ఇక్కడ మాట శబ్దమునకు పునరర్థము శంకింపరాదు. నానుడి అనునది సమస్తవ్యవహారము, మాటసామాన్యముగా ప్రయోగించినది. ‘నానుడియైన’ (లోకమున ఈ యర్థమున యీ మాట ప్రసిద్ధము అయిన) మాట, విగ్రహము.

10 బుద్బుజములు: (పాట: 450)

చేరి విన్నుఁ బూజింపవిచేయి దంతెనపుఁజేయి

తారి నీకు మొక్కనట్టితలయే పెడతల

సారె నీముద్రలేనిభుజములు బుద్బుజములు

తేరి సిదాస్యములేనిదేహము సందేహము

॥ అటు ॥

ఇది ఈ యాకారముతో నిఘంటువులందు కానరాలేదు.

“బుద్బుదమనంగఁ దనరును బుద్బుదంబు

లద్భవయనంగ లట్వ చెలంగు చుండు ....”

(అం. భా 2-255)

భక్త్య విశేషమని సూ. ని. ఆ భక్త్యమేదో తెలియరాలేదు.

కొంచెము గుండుగా సుమారుపాటి పొడవైన భక్త్యవిశేషమైతే ప్రకరణానికి సరిపోతుంది బుద్బుదమునకు బుద్బుజము అని వ్యావహారికమేమో? ఇది ఇంకను విచార్యము. బుద్బుదము = (A bubble) అని త్రొణ్యము. పెద్దనదులందు, సముద్రములందు, పొడవుగ నేర్పడే బుడగగూడ సరిపోతుంది.

11 బేడలు (పాట: 350)

వేడుక వాల మాకాశవీధితోఁ బెనచినాఁడు

యేడు జలధులు చేసె నిదే మోకాళ్లబంటి

వోడక పిడికిలించి వుగ్రదైత్యుల తలలు

బేడలుగాఁ జేసినాఁడు పెద్దహనుమంతుఁడు

॥ ఏమ ॥

రెండుగా చీలిన పప్పుదాన్యములు. కందిబేడలు సెనగబేడలు వగైరా. ఈ బేడలు వ్యవహారము రాయలసీమయందు మాత్రమే ప్రసిద్ధము. సర్కారువారిలో కందిపప్పు సెనగపప్పు అవియే వ్యవహారము. రాయలసీమలో వుడికినదానికే పప్పు అనివ్యవహారము.

12 రళిత (పాట: 81)

కలితసుదర్శనకఠినవిదారణ

కులికకోటిభవమోషణా

ప్రళయానలసంభ్రమవిభ్రమకర

రళిత దైత్యగళరత్నవికిరణా

॥ మర్ద ॥

రలి—ధాతువు కానరాలేదు. 'లలి ఈస్సాయాం' అను ధాతు కృదంతరూపమగు 'లలిత' మునకు 'రలియోరభేదః' అనున్యాయమును జోడించి 'రళిత' వాడినట్లున్నది. 'గలిత' అనుట సహజము. యతిభంగమగునేమో? ఆయినను అన్నమయ్యసంస్కృతముపై మనమింత చర్చచేయవలసిన పనిలేదు. ఆయన చాల స్వతంత్రుడు.

13. స్వరూపదీక్ష (పాట: 148)

తదియ్యగురుప్రసాదపుపురోధాశ మిచ్చి

కొదదీర ద్వయమనుకుండలంబులు వెట్టి

యెదలో శ్రీవేంకటేశు నిటు ప్రత్యక్షముచేసె

యిదివో స్వరూపదీక్ష యిచ్చెను మాగురుఁడు ॥ జ్ఞాన ॥

స్వస్వరూపమును తెలిసికొనెడి దీక్ష. తన నిజస్వరూపమును గుర్తెరిగెడిదీక్ష అవి భావము.

~~~~~